

tromjesečno izvješće

bilten

hrvatska
narodna
banka

godina vii.
ožujak 2003.

broj 80

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 4564-555
Telefon: 4922-070, 4922-077
Telefaks: 4873-623

WEB ADRESA <http://www.hnb.hr>

UREDNIŠTVO BILTENA HNB-a

GLAVNI UREDNIK mr. sc. Ljubinko Jankov
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Igor Jemrić
Vanja Jelić
Ružica Vuger

UREDNIŠTVO TROMJESEČNOG IZVJEŠĆA HNB-a

GLAVNI UREDNIK dr. sc. Boris Vujčić
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Ljubinko Jankov
dr. sc. Evan Kraft
Vanja Jelić

UREDNICA mr. sc. Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNICI Slavko Križnjak
Božidar Bengez

LEKTORICE Marija Grigić
Dragica Platužić

SURADNICA Ines Merkl

TISAK Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web stranicama Međunarodnog monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web verziju.

Tiskano u 650 primjeraka

ISSN 1331-6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2003.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
BDP ^a (u mil. USD, tekuće cijene)	10.903	14.585	18.811	19.872	20.109	21.628	19.906	18.427	19.536
BDP – godišnje stope promjene ^a (u %, stalne cijene)	-8,0	5,9	6,8	5,9	6,8	2,5	-0,9	2,9	3,8
BDP po stanovniku ^{a,b} (u USD)	2.349	3.137	4.029	4.422	4.398	4.805	4.371	4.206	4.403
Stopa inflacije (u %, na kraju razdoblja)	1.149,7	-3,0	3,7	3,4	3,8	5,4	4,4	7,4	2,6
Broj stanovnika ^b (u mil.)	4,6	4,6	4,7	4,5	4,6	4,5	4,6	4,4	4,4
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	56,8	49,8	37,1	40,1	39,9	39,5	40,8	47,0	49,3
Uvoz robe i usluga (u % BDP-a)	52,9	47,4	48,7	49,7	56,6	48,7	49,2	52,1	55,3
Tekući račun platne bilance (u % BDP-a)	5,8	4,9	-7,5	-4,8	-12,5	-6,7	-7,0	-2,4	-3,8
Inozemni dug ^c (u mil. USD, na kraju razdoblja)	2.638	3.020	3.809	5.308	7.452	9.683*	9.878*	11.055*	11.317*
Inozemni dug ^c (u % BDP-a)	24,2	20,7	20,2	26,7	37,1	44,8*	50,1*	60,0*	57,9*
Inozemni dug ^c (u % izvoza robe i usluga)	42,6	41,6	54,6	66,6	92,9	113,3*	122,9*	127,6*	117,5*
Otplaćeni inozemni dug ^{c,d} (u % izvoza robe i usluga)	9,9	9,0	10,1	9,0	9,9	12,5	20,7	23,0	22,8*
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mil. USD, na kraju razdoblja)	616	1.405	1.895	2.314	2.539	2.816	3.025	3.525	4.704
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	1,3	2,4	2,5	2,8	2,7	3,2	3,7	4,4	5,2
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	6,5619	5,6287	5,3161	5,5396	6,3031	6,2475	7,6477	8,1553	8,3560
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	3,5774	5,9953	5,2300	5,4338	6,1571	6,3623	7,1124	8,2768	8,3391

^a Podatak za 2001. godinu je privremen.

^b Podaci o broju stanovnika za 2000. i 2001. godinu prema rezultatima Popisa 2001.

^c Prema revidiranim podacima HNB-a o inozemnom dugu.

^d Obuhvaća otplatu glavnice po dugoročnom dugu bez otplate glavnice s osnovne trgovinskih kredita i izravnih ulaganja te ukupnu otplatu kamata bez otplate kamata s osnovne izravnih ulaganja.

Izvori: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka

Sadržaj

Tromjesečno izvješće

Uvod / 3

Potražnja / 4

Inozemna potražnja / 4

Domaća potražnja / 5

Osobna potrošnja / 6

Investicijska potrošnja / 7

Državna potrošnja / 7

Proizvodnja / 8

Industrija / 8

Trgovina / 9

Građevinarstvo / 10

Turizam / 10

Prijevoz i veze / 11

Tržište rada / 12

Nezaposlenost i zapošljavanje / 12

Plaće i troškovi rada / 14

Cijene / 15

Okvir 1. Modeliranje i prognoziranje inflacije u Republici Hrvatskoj / 18

Tečaj / 19

Okvir 2. Devizne intervencije Hrvatske narodne banke / 21

Monetarna politika i instrumenti / 22

Monetarno okružje / 22

Monetarna politika / 22

Primarni novac i međunarodne pričuve / 24

Okvir 3. Utjecaj Odluke o obveznom upisu blagajničkih zapisa HNB-a i Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima na rast plasmana banaka / 25

Monetarna kretanja / 27

Tržište novca / 31

Kamatne stope na tržištu novca / 31

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnica / 31

Kamatne stope poslovnih banaka / 32

Tržište kapitala / 34

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 34

Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 35

Međunarodne transakcije / 36

Račun tekućih transakcija / 36

Robna razmjena / 37

Okvir 4. Gotovinska konverzija i valutna supstitucija u Hrvatskoj / 39

Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 40

Inozemni dug / 41

Međunarodna likvidnost / 42

Državne financije / 42

Obilježja proračuna u četvrtom tromjesečju 2002. i očekivanja za 2003. / 42

Ostvarenje proračuna konsolidirane središnje države / 43

Manjak proračuna konsolidirane središnje države / 43

Prihodi proračuna konsolidirane središnje države / 43

Rashodi proračuna konsolidirane središnje države / 44

Plaće / 44

Financiranje / 45

Unutarnji dug središnje države prema bankama / 45

Nepodmirene dospjele obveze (*arrears*) / 46

Inozemni dug središnje države / 46

Privatizacija / 46

Okvir 5. Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici / 47

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 52

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 53

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive / 54

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 55

D. Poslovne banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka / 57

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka / 58

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države / 59

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora / 59

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 60

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka / 60

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka / 61

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka / 61

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 62

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka / 62

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka / 63

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka / 63

Slika D1: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 64

Slika D2: Distribucija depozita kod poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 64

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 65

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 66

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 67

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka / 68

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka / 69

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 70

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 71

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 72

Tablica G4 a i b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite / 73

Tablica G5: Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja / 75

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 76

Tablica H2: Platna bilanca – Roba i usluge / 77

Tablica H3: Platna bilanca – Dohodak i tekući transferi / 78

Tablica H4: Platna bilanca – Ostale investicije / 79

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica / 80

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka / 81

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 82

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 84

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 84

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 85

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima / 86

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima / 87

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate / 88

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 89

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 90

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 90

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 91

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države / 92

Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 93

Tablica I3: Dug središnje države / 94

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeks cijena na malo, troškova života i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 95

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo / 95

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 96

Popis banaka i štedionica / 97

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 99

Kratice i znakovi / 100

Tromjesečno izvješće

Uvod

Godina 2002. bila je godina relativno brzoga gospodarskog rasta i niske inflacije. Procjenjujemo da je tijekom 2002. realni BDP porastao za 4,8%, što je najviša stopa rasta zabilježena od 1997. godine. Najveći doprinos rastu BDP-a dala je potrošnja, dok su bruto investicije, koje imaju manji udio u BDP-u, rasle još brže. U drugoj polovici 2002. godine bilježimo brzi rast industrijske proizvodnje, koji je, uz snažnu aktivnost u građevinarstvu i trgovini na malo, dao poticaj gospodarskom rastu.

Inflacija mjerena cijenama na malo iznosila je 2,3% (na kraju prosinca 2002. u usporedbi s krajem prosinca 2001.) te se neznatno smanjila u odnosu prema 2,6% zabilježenih u 2001. godini. Inflacijski izgledi ostaju pozitivni i za 2003., uz moguću izniman cjenovni šok zbog rasta cijena nafte, do kojeg bi moglo doći zbog rata u Iraku. Međutim, čak i ako prosječna cijena nafte značajno poraste, sa 25 USD za barel zabilježenih u 2002. na 30 USD za barel u 2003., inflacija bi porasla za oko 1 postotni bod. Ostali čimbenici, kao što su jaki pritisci na plaće, pritisci koji dolaze od potražnje ili neravnoteža na deviznom tržištu, trenutačno nemaju veliko značenje, pa ne treba očekivati da bi moglo doći do znatnog rasta inflacije u 2003. godini.

Iako su navedeni makroekonomski pokazatelji u 2002. bili pozitivni, u gospodarstvu su bile prisutne i određene naznake razvoja neravnoteže. Osobito bi kretanja manjka na tekućem računu platne bilance i inozemnog duga mogla otvoriti pitanja. Manjak na tekućem računu platne bilance u prva je tri tromjesečja 2002. iznosio 589 mil. USD u usporedbi s manjkom od samo 250 mil. USD u istom razdoblju 2001. Procjenjujemo da bi manjak na tekućem računu platne bilance za 2002. mogao znatno premašiti 1,3 mlrd. USD i biti viši od 6% BDP-a. Istodobno je u 2002. godini inozemni dug povećan sa 11,3 mlrd. USD na 15,2 mlrd. USD, što je rast od oko 34,4%.

Porast manjka na tekućem računu uglavnom je bio potaknut brzim rastom robnog uvoza i pogoršanjem trgovinske bilance te slabijim rastom priljeva od usluga u usporedbi s prethodnom godinom. Robni je uvoz porastao na 10,7 mlrd. USD, dok je robni izvoz iznosio samo 4,9 mlrd. USD.

Prilikom analiziranja rasta uvoza u 2002. bitno je zamijetiti da je uvoz jednim dijelom povećan zbog činjenice da su mnoge tvrtke i pojedinci uvoz planiran za posljednje mjesece 2001. godine odgodili za početak 2002., kad su s početkom primjene sporazuma o slobodnoj trgovini uvedene niže carinske stope. Nadalje, budući da je gotovo 77% uvoza Hrvatske nominirano u eurima te da je euro u 2002. (kraj prosinca 2002. u odnosu prema kraju prosinca 2001.) aprecirao za gotovo 18% u odnosu prema dolaru, uvoz nominiran u dolarima zabilježio je dodatni rast samo zbog promjene tečaja eura prema dolaru. Upravo se zbog toga čini opravdanim promatrati rast uvoza na osnovi stalnog tečaja. Sezonski prilagođen uvoz, mjereno stalnim tečajem dolara i kune, porastao je samo 11,5% (brodovi i ostala transportna oprema, uključujući automobile, isključeni su iz ovog izračuna).

Iako je potonji pokazatelj niži od nominalne stope rasta uvoza iskazane u tekućim dolarima, jasno je da je rast uvoza

bio snažan te da je manjak na tekućem računu povećan više nego što se očekivalo. Rast izvoza bio je istodobno skroman; kad se isključi izvoz brodova zbog neravnomjernosti, sezonski prilagođen robni izvoz, mjereno stalnim tečajem dolara prema kuni, porastao je u 2002. za 4,7%. Ovaj rast nije adekvatan odgovor na dinamiku rasta uvoza.

Nadalje, inozemni je dug u 2002. ostvario veći rast od očekivanoga. Gotovo jedna trećina porasta inozemnog duga može se pripisati promjeni tečaja eura prema dolaru. Preostali dio porasta, međutim, pokazuje rast neto zaduženosti. Inozemni dug banaka povećan je za oko 72,7%, dok je inozemni dug države povećan za 23,4%. Na ova dva sektora otpada najveći dio porasta zaduživanja.

Porast manjka na tekućem računu i porast inozemnog duga moguće je u određenoj mjeri očekivati kod snažnijega gospodarskog rasta. Porast ulaganja doveo je do porasta uvoza kapitalnih dobara. Posljedica porasta prihoda i povjerenja potrošača bio je rast uvoza robe široke potrošnje. Istodobno su kapitalni priljevi koji su ostvarivani zaduživanjem u inozemstvu pomogli financiranje te potrošnje.

Međutim, razborito upravljanje upućuje na potrebu pažljive procjene mogućih opasnosti koje su karakteristične za pogoršanje salda u odnosima s inozemstvom. Manjak na tekućem računu platne bilance znatno je premašio inozemna izravna ulaganja u 2002. godini. Drugim riječima, manjak na tekućem računu morao se financirati zaduživanjem. S obzirom na to da je u Hrvatskoj udio duga u BDP-u već sada veći od 60%, što je granična vrijednost između visokozaduženih i niskozaduženih zemalja, ne čini se uputnim da Hrvatska nastavi zaduživanjem financirati manjak na tekućem računu. Iako će u 2003. zbog privatizacije 25% najveće hrvatske tvrtke, Ine, vjerojatno doći do rasta inozemnih izravnih ulaganja, potrebno je znatno smanjiti manjak na tekućem računu, odnosno ostvariti manjak koji će se moći pokriti bez značajnog rasta zaduživanja.

Kreditna je ekspanzija bila jedan od glavnih razloga pogoršanja manjka na tekućem računu i inozemnog duga. Krediti banaka zabilježili su u 2002. rast od 31,2%, uz rast kredita stanovništvu od 43% i poduzećima od 22,7%. Brzi rast kredita imao je bitnu ulogu u porastu potrošnje i investicija, te je u oba slučaja pridonio porastu uvoza. Nadalje, jasno je da je kreditna ekspanzija bila razlog povećanog zaduživanja banaka u inozemstvu, poglavito u drugoj polovici 2002. godine kada su izvori financiranja stvoreni euroefektom bili više-manje iscrpljeni.

Razlog više za zaustavljanje brzoga kreditnog rasta jest empirijska činjenica, vidljiva iz recentne hrvatske povijesti i iz povijesti mnogih zemalja u svijetu, da brzi rast kredita prati pogoršanje kvalitete kreditnog portfelja. Isto tako, učestalost bankovnih kriza puno je veća nakon epizoda brzoga kreditnog rasta. Kriza se obično ne pojavljuje odmah nego kasnije kad počne sljedeće razdoblje recesije.

Hrvatska narodna banka je, imajući to na umu, u siječnju 2003. godine primijenila dvije mjere monetarne politike čiji je cilj usporavanje kreditne ekspanzije i ograničavanje inozemnog zaduživanja. Prvom se mjerom obvezuju banke koje povećaju svoje plasmane za više od 4% u prvom tromjesečju, 8% u prvom polugodištu, 12% u prva tri tromjesečja i 16% u

cijeloj godini da upišu blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijeća od 91 dan. Takvi zapisi donose vrlo nisku kamatu. Iznos zapisa koji je potrebno upisati dva je puta veći od iznosa kojim plasmani prelaze definiranu granicu. Zapisi se moraju držati tijekom tromjesečja koje slijedi nakon onoga u kojem je ostvareno prekoračenje granice.

Drugom se mjerom od banaka zahtijeva da drže likvidna inozemna potraživanja jednaka vrijednosti 35% njihovih deviznih obveza. Tom je mjerom zamijenjena obveza pokrivenosti od 53%. Za razliku od te obveze, pokrivenost prema novoj mjeri mora biti dnevno zadovoljena i računa se u odnosu prema svim deviznim obvezama.

Trećom se mjerom može smatrati mjera koja se odnosi na rast kredita, a uvedena je podzakonskim aktima za provedbu Zakona o bankama. Banka kojoj ukupna bilančna i izvanbilančna rizična aktiva (rizični portfelj) raste brže od 20% godišnje, obvezna je prema ovoj mjeri izdvojiti dodatne rezervacije, osim u slučaju kad joj je adekvatnost kapitala viša od određene razine. Relativni iznos potrebnih rezervacija i razina adekvatnosti kapitala za koju nije potrebno izdvajanje dodatnih rezervacija utvrđuju se tako da iznos rezervacija mora biti veći što je rast rizičnog portfelja banke brži, pa se zahtjev za rastom kapitala banke povećava kad godišnja stopa rasta njezina rizičnog portfelja prekorači: 30%, 40% ili 50%. Banke koje budu obvezne izdvojiti rezervacije, dužne su ih držati tri godine i u tom razdoblju ne smiju iz njih isplaćivati dividende. Cilj ove mjere jest osigurati dovoljno kapitala kako bi brzorastuće banke mogle pokriti eventualne gubitke.

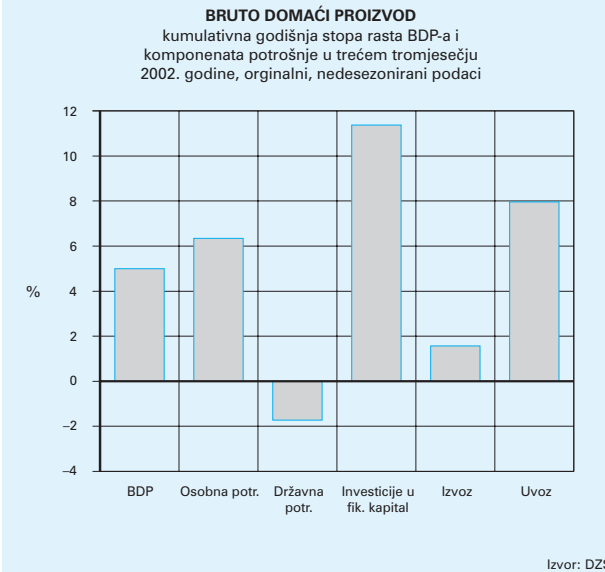
Navedene bi mjere trebale kreditni rast usmjeravati prema održivoj razini. One će također pomoći da se stabilizira manjak na tekućem računu i inozemni dug. Međutim, potrebno je napomenuti da ove mjere za smanjenje rasta kredita nisu jedino oruđe politike za upravljanje manjkom na tekućem računu. Fiskalni deficit je također potrebno smanjiti da bi se zaustavio rast zaduživanja države u inozemstvu i kontrolirao manjak na tekućem računu. Čini se da je u 2002. ostvaren manjak proračuna konsolidirane opće države od oko 5,5% BDP-a te da će on biti smanjen na 5,0% u 2003. Daljnja fiskalna konsolidacija će zasigurno biti potrebna u sljedećim godinama da bi se vanjskotrgovinski saldo zadržao pod kontrolom.

Potražnja

U trećem tromjesečju 2002. godine zabilježeno je izrazito snažno povećanje gospodarske aktivnosti. Realni rast bruto domaćeg proizvoda procijenjen je na 6,4% u usporedbi s istim tromjesečjem prethodne godine, što je najviša stopa rasta zabilježena od 1997. godine kada je započelo tromjesečno obračunavanje bruto domaćeg proizvoda. Ovako snažno povećanje gospodarske aktivnosti rezultat je progresivnih trendova prisutnih kod osobne i investicijske potrošnje, čime je ostvaren još jači utjecaj domaće potražnje na gospodarski rast nego u prethodnim tromjesečjima.

Ukupno promatrajući prva tri tromjesečja 2002. godine, realno povećanje BDP-a iznosilo je 4,9% u odnosu prema istom razdoblju 2001. Najbrže rastuća komponenta rashodne strane obračuna BDP-a u ovom razdoblju bile su investicije u

Slika 1.

fiksni kapital, s ostvarenom kumulativnom godišnjom stopom rasta od 11,9%. Uz to, nastavljeno je i snažno povećanje osobne potrošnje, koje se zrcalno odrazilo i u snažnom rastu uvoza. S druge strane, izvoz je zabilježio znatno slabije rezultate, uz realni godišnji rast od samo 2,1% u prva tri tromjesečja 2002. No i usprkos tome, domaća potražnja bila je dovoljno snažna da nadjača negativna kretanja neto izvoza. Indikatori kretanja u četvrtom tromjesečju prošle godine upućuju na nastavak povoljnih trendova, te se može očekivati realna stopa rasta BDP-a u 2002. godini od približno 4,8%.

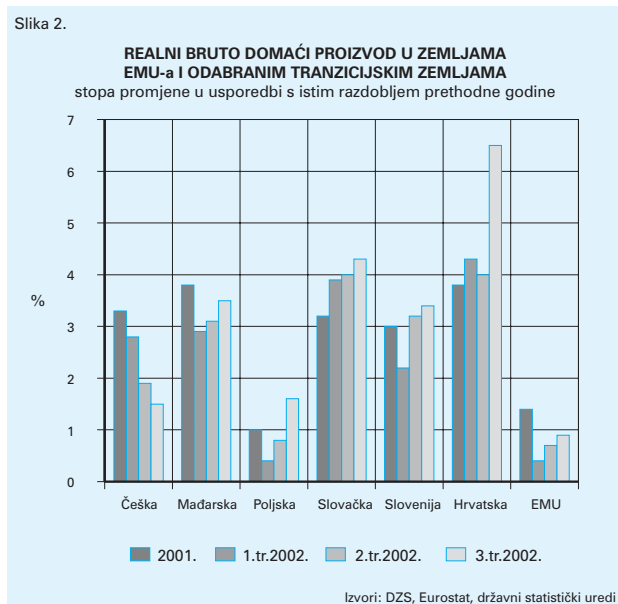
Inozemna potražnja

Osnovno obilježje inozemne potražnje u 2002. godini bio je pojačani rast uvoza uz stagnaciju izvoza. Razina i struktura domaće proizvodnje nije mogla zadovoljiti snažnu potražnju za potrošnim i investicijskim dobrima, te je stoga zabilježen snažan rast uvoza. Usporevanje rasta europskoga gospodarstva krajem 2001. godine i početkom 2002. negativno se odrazilo na europsku potražnju za hrvatskim izvozom. Ta su kretanja posebno vidljiva kod izvoza robe, koji je padao početkom 2002. godine, da bi njegov oporavak nastupio tek sredinom godine, uz nešto blaži oporavak u zemljama EU. Nasuprot tome, izvoz usluga bolje je rezultate ostvario u drugom tromjesečju 2002., dok je u trećem tromjesečju zabilježena stagnacija na razini ostvarenja u istom razdoblju prethodne godine.

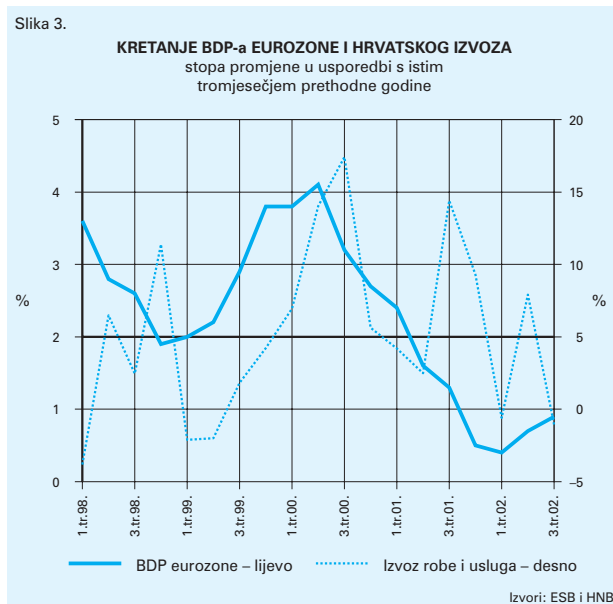
Gospodarska kretanja u zemljama Europske unije na sličan su način djelovala i na ostale tranzicijske zemlje kandidate iz prvoga kruga proširenja EU. Tako je u prvom dijelu 2002. godine gospodarski rast u većini spomenutih zemalja gotovo potpuno bio utemeljen na domaćoj potražnji, a povoljnija kretanja izvoza zabilježena su tek sredinom godine. Usporedo s laganim gospodarskim oporavkom europskih zemalja, i u navedenim je zemljama došlo do laganog ubrzanja gospodarskog rasta. No, niti u jednoj od zemalja nije zabilježen snažan rast kao u Hrvatskoj.

Promatrajući utjecaj neto inozemne potražnje na gospodar-

Slika 2.

Slika 3.

ski rast u Hrvatskoj, opaža se njezin različit smjer i jačina djelovanja u pojedinim tromjesečjima. Negativan doprinos neto inozemne potražnje u prvom tromjesečju 2002. rezultat je pojačanog uvoza do kojeg je došlo zbog očekivane liberalizacije vanjske trgovine početkom 2002. godine i prebacivanja planiranog uvoza iz posljednjeg tromjesečja 2001. na početak 2002. Drugo tromjesečje 2002. obilježio je značajan rast izvoza usluga, i to turističkih, uz neznatan rast uvoza u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, što se objašnjava izuzetno visokim uvozom u baznom razdoblju (u drugom tromjesečju 2001. godine došlo je do snažnog uvoza automobila zbog najavljenog ukidanja povlastica braniteljima).

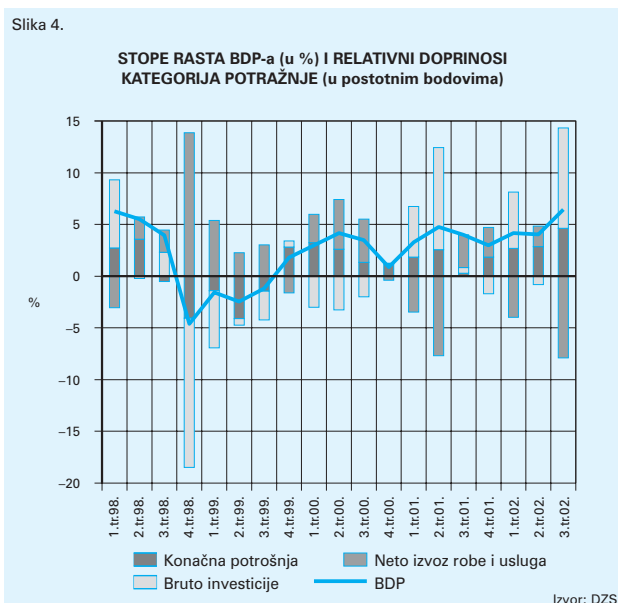
Nakon blagoga negativnog utjecaja inozemne potražnje na gospodarski rast u prvoj polovici 2002. godine (-1,0 postotnih bodova), u trećem je tromjesečju zabilježen negativan doprinos od 7,9 postotnih bodova. To je potpuno neočekivana pojava za treće tromjesečje, u kojem se obično ostvaruju visoki prihodi od turizma. Prema preliminarnim podacima platne bilance, prihodi od usluga, u kojima najviše sudjeluju prihodi od turizma, u trećem su tromjesečju povećani samo za 1,0%, izraženo u kunama, u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Istodobno je zabilježeno i smanjenje izvoza robe te je ukupan izvoz robe i usluga realno smanjen za 1,7%. Ujedno je rastuća domaća potražnja utjecala na postupno povećavanje uvoza robe, tako da je uvoz robe i usluga u trećem tromjesečju realno povećan za 13,1% u odnosu prema istom tromjesečju prethodne godine.

Prema dostupnim privremenim podacima DZS-a, u četvrtom tromjesečju 2002. nastavljen je rast robnog uvoza praćen snažnim smanjenjem izvoza. Tako se i u četvrtom tromjesečju, kada se ne ostvaruje značajna razmjena usluga, ponovno može očekivati snažan negativan doprinos neto inozemne potražnje gospodarskom rastu. Sektorska analiza uvoza u cijeloj 2002. godini pokazuje da je najsnažniji porast zabilježen kod uvoza cestovnih vozila, specijalnih industrijskih strojeva te strojeva za opću uporabu, što upućuju na to da je, osim osobne potrošnje, na rast uvoza utjecala i snažna investicijska aktivnost.

Domaća potražnja

U trećem tromjesečju 2002. godine zabilježen je najveći porast domaće potražnje od 1997. godine. Pri tome je u godišnjoj stopi gospodarskog rasta od 6,4% pozitivan doprinos domaće potražnje iznosio 14,3 postotnih bodova. Od komponenata potražnje najsnažniji je utjecaj na rast imala promjena zaliha, koja u svom izračunu sadržava i statističku diskrepanciju. Diskrepancija je razlika koja se pojavljuje pri usklađivanju proizvodne i rashodne metode obračuna bruto domaćeg proizvoda, a njezini se uzroci nalaze u lošem statističkom obuhvatu ostalih kategorija izračuna. S obzirom da se ta razlika ne izražava kao posebna kategorija, već se uključuje u komponentu promjene zaliha, otežana je analiza stvarne promjene zaliha u proizvodnji i prodaji te treba oprezno pristupiti tumačenju te ekonomske veličine. Uz komponentu promjene zaliha, u trećem je tromjesečju zabilježeno izrazito snažno povećanje investicija u fiksni kapital. Pozitivno kreta-

Slika 4.

nje tih dviju komponenata odredilo je bruto investicije kao najznačajniji temelj gospodarskog rasta u trećem tromjesečju 2002. Kod kategorije konačne potrošnje uzlazni trend prisutan je već četvrto tromjesečje uzastopce, s progresivno rastućom osobnom potrošnjom uz istodobno usporavanje pada državne potrošnje.

Osobna potrošnja

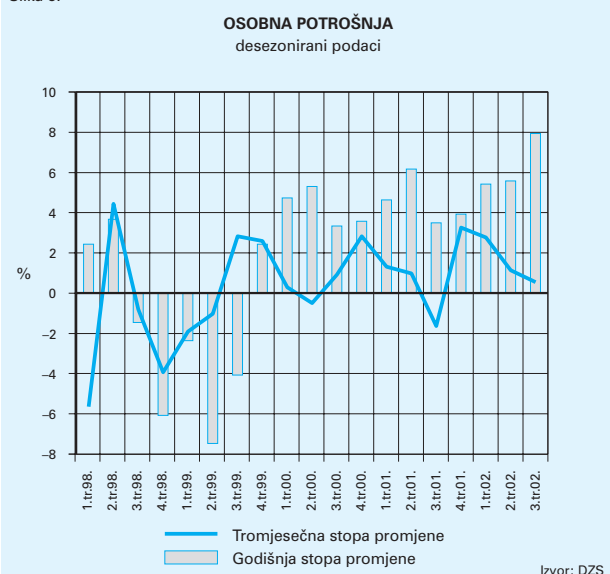
Osobna potrošnja je udjelom najznačajnija komponenta BDP-a, te svaka njezina, pa i najmanja promjena snažno utječe na ukupna gospodarska kretanja. Već treću godinu zaredom gospodarski rast temelji se na povećanoj osobnoj potrošnji, pri čemu je rast osobne potrošnje usklađen sa smjerom i jačinom promjene ukupnih gospodarskih kretanja. Tako je u prvoj polovici 2002. godine osobna potrošnja realno porasla 5,5% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, što je dodatno pojačano u trećem tromjesečju kada je sezonski prilagođena godišnja stopa rasta osobne potrošnje iznosila 7,9%. Značajna razlika između originalne (7,1%) i sezonski prilagođene stope rasta proizlazi iz sezonskog obilježja niske osobne potrošnje u ljetnim mjesecima. Statistička metoda procjene osobne potrošnje ukupnim izdacima za potrošnju u zemlji pribraja potrošnju rezidenata u inozemstvu i oduzima potrošnju stranaca u Hrvatskoj. Ukupna potrošnja robe i usluga u zemlji procjenjuje se na temelju dostupnih podataka o prometu u trgovini na malo, uslugama u ugostiteljskoj djelatnosti, prijevozu i telekomunikacijama, a turistička potrošnja rezidenata u inozemstvu i nerezidenata u Hrvatskoj preuzima se iz platne bilance. S obzirom da je procijenjena potrošnja stranaca u Hrvatskoj u trećem tromjesečju svake godine izuzetno visoka, a u posljednje dvije godine po vrijednosti je dostigla više od 70% procijenjene osobne potrošnje rezidenata, ovo statističko prilagođivanje snažno utječe na procijenjenu razinu osobne potrošnje u ljetnim mjesecima. Kako preliminarni podaci procjene prihoda od turizma u trećem tromjesečju 2002. pokazuju realni pad u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, ova je rezidualna metoda procjene osob-

ne potrošnje indirektno procijenila potrošnju na razini višoj od očekivane. Uzlazna kretanja osobne potrošnje povezana su i sa značajnim rastom uvoza. U 2002. godini je kao i u prethodnoj godini znatno povećan uvoz cestovnih vozila, čija je vrijednost, izražena u kunama, povećana za 12,2%. Uz to, primjetan je i značajan rast uvoza trajnih proizvoda za široku potrošnju (aparati za kućanstvo, namještaj) kao i netrajnih proizvoda (hrana, piće).

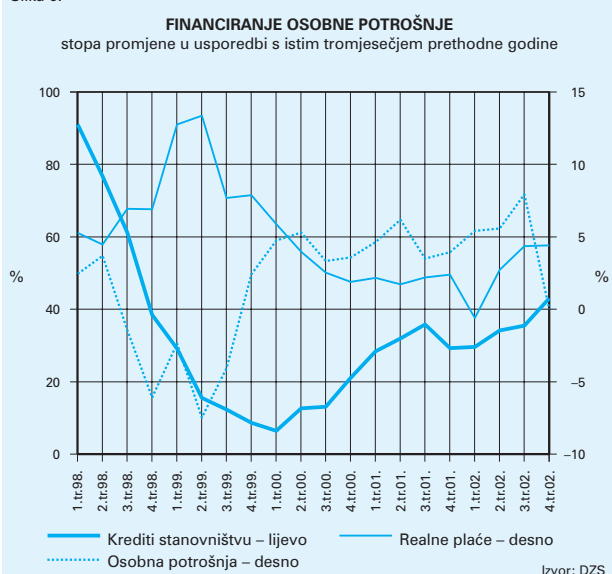
Rastuća osobna potrošnja sve se više financira kreditima poslovnih banaka. U prva tri tromjesečja 2002. godine nominalna godišnja stopa rasta kredita odobrenih stanovništvu na mjesečnoj razini iznosila je približno 30%. U listopadu je njihov trend ubrzan, te su krajem prosinca 2002. godine ukupni krediti odobreni stanovništvu bili za 43,0% veći nego krajem prethodne godine. Osim za kupnju trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju, dio kredita odobrenih stanovništvu namijenjen je kupnji stanova, pa se i u stambenom kreditiranju uočava veća aktivnost banaka.

Osim jače kreditne aktivnosti, u jesenskim mjesecima 2002. započelo je i oživljavanje rasta plaća, što je dodatno potaknulo potrošnju. Nakon stagnacije realnih plaća u prvoj polovici 2002. godine, u trećem je tromjesečju niska razina inflacije utjecala na povećanje prosječne realne plaće za 4,5% u odnosu prema istom tromjesečju prethodne godine. U posljednjem tromjesečju 2002. zabilježen je i veći nominalni rast prosječne isplaćene neto plaće, pa je, uz nešto višu inflaciju, realni rast plaća ostao na razini iz prethodnog tromjesečja. Za razliku od redovnih primanja od rada, transferi države stanovništvu nisu se značajnije mijenjali. Prema rebalansu proračuna, transferi su u 2002. godini bili na razini onih isplaćenih u prethodnoj godini, te je ova komponenta dohotka raspoloživog za potrošnju čak realno smanjena. No i usprkos tome, pozitivni trendovi prisutni na strani redovnih primanja i kredita odobrenih stanovništvu upućuju na to da je i u četvrtom tromjesečju 2002. nastavljen izuzetan rast osobne potrošnje.

Slika 5.

Slika 6.

Investicijska potrošnja

Kao što je već spomenuto, investicije u fiksni kapital su komponenta rashodne metode obračuna BDP-a s najsnažnijim trendom rasta. U 2001. godini započeo je oporavak investicijske aktivnosti, što se dodatno pojačalo u prošloj godini. Tako je u prvih devet mjeseci 2002. godine sezonski prilagođena razina investicija u fiksni kapital bila realno za 10,9% veća nego u istom razdoblju prethodne godine. Intenziviranje investicijske aktivnosti najvećim je dijelom potaknuto izgradnjom prometnica, koja je financirana kreditima uz jamstvo države. Nakon što su kapitalni rashodi države u 2001. godini drastično smanjeni zbog potrebe fiskalne konsolidacije, u 2002. se uočava snažan uzlazni trend investicijske aktivnosti (široko definiranoga) sektora države.

Najizraženiji pomak u ukupnoj investicijskoj aktivnosti privatnoga i državnog sektora zabilježen je u trećem tromjesečju 2002. kada je godišnja stopa rasta investicija u fiksni kapital iznosila visokih 15,9%. Za ljetne je mjesece karakteristična pojačana građevinska aktivnost, a u prošloj je godini ona dodatno potaknuta intenziviranjem radova na izgradnji prometnica kako bi se ispunili zadani rokovi. U trećem je tromjesečju tako zabilježeno najsnažnije povećanje indeksa građevinskih radova u godinama nakon poslijeratne obnove. Sa snažnijom građevinskom aktivnošću povezan je i veći uvoz strojeva potrebnih za izgradnju prometnica, što je dodatno povećalo investicije u fiksni kapital.

Snažna investicijska aktivnost u 2002. godini jednim je dijelom utjecala na povećanje domaće proizvodnje kapitalnih proizvoda, no značajniji pomak zabilježen je samo u proizvodnji strojeva i opreme (fizički obujam proizvodnje povećan je za 18,1%). Istodobno je značajno porasla potražnja za inozemnim strojevima i opremom. Tako je u 2002. godini uvoz kapitalnih proizvoda, u kunsom iznosu, povećan za 9,1%, a najveći rast zabilježen je kod uvoza specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane, industrijskih strojeva za opću uporabu, uredskih strojeva te električnih strojeva, aparata i uređaja. Pri tome je uvoz kapitalnih proizvoda bio najsnažniji u

trećem tromjesečju 2002.

Iz dostupnih podataka o domaćoj proizvodnji i uvozu kapitalnih proizvoda nije moguće razlučiti koliki se dio investicija u strojeve i opremu odnosi na inpute potrebne za izgradnju prometnica, a koliko na investicije privatnog sektora u nove tehnologije i modernizaciju poslovnog procesa. Prema Informaciji o poslovanju poduzetnika u razdoblju od siječnja do rujna 2002. godine, koju je izradila Financijska agencija (Fina) na uzorku većem od 54.000 pravnih osoba, najveći rast investicija u dugotrajnu imovinu ostvaren je u privatnom sektoru, gdje se ostvaruje i više od polovice ukupnih investicija u dugotrajnu imovinu. Prema njihovim podacima značajno je poraslo ulaganje u građevine, koje uključuju i prometnice, a ulaganje u opremu je činilo preostalih 48% ukupnih ulaganja.

Državna potrošnja

Prema objavljenoj procjeni tromjesečnog obračuna bruto domaćeg proizvoda državna je potrošnja u trećem tromjesečju 2002. godine realno smanjena za 0,4% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. Od početka godine do rujna 2002. pad državne potrošnje u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine iznosio je 1,7%. Ovi podaci samo indikativno prikazuju kretanja državne potrošnje, a tek će se nakon konačnoga godišnjeg obračuna moći ocijeniti stvarno kretanje državne potrošnje u 2002. godini. No i iz preliminarnih podataka vidi se da je oslabljena jačina fiskalnih restrikcija i da je ublažen negativan doprinos državne potrošnje rastu bruto domaćeg proizvoda. Pritom smanjenje državne potrošnje ne djeluje negativno na ukupna gospodarska kretanja, već je baš suprotno, politika suzbijanja rasta plaća djelovala kao pozitivan signal privatnom sektoru. S druge strane, iako je država smanjila svoju tekuću potrošnju, povećani su kapitalni izdaci te je tako osnažena domaća potražnja i gospodarski rast.

Poteškoće u ocjeni kretanja fiskalne potrošnje proizlaze iz promjene statističkog obuhvata institucija države u 2002. godini osnivanjem novih agencija i fondova. Prema podacima

Slika 7.

Slika 8.

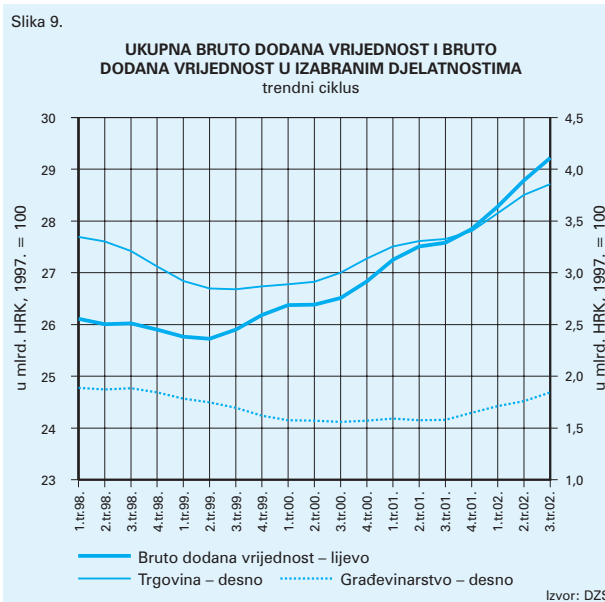
Ministarstva financija potrošnja za plaće i doprinose te kupovine dobara i usluga konsolidirane središnje države, prilagođene za HAC i HC¹, u trećem je tromjesečju nominalno povećana za 12,2% u odnosu prema istom razdoblju 2001. godine. Uz pretpostavku da je državna potrošnja u zadnjem tromjesečju 2002. bila na razini utvrđenoj rebalansom proračuna, nominalni rast potrošnje u 2002. godini iznosio je 1,2%. Svođenje državne potrošnje na realnu razinu pokazuje da se ona u cijeloj 2002. nije jako razlikovala od kretanja zabilježenih tromjesečnim obračunom BDP-a za prva tri tromjesečja 2002. godine.

Proizvodnja

Bruto dodana vrijednost ostvarena proizvodnjom rezidentnih poslovnih subjekata u trećem je tromjesečju 2002. godine bila realno za 6,6% veća nego u istom razdoblju prethodne godine. Kao i kod bruto domaćeg proizvoda, koji u svom obračunu, osim spomenute bruto dodane vrijednosti sadržava i ukupan iznos poreza na proizvode umanjene za subvencije, to je najveća godišnja stopa rasta zabilježena u jednom tromjesečju od 1997. godine. Ona je rezultat ubrzanja rasta zabilježenog u svim područjima Nacionalne klasifikacije djelatnosti koja ulaze u izračun bruto dodane vrijednosti. Najveći utjecaj na rast ukupne bruto dodane vrijednosti ponovno je imala djelatnost trgovine na veliko i malo, koja je ostvarila realan rast od 15,9%. Značajna razlika u odnosu prema kretanjima u prvoj polovici godine zabilježena je u industriji s buđenjem proizvodnje u njezinu najznačajnijem području, prerađivačkoj industriji. S time je povezan i snažniji rast bruto dodane vrijednosti ukupnog područja industrije, a s obzirom na njegov velik udio u ukupno ostvarenoj bruto dodanoj vrijednosti, zabilježen je i izuzetan gospodarski rast.

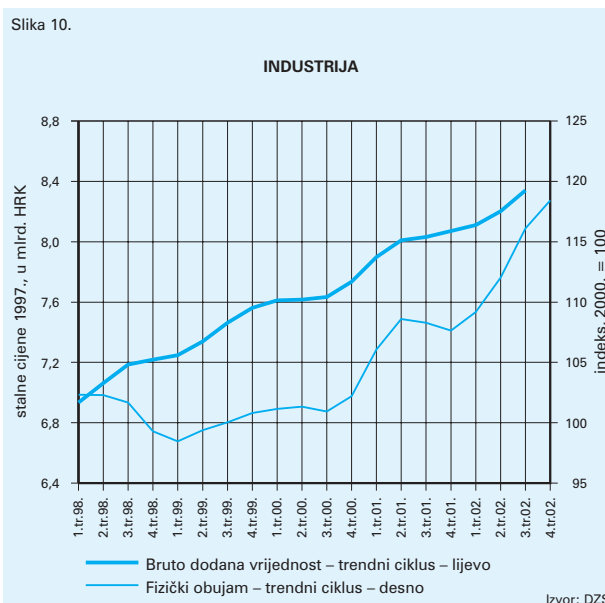
Industrija

Kao što je već rečeno, u trećem je tromjesečju 2002. zabilježen preokret u području ukupne industrijske proizvodnje, s realnim povećanjem bruto dodane vrijednosti od 5,4% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Ova kretanja odskakuju od puzajućeg rasta zabilježenog u prvoj polovici 2002. godine, kada je dodana vrijednost industrije rasla po godišnjoj stopi od 2,7% u prvom tromjesečju, odnosno od 1,8% u drugom tromjesečju. U prvoj polovici 2002. povećanje industrijske proizvodnje najvećim je dijelom proizlazilo iz snažnog rasta u manje značajnom području industrije, rudarstvu i vađenju, gdje se ostvaruje i niža razina dodane vrijednosti. Istodobno se proizvodnja u prerađivačkoj industriji nije značajnije mijenjala. U trećem tromjesečju 2002. zabilježeno je značajno povećanje proizvodnje u sva tri područja industrije (rudarstvu i vađenju, prerađivačkoj industriji i opskrbi energijom) s godišnjom stopom rasta fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 8,0%. U četvrtom tromjesečju 2002. industrijska je proizvodnja još porasla, po godišnjoj stopi od 9,9%, pa se može očekivati da je i u četvrtom tromjesečju

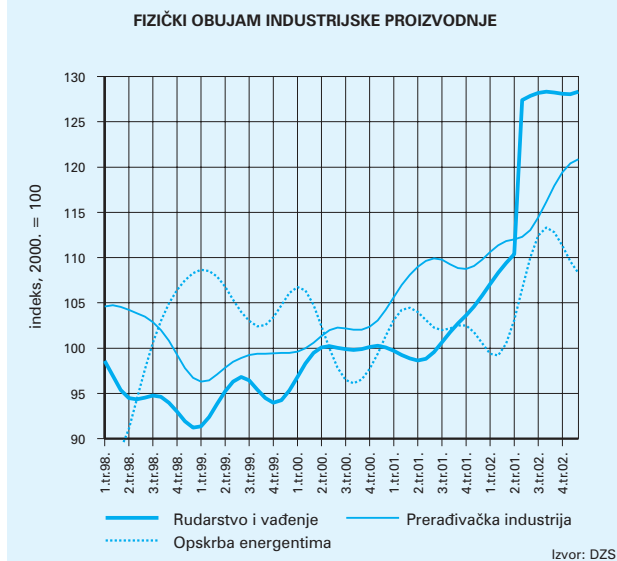
2002. ostvareno značajno povećanje bruto dodane vrijednosti industrije, a time i ukupne bruto dodane vrijednosti.

U 2002. godini indeks fizičkog obujma industrijske proizvodnje povećan je za 5,7% u odnosu prema prethodnoj godini (prilagođeno za sezonski utjecaj blagdana zbog kojih su u 2002. bila dva radna dana manje nego u 2001. godini). U prvoj polovici godine godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje iznosila je samo 2,4%, što je rezultat negativnih kretanja zabilježenih u opskrbi energijom i slabijem rastu proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Izuzetno veliko povećanje industrijske proizvodnje u drugom dijelu 2002. godine rezultat je ubrzanja rasta u svim njezinim područjima, a osobito u prerađivačkoj industriji. Područje rudarstva i vađenja neprestano je tijekom cijele godine bilježilo značajno veću razinu poslovne aktivnosti nego u prethodnoj godini. Opskrba energijom je u 2002. godini bila najmirniji dio industrije, sa zabilježenim godišnjim povećanjem aktivnosti od samo 1,6%. Opskrba je u prvom tromjesečju doživjela značajan pad, da bi nakon toga

1 Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste

Slika 11.

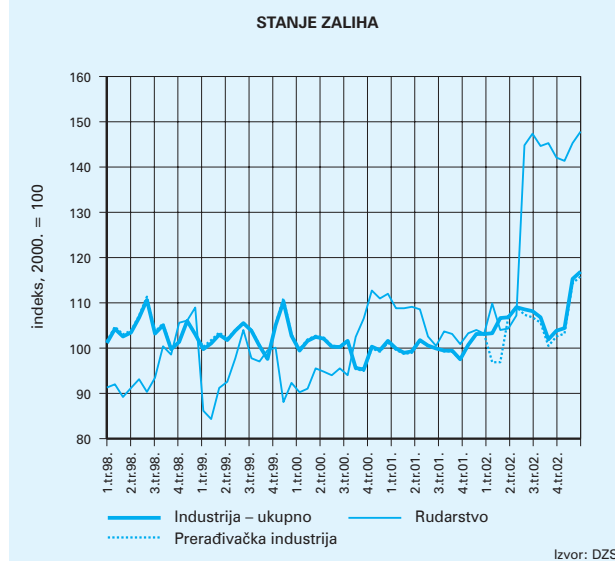

pozitivna kretanja bila prisutna sve do listopada, kada je ponovno započelo slabljenje potražnje za energijom (s isključnim sezonskim utjecajima veće potrošnje energije u zimskom razdoblju).

Iako je područje rudarstva i vađenja udjelom najmanji dio industrije, snažno je utjecalo na ostvarenja ukupne industrijske proizvodnje. Generator ovih kretanja je osnažena građevinska aktivnost koja je potaknula pojačano vađenje kamena, a čiji je obujam u 2002. bio više od 50% veći od onog u prethodnoj godini. Zbog toga je područje rudarstva i vađenja zabilježilo iznimno visoku godišnju stopu rasta proizvodnje od 17,0%, a njegov doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje od 5,7% u 2002. godini iznosio je visokih 0,9 postotnih bodova.

Prerađivačka industrija, prema posljednjim raspoloživim podacima, čini 83,3% ukupne industrijske proizvodnje i zbog toga najjače utječe na kretanja industrije. Buđenje proizvodnje u prerađivačkoj industriji, do kojeg je došlo sredinom 2002., stoga je najviše utjecalo na visok rast u drugoj polovici godine. Neočekivano veliko mjesečno povećanje proizvodnje u prerađivačkoj industriji zabilježeno je u srpnju kada je započeo snažniji uzlazni trend. U sljedećim mjesecima nastavljeno je povećanje proizvodnje, da bi se u posljednjem tromjesečju 2002. godine mjesečne razine proizvodnje stabilizirale. U četvrtom tromjesečju 2002. zabilježena je iznimno visoka godišnja stopa rasta proizvodnje od 10,9%, a ona je dijelom rezultat pozitivnog efekta baznog razdoblja, jer je krajem 2001. godine paralelno sa slabljenjem aktivnosti europskoga gospodarstva usporavana i proizvodnja u Hrvatskoj. U cijeloj 2002. godini fizički obujam proizvodnje u prerađivačkoj industriji povećan je za 5,7%, što je neznatno slabije od rasta zabilježenog u prethodnoj godini. Najveći doprinos rastu proizvodnje došao je od povećanja proizvodnje u odjeljku proizvodnje hrane i pića, koji čini više od jedne petine ukupne industrije. Povećanje proizvodnje od 6,8% (sezonski neprilagođeno) rezultat je snažnije inozemne potražnje (proizvodnja hrane i pića jedan je najbrže rastućih izvoznih sektora u 2002.) i domaće potražnje koja utječe i na sve veću

Slika 12.

prodaju u zemlji. Od ostalih značajnih odjeljaka prerađivačke industrije s pozitivnim trendovima valja izdvojiti izdavačku i tiskarsku djelatnost, proizvodnju ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (staklo, cement i ostali građevni materijali), proizvodnju strojeva i uređaja (građevinski strojevi, električni kućanski aparati), proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda (lijekovi, ljepila).

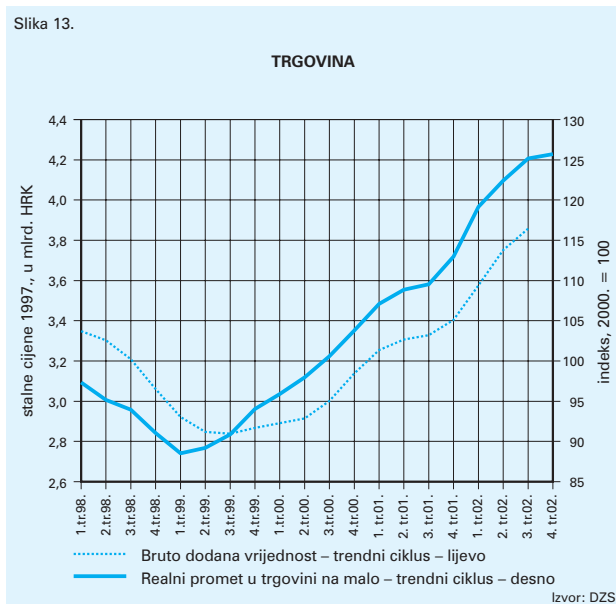
Usporedno s rastom proizvodnje povećavane su i zalihe gotovih proizvoda u industriji. Ovaj trend najizraženiji je u području rudarstva i vađenja, koje je zabilježilo i najviše stope rasta proizvodnje. U području prerađivačke industrije, unatoč niskoj razini proizvodnje u prvoj polovici 2002. godine, nedostatak inozemna potražnja odrazila u smanjenom izvozu i rastu zaliha. Sredinom godine stanje zaliha se stabiliziralo, da bi nakon izrazitog povećanja proizvodnje u posljednjem dijelu 2002., zalihe u studenome i prosincu bile za više od 10,0% veće nego u istim mjesecima prethodne godine.

Trgovina

Kretanja u djelatnosti trgovine na malo i veliko u posljednje dvije godine pokazuju koristi od lakšeg ulaska stranih poslovni subjekata na domaće tržište i liberalizacije vanjske trgovine. Otvaranje velikog broja stranih trgovačkih lanaca pojačalo je konkurenciju na domaćem tržištu, proširilo ponudu i poboljšalo kvalitetu pruženih usluga, te potaknulo snižavanje marži i smanjenje cijena. Kao rezultat toga, smanjuje se trgovina na sivom tržištu, kao i odlasci u "prekogranicu" trgovinu, te je ona velikim dijelom zamijenjena potrošnjom u domaćim trgovinama. Osim pozitivnog učinka veće ponude i nižih cijena koje su potrošači izravno osjetili, ostvarene su i dodatne koristi za zaposlenost i državni proračun. Navedena kretanja utjecala su na povećano zapošljavanje u djelatnosti trgovine (prema privremenim podacima u djelatnosti trgovine na veliko i malo krajem 2002. godine bilo je 2,1% više zaposlenih nego krajem prethodne godine), kao i na veće prihode od poreza na potrošnju.

S druge strane, poboljšana statistički obuhvat potrošnje u

Slika 13.

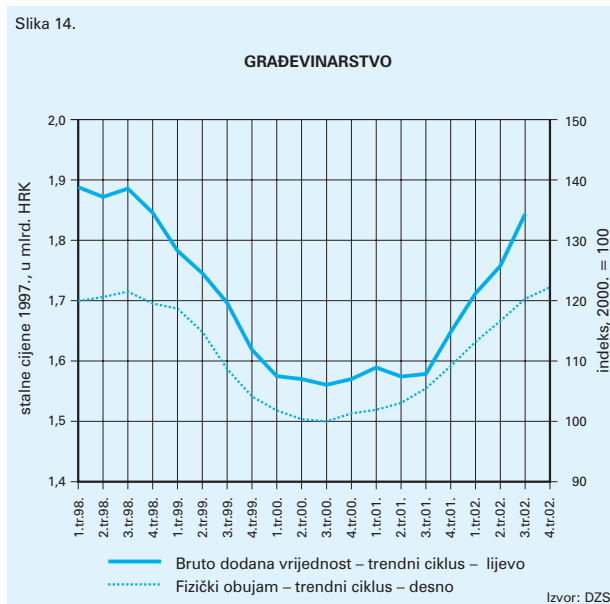
zemlji dovodi do relativnog precjenjivanja rasta prometa u trgovini i osobne potrošnje u usporedbi s prethodnom godinom. Tako djelatnost trgovine na veliko i malo već drugu godinu bilježi realno povećanje prometa i bruto dodane vrijednosti, i to po stopama višim od 10,0%. U prva tri tromjesečja 2002. zabilježena je godišnja stopa rasta bruto dodane vrijednosti trgovine na veliko i malo od 13,3%, s najsnažnijim kretanjima prisutnima u trećem tromjesečju. Realni promet u trgovini na malo mijenjao se u skladu s navedenim kretanjima. Nakon što je u ljetnim mjesecima 2002. godine ostvaren izuzetno veliki promet u trgovini na malo, u posljednjem je tromjesečju promet bio za 11,4% viši nego u istom razdoblju prethodne godine. Ako pretpostavimo da se bruto dodana vrijednost djelatnosti ukupne trgovine i u četvrtom tromjesečju 2002. kretala u skladu s promjenom realnog prometa u trgovini na malo, može se zaključiti da je djelatnost trgovine bila najznačajniji generator rasta ukupne bruto dodane vrijednosti u cijeloj 2002. godini.

Građevinarstvo

Najpropulzivnija djelatnost u 2002. godini bilo je građevinarstvo. U prva tri tromjesečja bruto dodana vrijednost toga područja zabilježila je najsnažniji rast u usporedbi s ostalim područjima industrijske proizvodnje. Kumulativna godišnja stopa rasta bruto dodane vrijednosti građevinarstva na kraju trećeg tromjesečja 2002. iznosila je 14,5%, što je izuzetno visok rast, koji je gotovo podjednakim tempom bio održavan tijekom cijeloga spomenutog razdoblja. Čak ni s dolaskom jeseni i prestankom glavne građevinske sezone nije bitno usporen trend rasta. Indeks fizičkog obujma građevinskih radova, kojim se mjere odrađeni sati radnika na gradilištima, pokazuje da je vrhunac aktivnosti dostignut u kolovozu. Nakon toga je nastupilo neznatno usporavanje rasta, tako da je fizički obujam građevinskih radova povećan od siječnja do studenoga za 12,9% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine.

Najsnažniji uzrok dinamičnog kretanja u građevinarstvu

Slika 14.

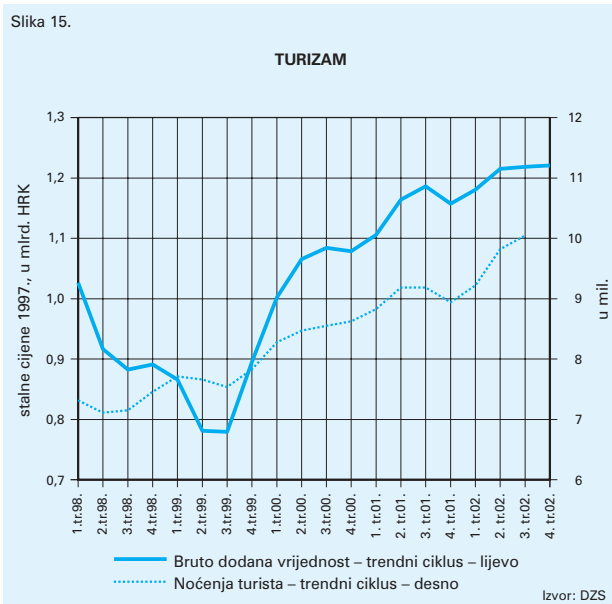

ubrzana je izgradnja autocesta. Vrijednost izvršenih građevinskih radova u prvih devet mjeseci 2002. godine bila je za 34,0% veća nego u istom razdoblju 2001. godine. Pri tome je vrijednost radova na zgradama rasla upola sporije od rasta vrijednosti radova ukupnoga područja građevinarstva, dok se na ostalim građevinama, prije svega na prometnicama, odvijalo više od 65% ukupnih radova. Osim na sam rast bruto dodane vrijednosti područja građevinarstva, ti su radovi posredno utjecali i na ostale dijelove gospodarstva. Tako su veća ulaganja u cestovnu infrastrukturu utjecala na snažniji rast industrijske proizvodnje zbog značajnog doprinosa povećanog vađenja ruda i kamenja, kao i zbog rasta potražnje za proizvodima prerađivačkog dijela industrije, kao što su npr. građevinski strojevi, građevinske konstrukcije i sl.

Turizam

Dostupni pokazatelji kretanja u turističkoj djelatnosti u trećem tromjesečju 2002. ne pružaju osnovu za jedinstvenu ocjenu rezultata glavne turističke sezone. Promet u hotelima i restoranima nominalno je povećan za 12,2%, a što nakon usklađivanja za promjene ugostiteljskih cijena iznosi 9,0%. Istodobno, dodana je vrijednost ostvarena u poslovnim subjektima čija je osnovna djelatnost pružanje usluga prehrane, pripreme i posluživanja pića te smještaja povećana realno za 7,8%. No s druge strane, preliminarni podaci platne bilance pokazuju nešto drukčiju sliku. Potrošnja stranih turista u Hrvatskoj u trećem je tromjesečju 2002. godine iznosila 17,6 milijardi kuna, što je nominalno smanjenje od 0,9% u usporedbi s prihodima od turizma u istom tromjesečju prethodne godine. U spomenutom su razdoblju strani turisti ostvarili više od 90% ukupnih noćenja te bi se njihova potrošnja trebala kretati u skladu s kretanjem ukupnih prihoda u turističkoj djelatnosti. Razlike između navedenih procjena turističkih rezultata mogu se objasniti dvojako. Statistički obuhvat ostvarenog prometa u hotelima i restoranima je zbog ažurnijeg djelovanja turističkih inspektora i manjeg udjela "sive ekonomije" u turističkoj djelatnosti poboljšana, što može precjenjivati stvar-

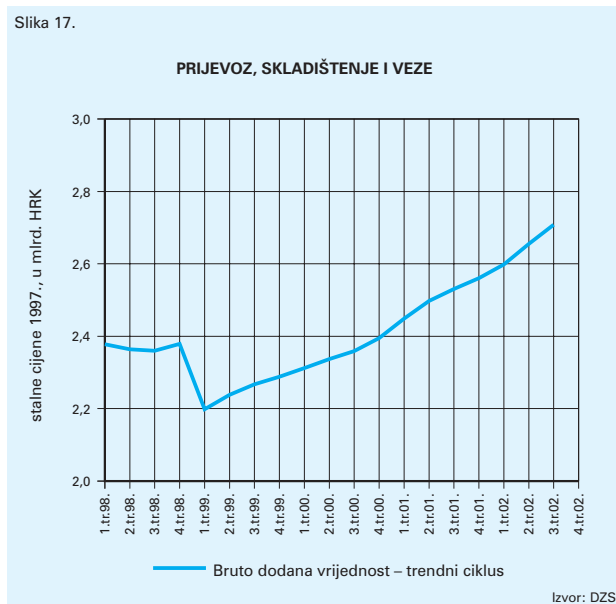
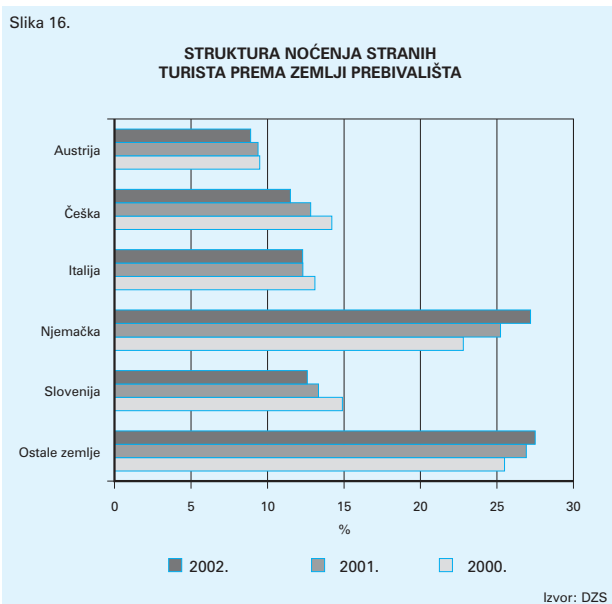
na realna kretanja. Uz to, na značajnije razlike u kretanjima ovih pokazatelja mogao je utjecati i konzervativniji pristup u prikupljanju podataka o potrošnji stranih turista za potrebe izrade platne bilance, čime su oni postali neusporedivi s prijašnjim razdobljima.

Broj turista koji su boravili u komercijalnim smještajnim objektima u Hrvatskoj 2002. godine povećan je za 5,9%, uz manji rast zabilježenih noćenja (3,0%). Najviše noćenja ostvareno je u hotelima, kampovima, apartmanima i kućama za odmor, a u potonjima je zabilježen i značajan rast (9,2%) koji upućuje na bolju evidenciju gostiju, a time i veći statistički obuhvat. Iako noćenja turista u 2002. nisu značajno povećana, njihovo prilagođivanje za kalendarski različit termin Uskrsa u pojedinim godinama i ostale sezonske čimbenike pokazuje da je godišnja stopa rasta noćenja turista u 2002. iznosila 6,3%. Povećanje ukupnog broja noćenja, uz neznatno smanjenja noćenja domaćih turista, rezultat je većeg broja noćenja stranih turista. No, među turistima koji dolaze iz različitih

zemalja mogu se uočiti različiti trendovi. Tako je u 2002. godini u Hrvatskoj na odmoru boravilo 11,4% više gostiju iz Njemačke i 3,4% više Talijana. Osim njih, značajno su povećana noćenja gostiju koji dolaze iz Nizozemske, Velike Britanije, Rusije i Francuske. Suprotna kretanja, tj. smanjenje noćenja, zabilježena su kod turista iz Češke (-7,3%), Slovačke (-8,4%) i Slovenije (-2,5%) što se povezuje s povećanom cijenom usluga. Ova kretanja utjecala su i na promjenu strukture stranih gostiju, smanjivanjem udjela najznačajnijih grupa gostiju, osim onih iz Njemačke, uz povećanje dolazaka i noćenja turista iz manje zastupljenih zemalja.

Prijevoz i veze

U području prijevoza, skladištenja i veza već se duže vrijeme bilježi značajno i kontinuirano povećanje pruženih usluga, pri čemu su najdinamičnija kretanja prisutna u telekomunikacijskom sektoru. U posljednjih nekoliko godina zaoštrena je konkurencija s ciljem povećanja broja novih korisnika u svakoj od tri pokretne mreže. Bolja zemljopisna pokrivenost signalom i širi opseg usluga utjecali su na poslovnu ekspanziju, a time i na izuzetno visok rast korištenja usluga pokretne mreže. U 2002. godini u pokretnoj je mreži povećan broj utrošenih minuta razgovora za 38,1% u usporedbi s godinom prije, što je jednako relativnom povećanju zabilježenom i u prethodnoj godini. Osim telekomunikacijskih usluga, u 2002. godini bolji rezultati zabilježeni su i u području poštanskih usluga. I u ovom je slučaju povećanje aktivnosti povezano s liberalizacijom tržišta dostave pisama i paketa te većom konkurencijom, koja je donijela veći obujam poslovanja. S druge strane, dostupni fizički pokazatelji poslovanja u djelatnosti prijevoza pokazuju sporiji uzlazni trend od onoga zabilježenog u djelatnosti telekomunikacija. U 2002. godini prevezeno je 4,5% više tisuća tona robe, uz najsnažniji rast zabilježen u cestovnom prijevozu. Za razliku od prijevoza robe, broj prevezenih putnika neznatno je smanjen u usporedbi s prethodnom godinom. Pritom su pozitivni pomaci ostvareni u slabije zastupljenim vrstama prijevoza putnika, pomorskom i zračnom.

Pozitivni rezultati vidljivi iz fizičkih pokazatelja poslovanja u području prijevoza, skladištenja i veza odražavaju se i na stabilan rast dodane vrijednosti. U prvih devet mjeseci dodana vrijednosti područja prijevoza, skladištenja i veza povećana je realno za 6,8%, što odgovara rastu ostvarenom u prethodnoj godini. U spomenutom razdoblju najbolje je ostvarene zabilježeno u trećem tromjesečju 2002., i to potaknuto povećanim korištenjem telekomunikacijskih i prijevoznih usluga na vrhuncu turističke sezone. Uz zapaženi rast poštanskih usluga, u trećem tromjesečju zabilježeno je i relativno veliko povećanje prometa u nepokretnoj telefonskoj mreži, sa 12,8% većim brojem utrošenih minuta nego u trećem tromjesečju prethodne godine. U tri pokretne mreže nastavljen je izuzetno visok rast utrošenih minuta razgovora. Iako je u trećem tromjesečju broj prevezenih putnika bio na razini onoga iz prethodne godine, u prijevozu putnika ostvareno je značajno povećanje prijeđenih kilometara. Pored toga, vidljiv rast ostvaren je i u prijevozu robe.

U četvrtom tromjesečju 2002. zabilježeno je još snažnije povećanje prijevoza robe, koje je uvelike utjecalo na ukupan godišnji rezultat cijelog područja prijevoza, skladištenja i veza. Nasuprot tome, u putničkom prometu nisu ostvarene značajnije promjene. Kod poštanskih i telekomunikacijskih usluga nastavljena su kretanja uočena u trećem tromjesečju 2002., osim kod pokretnih mreža, gdje je zabilježen relativno nizak rast u odnosu prema ostvarenjima u prethodnom dijelu godine.

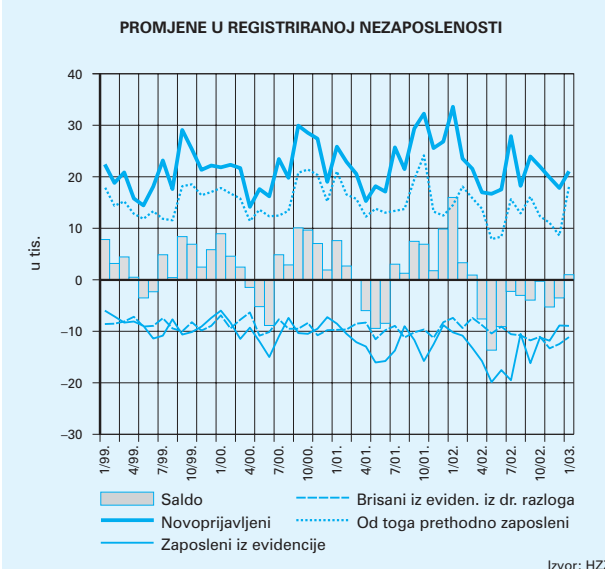
Tržište rada

U posljednjem tromjesečju 2002. godine istodobno su se odvijala dva procesa: prenošenje utjecaja snažnijega gospodarskog rasta na tržište rada i promjene u politici plaća u javnom sektoru. Uz to su se javili i metodološki problemi praćenja tržišta rada zbog utjecaja institucionalne reforme. Provedena reforma posredovanja u zapošljavanju u sljedećem će razdoblju dovesti do prilagodbe registrirane nezaposlenosti novim uvjetima posredovanja. Prilagodba će se vjerojatno manifestirati kao povećani odljev iz evidencije osoba za koje će se u novom sustavu utvrditi kako ne traže aktivno posao te kao niža razina novoprijavljenih u evidenciju. Nadalje, u četvrtom tromjesečju 2002. smanjeno je i zapošljavanje iz evidencije HZZ-a, što se može objasniti smanjenim zapošljavanjem u javnoj upravi u usporedbi s istim razdobljem 2001. godine, ali i smanjenjem udjela HZZ-a u posredovanju nakon prestanka obveze prijavljivanja potreba za radnicima. Konačno, rast plaća ubrzan je nakon dužeg razdoblja njihove stagnacije. Brži rast plaća može se objasniti ubrzanjem gospodarskog rasta, kao i popuštanjem restriktivne politike plaća u javnom sektoru koja je vođena tijekom prethodne dvije godine.

Nezaposlenost i zapošljavanje

Nakon što je 2001. godine zabilježen izrazit rast zapošljavanja iz evidencije HZZ-a po stopi od gotovo 25%, u 2002. godini se zapošljavanje nešto usporilo. U toj je godini ukupno

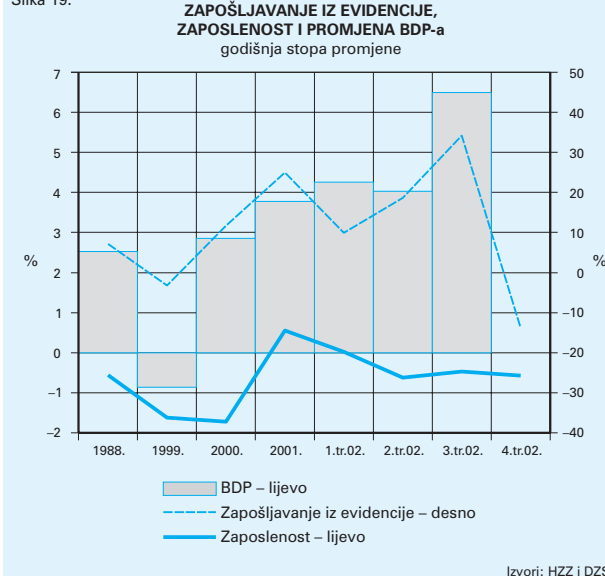
Slika 18.

zaposleno 166 tisuća osoba iz evidencije, što znači da je zapošljavanje raslo po stopi od 12,3%. Razlog sporijeg rasta zapošljavanja na godišnjoj razini leži u smanjenju zapošljavanja u posljednjem tromjesečju, dok je na razini prva tri tromjesečja zabilježen rast od 21%, što je podjednako kao lani. Smanjenje zapošljavanja u posljednjem tromjesečju 2002. djelomično je rezultat manjeg broja novozaposlenih u javnoj upravi, čiji je broj u posljednjem tromjesečju 2001. godine bio na visokoj razini, te manje uloge HZZ-a u posredovanju. U sklopu reforme posredovanja otvoren je pristup privatnoj inicijativi pa je tako od početka 2001. godine, kada je takva mogućnost stvorena, već registrirano više privatnih agencija za posredovanje u zapošljavanju, a čini se kako poslodavci sve više koriste i druge mogućnosti, poput oglašavanja slobodnih radnih mjesta u javnim glasilima bez korištenja usluga HZZ-a.

Ipak, unatoč smanjenom zapošljavanju iz evidencije, u posljednja tri mjeseca 2002. godine nastavljen je negativan neto odljev. To je posljedica, s jedne strane, nastavka smanje-

Slika 19.

nja priljeva u evidenciju i istodobnoga porasta brisanja osoba iz evidencije zbog drugih razloga (osim zapošljavanja). Smanjenje priljeva i porast odljeva također su bili rezultati početka primjene novoga Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti od rujna 2002. godine. Dio priljeva vjerojatno je skrenut u pomoćnu evidenciju tražitelja zaposlenja, u kojoj je krajem prošle godine bilo gotovo 8 tisuća osoba (2,2% registrirane nezaposlenosti), a njihov je porast nastavljen i u siječnju 2003., pa ih je krajem toga mjeseca bilo oko 9 tisuća. Te su osobe koristile uslugu posredovanja u zapošljavanju, ali nisu uživale ostale beneficije na koje nezaposlene osobe imaju pravo te se nisu smatrale nezaposlenim osobama. Iako je teško nagađati o stvarnom statusu tih osoba - s obzirom na to da su u statusu tražitelja zaposlenja prije svega mlađe osobe koje registracijom ne bi ostvarivale značajne koristi, ali bi morale udovoljavati zahtjevima HZZ-a - vjerojatno je riječ o osobama koje zaista nemaju zaposlenje.

Odljevi iz evidencije zbog drugih razloga (osim zapošljavanja) su u 2002. godini porasli za 4,9%. Njihov se porast odnosi uglavnom na posljednje tromjesečje, tj. razdoblje od početka primjene novih propisa, u kojemu je porast iznosio 26,4%, dok su u prva tri tromjesečja ti odljevi nešto manji. Primarni je razlog porasta brisanja iz evidencije zbog drugih razloga (osim zapošljavanja) povećano brisanje osoba za koje, u skladu s novim propisima, postoje naznake kako ne traže aktivno posao ili nisu raspoložive za rad.

Zapošljavanje iz evidencije HZZ-a, pokazatelj koji je prethodnih godina dobro predočavao razvoj potražnje za radom, u posljednjem tromjesečju 2002. godine bilježi značajno smanjenje. Podaci o novom zapošljavanju su sve do kraja trećeg tromjesečja 2002. godine dobro korelirali s dinamikom BDP-a. Međutim, u posljednjem tromjesečju 2002. godine novo je zapošljavanje smanjeno unatoč pokazateljima koji navješćuju nastavak gospodarskog rasta. Kao što je spomenuto, taj se pad djelomično može objasniti izostankom zapošljavanja u javnom sektoru, koje je bilo na višoj razini krajem 2001. godine nego krajem 2002., te smanjenjem značenja HZZ-a u posredovanju. To, na žalost, znači da će ubuduće bi-

ti teško ispravno interpretirati HZZ-ov pokazatelj novog zapošljavanja i da se gubi indikator kretanja potražnje za radom.

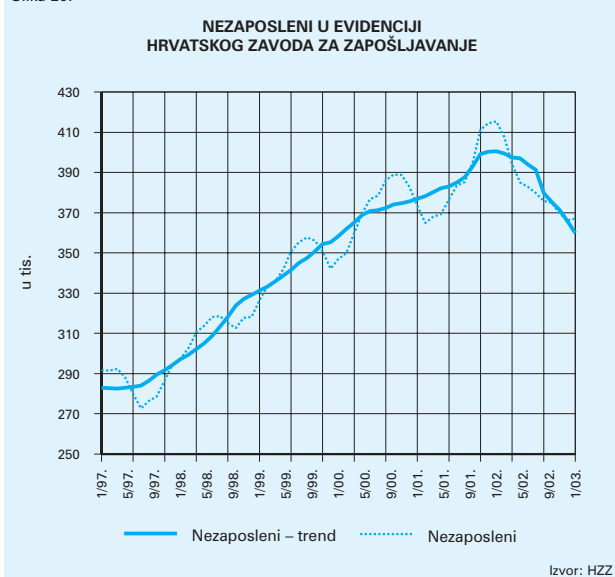
Kao rezultat opisane dinamike tokova, na koju je u posljednjem tromjesečju 2002. najsnažnije utjecala promjena propisa, registrirana se nezaposlenost i u posljednjem tromjesečju 2002. godine iz mjeseca u mjesec smanjivala. U siječnju 2003. registrirana je nezaposlenost ipak nešto porasla, ali je taj porast sezonski pa je i u tom mjesecu nastavljen trend njezina pada.

U skladu s dinamikom registrirane nezaposlenosti, stopa registrirane nezaposlenosti opada od sredine 2002. godine. Njezin snažan pad u tom je razdoblju uspio dovesti i do promjene trenda. Ipak, pri interpretaciji stope registrirane nezaposlenosti valja imati na umu kako njezina dinamika većinom odražava metodološke promjene u načinu evidentiranja nezaposlenosti. Stoga će tek po svršetku "tranzicijskog" razdoblja, odnosno nakon što razina nezaposlenosti počne odražavati nove troškove i koristi evidentiranja pri HZZ-u, njezinu promjenu biti moguće povezati s promjenama u stanju konjunktura.

Stopa registrirane nezaposlenosti je krajem 2002. godine iznosila 21,5%, što je za 1,3 postotna boda manje nego godinu dana prije, ali je još uvijek znatno više od posljednje utvrđene anketne stope nezaposlenosti, koja je u prvom polugodištu 2002. godine iznosila 15,2%. Ako se nastavi konvergencija stope registrirane nezaposlenosti sve do razine anketne nezaposlenosti, čime bi se usluge posredovanja koje pruža HZZ stvarno usredotočile na prave tražitelje zaposlenja, proces konvergencije vjerojatno će potrajati još prilično dugo.

Prema privremenim pokazateljima DZS-a ukupna je zaposlenost krajem 2002. godine bila za 0,5% manja nego godinu dana prije. Privremeni pokazatelji DZS-a dakle ne potvrđuju nastavak rasta zapošljavanja u 2002. godini koji su bili navijestili anketni pokazatelji za prvo polugodište te godine. Međutim, s obzirom na činjenicu da se privremeni podaci o zaposlenosti prikupljaju na uzorku velikih poduzeća, u kojima se već duže vrijeme smanjuje razina zaposlenosti, vjero-

Slika 20.

Slika 21.

jatno je kako su podaci o zaposlenosti podcijenjeni. Ta se pretpostavka i tijekom prethodnih godina pokazala točnom pa je stoga moguć nastavak rasta zaposlenosti i u 2002. godini, na što upućuje i ukupan broj zaposlenih osiguranika HZMO-a, koji je u 2002. godini prosječno bio za 1,2% veći nego prije godinu dana. Isključite li se iz broja ukupno zaposlenih individualni poljoprivrednici aktivni osiguranici HZMO-a, čiji je broj već godinama u snažnome padu, taj je porast iznosio 1,7%.

Obrt i slobodne profesije bili su i u 2002. godini glavni izvor novoga zapošljavanja. Zaposlenost u toj kategoriji je krajem 2002. godine bila za 5,8% veća nego godinu dana prije. S druge strane, broj individualnih poljoprivrednika aktivnih osiguranika HZMO-a već je godinama u padu, koji je nastavljen i u 2002. godini, pa je njihov broj smanjen za 8,7%. Broj zaposlenika u pravnim osobama, na koje se zapravo odnose privremeni pokazatelji DZS-a, bio je u istom razdoblju smanjen za 1,2%. U 2002. godini su nastavljene promjene u strukturi zaposlenosti pa je tako očito kako su malo poduzet-

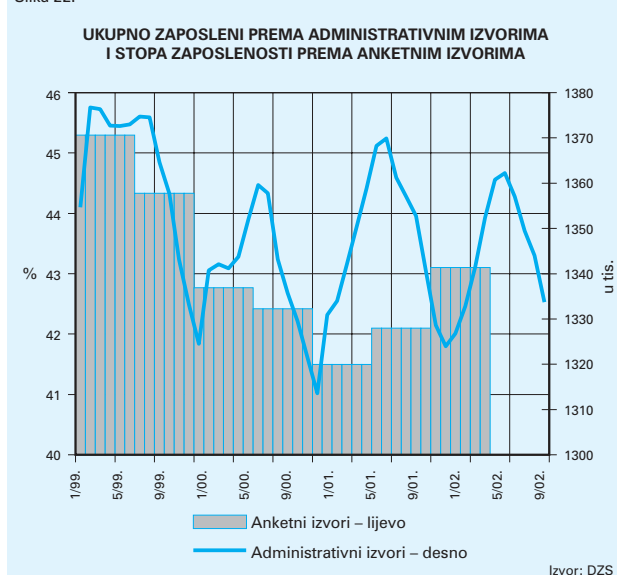
ništvo i samozapošljavanje i nadalje glavni generatori novoga zapošljavanja, dok se u većim poduzećima, promatranima kao cjelina, nastavlja smanjivati razina zaposlenosti.

O metodološkim problemima praćenja zaposlenosti i nezaposlenosti na temelju administrativnih i privremenih podataka svjedoče i podaci o radnoj snazi. Tako je u posljednjem tromjesečju 2002. godine radna snaga smanjena za 1,5%, što je teško pomiriti s istodobnim nastavkom rasta proizvodnje.

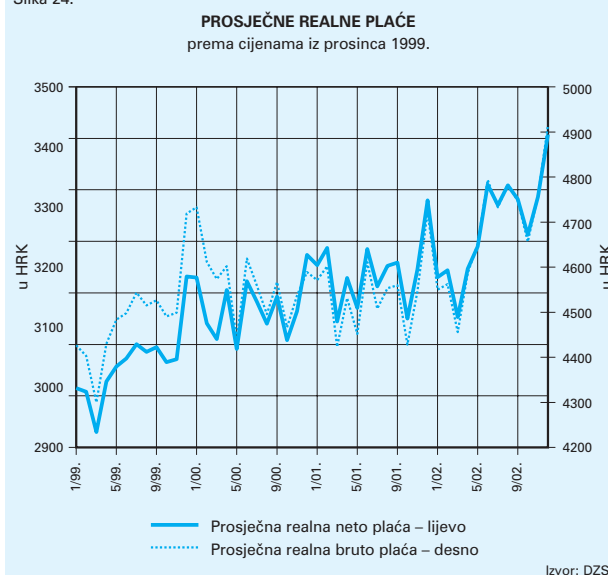
Plaće i troškovi rada

Nakon gotovo dvogodišnje stagnacije razine prosječnih realnih plaća, koja je ostvarena prije svega zahvaljujući restriktivnoj politici plaća u javnom sektoru, u posljednjem tromjesečju 2002. godine zabilježen je njihov ubrzani rast. Prosječna neto plaća realno je porasla za 4,4%, dok je realni rast prosječne bruto plaće iznosio 5,6%. Rast u posljednjem tromjesečju 2002. bitno je nadmašio zabilježenu stopu rasta realnih plaća na razini cijele godine, koja je za neto plaće iz-

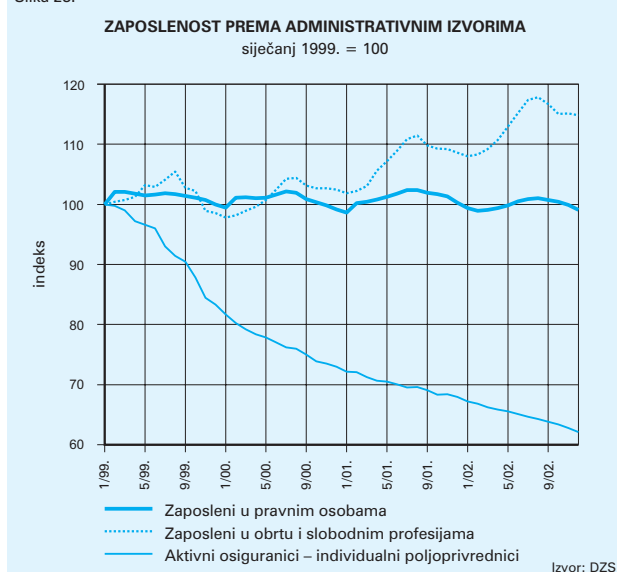
Slika 22.

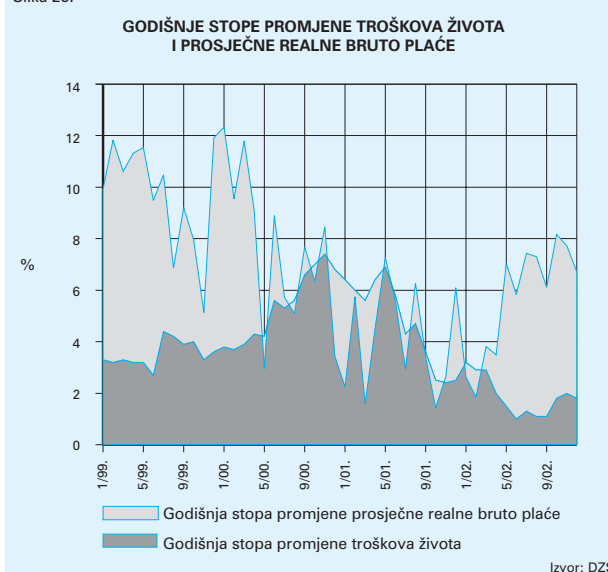
Slika 24.

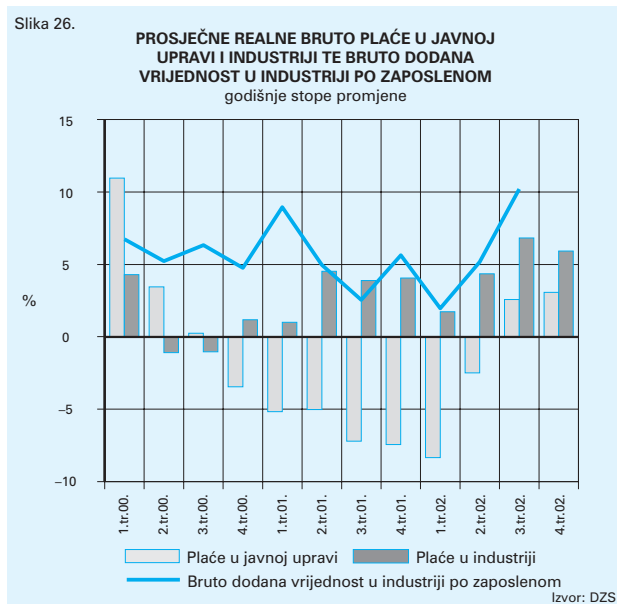

Slika 23.

Slika 25.

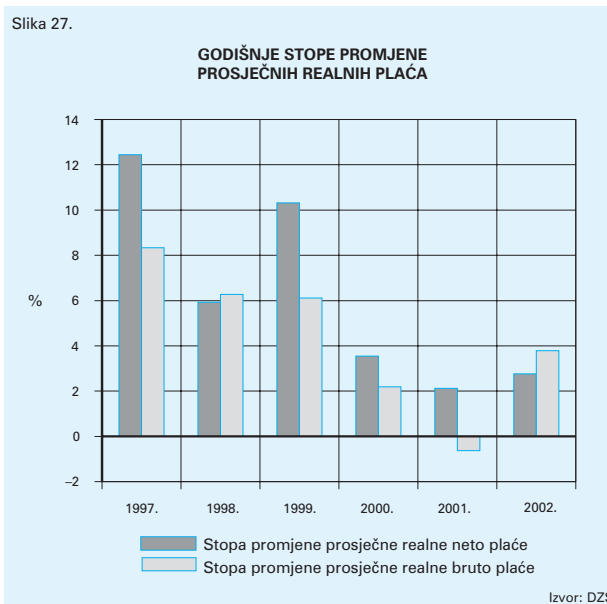

nosila 2,8%, a za bruto plaće 3,8%.

Nešto viša stopa rasta realnih plaća u posljednjem tromjesečju 2002. godine nego tijekom prethodne dvije godine dijelom je povezana sa stabilnim cijenama, tj. smanjenjem stope rasta troškova života, ali njezin je glavni uzrok ipak nominalni rast plaća. Prosječna neto plaća nominalno je u posljednjem tromjesečju 2002. godine porasla za 6,4%, dok je nominalni rast bruto plaće iznosio 7,6%.

Ubrzanje rasta prosječne plaće proizlazi iz rasta plaća u industriji, kao i u trgovini, financijskom posredovanju, građevinarstvu i još nekim granama, ali i iz popuštanja restriktivne politike plaća u javnom sektoru. S obzirom na dinamiku produktivnosti u industriji, ne čini se kako bi zabilježeni brži rast plaća mogao imati inflatorni učinak. Stope rasta plaća u javnom sektoru i dalje su niže od stopa rasta plaća u drugim sektorima, ali je njihov doprinos rastu prosječne plaće značajan jer su iz izrazito negativnih vrijednosti prešle u pozitivno područje.

U 2002. godini je zabilježen nešto brži rast bruto plaća, tj. ukupnog troška rada od rasta prosječne neto plaće. Takva je dinamika plaća uobičajena, zbog progresivnosti poreznog sustava, u godinama u kojima nema promjena u poreznim stopama, visini različitih odbitaka ili stopama doprinosa, iako su takve godine zapravo rijetke. Tako je i od početka 2003. godine na snazi nov način obračuna poreza i doprinosa, koji će, prema simulacijama izrađenim na temelju prosječne bruto plaće, smanjiti udio poreza i doprinosa u ukupnom trošku rada za gotovo 4 postotna boda. Međutim, iako je jasno kako će se ukupna izdvajanja za poreze i doprinose smanjiti, distribucija koristi koja bi bila posljedica toga smanjenja između poslodavaca i radnika nije unaprijed poznata. Ako u gospodarstvu prevladaju ugovori o radu u kojima je iskazana bruto plaća, prosječna neto plaća zaposlenika mogla bi porasti za gotovo 7%, dok bi reforma nešto povećala ukupni trošak rada za poslodavca. Ako se, međutim, većina ugovora o radu odnosi na neto plaće zaposlenika, ukupni trošak rada za poslodavca mogao bi se smanjiti za oko 7,5%. Hoće li prevladati utjecaj rasta neto plaće ili smanjenja ukupnih troškova rada,

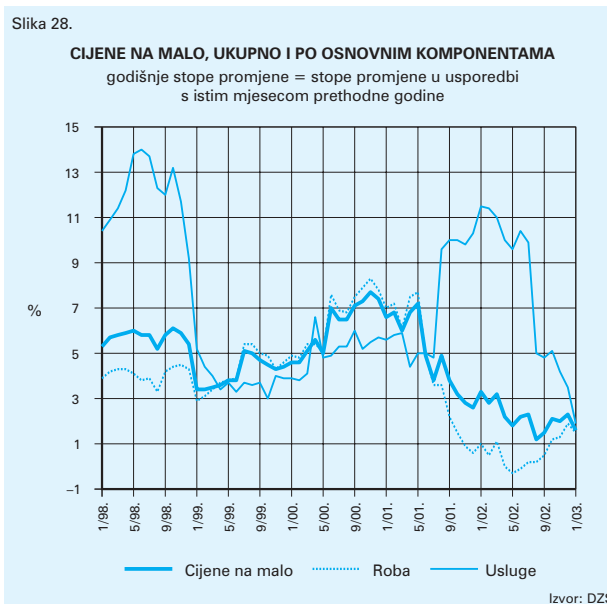

ovisit će o sadržaju ugovora o radu. Međutim, čak i ako novi način obračuna poreza i doprinosa dovede do porasta prosječne neto plaće, to bi moglo smanjiti dodatne zahtjeve radnika za povećanjem plaća u sljedećem razdoblju i tako ipak djelovati moderirajuće na ukupne troškove rada.

Cijene

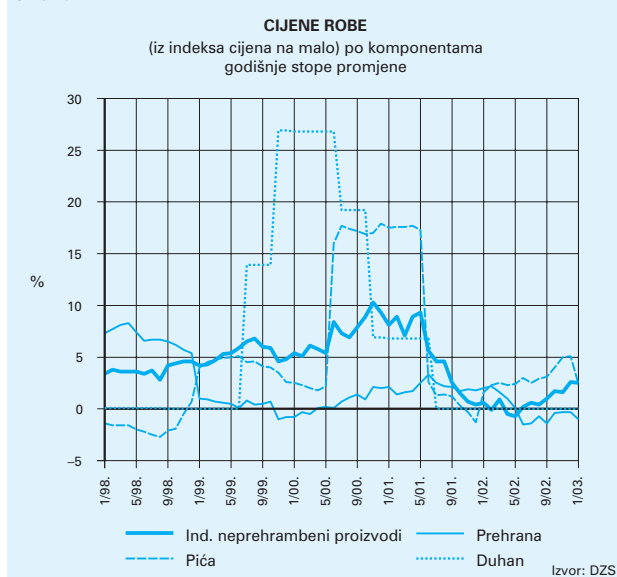
Drugu godinu zaredom u Hrvatskoj je zabilježena godišnja stopa inflacije mjerena indeksom cijena na malo niža od 3,0%. Ona je u prosincu 2002. godine iznosila samo 2,3%, što je za 0,3 postotna boda niža stopa od one ostvarene u prosincu 2001. godine.

Tijekom 2002. godine došlo je, u usporedbi s prethodnom godinom, do zamjetnih promjena u trendovima kretanja inflacije osnovnih komponenata indeksa cijena na malo. Tako je 2001. godinu obilježilo ublažavanje godišnje stope rasta

Slika 29.

cijena robe sa 7,8% u prosincu 2000. na 0,6% u prosincu 2001.² uz istodobno povećanje godišnje stope rasta cijena usluga sa 5,7% u prosincu 2000. na 10,3% u prosincu 2001.³ Nasuprot tome, tijekom 2002. godine godišnja stopa rasta cijena robe iz indeksa cijena na malo povećana je za 1,3 postotna boda i u prosincu je iznosila 1,9%, dok je godišnja stopa rasta cijena usluga u istom razdoblju smanjena za 6,8 postotnih bodova, tako da je u prosincu 2002. godine iznosila 3,5%.

Promatrano po komponentama indeksa cijena robe iz indeksa cijena na malo, više godišnje stope promjene cijena u 2002. u usporedbi s onima zabilježenim u 2001. godini ostvarene su kod industrijskih neprehrambenih proizvoda (za 2,2 postotna boda)⁴ i pića (za 6,4 postotnih bodova). Povećanje doprinosa spomenutih komponenata indeksu cijena robe djelomično je ublažio niži godišnji rast cijena prehrane (za 2,1 postotni bod) u prosincu 2002. u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine. Značajno usporavanje stope rasta cijena usluga ostvareno je prije svega zbog zamjetnog usporavanja rasta cijena prometnih, poštanskih i telekomunikacijskih usluga. Tako su prometne usluga tijekom 2001. godine poskupjele za 8,8%, a telekomunikacijske usluge za 54,4%, dok su u 2002. godini spomenute vrste usluga poskupjele samo za 2,0% u usporedbi s krajem prethodne godine.

Nakon početnog skoka inflacije mjerene kretanjem indeksa cijena na malo na 3,2%, zabilježenog koncem prvoga tromjesečja 2002. godine, inflacija je pala na 2,2% krajem

2 Pri tome je, pod utjecajem pojeftinjenja sirove nafte na svjetskom tržištu te zbog negativnog učinka baznog razdoblja za usporedbu napose bilo izraženo smanjenje direktnog doprinosa maloprodajnih cijena naftnih derivata ukupnoj godišnjoj stopi promjene cijena robe iz indeksa cijena na malo.

3 To je, prije svega, bila posljedica značajnog poskupljenja cijena telekomunikacijskih usluga, ali i povećanja cijena određenih komunalnih usluga, obveznog osiguranja vozila i gradskog prijevoza. Međutim, značajno su porasle i cijene usluga koje nisu administrativno regulirane. Tako su cijene usluga koje su obuhvaćene indeksom temeljne inflacije ostvarile u prosincu 2001. godine godišnji rast od 5,6%, za 2,1 postotni bod veći od onoga zabilježenog koncem 2000. godine.

4 Unutar komponente industrijskih neprehrambenih proizvoda najveći doprinos porastu njihove godišnje stope promjene u 2002. godini proizlazio je iz poskupljenja tekućih goriva i maziva, rasvjete i ogrjeva, tekstilnih proizvoda te lijekova.

drugoga, te na 1,5% krajem trećega tromjesečja, dok je krajem četvrtog tromjesečja inflacija porasla na 2,3%. Pri tome je u četvrtom tromjesečju 2002. nastavljen trend porasta godišnje stope promjene cijena robe te smanjenja stope promjene cijena usluga, na što su utjecale i mjesečne promjene cijena u promatranom razdoblju i kretanja u baznom razdoblju (četvrtom tromjesečju 2001.). Tijekom četvrtog tromjesečja mjesečna stopa inflacije jako je fluktuirala. Snažan mjesečni rast cijena na malo od 0,5% zabilježen u listopadu bio je posljedica sezonskog rasta cijena odjeće za 4,2%, poskupljenja tekućih goriva i maziva u prosjeku za 0,9% te usluga za 0,3%. Pad cijena tekućih goriva i maziva u studenome u prosjeku za 3,5% te pojeftinjenje usluga u avionskom prijevozu putnika za 23,2%, uvelike su utjecali na 0,3%-tno smanjenje agregatne razine cijena na malo u studenome u usporedbi s prethodnim mjesecom, pri čemu se godišnja stopa inflacije u studenome spustila na 2,0%. U prosincu je pod utjecajem zamjetnog rasta cijena poljoprivrednih proizvoda od 5,6% zabilježen blagi mjesečni rast cijena na malo od 0,1%. Međutim, zbog utjecaja baznog razdoblja⁵ godišnja je stopa promjene indeksa cijena na malo porasla za 0,3 postotna boda, sa 2,0% u studenome na 2,3% u prosincu.

Tijekom prvih osam mjeseci 2002. godine stopa temeljne inflacije se kontinuirano smanjivala sa 1,9% zabilježenih u siječnju na samo 0,3% u kolovozu, nakon čega je porasla na 0,6% krajem trećeg tromjesečja i na 1,2% krajem četvrtog tromjesečja 2002. godine. Pri tome je godišnja stopa rasta cijena robe iz temeljnog indeksa cijena na malo povećana sa 0,3% u rujnu na 1,4% u prosincu. Godišnja stopa rasta cijena usluga iz temeljnog indeksa cijena na malo smanjena je sa 2,7% u rujnu na samo 0,2% u prosincu, što je ujedno bila najniža godišnja stopa promjene cijena usluga koje se formiraju tržišno od početka 1994. godine.

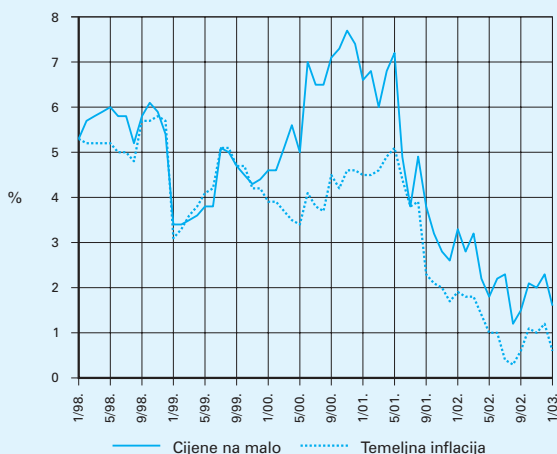
Pod utjecajem sezonskog pojeftinjenja odjeće i obuće u siječnju 2003. godine, u usporedbi s prethodnim mjesecom, snižene su za 0,3% cijene koje ulaze u izračun temeljnog indeksa cijena na malo. Uz dodatni utjecaj baznog razdoblja godišnja je stopa temeljne inflacije smanjena sa 1,2% zabilježenih u prosincu 2002. (robe 1,4%, usluga 0,2%) na 0,6% u siječnju 2003. godine (robe 0,7%, usluga -0,8%). Niska razina temeljne inflacije upućuje na to da su inflatorni pritisci s potražne strane vrlo prigušeni.

Pad inflacije u 2002. godini u usporedbi s prethodnom godinom proizlazio je iz smanjenja temeljne inflacije sa 1,7% u prosincu 2001. na 1,2% u prosincu 2002. te iz smanjenja stope promjene cijena poljoprivrednih proizvoda sa 4,9% u prosincu 2001. na -7,9% u prosincu 2002. Spomenuta su kretanja premašila povećanje doprinosa administrativnih cijena (koja uključuju i cijenu energije) proizlazio iz porasta njihove godišnje stope rasta sa 5,9% u prosincu 2001. na 7,5% u prosincu 2002. godine.

Hrvatska je ušla u desetu godinu uspješnog održavanja relativne stabilnosti opće razine cijena što pridonosi daljem jačanju vjerodostojnosti središnje banke. Stabilan tečaj kune prema euru i nadalje je glavno nominalno sidro. Većim su dijelom

5 Tijekom prosinca 2001. godine zabilježen je pad ukupnog indeksa cijena na malo od 0,2% u usporedbi s prethodnim mjesecom.

Slika 30.

CIJENE NA MALO I TEMELJNA INFLACIJA*
 godišnje stope promjene

* Temeljna inflacija izračunava se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje su administrativno regulirane (među ostalim, tu su svrstane cijene električne struje i naftnih derivata). Metodologija izračunavanja detaljno je objašnjena u Biltenu HNB-a broj 61 (2001).

Izvor: DZS

2002. godine cijene naftnih derivata na svjetskom tržištu rastle, a time i pritisci na rast domaćih cijena, dok su brojni drugi čimbenici koji su pridonijeli stabilnosti cijena na malo u 2001. godini i nadalje bili prisutni – umjereni rast plaća, smanjenje carina zbog vanjskotrgovinske liberalizacije, jačanje konkurencije u trgovini na malo, vrlo blagi porast cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima u Hrvatskoj i u zemljama koje su naši najznačajniji vanjskotrgovinski partneri. Uz to, značajna aprecijacija kune prema američkom dolaru zabilježena tijekom 2002. godine otvorila je dodatni prostor za sniženje cijena brojnih uvoznih inputa i uvoznih finalnih proizvoda. Uvođenjem novoga tarifnog sustava za obračun potrošnje električne struje i plina u rujnu 2002. godine nije došlo i do znatnog povećanja njihove cijene, koje bi zbog, prelijevanja na rast cijena drugih proizvoda i usluga, indirektno moglo zamjetno utjecati

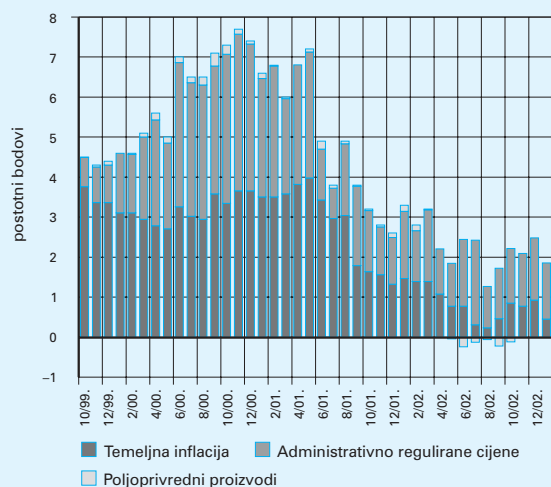
na rast stope inflacije u budućnosti.

Na rast cijene sirove nafte presudno su utjecala očekivanja vezana uz moguću intervenciju SAD-a u Iraku, zbog kojih je zabilježena cijena sirove nafte uključivala i stanovitu premiju zbog mogućeg izbijanja krize te nastanka ozbiljnih poremećaja na tržištu. Osim toga, štrajk u Venezueli pridonio je smanjenju ponude nafte uz istodobni rast potražnje karakterističan za zimsko razdoblje te rast uvjetovan popunjavanjem strateških rezervi nafte. Ukupno gledajući, tijekom 2002. godine ostvarena je na svjetskom tržištu prosječna cijena sirove nafte od 24,94 USD po barelu, koja je bila za 2,4% viša od prosječne cijene ostvarene u 2001. godini. Prosječna je cijena barela sirove nafte izražena u kunama u 2002. godini bila za 3,9% niža nego u prethodnoj godini. Prosječne maloprodajne cijene tekućih goriva i maziva u Hrvatskoj tijekom 2002. godine bile su za 0,2% niže u usporedbi s prosječnom cijenom zabilježenom u 2001. Međutim, usporedbom cijena zabilježenih koncem godine, vidi se da je rast cijena nafte mnogo jače izražen. Tako je prosječna cijena barela sirove nafte u prosincu 2002. godine dosegla 27,9 USD za barel te je bila za 50,6% viša u usporedbi s cijenom ostvarenom u istom razdoblju prethodne godine. Maloprodajne cijene tekućih goriva i maziva zabilježene u Hrvatskoj u prosincu 2002. godine bile su za 6,4% više nego godinu dana prije.

Podaci o kretanju cijena sirove nafte na svjetskom tržištu pokazuju da je u prva dva mjeseca 2003. godine došlo do njihova daljnega snažnog rasta, na prosječno 30,77 USD po barelu u siječnju (uz mjesečni rast od 10,3%) ta na prosječno 32,73 USD u veljači⁶ (uz mjesečni rast od 6,37%). Aprecijacija kune prema američkom dolaru ublažavala je mjesečne stope rasta prosječne cijene sirove nafte na svjetskom tržištu. U Hrvatskoj su maloprodajne cijene tekućih goriva i maziva u siječnju 2003. povećane za 6,2% u usporedbi s prethodnim mjesecom, dok je u veljači poskupljenje bilo znatno manje te je iznosilo približno 1,0%.

U siječnju 2003. godine zabilježena je mjesečna stopa ras-

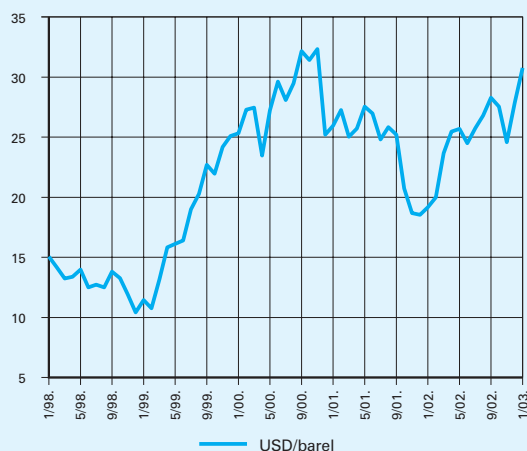
Slika 31.

DOPRINOSI⁶ KOMPONENTATA INDEKSA CIJENA NA MALO GODIŠNJOJ STOPI INFLACIJE

⁶ Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa cijena na malo u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponentata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije. Osim u postotnim bodovima, doprinosi se mogu iskazati i u postocima.

Izvori: DZS i izračuni HNB-a

Slika 32.

PROSJEČNA CIJENA NAFTES⁶ NA SVJETSKOM TRŽIŠTU

⁶ Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte (promptna isporuka): Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate.

Izvor: Bloomberg

6 Korišteni su podaci o kretanju cijena nafte do 26. veljače 2003.

Okvir 1. Modeliranje i prognoziranje inflacije u Republici Hrvatskoj

Zakonom određen glavni cilj brojnih središnjih banaka jest održavanje niske i stabilne stope rasta razine cijena. Na tom je tragu i Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, koji postizanje i održavanje stabilnosti cijena ističe kao osnovni cilj HNB-a. Kao i druge središnje banke, i Hrvatska se narodna banka u nastojanju da ostvari spomenuti cilj služi različitim instrumentima monetarne politike. Problem je u tome što se učinak primjene pojedinih instrumenata osjeća tek nakon određenog vremena. Upravo stoga monetarne vlasti nastoje razviti i usavršiti ekonomske (ekonometrijske) modele koji im omogućavaju relativno precizne i pouzdane prognoze kretanja stope inflacije kako bi na vrijeme mogle reagirati i neutralizirati inflacijske ili deflacijske pritiske koji bi se mogli pojaviti u budućnosti.

U nastojanju da razviju pouzdan i stabilan ekonometrijski model inflacije s više nezavisnih varijabli, analitičari Hrvatske narodne banke odlučili su u prvom koraku slijediti pristup koji su razvili Mohatny i Klau.⁷ Ti autori, u jednom od svojih novijih radova, nastoje odgovoriti na pitanje što utječe na kretanje inflacije u tranzicijskim zemljama i tržišnim gospodarstvom u nastajanju. Opću specifikaciju ekonometrijskog modela autori izvode iz kombinacije dviju početnih jednadžbi: jednadžbe inflacije plaća i jednadžbe profitne marže, što je u skladu sa standardnim pristupom proširene Philipsove krivulje. Osim standardnih odrednica inflacije poput jaza bruto domaćeg proizvoda (engl. *output gap*⁸), viška novca u opticaju te kretanja plaća, autori tvrde kako su značajne odrednice inflacije u tim zemljama još šokovi⁹ kojima su podložni: cijene hrane, tečaj, cijene nafte, ali i ostali elementi uvezene inflacije. Štoviše, kako su ocjene jaza bruto domaćeg proizvoda u tranzicijskim zemljama i tržišnim gospodarstvima u nastajanju još dosta neprecizne, vrlo je teško tvrditi mogu li one u cijelosti obuhvatiti dinamiku inflacije potražnje. Zbog toga autori smatraju da neka od mjera rasta (realne) novčane mase može, uz jaz bruto domaćeg proizvoda, mnogo bolje oslikati kretanja na strani potražnje. Dodatan razlog za uvođenje monetarnih varijabli u model za prognoziranje kretanja inflacije u tranzicijskim zemljama autori vide u činjenici da nedovoljno razvijena financijska tržišta tih zemalja te slaba veza između kamatnih stopa i inflacije pokazuju kako rast ponude novca može biti važan pokazatelj budućeg rasta potražnje, a time i inflacijskih očekivanja.

Slijedeći opću strukturu modela koji su razvili Mohatny i Klau, analitičari HNB-a, kako bi ocijenili kretanje indeksa cijena na malo u Hrvatskoj, upotrebljavaju mjesečne podatke koji obuhvaćaju razdoblje od travnja 1994. godine do lipnja 2002. godine (riječ je o ukupno 99 mjesečnih opservacija). Glavni razlozi isključivanja raspoloživih povijesnih podataka koji se odnose na razdoblje prije travnja 1994. godine bili su hiperinflacija do listopada 1993. i šumovi koji su obilježili kretanje spomenutih serija neposredno po uvođenju i us-

pješnom ostvarivanju antiinflacijskog programa.

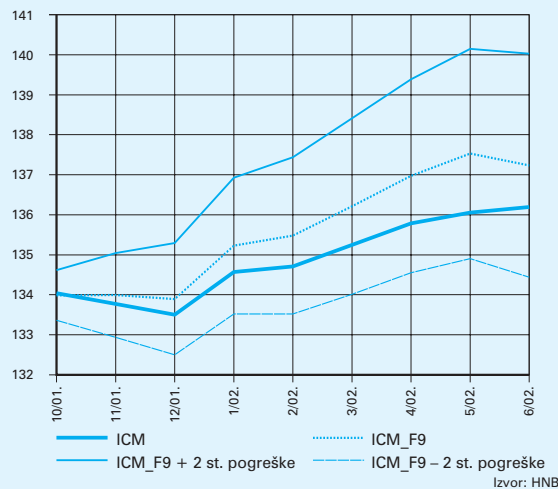
Za ocjenu početne jednadžbe za prognoziranje indeksa cijena na malo analitičari HNB-a odabrali su, uz konstantu, sljedeće varijable: vrijednosti zavisne varijable s vremenskim pomacima unatrag, odstupanje industrijske proizvodnje, odstupanje realnoga monetarnog agregata¹⁰, devizni tečaj kune za jedan euro, plaće, šokove koji pogađaju cijene hrane¹¹ i cijene tekućih goriva i maziva¹² te binarne¹³ varijable za siječanj 1998., rujanj 1995. i 2000. Isključivanjem varijabli koje su se pokazale nesignifikantnima (odstupanje industrijske proizvodnje, odstupanje realnoga monetarnog agregata i plaće) te širenjem binarnih varijabli na lipanj i srpanj 1994. te kolovoz 1997., dobivena je konačna jednadžba indeksa cijena na malo koja pokazuje da najveći utjecaj na zavisnu varijablu ima zavisna varijabla s jednim mjesečnim pomakom unatrag, potom šokovi koji pogađaju cijene hrane, tečaj i šokovi koji pogađaju tekuća goriva i maziva.

Šestomjesečno i devetomjesečno prognoziranje indeksa cijena na malo, vršeno unutar dostupnog uzorka, pokazuje da ocijenjeni modeli odstupaju u pozitivnom smjeru, odnosno prenatlažavaju stvarno ostvarene vrijednosti zavisne varijable. S produljivanjem razdoblja prognoziranja, opada i preciznost korištenih modela.

Kratkoročna dinamična prognoza indeksa cijena na malo vršena izvan uzorka, uz pretpostavku stabilnog tečaja i odsustva šokova koji pogađaju cijene hrane i cijene tekućih goriva i maziva, također premašuje od tada zabilježena stvarna ostvarenja, što pokazuje da spomenuti model još valja doradivati.

Slika 33.

USPOREDBA OSTVARENOG INDEKSA CIJENA NA MALO (ICM) I DEVETOMJESEČNA PROGNOZA INDEKSA CIJENA NA MALO (ICM_F9) VRŠENA UNUTAR UZORKA ZA RAZDOBLJE OD LISTOPADA 2001. DO LIPNJA 2002.

Izvor: HNB

ta ukupnog indeksa cijena na malo od 0,4%, ali je zbog učinaka baznog razdoblja došlo do sniženja godišnje stope inflacije na samo 1,6%, što je za 0,7 postotnih bodova niža stopa inflacije od one zabilježene u prosincu 2002. godine. Do porasta cijena u siječnju u usporedbi s prosincem 2002. u velikoj je mjeri došlo zbog značajnog mjesečnog poskupljenja tekućih

goriva i maziva, u prosjeku, za 6,2% te ogrjeva za 5,2%. S obzirom na značajan udio od ukupno 8,13% koje te dvije komponente imaju u ukupnom indeksu cijena na malo, njihov je

7 Mohatny, M. S. i Klau, M.: *What determines inflation in emerging market economies?*; BIS Papers, br. 8. studeni 2001.

8 Jaz bruto domaćeg proizvoda (engl. *output gap*) ili odstupanje ostvarenog bruto domaćeg proizvoda od trendne vrijednosti aproksimiran je odstupanjem industrijske proizvodnje od trendne vrijednosti dijelom zbog toga što ne postoje mjesečne frekvencije BDP-a.

9 Značajne neočekivane promjene pojedine varijable

10 Odstupanja realnoga monetarnog agregata M1 (M4) od trendne vrijednosti

11 Šok koji pogađa cijene hrane u razdoblju t konstruiran je kao diferencirana mjesečna stopa promjene cijene hrane u razdoblju t (izražena u logaritamskom obliku) umanjena za diferenciranu mjesečnu stopu promjene prirodno logaritma indeksa cijena na malo u razdoblju $t-1$.

12 Uz objasnidbene ili nezavisne varijable u tekućem mjesecu, upotrijebljene su i njihove vrijednosti s više vremenskih pomaka unatrag.

13 Binare ili tzv. *dummy* varijable poprimaju vrijednost jednaku jedan u mjesecima kada vrijednost indeksa cijena na malo bilježi ekstremna odstupanja koja nisu rezultat ekonomskih fundamenta, odnosno vrijednost jednaku nuli u svim ostalim razdobljima.

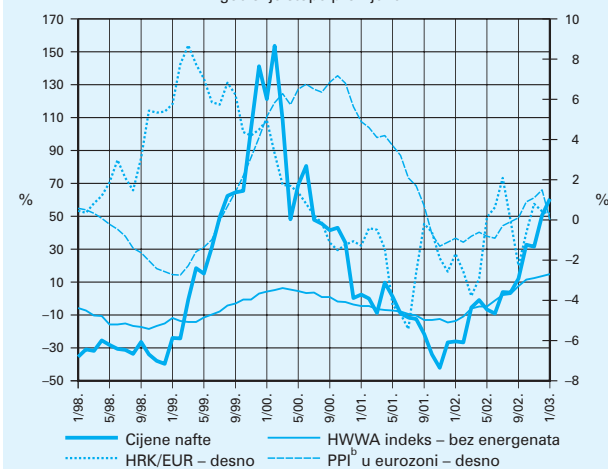
zajednički doprinos mjesečnom rastu cijena na malo u siječnju dosegao 0,5 postotnih bodova. Mjesečna stopa rasta proizvođačke cijene naftnih derivata od 15,6% ostvarena u siječnju 2003. odrazila se i na zamjetni mjesečni rast cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima od 0,5%. Pri tome je godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena povećana za 0,6 postotnih bodova, sa 2,3% u prosincu 2002. na 2,9% u siječnju 2003. godine.

Dakle, negativne posljedice rasta cijena nafte na svjetskom tržištu na kretanje domaće inflacije već se očituju kroz izravni utjecaj povećanja cijena naftnih derivata na porast cijena na malo i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima. Osim toga, u idućem je razdoblju moguć i određeni porast cijena zbog povećanja proizvodnih troškova, što može biti napose izraženo u segmentu prometnih usluga kao i drugih proizvoda i usluga u čijoj se proizvodnji ovaj input intenzivno koristi. U takvim se uvjetima pooštrene mjere monetarne politike primjenjuju obično tek onda kada se procijeni da bi moglo doći do tzv. porasta inflacije u drugom krugu. Do njega dolazi zbog porasta inflacijskih očekivanja, koja se nastoje ugraditi u zahtjeve za porastom plaća kako bi se sačuvala njihova realna vrijednost.

Cjenovni pritisci vezani uz kretanje proizvođačkih cijena u industriji blago su izraženi i u zemlji i u inozemstvu. U rujnu 2002. godine ostvarena je u eurozoni godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena od 0,1%, koja je prvi put nakon listopada 2001. godine bila pozitivna. Skok godišnje stope promjene proizvođačkih cijena na 1,5% zabilježen u eurozoni krajem četvrtog tromjesečja 2002. godine valja pripisati, prije svega, porastu cijena energije zbog povećanja proizvođačkih cijena naftnih derivata, a manjim dijelom i poskupljenju netrajnih proizvoda za široku potrošnju.

U Hrvatskoj su cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima od studenoga 2001. do lipnja 2002. bilježile negativne godišnje stope promjene, a od srpnja 2002. proizvođačke

Slika 34. UVEZENA INFLACIJA: CIJENE NAFTNE, HWWA INDEKS CIJENA SIROVINA^a, PROSJEČNI TEČAJ KUNE PREMA EURU I CIJENE PRI PROIZVOĐAČIMA U EUROZONI godišnje stope promjene

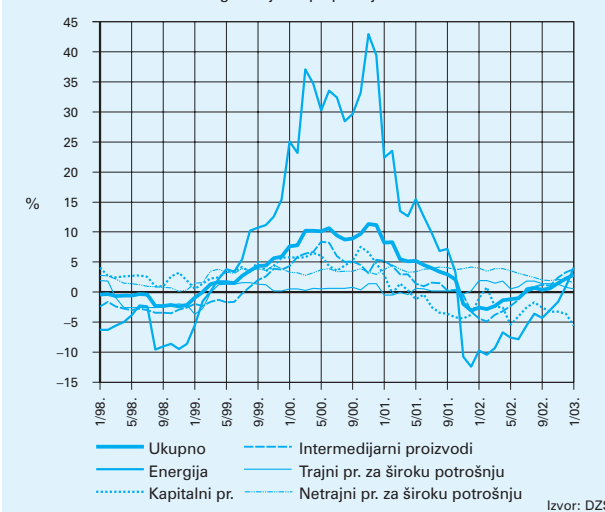

^a U Institutu za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (HWWA) konstruiran je agregatni indeks cijena sirovina na svjetskom tržištu, tzv. HWWA indeks. HWWA indeks je pokazatelj kretanja troškova za uvezene sirovine (obuhvaća ukupno 29 sirovina, a indeks bez cijena energenata 27) te se koristi u analizama utjecaja promjena cijena sirovina na svjetskom tržištu na kretanje cijena u industrijskim zemljama. Indeks se izračunava na temelju cijena sirovina izraženih u američkim dolarima.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

Izvori: Bloomberg; HWWA, Wirtschaftsdienst; Eurostat i HNB

Slika 35. CIJENE INDUSTRIJSKIH PROIZVODA PRI PROIZVOĐAČIMA PO GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA godišnje stope promjene

Izvor: DZS

cijene rasle su uz pozitivnu godišnju stopu promjene. Ona je krajem trećeg tromjesečja 2002. godine iznosila 0,4%, a tijekom četvrtog tromjesečja 2002. povećana je za 1,9 postotnih bodova, tako da je u prosincu 2002. dosegla 2,3%. Promatrano prema industrijskim grupacijama najveći je skok godišnje stope promjene proizvođačkih cijena tijekom četvrtog tromjesečja 2002. godine zabilježen kod energije, sa -4,3% u rujnu na 1,0% u prosincu, te kod intermedijarnih proizvoda, sa 1,2% u rujnu na 3,3% u prosincu.

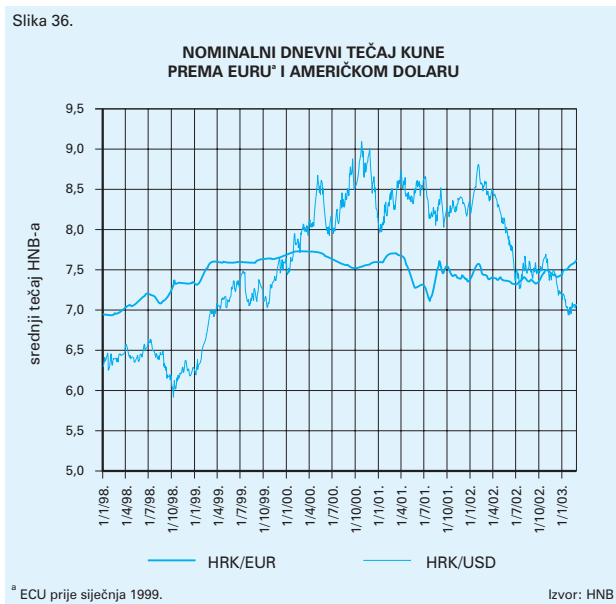
Tečaj

Većim dijelom 2002. godine tečaj kune prema euru bio je izložen aprecijacijskim pritiscima, a prosječno ostvareni tečaj od 7,41 HRK/EUR bio je ukupno za 0,83% jači u usporedbi s onim zabilježenim godinu dana prije. Tečaj se kretao u relativno uskom rasponu od 7,31¹⁴ do 7,58¹⁵ HRK/EUR. Tijekom trećega tromjesečja 2002. kretanje tečaja kune prema euru bilo je stabilno i nije zahtijevalo značajnije intervencije središnje banke. Tečaj kune prema euru zabilježen na kraju trećega tromjesečja 2002. bio je neznatno slabiji (0,28%) od onoga krajem prethodnog tromjesečja. Zbog jačanja potražnje za devizama na domaćem su deviznom tržištu tijekom listopada 2002. te u drugoj polovici prosinca bili prisutni deprecijacijski pritisci, a kuna je prema euru u četvrtom tromjesečju ukupno nominalno deprecirala 1,38% (31. prosinca u usporedbi sa 30. rujna). Središnja je banka intervenirala u drugoj polovici listopada prodavši bankama na deviznim aukcijama održanima 22. i 25. listopada ukupno 79,8 mil. EUR. Tijekom četvrtog tromjesečja Hrvatska je narodna banka od države otkupila značajan iznos deviza, ukupno 197,5 mil. EUR. Od toga je 60,0 mil. EUR, koji potječu od inozemnog

¹⁴ U usporedbi s prosječnim tečajem kune prema euru ostvarenim u 2002. godini to je 1,4% jači tečaj kune.

¹⁵ U usporedbi s prosječnim tečajem kune prema euru ostvarenim u 2002. godini to je 2,3% slabiji tečaj kune.

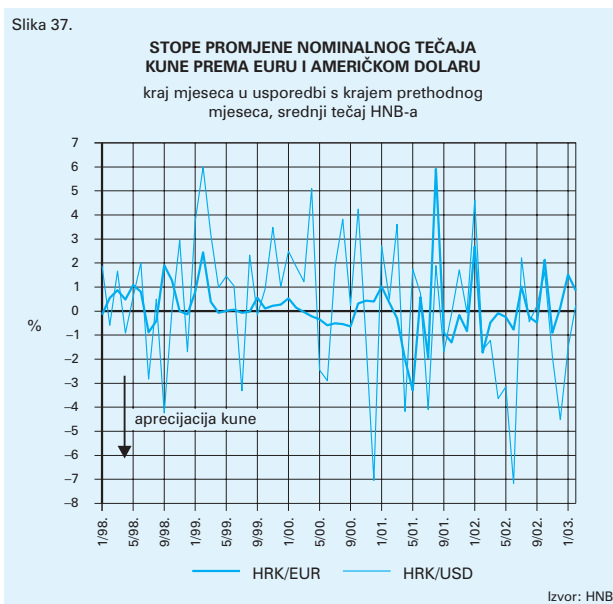
Slika 36.

zaduživanja javnog poduzeća Hrvatske autoceste, otkupljeno u listopadu, dok je preostalih 137,5 mil. EUR potjecalo od prodaje 25% dionica PBZ-a i HNB ih je otkupio od države u prosincu (4. prosinca otkupljeno je 40,5 mil. EUR, a 9. prosinca 97,0 mil. EUR).

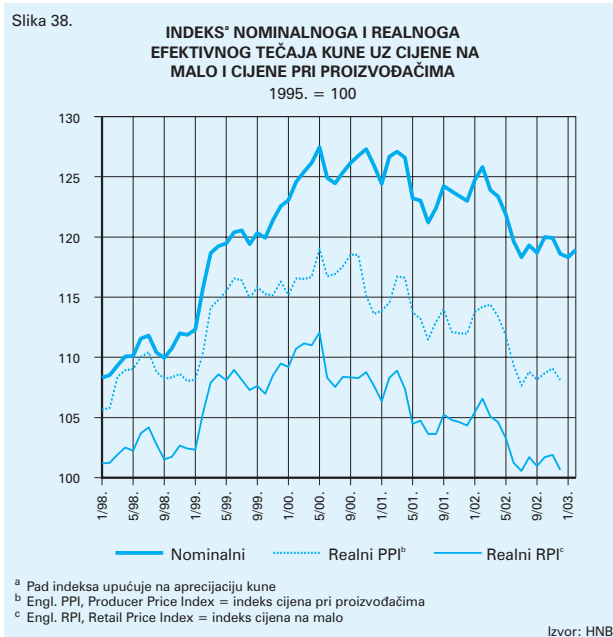
Slabljenje kune prema euru potkraj 2002. godine te početkom prvoga tromjesečja 2003. posljedica je očekivanoga sezonskog rasta potražnje za devizama potrebnim za servisiranje inozemnog duga te plaćanje kratkoročnih inozemnih obveza. Ove je godine potražnja za devizama u drugoj polovici siječnja i u veljači dodatno ojačala zbog povećane potražnje određenih banaka kojima su devize bile potrebne kako bi što uspješnije uskladile svoje poslovanje s novom odlukom Hrvatske narodne banke kojom se propisuje obveza svakodnevnog održavanja inozemnih potraživanja minimalno na razini koja odgovara 35% deviznih izvora. Ukupno gledajući, kuna je tijekom siječnja i veljače nominalno oslabjela prema euru 2,39%, pri čemu je vrijednost eura porasla sa 7,44 kuna, koliko je bilo zabilježeno 31. prosinca 2002., na 7,62 kune 28. veljače 2003. Dok je dosegnuta razina tečaja krajem siječnja 2003. bila približna onoj ostvarenoj krajem siječnja 2002., tečaj kune prema euru zabilježen krajem veljače 2003. u usporedbi s istim razdobljem prošle godine bio je 2,46% nominalno slabiji jer su se u 2002. godini aprecijacijski pritisci javili već u veljači kada je kuna ojačala prema euru ukupno 1,73%. Središnja je banka u nastojanju da smanji oscilacije tečaja u siječnju i veljači 2003. godine tri puta intervenirala prodavši bankama ukupno 165,1 mil. EUR. U siječnju je središnja banka intervenirala snažnije te je bankama na dvjema deviznim aukcijama, održanim 7. siječnja i 31. siječnja, prodala ukupno 115,7 mil. EUR. U veljači je održana jedna aukcija (21. veljače) na kojoj je bankama prodano 49,4 mil. EUR. Osim toga, središnja je banka 27. siječnja prodala državi devize u ukupnoj vrijednosti od 96,5 mil. USD (75,0 mil. USD i 20,0 mil. EUR), koje je otkupila 25. veljače nakon što je na devizni račun države kod HNB-a stigao priljev od plasmana euroobveznica u vrijednosti od 497,45 mil. EUR (538,8 mil. USD).

Slika 37.

Tijekom 2002. godine ostvarena je posebno značajna aprecijacija kune prema američkom dolaru i zabilježen je prosječni tečaj od 7,86 HRK/USD koji je bio 5,70% jači nego prosječni tečaj prethodne godine. Tečaj kune prema američkom dolaru zabilježen krajem godine ojačao je sa 8,36 kuna u 2001. na 7,14 kuna u 2002. godini, što je rezultiralo ukupnom nominalnom aprecijacijom kune od 14,50%. Kuna je tijekom četvrtog tromjesečja 2002. godine snažno aprecirala prema američkom dolaru, što je bila posljedica međuvalutnih kretanja eura i američkog dolara na međunarodnim deviznim burzama. Aprecijacija kune prema američkom dolaru napose je bila izražena u prosincu. Tečaj kune ojačao je prema američkom dolaru ukupno 4,80%, pri čemu je vrijednost dolara smanjena sa 7,51 kune, koliko je bilo zabilježeno 30. rujna, na 7,14 kune 31. prosinca 2002. Zamjetno jačanje kune prema američkom dolaru nastavilo se i početkom 2003. godine te je kuna tijekom siječnja i veljače nominalno ojačala prema

Slika 38.

Okvir 2. Devizne intervencije Hrvatske narodne banke

Devizne intervencije HNB-a najznačajniji su instrument njezine monetarne politike. S jedne strane, upravljanjem tečajem utječe se na ostvarenje glavnog cilja HNB-a - stabilnost cijena. S druge strane, u Hrvatskoj je prisutan snažan kapitalni priljev karakterističan za proces tranzicije, pa središnja banka intervenira kako bi omogućila konverziju toga priljeva bez značajnije aprecijacije tečaja. S procesom približavanja EU kapitalni priljev će se nastaviti i u sljedećim godinama. Za razliku od velikih gospodarstava, poput SAD-a i Europske monetarne unije, koja steriliziraju utjecaj deviznih intervencija na domaću monetarnu bazu, HNB učinke svojih intervencija izravno ne sterilizira.

Odluka o provedbi devizne intervencije je diskrecijska odluka HNB-a koja se donosi na temelju raspoloživih informacija o gospodarskim kretanjima, prije svega o likvidnosti bankovnog sustava i o kretanju tečaja. Istoga jutra kada se donese odluka o intervenciji, objavljuje se da će se održati devizna aukcija, o čemu se obavještavaju poslovne banke uz poziv za podnošenje ponuda. U svojim odgovorima poslovne banke preciziraju svoje ponude, na temelju kojih HNB odabire granični iznos i tečaj intervencije. Novčana transakcija provodi se dva radna dana nakon održane aukcije.

Najčešći oblik aukcije je aukcija nizozemskog tipa, u kojoj poslovne banke naznačuju iznos i cijenu (tečaj). Posljednjih nekoliko godina intervencije su jednosmjerne (HNB objavljuje da li prodaje ili kupuje devize), iako su se sredinom devedesetih provodile i dvosmjerne aukcije. Prije 2000. godine provodile su se i tzv. repo aukcije, u kojima je HNB intervenirao uz obavezu banaka da u utvrđenom roku izvrše obratnu transakciju. U 2001. godini provodene su i intervencije po stalnom tečaju, kod kojih HNB unaprijed precizira razinu tečaja po kojoj je spreman trgovati, tako da se u aukciji određuju samo iznosi, a ne i cijena.

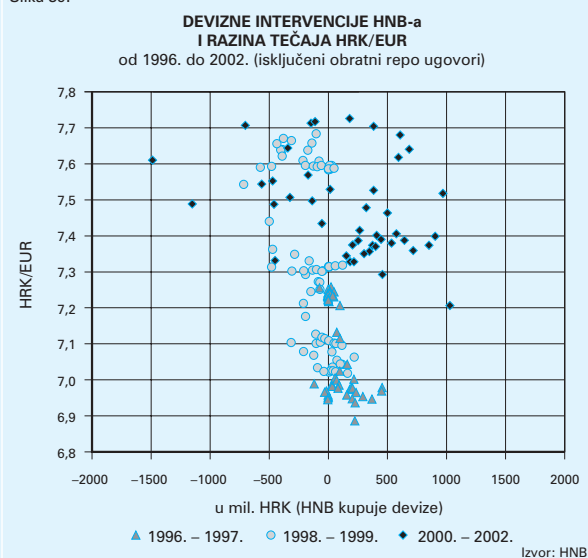
HNB se svojim deviznim intervencijama nastoji oduprijeti kratkoročnim oscilacijama tečaja tako da kupuje devize kada kuna aprecira i prodaje devize kada kuna deprecira. Politika suprotstavljanja kretanjima na deviznom tržištu (*leaning-against-wind*) najčešći je motiv deviznih intervencija središnjih banaka u svijetu. Njome se kreira dodatna ponuda deviza u doba nestašice, kao i potražnja za devizama u doba obilja. HNB svojim intervencijama ne nastoji braniti neku određenu razinu tečaja, što je prikazano na Slici 38. Pritom, statistička veza između razine tečaja i intervencija, koja je postojala u 90-im godinama, od 2000. godine više nije prisutna. Umjesto toga, većina deviznih intervencija HNB-a motivirana je kratkoročnom promjenom tečaja nekoliko dana prije intervencije. S jačanjem deviznog tržišta porasli su i iznosi deviznih intervencija HNB-a, no razvoj deviznog tržišta istodobno pomaže smanjenju sezonskih oscilacija tečaja zbog promjena u ponudi deviza.

Na uspješnost deviznih intervencija HNB-a upućuje već i činjenica da srednji tečaj HNB-a od kraja 1993. godine nije izašao iz raspona od 6,8 do 7,8 kuna za euro (3,5 do 4,0 kuna za njemačku marku). Statistička analiza pokazuje da intervencije HNB-a pozitivno utječu na kretanje srednjeg tečaja kune prema euru. Zanimljivo je da veličina tržišta nije dovoljna da bi na osnovi očekivanja odmah došlo do promjene srednjeg tečaja, već se utjecaj intervencije na tečaj osjeti tek nakon što se provede novčana transakcija, dakle nekoliko dana poslije aukcije. Ukupan utjecaj intervencije na deviznom tržištu traje i do dva tjedna nakon intervencije.

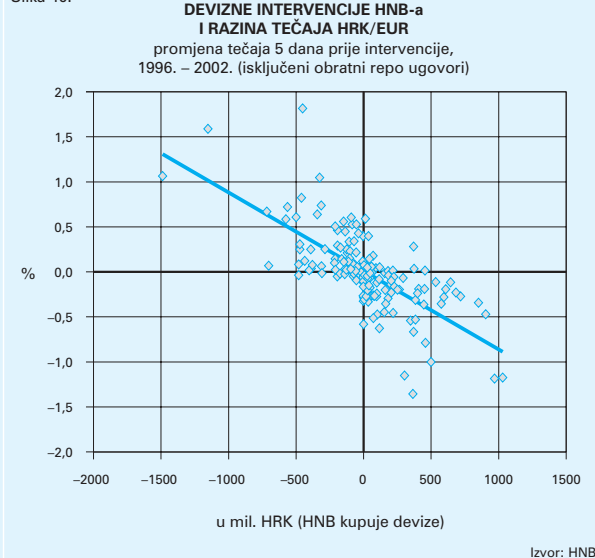
Premda devizne intervencije HNB-a pozitivno utječu na kretanje tečaja, ostale devizne transakcije HNB-a, prije svega devizne transakcije s državom, na tečaj izravno ne utječu. Na tečaj nisu utjecale ni obratne repo transakcije koje su se provodile do 2000. godine.

Čini se da su intervencije po stalnom tečaju, uvedene u ljeto 2001. godine, snažnije utjecale na tečaj od uobičajenog oblika deviznih intervencija. Njihova uspješnost povezana je i s natprosječno visokim iznosima takvih intervencija. Pokazuje se, naime, da manje intervencije slabije utječu na kretanje tečaja.

Slika 39.

Slika 40.

američkom dolaru ukupno 1,28%, pri čemu je tečaj krajem veljače dosegao 7,05 HRK/USD. Do slabljenja američkog dolara prema euru došlo je u uvjetima zamjetnih geopolitičkih napetosti i rasta neizvjesnosti, kao i zbog nepovoljnijih ostvarenja u američkom gospodarstvu od onih koje su tržišni sudionici očekivali. To se napose odnosi na povećanje defici-

ta na tekućem računu platne bilance SAD-a te na povećanje njihova fiskalnog deficita.

S obzirom na spomenuta kretanja, odnosno blagu deprecijaciju kune prema euru te značajnu aprecijaciju prema američkom dolaru, kuna je tijekom četvrtoga tromjesečja (31. prosinca u usporedbi sa 30. rujna) 2002. godine nominalno

ojačala prema košarici valuta u kojoj euro i dolar imaju najznačajniji udio (66,0%, odnosno 31,0%)¹⁶ za 0,59%. Nasuprot tome tijekom prva dva mjeseca 2003. godine zabilježena je deprecijacija indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune od ukupno 1,18% (28. veljače u usporedbi sa 31. prosinca).

Indeks realnoga efektivnog tečaja kune tijekom 2002. godine (prosinac 2002. u usporedbi s prosincem 2001.) apprecirao je ukupno 3,53% (deflacionirano cijenama na malo), odnosno 3,42% (deflacionirano cijenama industrijskih proizvoda pri proizvođačima), što približno odgovara intenzitetu aprecijacije indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u spomenutom razdoblju, s obzirom da godišnja stopa inflacije ostvarena tijekom 2002. godine u Hrvatskoj nije bitno odstupala od one u inozemstvu. Intenzitet realne aprecijacije tečaja kune bio je najizraženiji tijekom drugog tromjesečja 2002., dok je tijekom četvrtoga tromjesečja (prosinac u usporedbi s rujnom) kuna realno apprecirala samo 0,01% uz cijene pri proizvođačima i 0,31% uz cijene na malo.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

Promatrano sa stajališta stabilnosti cijena, glavnog cilja Hrvatske narodne banke, monetarno okružje u 2002. godini bilo je vrlo stabilno. Ostvareni rast cijena na malo u 2002. godini od 2,2% istovjetan je inflaciji u Europskoj monetarnoj uniji u istoj godini. Očekuje se da će se stabilnost cijena nastaviti i u 2003. godini, što ne bi smio ugroziti ni mogući rast cijena nafte zbog rata u Iraku. Tu tezu potkrepljuje i godišnja stopa rasta cijena na malo u siječnju 2003. godine od 1,6%.

Ostvarena domaća stabilnost osjetila se i na deviznom tržištu, pa su u 2002. godini izostale devizne špekulacije, koje su bile prisutne u prethodnim godinama. Tečaj kune prema euru slijedio je sezonsku dinamiku ponude deviza uz male oscilacije, što je ublažilo potrebu za deviznim intervencijama HNB-a. Tako se i deprecijacija tečaja na kraju 2002. i na početku 2003. godine može obrazložiti sezonskim čimbenicima, djelovanje kojih je ubrzo trebalo popustiti, ali su se deprecijacijski pritisci na tečaj ipak, djelomice, nastavili zbog novih mjera monetarne politike. O stabilnosti tečaja na početku godine govori i činjenica da je tečaj kune prema euru bio gotovo na istovjetnoj razini na kraju siječnja prošle i ove godine.

Izgleda da su se i poslovne banke uvjerile u domaću stabilnost, pa su u 2002. godini intenzivirale kreditnu aktivnost. Rast domaćih plasmana na početku godine uvelike se financirao iz priljeva deviznih depozita stanovništva krajem 2001. godine, ali su se banke pred kraj godine, kako su se iscrpljivali domaći izvori, sve više oslanjale na inozemno financiranje. Tako se ukupna inozemna pasiva poslovnih banaka u 2002. godini povećala za 60,2%, dok se inozemni dug banaka povećao za 1,6 mlrd. USD ili za 72,7%, od čega za više od jednu milijardu u posljednjem tromjesečju. Brzi rast domaćih plas-

mana, posebice kredita stanovništvu, koji su u 2002. godini porasli 42,8%, potiče rast osobne potrošnje, koja je u prva tri tromjesečja 2002. godine povećana za 6,3% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Rast domaće potražnje u uvjetima maloga otvorenog gospodarstva, kao što je hrvatsko, velikim se dijelom namiruje iz inozemstva, što se odražava u povećanom uvozu i općem pogoršanju stanja na tekućem računu platne bilance. Robni je uvoz u 2002. godini povećan za 17,1%, izraženo u dolarima, odnosno za 9,7% u kunskoj protivrijednosti. Istodobno, izvoz ne bilježi slično povećanje, što dovodi do povećanja deficita robne razmjene, pa tako i ukupnog manjka na tekućem računu platne bilance, koji bi, prema dostupnim podacima za 2002. godinu, mogao premašiti 6% BDP-a. Povećanje manjka na tekućem računu i povećanje inozemnog duga može u srednjoročnom razdoblju ugroziti stabilnost valute, pa tako i ostvarenu domaću stabilnost.

Monetarna politika

Zadatak monetarne politike jest prepoznati neravnoteže u nastajanju i na vrijeme reagirati kako bi se izbjeglo njihovo prelijevanje na domaću stabilnost. Pritom treba znati da je za djelovanje instrumenata monetarne politike često potrebno duže razdoblje. Kako bi ublažila probleme koji mogu proizići iz prebrzog rasta domaćih kredita, Hrvatska narodna banka je u siječnju 2003. godine donijela mjere usmjerene prema usporavanju rasta domaćih plasmana i inozemnog zaduživanja banaka.

Prema Odluci o obveznom upisu blagajničkih zapisa, banke koje ostvare godišnji rast plasmana veći od 16%, uz tromjesečnu dinamiku rasta od 4%, dužne su upisati kunske blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijeca od tri mjeseca u dvostrukoj vrijednosti ostvarenog prekoračenja rasta plasmana. U plasmane su, uz bilančne stavke, uključene i neke potencijalne obveze iz izvanbilančnih stavki (garancije, akreditivi, mjernice i okvirni krediti). Iz tih plasmana isključeni su plasmani Republici Hrvatskoj. Na upisane obvezne blagajničke zapise HNB-a banke će primati kamatu od 0,50%. Upis će se provoditi tromjesečno, dakle u travnju, srpnju, listopadu i siječnju. Ova se odluka odnosi na 2003. godinu, tijekom koje se očekuje da će se rast plasmana svesti na održivu mjeru.

Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima propisuje svakodnevno održavanje minimalne razine inozemnih potraživanja u vrijednosti od 35% deviznih izvora. Ovom se Odlukom zamjenjuje prijašnja obveza banaka da najmanje 53% kratkoročnih deviznih obveza banke bude pokriveno kratkoročnim deviznim potraživanjima. Odluka o 53%-tnoj pokrivenosti kratkoročnih deviznih obveza banke nije jasno precizirala razdoblje na koje se obveza odnosi, tako da su mnoge banke održavale propisano pokriće samo posljednjeg dana u mjesecu, kada su dostavljale izvješća HNB-u, pri čemu su nedostajuća devizna sredstva namirivale kratkoročnim inozemnim zaduživanjem. Uz preciziranje prijašnje obveze o 53%-tnom pokriću, novom se Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima usklađuje osnovica deviznih izvora s osnovicom za obračun devizne obvezne pričuve, pa se može ustvrditi da je ona korak dalje u procesu usklađivanja obvezne pričuve. Očekuje se da će ove dvije odlu-

¹⁶ Preostalih 3,0% u košarici valuta otpada na funtu sterlinga, švicarski franak i slovenski tolar. Tijekom četvrtoga je tromjesečja 2002. godine kuna ojačala 1,93% prema funtu sterlinga, dok je prema švicarskom franku i slovenskom tolaru oslabjela 2,33% odnosno 0,53%.

ke zajedno bankama otežati intenzivnu kreditnu aktivnost i tako utjecati na usporavanje rasta domaćih plasmana, što je opisano u Okviru 3.

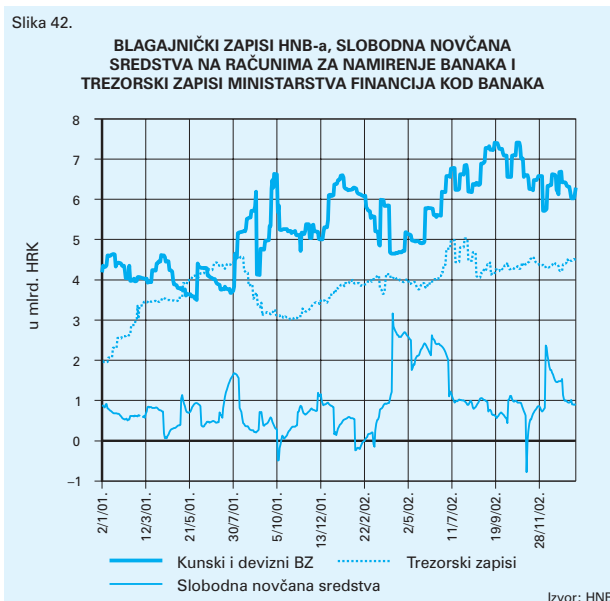
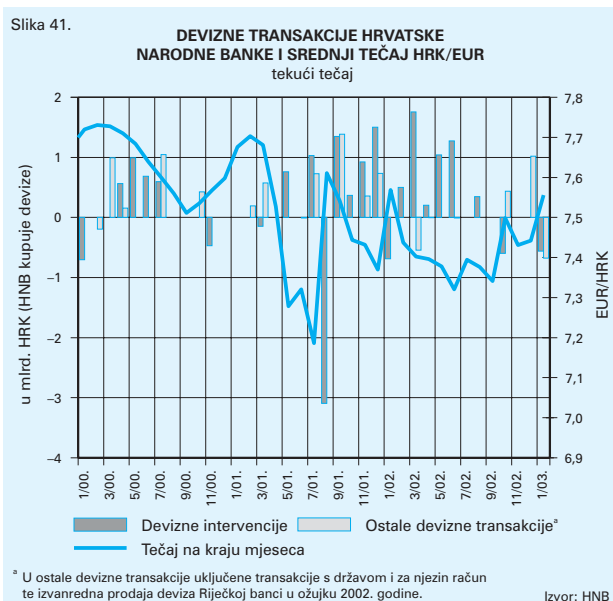
U uvjetima stabilnog tečaja u drugoj polovici 2002. godine smanjila se potreba da HNB *intervenira na deviznom tržištu*. Tako je u trećem tromjesečju 2002. održana samo jedna intervencija, na kojoj je otkupljeno 47,2 mil. EUR s monetarnim učinkom od 347 mil. kuna, dok je u četvrtom tromjesečju na dvije intervencije održane krajem listopada prodano ukupno 79,8 mil. EUR, čime je povučeno 598 mil. kuna. Izostanak deviznih intervencija u drugoj polovici 2002. može se objasniti i učestalijim intervencijama u prvom polugodištu. Naj snažnije intervencije zabilježene su u drugom tromjesečju 2002. kada je ukupno otkupljeno 342,21 mil. EUR, s monetarnim učinkom od 2.519 mlrd. kuna, od čega je više od polovine ostvareno u lipnju. Pomicanje aprecijacijskih pritisaka, pa tako i deviznih intervencija iz trećega u drugo tromjesečje prisutno je već nekoliko godina i odražava razvoj deviznog tržišta koje sve ranije reagira anticipirajući buduća sezonska kretanja. U procesu razvoja hrvatskoga deviznog tržišta aktivno sudjeluje i HNB sa svojim deviznim intervencijama (Okvir 2.). Tako je središnja banka sezonski prodavala devize na početku 2003. godine kada je u prva dva mjeseca na tri aukcije bankama prodano ukupno 165,1 mil. EUR, čime je povučeno 1.248 mil. kuna.

Osim intervencija, koje čine oko 2/3 ukupnih deviznih transakcija HNB-a, HNB provodi i druge oblike deviznih transakcija, među kojima se ističu transakcije s državom, što je prikazano na Slici 41. Nakon relativno mirnih prvih devet mjeseci 2002., tijekom kojih se ističe samo prodaja deviza Riječkoj banci u doba krize u ožujku, HNB je u četvrtom tromjesečju 2002. obavio više deviznih transakcija za državu. Transakcijama u listopadu i prosincu, u četvrtom tromjesečju od države otkupljeno ukupno deviza u neto vrijednosti od 195 mil. USD, čime je emitirano 1.457 mil. kuna. U siječnju 2003. državi je prodano dodatnih 75 mil. USD i 20 mil. EUR, koji su otkupljeni u veljači nakon plasmana euroobveznica.

Visoka likvidnost bankarskog sustava, koja prevladava od

2000. godine, čini privlačnim ulaganje u *blagajničke zapise HNB-a*. Tako kunski blagajnički zapisi bilježe snažan rast u 2002. godini, koji traje do početka četvrtog tromjesečja, nakon čega se njihov upis lagano smanjuje. Pojačani upis blagajničkih zapisa HNB-a posebice je obilježio početak trećeg tromjesečja 2002., čemu je pogodovala i odluka da se s mjesečnih aukcija prijeđe na tjedne i da se zadrže samo blagajnički zapisi s rokom dospeljeća od 35 dana. Tijekom trećeg tromjesečja 2002. stanje upisanih kunskih blagajničkih zapisa poraslo je za milijardu kuna, što je gotovo jednako njihovom porastu u prvoj polovici godine. Snažan upis blagajničkih zapisa u trećem tromjesečju pridonio je smanjenju primarnog novca u tom razdoblju. Nakon što je stanje upisanih blagajničkih zapisa doseglo svoj maksimum krajem listopada, u posljednja dva mjeseca prošle godine zabilježeno je njihovo značajno smanjenje, tijekom kojih su blagajnički zapisi smanjeni za 0,6 mlrd. kuna. Na smanjeni upis blagajničkih zapisa HNB-a utjecao je i pojačani upis trezorskih zapisa MF-a nakon što su u rujnu 2002. uvedeni trezorski zapisi s rokom dospeljeća od jedne godine. U očekivanju većih potreba za likvidnošću, poslovne su banke na prvoj aukciji u prosincu 2002. smanjile upis kunskih blagajničkih zapisa za čak 0,9 mlrd. kuna, no njihovo se stanje oporavilo do kraja prosinca. Trend smanjenja upisanih blagajničkih zapisa nastavlja se i na početku 2003. godine kada je u prva dva mjeseca njihovo stanje smanjeno za dodatnih 0,8 mlrd. kuna. Unatoč opisanim oscilacijama razine upisanih blagajničkih zapisa, kamatna stopa vrlo je stabilna (oko 2%) uz jedva primjetan rast (na posljednjoj aukciji blagajničkih zapisa HNB-a u veljači 2003. ostvarena kamatna stopa iznosila je 2,11%). Krajem veljače 2003. stanje upisanih blagajničkih zapisa iznosilo je 4,347 mil. kuna, što je za 34,1% više nego u istom razdoblju prošle godine.

Za razliku od kunskih, upis deviznih blagajničkih zapisa HNB-a konstantno se tijekom 2002. godine smanjivao. Najveći pad ostvaren je u prvom tromjesečju, kada se ukupni iznos upisanih deviznih blagajničkih zapisa smanjio za 0,9 mlrd. kuna. Tijekom drugoga i trećeg tromjesečja 2002. upis postupno opada, pa je u tom razdoblju smanjen ukupno za

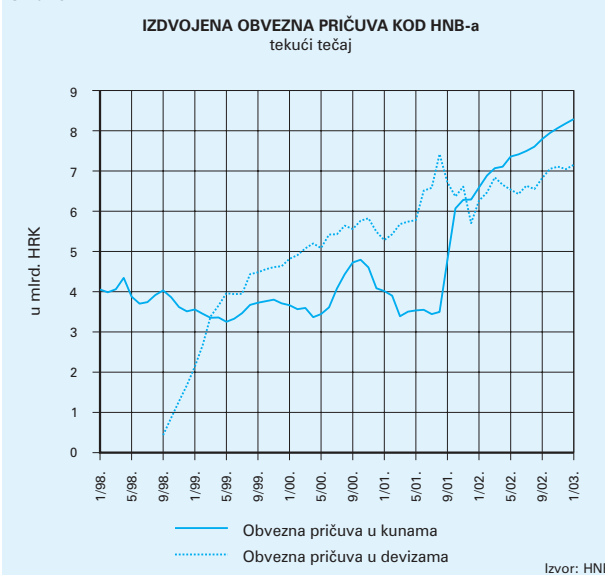
0,3 mlrd. kuna. U četvrtom tromjesečju 2002. ispis je ponovno intenziviran (ukupno je iznosio od oko 0,5 mlrd. kuna) ponajviše zbog snažnijeg ispisa na početku studenoga. U siječnju i veljači 2003. godine razina upisanih blagajničkih zapisa oscilira oko razine s početka prošle godine. Krajem veljače stanje upisanih blagajničkih zapisa u devizama iznosilo je oko 1,3 mlrd. kuna, što je smanjenje od čak 60% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine.

Uz dobru likvidnost bankovnog sustava, gotovo da nema korištenja kunskih instrumenata za kreiranje likvidnosti. Tako su se banke tijekom trećeg tromjesečja 2002. koristile lombardnim kreditom samo jednom, sredinom srpnja, a u četvrtom tromjesečju dva puta, pred obračun obvezne pričuve u studenome 2002. Visoka likvidnost nastavljena je u prva dva mjeseca 2003. godine, pa banke uopće nisu u tom razdoblju uzimale lombardne kredite.

Instrument obvezne pričuve banaka u 2002. godini nije doživio nikakve izmjene, tako da izdvojena obvezna pričuva raste isključivo kao posljedica rasta osnovice za izdvajanje. Rast obvezne pričuve u prošloj godini odražava i snažni rast deviznih depozita stanovništva na kraju 2001. godine, a na koje je obvezna pričuva obračunata u siječnju 2002. godine. Ako se zanemari porast osnovice u prosincu 2001. godine koji je utjecao na povećanje pričuve u siječnju 2002., porast obvezne pričuve u 2002. godini bio je znatno sporiji, posebice u prvoj polovici godine kada su smanjeni devizni depoziti. S oporavkom rasta deviznih depozita stanovništva, koji traje od srpnja 2002., prisutan je i nešto brži rast obvezne pričuve. Pritom treba naglasiti da je kunska osnovica za obračun obvezne pričuve u 2002. godini, s porastom od 40%, rasla znatno brže od devizne osnovice obvezne pričuve, koja je u istom razdoblju povećana za oko 18%, od koje se 1/4 izdvaja u kunama. Tako je nakon porasta izdvajanja za 1.030 mil. kuna u prvom tromjesečju 2002., obvezna pričuva u kunama porasla 559 mil. kuna u drugom, 614 mil. kuna u trećem i 601 mil. kuna u četvrtom tromjesečju. Sezonski uobičajeno, u prva dva mjeseca 2003. godine obvezna pričuva povećana je za dodatnih 643 mil. kuna. U veljači 2003. izdvojena je kunska obvezna pričuva iznosila 8,5 mlrd. kuna, što je za 23,0% više nego u veljači prošle godine. U siječnju je smanjena stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve sa 1,75 na 1,50%, čime je ona usklađena s kretanjima kamatnih stopa na tržištu.

Nakon što je u trećem tromjesečju 2002. devizna obvezna pričuva rasla sporije nego kunska obvezna pričuva, što je posljedica sporijeg rasta deviznih depozita kod poslovnih banaka, u četvrtom se tromjesečju rast devizne obvezne pričuve ubrzava, djelomično zbog blage deprecijacije tečaja. Na taj je način osnovica za obračun devizne obvezne pričuve tijekom trećeg tromjesečja 2002. povećana za 3,5 mlrd. kuna ili za 3,8%, a u četvrtom tromjesečju za dodatnih 6,0 mlrd. kuna (6,2%). U prva dva mjeseca 2003. godine osnovica je porasla još za 4,3 mlrd. kuna ili za 4,2%. U veljači 2003. osnovica za deviznu obveznu pričuvu iznosila je 106,8 mlrd. kuna, dok je obračunata pričuva u devizama iznosila 15,2 mlrd. kuna, od čega je 7,8 mlrd. kuna bilo izdvojeno na računu kod HNB-a. Takva kretanja dovela su i do oporavka razine izdvojene devizne obvezne pričuve, koja je bila smanjena u drugom tromjesečju 2002. godine. Na rast osnovice velik utjecaj, osim

Slika 43.

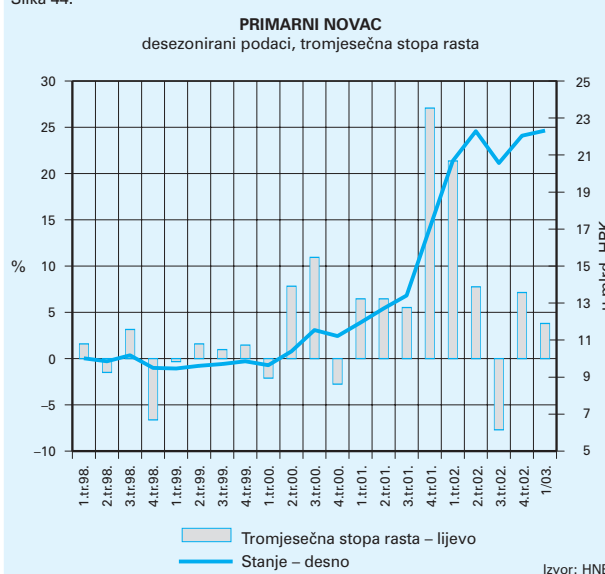

deviznih depozita, ima i velik porast inozemnih izvora financiranja banaka.

Primarni novac i međunarodne pričuve

U četvrtom tromjesečju 2002. godine došlo je do oporavka *primarnog novca M0*, nakon smanjenja u trećem tromjesečju, čime je bio prekinut trend kontinuiranog rasta koji traje od početka 2000. godine. Pad primarnog novca trajao je od srpnja do listopada 2002., da bi u studenome nastupio njegov oporavak. Ovakva kretanja, prema kojima primarni novac u drugoj polovici 2002. godine *de facto* stagnira, mogu se objasniti prilagodbom razine primarnog novca, nakon izrazitog rasta krajem 2001. godine i u prvoj polovici 2002. godine. Pozitivna kretanja desezonirane vrijednosti primarnog novca nastavljena su i na početku 2003. godine unatoč uobičajenom nominalnom padu M0 na početku godine. Krajem siječnja 2003. godine M0 je iznosio 21,7 mlrd. kuna, što je za

Slika 44.

Okvir 3. Utjecaj Odluke o obveznom upisu blagajničkih zapisa HNB-a i Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima na rast plasmana banaka

Na kraju prosinca 2002. krediti banaka odobreni stanovništvu bili su za 43% veći, a poduzećima za 22,7% veći nego na kraju prosinca prethodne godine, što je ukupni godišnji porast kredita odobrenih stanovništvu i poduzećima od 31,2% (21,6 mlrd. kuna). Istodobno su depozitni novac, te štedni i devizni depoziti kod banaka porasli zajedno samo 9,2% (9 mlrd. kuna), pa je rast plasmana koji nije mogao biti financiran rastom depozita financiran prije svega povećanjem inozemne pasive banaka za 60,2% (13,2 mlrd. kuna), uz istodobno smanjenje inozemne aktive banaka za 20,8% (6,8 mlrd. kuna).

Savjet HNB-a je na svojoj sjednici 15. siječnja 2003. ocijenio da bi nastavak kreditne ekspanzije banaka iz 2002. godine mogao imati negativan utjecaj na makroekonomsku stabilnost zemlje u tekućoj godini. Takva ocjena donesena je na temelju kretanja u prošloj godini kad su kreditnu ekspanziju pratili rast deficita na tekućem računu platne bilance i rast inozemnog duga, koji su često uzrokovali aprecijacijske pritiske na domaću valutu. Također, iskustvo iz prošlosti, kao i iskustva drugih zemalja pokazuju da prekomjerna kreditna ekspanzija ima nepoželjna, prociklička obilježja. Zbog toga, već u sljedećem razdoblju usporevanja gospodarske aktivnosti dolazi do većih gubitaka banaka od očekivanih, što onda dovodi do previše snažne kreditne kontrakcije, koja također ima prociklička obilježja.

S druge strane, na temelju očekivanoga gospodarskog rasta i očekivanog rasta ukupnih likvidnih sredstava banaka u 2003. godini, rukovodstvo središnje banke ocijenilo je da bi već i rast kreditnih plasmana banaka odobrenih nebankarskom sektoru po stopi od 16% u 2003. godini bio dovoljan da podrži daljnji gospodarski rast. Ujedno, uz takvu stopu rasta, ne bi došlo do daljnjeg pogoršanja inozemne pozicije države ni do ugrožavanja ostvarene makroekonomske stabilnosti. U skladu s takvim zaključcima Savjeta HNB-a kao i u skladu s obvezom da se ostvare osnovni ciljevi Hrvatske narodne banke, guverner HNB-a donio je 15. siječnja 2003. dvije odluke (NN, br. 10/2003.) kojima se uvode nove mjere monetarne i devizne politike namijenjene ograničavanju kreditne ekspanzije banaka.

Prva od dvije odluke, Odluka o obveznom upisu blagajničkih zapisa HNB-a, obvezuje banke kod kojih plasmani nebankarskom sektoru prebrzo rastu u jednom tromjesečju da nakon svršetka dotičnog tromjesečja upišu obvezne blagajničke zapise HNB-a na rok od 91 dan. Prebrzi rast plasmana definiran je kao stopa rasta veća od 4% na kraju prvoga, 8% na kraju drugoga, 12% na kraju trećega, odnosno 16% na kraju četvrtoga tromjesečja, u odnosu prema kraju prethodne godine. Banke moraju upisati obvezne blagajničke zapise HNB-a u dvostrukom iznosu od onog za koji je rast njihovih plasmana prekoračio propisane stope rasta. Druga odluka, Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, propisuje bankama da dnevno održavaju u likvidnim inozemnim deviznim potraživanjima barem 35% vrijednosti svojih deviznih izvora koji ulaze u osnovicu za obracun obvezne pričuve.

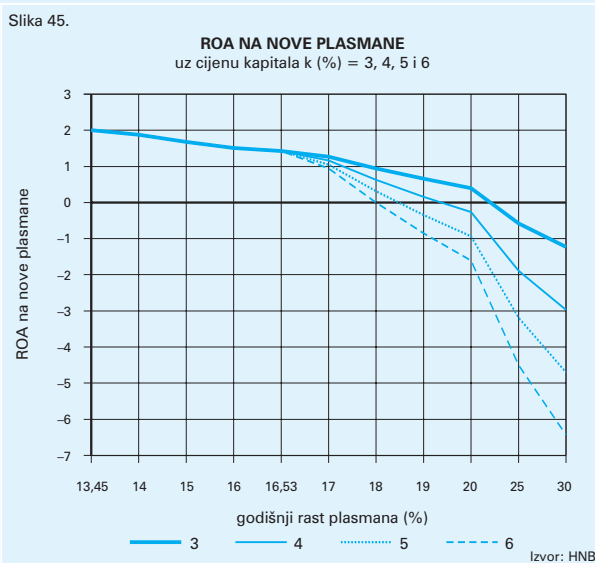
Donesene mjere HNB-a djelovat će na banke putem mehanizma dobiti. Neto povrat od novih plasmana nebankarskom sektoru bit će manji što će biti veća prekoračenja utvrđenih tromjesečnih stopa rasta plasmana, odnosno što će biti veći udjel deviznih izvora u ukupnim izvorima banaka. Naime, prema trenutnoj razini i kretanju tržišnih kamatnih stopa banke će na plasmanima u obvezne blagajničke zapise HNB-a i u likvidna inozemna potraživanja ostvariti znatno manji prinos nego što će biti trošak izvora za njihovo financiranje. Nadalje, mjere HNB-a djelovat će heterogeno, najsnažnije na banke čija je poslovna politika u najvećem neskladu s ciljem HNB-a da se u 2003. godini ostvari umjereni rast plasmana uz kontinuirano održavanje inozemne likvidnosti.

Na temelju podataka o ostvarenim financijskim rezultatima banaka u 2002. godini i na temelju pretpostavke da bi se slični rezultati ponovili i u 2003. godini (da HNB nije početkom ove godine poduzeo opisane mjere), moguće je izgraditi model očekivanog utjecaja mjera HNB-a na profitabilnost banaka u 2003. godini. Prva ocjena jednoga takvog internog modela HNB-a pokazuje da bi se standardna mjera profitabilnosti banaka - agregatni povrat od prosječnog iznosa novih plasmana banaka nebankarskom sektoru (dalje: ROA) - spustio na nulu već kod godišnjeg porasta tih plasmana od 18 do 22% u 2003. godini. Precizna ocjena stope agregatnog rasta kod koje bi ROA pao na nulu ovisi o vaganoj prosječnoj cijeni dodatnog zaduživanja banaka radi usklađivanja s mjerama HNB-a (Slika 45.) te o stvarnom kretanju tržišnih kamatnih stopa iz modela.

Analizirani model utjecaja mjera HNB-a na profitabilnost banaka pokazuje i to da će profitabilnost banaka u 2003. godini biti manja nego godinu prije, čak i ako agregatni rast plasmana obuhvaćenih mjerama HNB-a ostane ispod 16% godišnje. Naime, na kraju trećeg tromjesečja 2002. godine na razini bankovnog sustava samo je 30,5% deviznih obveza bilo plasirano u likvidna inozemna potraživanja, značajno manje od Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima propisanih 35%. Tako će već samo usklađivanje banaka s ovom odlukom prouzročiti pad ROA, pa će se pod pretpostavkama iz modela, ROA početi smanjivati već nakon agregatnog porasta plasmana od oko 13,5% godišnje u 2003. godini.

Konačno, analizirani model pokazuje i da će osjetljivost ROA na stopu rasta odlukama zahvaćenih plasmana (nagib krivulja sa Slike 45.) biti mnogo veća od stope rasta od približno 16,5% godišnje. Ovaj rezultat govori da bi se optimalni agregatni rast plasmana trebao zadržati u rasponu od 13,5% do 16,5% godišnje. Ako godišnji porast plasmana banaka nebankarskom sektoru na kraju godine ipak bude veći od 16,5%, to će biti jasan znak da je na razini bankovnog sustava dugoročni cilj povećanja ili zadržavanja tržišnog udjela prevladao kratkoročni cilj profitabilnosti u 2003.

Prvi podaci o rastu plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2003. godini pokazuju nastavak ubrzanog rasta kredita kod nekoliko banaka. Ostvareni rast plasmana kod tih banaka već je u siječnju premašio rast definiran za prvo tromjesečje, vjerojatno zbog toga što su mjere HNB-a objavljene sredinom mjeseca, a djelomično zbog toga što je potrebno određeno vrijeme da bi banke prilagodile svoje uvjete kreditiranja nižoj ciljanoj stopi rasta plasmana. S obzirom na to da bi nastavak prekomjernog rasta plasmana za banke značio i vrlo visoke troškove, valja očekivati ubranu prilagodbu svih banaka mjerama HNB-a, a do kraja 2003. godine i svodenje agregatnoga godišnjeg rasta plasmana u granice predviđene opisanim modelom rasta.

22,9% više nego u siječnju prethodne godine.

Dok je rastu primarnog novca u 2002. godini najveći doprinos (36,3%) dao rast izdvojene obvezne pričuve u kunama, na oscilacije primarnog novca u 2002. godini najviše su utjecala stanja na računima za namirenje banaka. Salda na računima za namirenje značajno su povećana u drugom tromjesečju 2002. nakon transformacije sustava platnog prometa, da bi se smanjila početkom trećeg tromjesečja. Oscilacijama primarnog novca u drugoj polovici 2002. godine pridonijela je i država, koja je na kraju nekih mjeseci (rujan, listopad i studeni) držala visoke iznose sredstava na računima kod HNB-a, za koji su iznos smanjeni računi za namirenje, pa tako i primarni novac u tim danima. Najveća stopa rasta zabilježena je kod sredstava u blagajnama banaka, koja su u 2002. godini udvostručena u usporedbi s prethodnom godinom. Doprinos gotovog novca ukupnom porastu M0 od 22,5% bio je relativno mali zbog prilagođivanja razine gotovine nakon snažnog porasta u 2001. i na početku 2002. godine te izostanka sezonskog rasta gotovine na kraju godine.

Među kategorijama M0 najveću stopu rasta bilježe sredstva u *blagajnama banaka*, koja su u 2002. godini više nego udvostručena (porast od 125,5%), no zbog relativno malog udjela u ukupnom porastu primarnog novca sudjelovala su samo sa 12,9%. Promjena uloge banaka u platnom prometu dovela je do dva velika povećanja razine gotovine u blagajnama banaka u prošloj godini. Prvo povećanje nastupilo je na kraju prvog tromjesečja, transformacijom ZAP-a, kada je prosječno stanje u blagajnama banaka poraslo s oko 500 milijuna na oko 1 milijardu kuna, i na toj se razini zadržalo do kraja godine. Posljednjih dana prosinca 2002. stanje gotovine kod banaka povećalo se za dodatnih oko 300 mil. kuna jer su banke željele raspolagati s dovoljno gotovine za opskrbu svih svojih poslovnica. Naime, od početka 2003. godine u sustavu opskrbe banaka gotovinom smanjen je broj gotovinskih centara kod Financijske agencije (Fine) na njezine 22 podružnice. Prosječno stanje u blagajnama banaka na početku prvog tromjesečja 2003. iznosilo oko 1.250 mil. kuna, dok je u posljednjem tromjesečju 2002. godine iznosilo 896 mil. kuna. Na kraju siječnja 2003. godine razina gotovine u blagajnama banaka iznosila je 1.249 mil. kuna, što je 164,8% više nego na kraju siječnja prethodne godine.

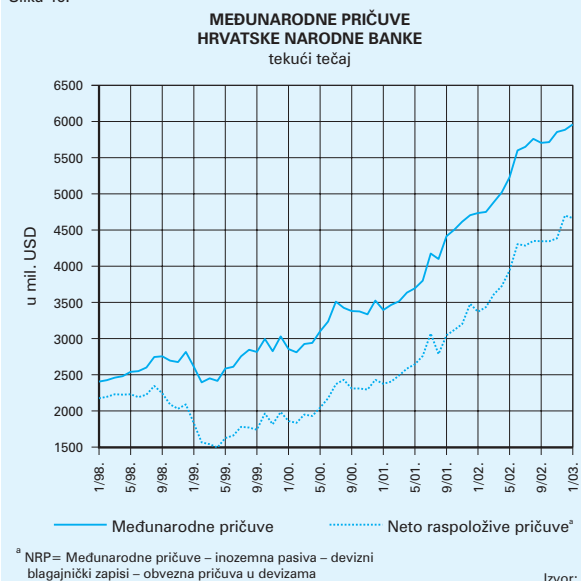
Najveće oscilacije od kategorija primarnog novca u 2002. godini imali su *računi za namirenje*, koji čine njegovu najveću kategoriju. Podsjetimo, s reformom sustava platnog prometa u travnju 2002. poslovne su banke snažno povećale ukupne iznose na računima za namirenje kako bi osigurale nesmetano vođenje poslova platnog prometa. Tako je prosječno stanje na računima za namirenje sa 2,6 mlrd. kuna u prvom tromjesečju 2002. poraslo na 4,1 mlrd. kuna u drugom tromjesečju, da bi se, s privikavanjem banaka na nove poslove i pojačanim upisom blagajničkih zapisa HNB-a, u trećem tromjesečju vratilo na prosječnu razinu od 2,9 mlrd. kuna. U četvrtom tromjesečju 2002. prosječno stanje depozita na računima za namirenje ponovno je malo povećano, posebice u prosincu kada su banke željele osigurati dodatnu likvidnost. Prosječno stanje u posljednjem tromjesečju prošle godine tako je iznosilo 3,2 mlrd. kuna, što je oko 250 mil. kuna više nego u trećem tromjesečju. Početkom 2003. godine dolazi do

ponovnoga, sezonskog smanjenja. Krajem siječnja 2003. stanje računa za namirenje bilo je 2,6 mlrd. kuna, što je za 13,8% više nego u siječnju prošle godine.

Kretanja računa za namirenje ogledaju se i u likvidnosti banaka. Tako su slobodna novčana sredstva banaka, koja su iznosila prosječno 0,4 mlrd. kuna u prvom tromjesečju 2002., s uvođenjem platnog prometa u drugom tromjesečju povećana na 2,3 mlrd. kuna. U trećem tromjesečju ona se smanjuju na prosječno 1,0 mlrd. kuna, a na toj su se razini zadržala i u četvrtom tromjesečju. Tijekom četvrtog tromjesečja prisutne su, međutim, velike oscilacije u viškovima likvidnosti. Tako su u studenome, pred kraj razdoblja izdvajanja obvezne pričuve, ostvarene i negativne vrijednosti slobodnih likvidnih sredstava kada su se banke u dva navrata koristile lombardnim kreditom, čime se prosjek slobodnih likvidnih sredstava u tom mjesecu spustio na 0,6 mlrd. kuna. U prosincu su pak banke povećale razinu slobodnih novčanih sredstava zbog očekivane sezonske potražnje na prosječno 1,5 mlrd. kuna. U siječnju 2003. slobodna novčana sredstva banaka vraćena su na razinu od 1,1 mlrd. kuna.

Kretanje *depozita države* kod HNB-a izravno utječe na kretanje primarnog novca, tako da se sredstva sele s računa banaka, koji ulaze u primarni novac, na račune države kod HNB-a, koji nisu uključeni u M0. Nakon što su u prvom tromjesečju 2002. depoziti države iznosili prosječno 1,5 mlrd. kuna, krajem prvog tromjesečja značajno su smanjeni zbog preusmjeravanja dijela depozita države u HPB. Tijekom drugoga i trećeg tromjesečja 2002. depoziti države stagniraju i prate sezonsku dinamiku unutar mjeseca na razini od oko 0,7 mlrd. kuna, da bi u četvrtom tromjesečju porasli na prosječno 1,0 mlrd. kuna. Posebno valja naglasiti da su se sredstva na računima države značajno povećala u posljednjim danima rujna, listopada i studenoga 2002., što je pridonijelo smanjenju M0 na kraju tih mjeseci, kao što je prikazano na Slici 44. Inače je uobičajeno da depoziti države osciliraju unutar mjeseca, a maksimumi se dostižu na kraju mjeseca, kada dopijeva uplata poreza. U prosincu je izostalo slično povećanje depozita države, što se može objasniti pojačanim otplatama dospjelih

Slika 46.

potraživanja na kraju godine. Na početku prvog tromjesečja 2003. godine depoziti države kod HNB-a vraćeni su na razinu od oko 0,7 mlrd. kuna.

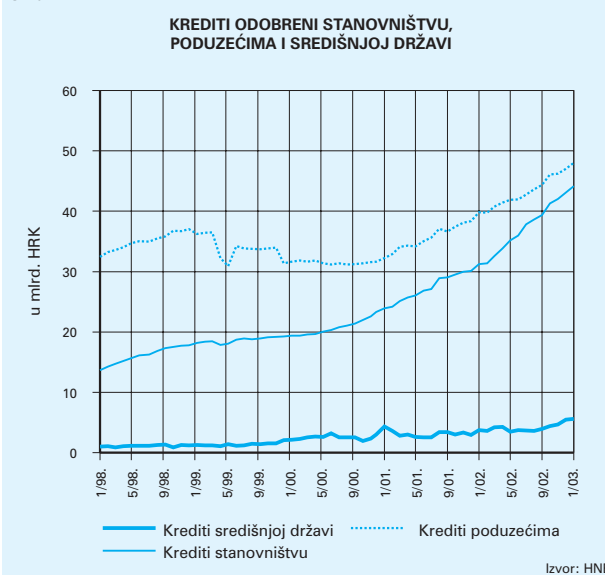
Manji broj deviznih transakcija na strani kupovine deviza i ispis blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti utječu na usporavanje rasta međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke u drugoj polovici godine. Tako su ukupne međunarodne pričuve u trećem tromjesečju 2002. porasle 103 mil. USD, a u četvrtom tromjesečju dodatnih 181 mil. USD. Sporiji rast ukupnih pričuva u prosincu unatoč snažnom otkupu deviza od države uzrokovan je prijevremenom otplatom kredita od 93,7 mil. USD i drugih obveza prema Međunarodnom monetarnom fondu. Tako neto raspoložive međunarodne pričuve HNB-a u istom mjesecu bilježe snažan rast. Neto raspoložive međunarodne pričuve u trećem su tromjesečju povećane za 38 mil. USD, a u četvrtom tromjesečju za 385 mil. USD. Prodaja deviza u siječnju 2003. utjecala je na smanjenje neto raspoloživih međunarodnih pričuva u tom mjesecu za 36 mil. USD. Na kraju siječnja ukupne međunarodne pričuve HNB-a iznosile su 6,0 mlrd. USD, što je 25,9% više nego u istom mjesecu prošle godine. Neto raspoložive međunarodne pričuve iznosile su 4,7 mlrd. USD uz godišnji porast od 38,5%.

Monetarna kretanja

Monetarna kretanja u 2002. godini obilježio je vrlo visok rast kreditne aktivnosti banaka. Za razliku od prva tri tromjesečja, u kojima je rast domaćih plasmana bio financiran iz domaćih i inozemnih izvora, u četvrtom tromjesečju 2002. rast plasmana najvećim je dijelom financiran zaduživanjem poslovnih banaka u inozemstvu. U četvrtom je tromjesečju tako ostvareno 70% ukupnog rasta inozemne pasive poslovnih banaka u 2002. godini. Rast plasmana nastavljen je i u siječnju 2003., a usporavanje rasta plasmana izazvano novim mjerama HNB-a tek se očekuje.

Plasmani banaka nebankarskom sektoru su, nakon stagnacije u 1998. i 1999. godini, započeli rasti u 2000. godini i od tada imaju tendenciju ubrzanja. Tako su plasmani u 2000. godini porasli 9,0%, u 2001. godini 23,1%, a u 2002. godini čak 30,0%. Rast plasmana ostvaren u 2000. i 2001. bio je povezan s oporavkom nakon recesije u 1999. godini, malim udjelom plasmana u BDP-u i jačanjem bankarskog sektora. Za razliku od toga, veliki rast plasmana u 2002. godini sve je više posljedica snažnog priljeva bankarskoga kapitala iz inozemstva u uvjetima niskih prinosa u zemljama Europske unije te borbe banaka za veći udio na hrvatskom bankarskom tržištu. Tako snažan rast može imati i negativne posljedice. Kreditna je ekspanzija dovela do snažnog rasta osobne potrošnje, potičući uvoz, dovela je do općeg povećanja deficita platne bilance i inozemnog duga. Intenzivan rast plasmana može povećati i likvidnosni rizik na razini pojedinih banaka. Rast plasmana bio je postojan tijekom cijele godine, a nastavak rasta zabilježen je i na početku 2003. godine kad su plasmani nominalno povećani za 2,8%. Ako se isključi utjecaj tečaja, porast plasmana u siječnju iznosio je 1,7%. Mjere HNB-a usmjerene na usporavanje rasta plasmana banaka uvedene su sredinom siječnja 2003. godine, tako da se njihov učinak očekuje tek u idućim mjesecima. Na kraju siječnja plasmani banaka neban-

Slika 47.

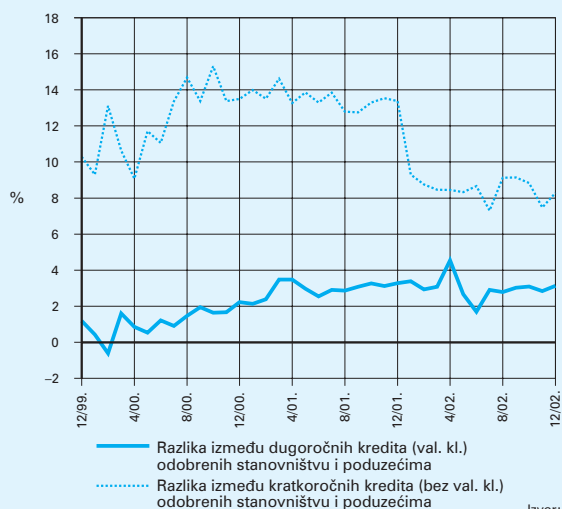

karskom sektoru iznosili su 100,2 mlrd. kuna, što je za 29,6% više nego u siječnju prošle godine.

S udjelom u plasmanima od 95%, dinamiku plasmana banaka nebankarskom sektoru određuje kretanje kredita, koji su u 2002. godini porasli 31,2%. Ovakav rast kredita prije svega potiču krediti stanovništvu koji su rasli po stopi od 42,8%, što je dvostruko brže od rasta kredita poduzećima, koji su povećani za 22,7%. Nominalni porast razine kredita stanovništvu za 13,0 mlrd. kuna bio je dvostruko veći od porasta kredita poduzećima. Time u strukturi ukupnih kredita poduzeća gube primat, a krediti odobreni stanovništvu približavaju se razini kredita odobrenih poduzećima, što je prikazano na Slici 47. Na kraju siječnja krediti odobreni poduzećima iznosili su 48,1 mlrd. kuna i činili su 47,9% ukupno odobrenih kredita (53,6% u 2001. godini). Krediti odobreni stanovništvu na kraju godine iznosili su 44,6 mlrd. kuna, s udjelom od 44,4% u ukupnim kreditima.

Sektor stanovništva još je spreman iskoristiti nove mogućnosti zaduživanja, tako da je razina novoodobrenih kredita za sada više određena ponudom. Osim postojeće potražnje, razlog za snažniji rast kredita sektoru stanovništva nego sektoru poduzeća krije se u interesnom ponašanju banaka. Kao što je prikazano na Slici 48., kamatne stope na kredite stanovništvu znatno su veće od kamata koje banke zaračunavaju poduzećima. U 2002. godini kamatne stope na dugoročne kredite s valutnom klauzulom stanovništvu prosječno su bile do 3 postotna boda više od kamatnih stopa koje banke ostvaruju kreditiranjem poduzeća. Kod kratkoročnih kredita bez valutne klauzule kamatne stope na kredite stanovništvu su u 2002. godini bile prosječno 8,5 postotnih bodova više od kamatnih stopa na kredite poduzećima. Iako je došlo do značajnog smanjenja razlike između kamatnih stopa, jer je u 2001. godini razlika iznosila prosječno 13,5 postotnih bodova, razlika i nadalje pokazuje da je kreditiranje sektora stanovništva najizdašniji oblik zarade banaka. Posebno treba istaknuti okvirne kredite, u koje se ubrajaju dopuštena prekraćenja stanja na tekućim računima građana, koji su se u 2002. godini odobrali uz vaganu kamatnu stopu od 17%.

Slika 48.

**RAZLIKA KAMATNIH STOPA NA
ODOBRENE KREDITE POSLOVNIH BANAKA**

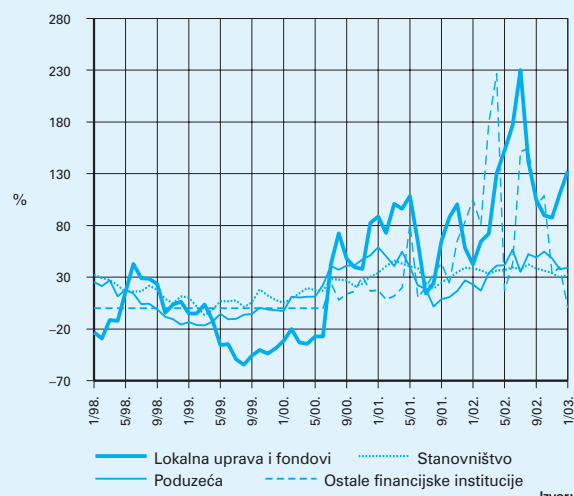
Udio tih kredita u ukupnim novoodobrenim kreditima u 2002. godini prosječno je iznosio 26,18%. Unatoč trendu smanjenja kamatnih stopa, banke i nadalje ostvaruju izuzetno visoke zarade na pozitivnim razlikama kamatnih stopa kreditirajući stanovništvo. Uz veću profitabilnost, kreditiranje stanovništva manje je rizično od kreditiranja poduzeća, jer su potraživanja od stanovništva vrlo dobro osigurana jamstvima i imovinom.

Snažna kreditna aktivnost poticala je rast *depozitnog novca*, koji se kontinuirano povećava od 2000. godine. Rast depozitnog novca je u 2002. godini bio dodatno ubrzan, tako da je ostvarena godišnja stopa rasta od 37,4% bila znatno viša od 26,7%-tnog rasta zabilježenog u 2001. godini. Dinamika tijekom 2002. godine pokazuje da se rast depozitnog novca, nakon snažnog ubrzanja u drugom tromjesečju i privremenog usporavanja u trećem tromjesečju, ponovno ubrzao u posljednjem tromjesečju. Tako se stopa rasta desezonirane vrijednosti u prvoj polovici 2002. godine od 50,1%, usporila na 19,1% u trećem tromjesečju, da bi se u četvrtom tromjesečju ponovno ubrzala na 35,5%. Ubrzanje rasta desezonirane vrijednosti nastavljeno je i u siječnju 2003. godine, unatoč uobičajenom sezonskom nominalnom padu vrijednosti depozitnog novca. Na kraju siječnja depozitni je novac iznosio 19,9 mlrd. kuna, što je 41,0% više nego u siječnju prošle godine.

U kretanju depozitnog novca najznačajniji je depozitni novac poduzeća, koji čini više od polovine ukupnoga agregata depozitnog novca. Tako je i opisano usporeenje rasta depozitnog novca u trećem tromjesečju 2002. i njegovo ubrzanje u četvrtom tromjesečju izravno odraz kretanja depozitnog novca sektora poduzeća. Na kraju siječnja 2003. depozitni novac poduzeća iznosio je 11,2 mlrd. kuna, uz godišnji porast od 39,2%.

Visokim stopama rasta depozitnog novca, koje su obilježile cijelu godinu, pridonio je rast depozitnog novca sektora "lokalna država" i "ostale financijske institucije". Veliki porast depozitnog novca lokalne države posljedica je privikavanja na nov način financiranja jedinica lokalne uprave i dinamiku trošenja njihova depozitnog novca, što utječe na vrlo visoku

Slika 49.

**GODIŠNJE STOPJE RASTA IZDVOJENIH
KOMPONENTATA DEPOZITNOG NOVCA**

razinu stanja depozitnog novca na računima lokalne uprave. Depozitni novac toga sektora na kraju 2002. godine iznosio je 1,9 mlrd. kuna i u usporedbi s krajem 2001. godine porastao je 110,6%. Depozitni novac lokalne države čini 9,5% ukupnoga depozitnog novca. Na rast depozitnog novca ostalih financijskih institucija u 2002. ponajviše je utjecala provedba mirovinske reforme i uspostava obveznih mirovinskih fondova u drugom stupu mirovinskog osiguranja. Depozitni novac ostalih financijskih institucija na kraju prosinca iznosio je 0,6 mlrd. kuna i u usporedbi s trećim tromjesečjem zabilježio je smanjenje od 11,6%. Na godišnjoj razini, depozitni novac ostalih financijskih institucija rastao je po stopi od 39,5% na godinu. Tijekom ljetnih mjeseci te su institucije ostvarile visoke godišnje stope rasta (151,5% u srpnju i 154,2% u kolovozu) kao rezultat strategije upravljanja novčanim sredstvima, posebice mirovinskih fondova koji nisu plasirali sredstva u vrijednosnice, pa su im se povećala stanja na žiroračunima. Na kraju prosinca depozitni novac ostalih financijskih institucija činio je 2,3% ukupnoga depozitnog novca.

Za razliku od depozitnog novca, rast *gotovog novca* značajno se usporio u 2002. godini. Usporavanje rasta desezonirane vrijednosti gotovog novca nastupilo je u svibnju, nakon što je u 2001. godini gotov novac porastao za 28,2%, a u prva četiri mjeseca 2002. rastao je po godišnjoj stopi od 52,2%. Tako visok rast u tom razdoblju posljedica je snažne konverzije valuta članica EMU-a u euro i pojačanog povlačenja depozita tijekom krize u Riječkoj banci. Ako se isključi sezonski utjecaj u doba najvećeg dolaska turista, gotov je novac rastao po godišnjoj stopi od čak 49,9% u prvom tromjesečju 2002., da bi se taj rast usporio na 13,0% u drugom i 14,6% u trećem tromjesečju. Godišnja stopa promjene na razini četvrtog tromjesečja 2002. godine pokazuje smanjenje gotovog novca za 9,5%. Smanjenje desezonirane vrijednosti gotovog novca u četvrtom tromjesečju 2002. posljedica je njegova ispodprosječnoga nominalnog rasta u prosincu od 332,8 mil. kuna, što je tek polovica prosječnog porasta gotovog novca u prosincu u prethodnih pet godina.

Neuobičajeno kretanje gotovog novca nastavljeno je i u

siječnju 2003. godine, tako da nije došlo do sezonskog smanjenja gotovog novca. Umjesto toga, gotov se novac zadržao na razini s kraja prosinca. Zabilježeno kretanje gotovog novca izazvale su tehničke promjene u sustavu platnog prometa gotovinom. Na kraju siječnja gotov novac u optjecaju iznosio je 9,5 mlrd. kuna, što je bilo 15,0% više nego u siječnju prethodne godine.

Kretanje depozitnog novca ima snažniji utjecaj na kretanje *novčane mase (M1)* nego kretanje gotovog novca, pa ona tako već treću godinu zaredom bilježi postojan rast, uz neznatnu promjenu intenziteta. Tako je M1 u 2000. godini porastao 30,1%, u 2001. 31,5%, a u 2002. godini dodatnih 30,2%. Dinamika M1 tijekom 2002. godine prati dinamiku depozitnog novca. Tako je, nakon snažnog rasta u prvoj polovici 2002. godine, u trećem tromjesečju zabilježeno kratkotrajno usporjenje, a u posljednjem tromjesečju rast M1 opet je ubrzan. Unatoč uobičajenom nominalnom padu M1 karakterističnom za početak godine, rast desezonirane vrijednosti je nastavljen i u siječnju 2003. godine. Krajem siječnja M1 je iznosio 29,4 mlrd. kuna, što je 31,4% više nego u istom razdoblju prošle godine.

Kretanje *kunskih depozita* pratilo je dinamiku depozitnog novca. U ožujku 2002. zabilježeno je njihovo privremeno smanjenje, ali su se do polovice godine oporavili, da bi u drugoj polovici nastavili rasti po godišnjoj stopi od 27,4%. Njihov je rast nastavljen i u siječnju 2003., tako da su krajem siječnja iznosili 14,0 mlrd. kuna, što je godišnji porast od 28,1%. U strukturi kunskih depozita dominiraju kunski depoziti stanovništva, koji su na kraju 2002. godine iznosili 5,8 mlrd. kuna (45% ukupnih kunskih depozita), s godišnjom stopom rasta od 35,7%. Poduzeća su na kraju 2002. godine imala 4,8 mlrd. kunskih depozita, ostvarivši godišnji porast od 30,8%.

Za razliku od snažnog rasta kunskog dijela ukupnih likvidnih sredstava, *devizni depoziti*, koji čine oko 2/3 M4, u 2002. godini stagniraju. Razlog za stagnaciju razine deviznih depozita leži u snažnom porastu deviznih depozita stanovništva na kraju 2001. godine. S uvođenjem novčanica eura, koje je potaknulo priljev strane efektivne u bankarski sustav (vidi Okvir 4.

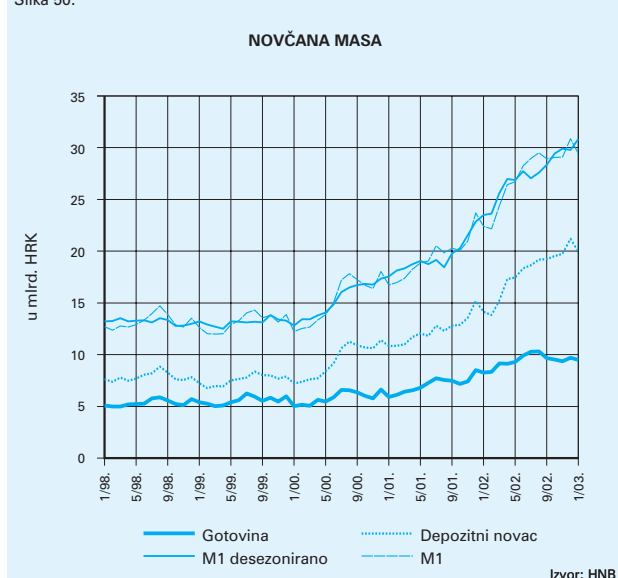
Gotovinska konverzija i valutna supstitucija u Hrvatskoj) u prvom tromjesečju 2002. dolazi do djelomičnog odljeva tih depozita. Pad deviznih depozita potaknula su i zbivanja u Riječkoj banci. Odljev deviznih depozita završio je do kraja lipnja, tako da u drugoj polovici godine bilježimo njihov oporavak i povratak na razinu s početka godine, a njihov se rast nastavio i na početku 2003. godine. Na kraju siječnja ove godine devizni su depoziti iznosili 73,0 mlrd. kuna i bili su 2,5% manji nego u siječnju prošle godine. Ako se isključi utjecaj tečaja, devizni depoziti su se u posljednjih godinu dana povećali za 1,6%.

Zbog svoga velikog udjela u ukupnim depozitima, devizni depoziti stanovništva određuju kretanje ukupnih deviznih depozita. Nakon opisanog usporenja u prvoj polovici godine, rast efektivnih deviznih depozita stanovništva oporavlja se sredinom godine. Rast je sezonski ubrzan u prosincu prošle i siječnju ove godine. Na kraju siječnja 2003. devizni su depoziti stanovništva iznosili 62,8 mlrd. kuna, što je 4,3% manje nego u siječnju prošle godine. Ako se isključi utjecaj tečaja, devizni depoziti stanovništva na godišnjoj su razini smanjeni za 0,6%.

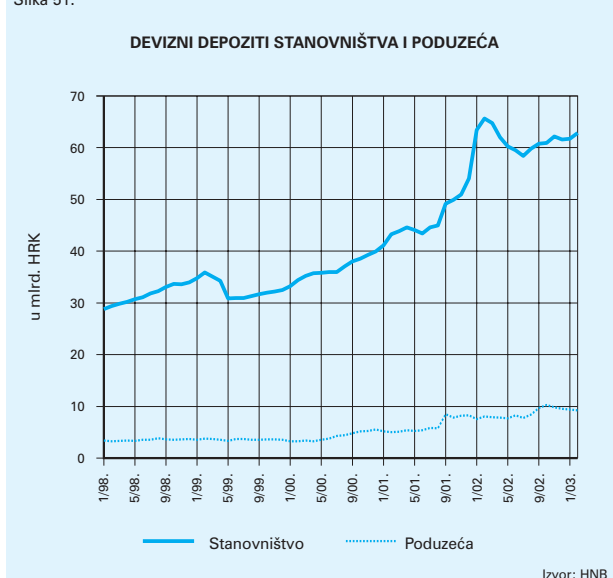
Devizni depoziti poduzeća nakon devizne liberalizacije u lipnju 2001. godine imaju sve jači utjecaj na kretanje ukupnih deviznih depozita i zaslužni su za pozitivan porast toga ukupnoga agregata u 2002. godini. Pritom se kod depozita poduzeća javlja velika sezonalnost, jer poduzeća devize kupuju u razdobljima viška ponude deviza, posebice ljeti, radi financiranja deviznih izdataka (uvoza) tijekom godine. Takvim ponašanjem poduzeća ublažavaju sezonske oscilacije tečaja. Najveći rast tih depozita ostvaren je tijekom trećeg tromjesečja 2002. kada su depoziti povećani za 2,6 mlrd. kuna, da bi se u četvrtom tromjesečju smanjili za 1,0 mlrd. kuna (9,3%). Na kraju siječnja 2003. godine devizni depoziti poduzeća iznosili su 9,2 mlrd. kuna, što je godišnji porast od 14,6% (19,5% ako se isključi utjecaj tečaja).

Opisana kretanja dovela su do usporenja rasta *ukupnih likvidnih sredstava (M4)*, tako da su ona u 2002. godini porasla 9,0%. To usporenje, međutim, posljedica je stagnacije M4 u

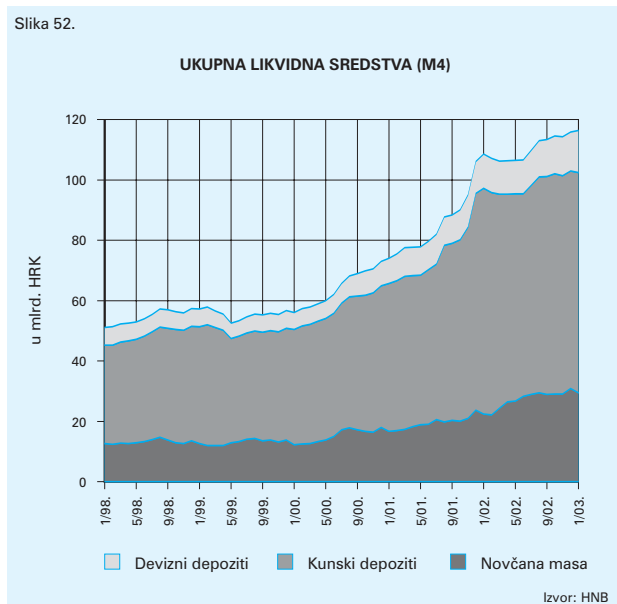
Slika 50.

Slika 51.

Slika 52.

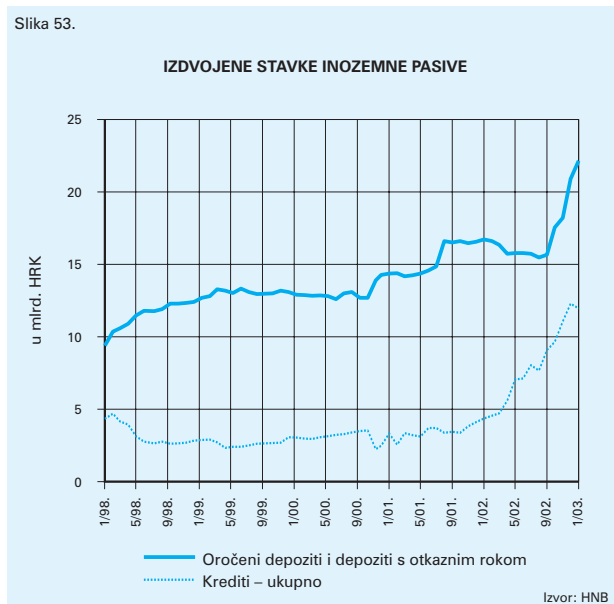

prvom tromjesečju (nominalna stagnacija obilježila je cijelu prvu polovicu 2002. godine), nakon čega se rast oporavio, no i dalje je sporiji od rasta zabilježenog u prethodne dvije godine. U četvrtom tromjesečju 2002. M4 je nominalno porastao 2,1%, što je manje nego u trećem tromjesečju (6,4%). Za razliku od trećeg tromjesečja, kada je M4 rastao kao posljedica rasta deviznih depozita, u četvrtom tromjesečju 2002. ovaj je monetarni agregat rastao zbog povećanja kunskog dijela nemonetarnih depozita i depozitnog novca kao posljedice ubrzane kreditne aktivnosti banaka. Rast ukupnih likvidnih sredstava nastavljen je i na početku 2003. godine. Na kraju siječnja M4 je iznosio 116,9 mlrd. kuna, što je 7,0% više nego u siječnju prethodne godine.

Kako se vidi iz kretanja monetarnih agregata, rast domaćih izvora nije bio dostatan za financiranje snažnije kreditne aktivnosti u 2002. godini, tako da su se banke prema kraju godine morale okrenuti *inozemnom financiranju*. U prva četiri mjeseca 2002. zabilježeno je restrukturiranje aktive banaka. Tako je inozemna aktiva, koja je naglo povećana priljevom deviznih depozita na kraju 2001. godine, u razdoblju od siječnja do travnja 2002. značajno smanjena zbog financiranja pojačane kreditne aktivnosti, ali djelomice i zbog povlačenja deviznih depozita. Nakon toga se inozemna aktiva oporavlja zbog rasta deviznih depozita i inozemne pasive, što je utjecalo na rast sredstava devizne obvezne pričuve i potrebnog održavanja minimalne devizne likvidnosti. Okretanje inozemnom financiranju pojačava se od travnja 2002., uz tendenciju ubrzanja rasta prema kraju godine. Tako je inozemna pasiva poslovnih banaka u četvrtom tromjesečju porasla za 9,1 mlrd. kuna, što čini 70,0% njezina ukupnog rasta u 2002. godini. Rast inozemne pasive nastavljen je i u siječnju 2003. godine.

U strukturi inozemne pasive poslovnih banaka prevladavaju krediti s udjelom od 59,7% na kraju 2002. godine. U odnosu prema kraju prethodne godine njihov se udio smanjio za oko 16 postotnih bodova. To je smanjenje posljedica snažnog

Slika 53.

rasta oročenih depozita stranih banaka i stranih osoba, koji su na kraju 2002. godine iznosili 12,3 mlrd. kuna. Veliki dio tih depozita čine depoziti stranih banaka matica kod njihovih banaka kćeri u Hrvatskoj, koji su povećani zbog financiranja njihova "ulaska" na hrvatsko tržište. Kao što se vidi na Slici 53., u četvrtom tromjesečju 2002. banke su se financirale pretežno iz inozemnih kredita (porast od 5,3 mlrd. kuna), dok je porast depozita nastavio tendenciju rasta iz prethodnog razdoblja (porast od 3,2 mlrd. kuna). Na godišnjoj razini oročeni depoziti stranih osoba i stranih banaka ostvarili su rast od 8,2 mlrd. kuna ili 199% u usporedbi s krajem 2001. godine.

U odnosima između poslovnih banaka i središnje države u 2002. godini ključna je bila odluka države da se u toj godini financira prije svega iz inozemstva, tako da su *neto potraživanja banaka od središnje države* rasla znatno sporije od plasmana banaka ostalim sektorima. Štoviše, nakon inicijalnog povećanja u siječnju 2002., neto potraživanja od države postupno su smanjivana tijekom većeg dijela godine, da bi u prosincu bila povećana za 2,7 mlrd. kuna. Ovaj je porast, međutim, najvećim dijelom posljedica smanjenja depozita države kod banaka na kraju godine zbog plaćanja dospjelih obveza države na kraju godine. Tako su neto potraživanja države od banaka u 2002. godini povećana za 18,8%, dok je stvarni rast plasmana državi bio znatno manji i iznosio je 9,3%. U siječnju 2003. godine neto potraživanja od središnje države sezonski su porasla za 1,1 mlrd. kuna. Siječanjski rast tih potraživanja posljedica je ulaganja u dio od 200 mil. EUR "mirovinskih" obveznica izdanih u tom mjesecu, tako da se potraživanje banaka po osnovi državnih obveznica povećalo za 0,4 mlrd. kuna. Krediti i instrumenti tržišta novca u istom mjesecu povećani su po 0,2 mlrd. kuna, dok su depoziti države smanjeni za 0,3 mlrd. kuna. Neto potraživanje banaka od države na kraju siječnja 2003. iznosilo je 16,2 mlrd. kuna, što je 6,3% više nego u siječnju prošle godine.

Tržište novca

Kamatne stope na tržištu novca

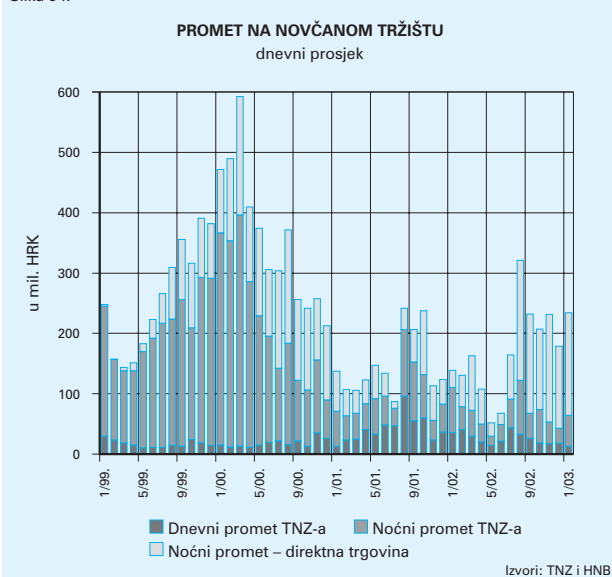
Posljednje tromjesečje 2002. godine na Tržištu novca Zagreb prošlo je bez izvanrednih događaja. Nakon snažnog rasta prometa u srpnju i kolovozu zbog smanjenja primarne likvidnosti banaka, trgovanje depozitnim novcem na Tržištu novca Zagreb u četvrtom se tromjesečju smanjilo zbog ponovnog povećanja primarne likvidnosti.

Prijavljena dnevna potražnja za kreditima uzastopno se smanjivala te je u prosjeku bila gotovo dvostruko niža nego u rujnu: sa rujanskih 173 mil. kuna pala je na prosječnih 99 mil. kuna u četvrtom tromjesečju. Istodobno je prosječna dnevna prijavljena ponuda novčanih višaka blago povećana, sa 127 mil. kuna u rujnu na 138 mil. kuna u četvrtom tromjesečju.

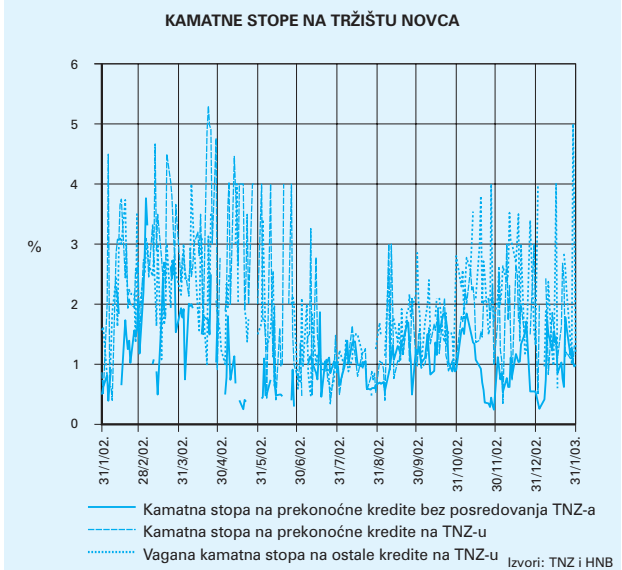
U strukturi trgovanja najveći dio prometa odnosio se na prekonoćne kredite (približno 67%), čime je njihov udio u ukupnim kreditima dodatno povećan u usporedbi s prethodna tri tromjesečja 2002. godine kada je iznosio oko 60%. Prosječni dnevni promet prekonoćnim kreditima u četvrtom tromjesečju iznosio je 38,5 mil. kuna (20,7 mil. kuna manje nego u prethodnom tromjesečju). Kod trgovine ostalim kreditima ostvaren je prosječni dnevni promet od 17,9 mil. kuna, što je za 16,5 mil. manje nego u trećem tromjesečju.

U četvrtom tromjesečju 2002. nastavio se rast prosječne mjesečne kamatne stope na Tržištu novca Zagreb koji je započeo u rujnu, nakon tri uzastopna mjeseca rasta prosječnoga dnevnog prometa (od lipnja do kolovoza). Tako je prosječna dnevna kamatna stopa na prekonoćne kredite u četvrtom tromjesečju iznosila 1,54%, što je za 49 baznih bodova više nego u trećem tromjesečju. No smanjeni promet po višim kamatnim stopama opet je doveo u prosincu do smanjenja prosječne mjesečne kamatne stope, koje se ponovilo i u siječnju. U trgovini ostalim kreditima u četvrtom tromjesečju ostvarena je prosječna stopa od 1,94%, što je znatno više od 1,07% iz prethodnog tromjesečja.

Slika 54.

Slika 55.

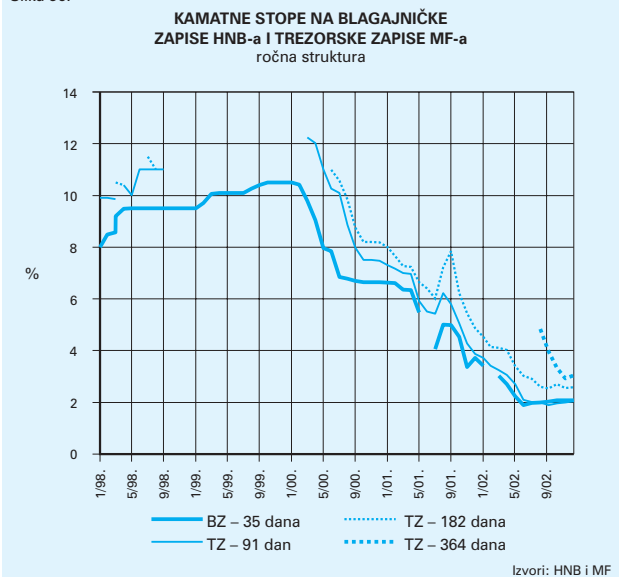

U segmentu izravne međubankovne trgovine došlo je do udvostručenja prometa u kolovozu u odnosu prema srpnju 2002. To je posljedica uspostave formalne evidencije Hrvatske narodne banke. Prosječna dnevna razina izravnog međubankovnog kreditiranja u četvrtom tromjesečju 2002. godine iznosila je oko 150 mil. kuna, a njegov udio u ukupnome prekonoćnom kreditiranju bio je u prosjeku oko 80%, što se nastavilo i u siječnju. Prosječna dnevna kamatna stopa u neposredovanom trgovanju u četvrtom tromjesečju iznosila je 1,16%.

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnica

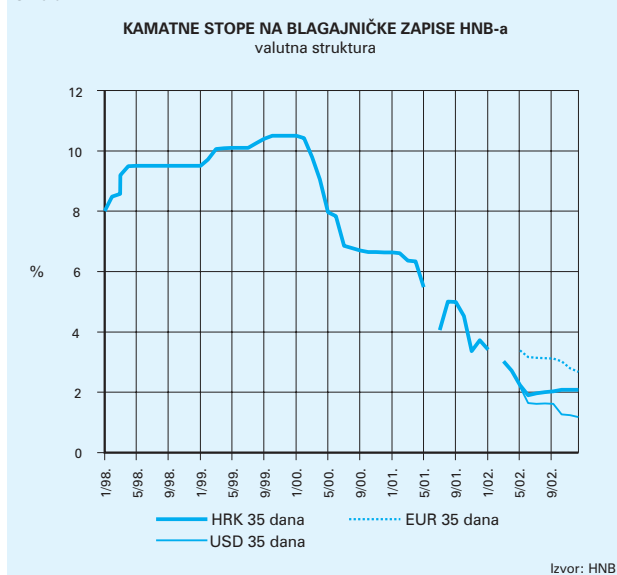
Nakon uzastopnog rasta u prva tri tromjesečja 2002. godine, na kraju četvrtog tromjesečja stanje upisanih kunskih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u odnosu prema kraju trećeg tromjesečja smanjeno je za oko 500 mil. kuna, na 5,2 mlrd. kuna. Stanje upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija tijekom 2002. godine nije se bitno mijenjalo. U us-

Slika 56.

Slika 57.

poredbi s krajem rujna na kraju prosinca neznatno je povećano te je iznosilo 4,9 mlrd. kuna. Na tržištu deviznih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke nastavio se trend smanjenja stanja upisanih iznosa i kod zapisa nominiranih u eurima (145,8 mil. USD krajem prosinca) i kod zapisa nominiranih u američkim dolarima (30,5 mil. USD).

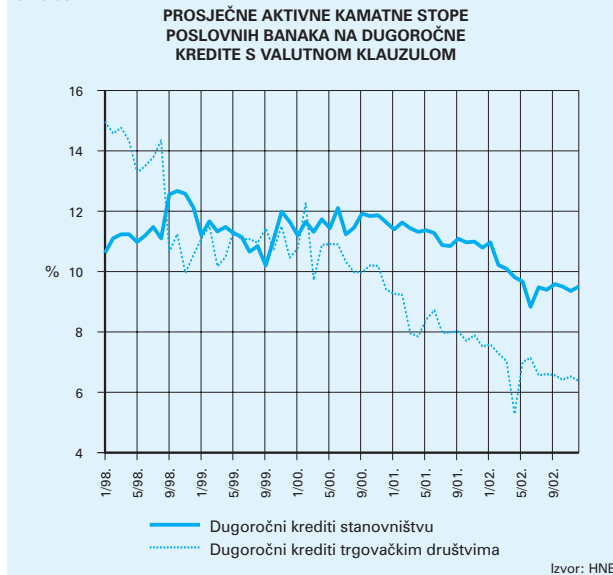
Vagani mjesečni prosjek kamatne stope ostvarene na aukcijama kunskih blagajničkih zapisa s rokom dospelja od 35 dana u četvrtom je tromjesečju nastavio rasti do studenoga kada je dosegnuo razinu od 2,08%, na kojoj je ostao i u prosincu i u siječnju 2003. Vagani mjesečni prosjek kamatne stope ostvarene na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija s rokom dospelja od 91 dana s rujanskih se 1,99% povećao na 2,0% u prosincu i 2,04% u siječnju, dok se kod zapisa s rokom dospelja od 182 dana sa 2,6% u rujnu prvo snizio na 2,55% u prosincu, a zatim porastao na 2,59% u siječnju. Kod trezorskih zapisa s najdužim rokom dospelja (364 dana) zabilježen je izraziti pad kamatnih stopa ostvarenih na aukcijama, pa se njihov vagani mjesečni prosjek smanjio sa 4,83% u rujnu na 2,93% u prosincu, a u siječnju se prvi put povećao na 3,05%. U skladu s takvim kretanjem kamatnih stopa tijekom četvrtog tromjesečja postupno se smanjivala i potražnja za tim zapisima, koja je u početku bila vrlo visoka.

Kod blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke nominiranih u stranim valutama vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa kontinuirano se smanjuju još od lipnja. Za zapise u eurima spustili su se s lipanjskih 3,39% (za rok dospelja od 35 dana) i 3,24% (za rok dospelja od 63 dana) na 2,79% i 2,75% u prosincu. Kod zapisa u američkim dolarima s rokom dospelja od 35 dana mjesečni prosjek kamatnih stopa smanjio se sa 2,18% u lipnju na 1,18% u prosincu, a za zapise s rokom dospelja od 63 dana s lipanjskih 1,68% na 1,17% u prosincu. Trend smanjenja tih prosjeka nastavio se i u siječnju 2003.

Kamatne stope poslovnih banaka

Dok su plasmani i u četvrtom tromjesečju 2002. rasli po visokim stopama, kamatne stope poslovnih banaka nastavile su

Slika 58.

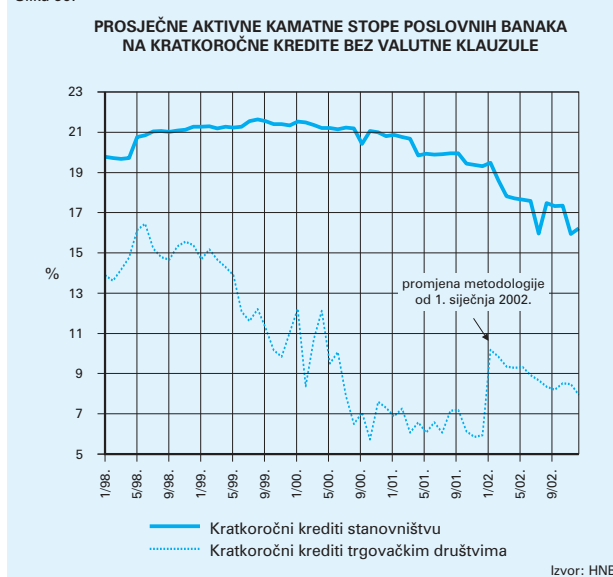

se smanjivati. Prosječna kamatna stopa na kunske kredite bez valutne klauzule, koji su uglavnom kratkoročni, uz jednokratni skok u listopadu i dalje je padala. U usporedbi s prethodnim tromjesečjem smanjila se i kamatna stopa na kunske kredite s valutnom klauzulom.

U financiranju sektora poduzeća zabilježeno je daljnje smanjenje aktivnih kamatnih stopa. Prosječna kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom tako je u prosincu iznosila 6,37%, a rujanska, za usporedbu, 6,57%. Kod kratkoročnih kredita trgovačkim društvima bez valutne klauzule također se uz povremene oscilacije bilježi trend smanjenja prosječne kamatne stope, koja je u prosincu iznosila 7,44%.

U financiranju stanovništva, dok plasmani i dalje snažno rastu, kretanje kamatnih stopa poslovnih banaka pokazuje zaustavljanje trenda smanjenja, koji je ublažen već u prethodnom tromjesečju. Prosječna kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu u prosincu je iznosila 9,50%, što je niže u

Slika 59.

usporedbi s rujnom, ali pokazuje porast u usporedbi s lipanj-
skih 8,83%. S druge strane, prosječna kamatna stopa na krat-
koročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule, od kojih
najveći dio čine okvirni krediti po tekućim računima, nastavi-
la je s padom, te je na kraju četvrtog tromjesečja iznosila
15,72% (na kraju prethodnog tromjesečja iznosila je
16,83%).

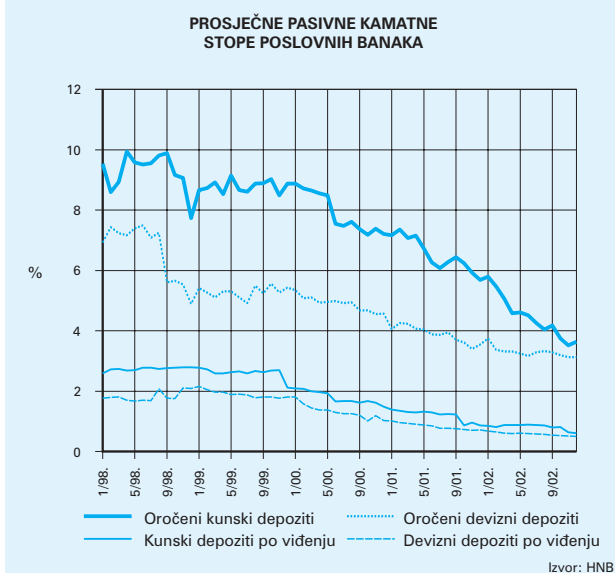
Što se tiče pasivne strane, nakon stagnacije u trećem tro-
mjesečju, u četvrtom je tromjesečju 2002. ponovno prisutan
trend smanjenja kamatnih stopa. Iznimku čine kamatne stope
na oročene kunske depozite, koje pokazuju snažan trend pa-
da tijekom cijele 2002. godine. Prosječna kamatna stopa na
oročene kunske depozite u prosincu je iznosila 3,64%. Pro-
sječna kamatna stopa na oročene devizne depozite u četvrtom
se tromjesečju također smanjila, sa 3,28% u rujnu na 3,12% u
prosincu. Razlika između kamatnih stopa na oročene kunske i
devizne depozite, koja je u trećem tromjesečju 2002. prvi put
pala ispod 1 postotnog boda, i u četvrtom se tromjesečju sma-

njivala – do razine od oko 50 baznih bodova. Nakon razdob-
lja mirovanja kamatne stope na depozite po viđenju u četvr-
tom su tromjesečju 2002. godine također zabilježile smanje-
nje, s rujanskih 0,8% na 0,6% u prosincu kod kunskih depozita
te sa 0,54% na 0,5% kod deviznih depozita u istom
razdoblju.

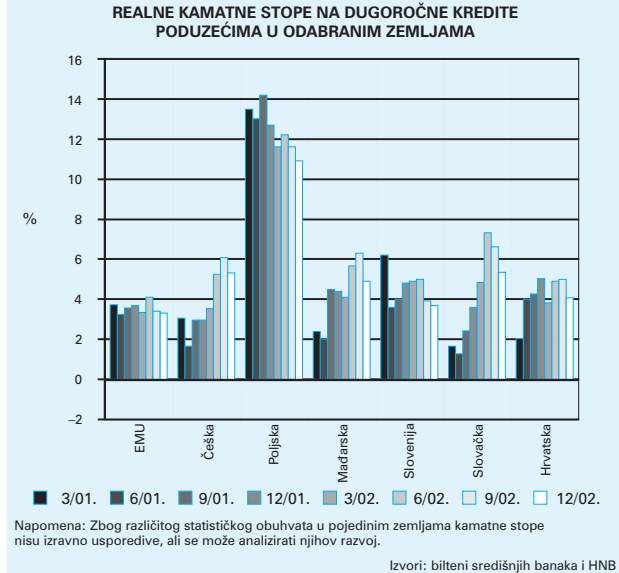
Razlika između kamatnih stopa na kunske kredite i kunske
depozite bez valutne klauzule u četvrtom tromjesečju 2002.
godine osjetno je smanjena, te je u prosincu iznosila 9,61
postotni bod. Razlika između kamatne stope na kunske krite
s valutnom klauzulom i kamatne stope na devizne depozite
u četvrtom tromjesečju nije se bitno mijenjala i u prosincu je
iznosila 5,7 postotnih bodova.

U usporedbi sa zemljama EMU i odabranim tranzicijskim
zemljama, kretanje realnih kamatnih stopa u Hrvatskoj naj-
sličnije je kretanju u EMU-u, gdje u promatranom dvogo-
dišnjem razdoblju nisu zabilježene značajne promjene. Real-
ne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima u četvr-

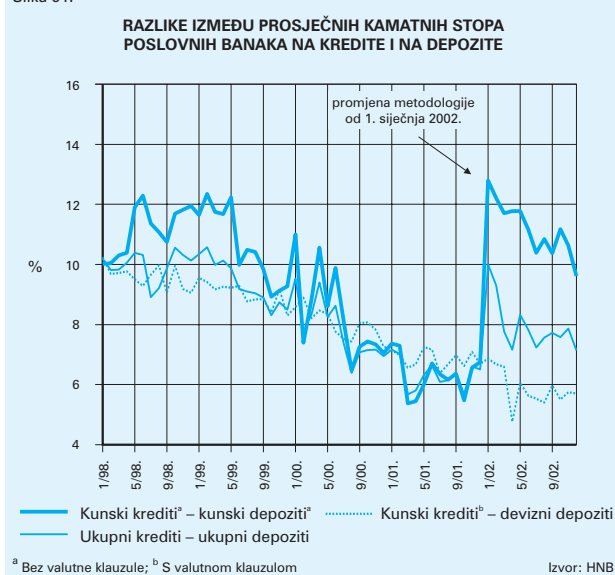
Slika 60.

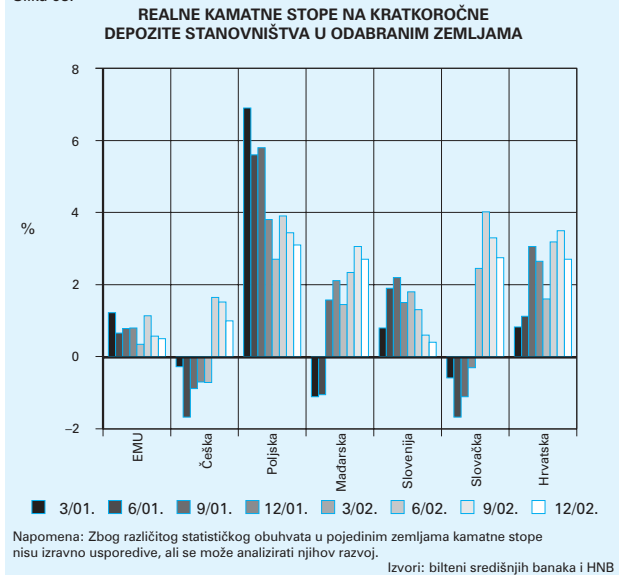
Slika 62.

Slika 61.

Slika 63.

tom tromjesečju 2002. u svim su promatranim tranzicijskim zemljama smanjene. Smanjenje u usporedbi s prethodnim tromjesečjem zabilježeno je i kod realnih kamatnih stopa na oročene depozite stanovništva.

Tržište kapitala

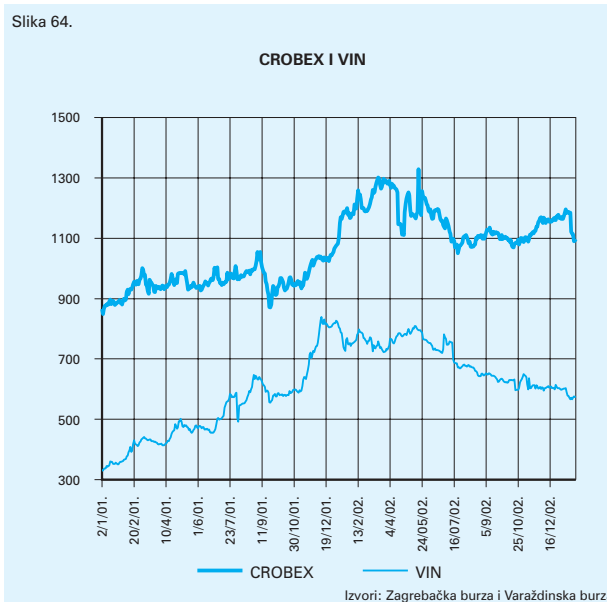
Proteklu godinu na tržištu kapitala obilježila su dva značajna događaja. Prvo, na Zagrebačkoj burzi evidentiran je ukupan promet od 5,9 mlrd. kuna, što je 3,5 puta više nego u 2001. godini. To je posljedica velikog povećanja prometa obveznicama, koje je uslijedilo nakon ulaska mirovinskih fondova na tržište i uvođenja obveze na prijavljivanje izravne trgovine obveznicama. Drugo, Varaždinska burza naslijedila je u srpnju Varaždinsko tržište vrijednosnica, u studenome je uvrštena prva dionica u prvu kotaciju (Dom fond), a početkom prosinca počelo je trgovanje na novom trgovinskom sustavu razvijenom u suradnji s Ljubljanskom burzom. Na Varaždinskoj burzi također je u 2002. ostvaren rekordni promet – u iznosu od 1,36 mlrd. kuna, za 28,3% više nego u 2001.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Na Zagrebačkoj burzi u četvrtom tromjesečju 2002. porastao je obujam trgovanja dionicama, koji je do tada, nakon iznimno živog prvog tromjesečja, bio na vrlo niskim razinama. Ukupan promet dionicama u 2002. godini tako je dosegao 1,17 mlrd. kuna (od čega je gotovo polovica ostvarena u prva tri mjeseca), čime je za 20% premašen ukupan promet iz prethodne godine. U trgovanju na Zagrebačkoj burzi i dalje dominiraju dionice I. kotacije (dionice Plive, Podravke i Brodogradilišta Viktor Lenac), iako je njihov udio u ukupnom prometu s prošlogodišnjih 71% pao na 59% u 2002. Tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi od početka 2002. godine porasla je za 9,7%. Na kraju prosinca iznosila je 28,3 mlrd. kuna (oko 16% BDP-a u 2002. godini).

Vrijednost indeksa CROBEX u 2002. je godini uz oscilacije sa 1035, koliko je iznosila na kraju prethodne godine, došla do 1172 na kraju 2002.

Obujam trgovanja dionicama u 2002. godini na Varaždinskoj burzi bio je nešto veći od prometa dionicama ostvarenog na Zagrebačkoj burzi, te je iznosio 1,22 mlrd. kuna. U uspo-

redbi s prethodnom godinom trgovanje dionicama poraslo je za 28,4%. Od studenoga se na Varaždinskoj burzi dionicama trguje u 4 (od ukupno 5) segmenta tržišta: u prvoj kotaciji (1 dionica), u drugoj kotaciji (1 dionica), na slobodnom tržištu, u kojem se ostvaruje najveći dio prometa dionicama, te u PIF kotaciji gdje se trguje dionicama dvaju preostalih privatnih investicijskih fondova. U segmentu slobodnog tržišta u 2002. godini ostvareno je oko 70% ukupnog prometa na Varaždinskoj burzi. Vrijednost indeksa VIN lagano pada još od travnja 2002. godine, a na kraju prosinca iznosila je 609 bodova.

Tržišta kapitala tranzicijskih zemalja pokazuju nastavak trenda povećanja prometa i tržišne kapitalizacije. Tijekom 2002. godine u svim je promatranim zemljama zabilježen porast prometa na burzama, osobito u trgovanju obveznicama, koje je u nekim zemljama višestruko povećano. U usporedbi s prosincem 2001. godine na kraju 2002. povećana je i tržišna kapitalizacija na svim promatranim burzama. Rasla je i vrijednost indeksa srednjoeuropskih burza, CESI-ja, kao i pojedinačni indeksi burza tranzicijskih zemalja, osim Poljske. Najveći je rast zabilježio indeks Ljubljanske burze, SBI-20, koji je u odnosu prema kraju 2001. godine veći za 55,5%, dok su ostali indeksi u istom razdoblju porasli između 10% i 20%.

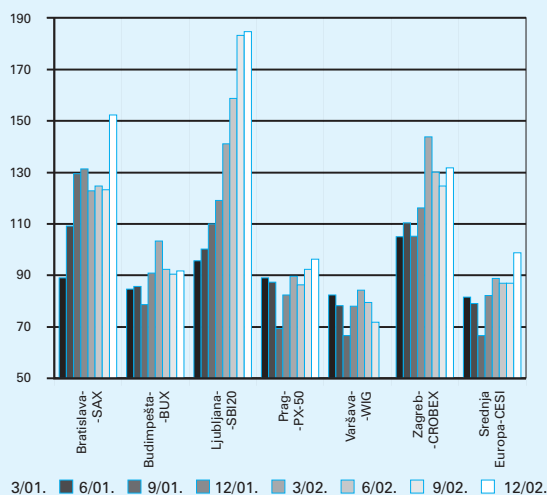
Tablica 1. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Prosinac 2002.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. USD)	9,5	38,4	7,4	31,5	48,9	0,8
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. USD)	241,5	12,3	5,5	169,9	6,7	8,2
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	8,5	17,4	8,5	12,1	6,3	0,9
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (%)	217,9	5,6	6,3	65,0	0,9	9,0
Brzina prometa ^d	66,2	70,4	28,9	42,9	39,3	4,6
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. USD), na kraju mjeseca	2.575	13.089	5.553	15.860	28.326	3.964
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. USD), na kraju mjeseca	7.134	20.332	3.111	12.358	....	1.269
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	12,9	24,8	29,5	28,1	16,1	20,3
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	35,8	38,5	16,5	21,9	n.a.	6,5
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	15,9	9,4	55,2	16,8	5,3	13,3
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	0,2	-1,8	-0,1	-0,8	13,6	0,3

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c 2001.; ^d Mjesečni promet dionicama sveden na godišnju razinu x 100/tržišna kapitalizacija dionica.
Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

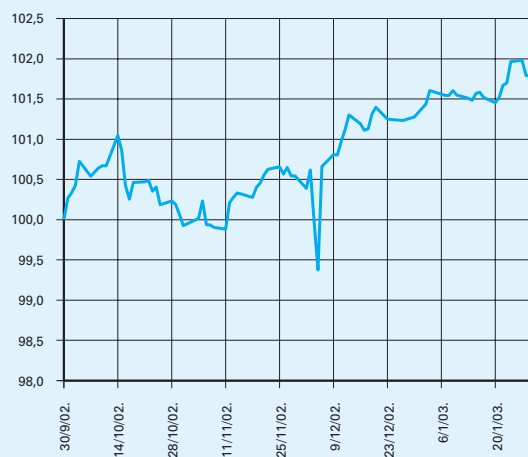
Slika 65.

KRETANJE INDEKSA ODABRANIH BURZA
na kraju razdoblja

Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

Slika 66.

KRETANJE CROBIS-a

Izvor: Zagrebačka burza

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

U 2002. godini na Zagrebačkoj burzi zabilježen je snažan rast trgovanja obveznicama. Ukupan promet obveznicama u 2002. iznosio je 4,7 mlrd. kuna, 6,6 puta više nego u prethodnoj godini, a gotovo polovica ukupnog prometa obveznicama ostvarena je u posljednjem tromjesečju. Najviše se trgovalo obveznicom Republike Hrvatske koja dopijeva 2012. godine (1,3 mlrd. kuna) i obveznicom Državne agencije za osiguranje štednih uloga koja dopijeva 2003. godine (788,8 mil. kuna). U siječnju 2003. izdana je i treća tranša obveznica Republike

Hrvatske u iznosu od 200 mil. EUR, posljednja tranša tzv. mirovinskih obveznica čiji je program izdavanja započeo u svibnju prošle godine tranšom od 150 mil. EUR te se nastavio u rujnu s drugom tranšom jednakog iznosa.

Tržišna kapitalizacija državnih obveznica na kraju prosinca iznosila je 10,1 mlrd. kuna (1,4 mlrd. EUR), odnosno 6,5% BDP-a iz 2002. godine. Tržišna kapitalizacija dviju korporativnih obveznica na kraju prosinca iznosila je 216,7 mil. kuna.

Cjenovni indeks obveznica Zagrebačke burze, CROBIS, do kraja 2002. godine s početnih je 100, na koliko mu je vrijednost postavljena 30. rujna 2002., porastao na 101,3 te je

Tablica 2. Izdanja obveznica na domaćem tržištu

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena	Tekući prinos 31.1.2003.
DAB-O-03CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2003.	EUR	105.000.000	8,000%	105,00	7,619%
DAB-O-05CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2005.	EUR	225.000.000	8,375%	112,50	7,444%
HZZO-O-047A	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	19.7.2000.	19.7.2004.	EUR	222.000.000	8,500%	107,20	7,929%
RHMF-O-049A	Republika Hrvatska	20.9.2001.	20.9.2004.	EUR	200.000.000	6,500%	104,50	6,220%
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	110,30	6,233%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	110,40	6,227%
BLSC-O-051A	Belišće d.d.	17.1.2002.	17.1.2005.	EUR	17.000.000	7,375%	100,25	7,357%
PLAG-O-048A	Plava laguna d.d.	25.2.2002.	25.8.2004.	EUR	12.000.000	6,750%	100,50	6,716%

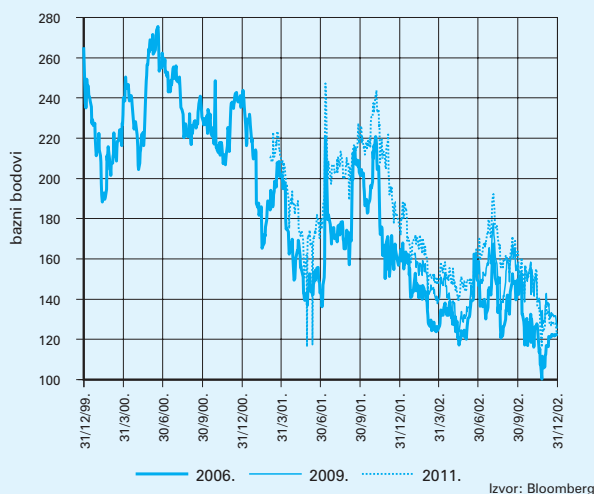
Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 3. Izdanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske

Obveznica	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.3.2002.	Razlika prinosa ^a 30.6.2002.	Razlika prinosa ^a 30.9.2002.	Razlika prinosa ^a 31.12.2002.
Londonski klub, serija A	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.	0	161	143	149	138
Londonski klub, serija B	USD	604.426.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.	0	157	142	139	135
Euromarkine obveznice, 2004.	DEM	300.000.000	6,125%	6,20%	104	147	130	93
Euroobveznice, 2006.	EUR	300.000.000	7,375%	7,45%	124	150	150	123
Samurajske obveznice, 2004.	JPY	25.000.000.000	4,00%	4,00%	....	....	105	117
Euroobveznice, 2005.	EUR	500.000.000	7,00%	7,06%	124	147	152	118
Samurajske obveznice, 2007.	JPY	40.000.000.000	3,00%	3,00%	159 ^a	159 ^a	112	131
Samurajske obveznice, 2006.	JPY	25.000.000.000	2,50%	2,50%	160 ^b	160 ^b	99	125
Euroobveznice, 2011.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	148	158	164	122
Euroobveznice, 2009.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	139	153	158	126
Samurajske obveznice, 2008.	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	....	144 ^b	114	140

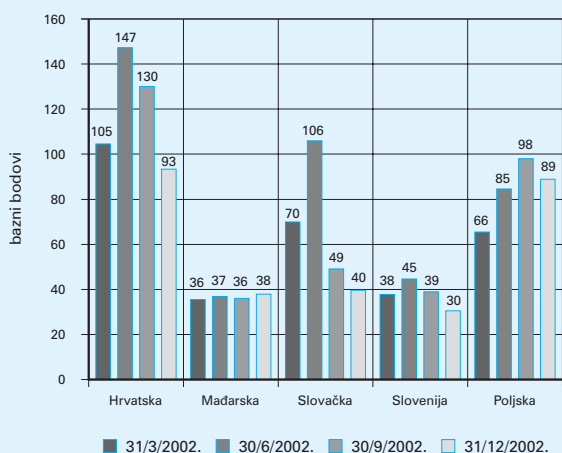
^a Prema usporedivoj obveznici; ^b Prilikom izdavanja. Izvor: Bloomberg

Slika 67.

RAZLIKA PRINOSA IZMEĐU HRVATSKIH EUROOBVEZNICA S DOSPIJEĆEM 2006., 2009. I 2011. I REFERENTNIH NJEMAČKIH OBVEZNICA

Izvor: Bloomberg

Slika 68.

USPOREDBA RAZLIKE PRINOSA HRVATSKE EUROOBVEZNICE I SLIČNIH OBVEZNICA ODABRANIH TRANZICIJSKIH ZEMALJA U ODNOSU PREMA REFERENTNOJ NJEMAČKOJ OBVEZNICI

Izvor: Bloomberg

nastavio rasti i u siječnju.

Ukupna nominalna vrijednost svih 11 izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju prosinca 2002. iznosila je 31,7 mlrd. kuna, odnosno 4,3 mlrd. USD.

Razlika prinosa hrvatskih obveznica i referentnih njemačkih obveznica uz povremene oscilacije pada još od kolovoza 2002. godine, što zajedno sa sve nižom kamatnom stopom na svako novo izdanje hrvatskih euroobveznica pokazuje nastavak rasta povjerenja inozemnih investitora i njihovo povećano zanimanje za ulaganje u Hrvatsku.

Međutim, u usporedbi s promatranim tranzicijskim zemljama Hrvatska i dalje ima najveću razliku prinosa. Ipak, trenutna nesigurna politička situacija u razvijenim zemljama odrazila se pozitivno na zanimanje stranih ulagača za državne obveznice gotovo svih tranzicijskih zemalja. Tako je u posljednjem tromjesečju 2002. razlika prinosa na državne obveznice tranzicijskih zemalja u odnosu prema referentnoj njemačkoj obveznici pala u svim promatranim tranzicijskim zemljama, osim u Mađarskoj.

Međunarodne transakcije

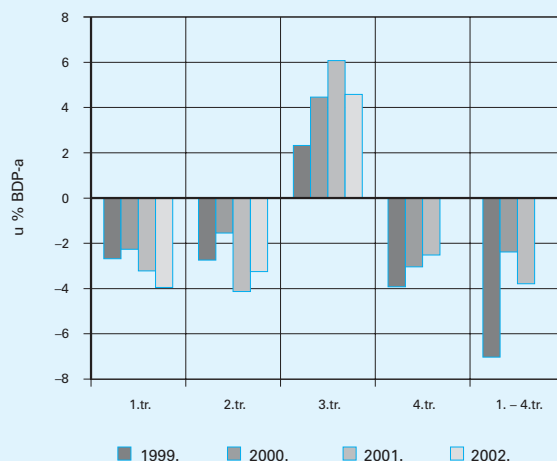
Međunarodne transakcije Republike Hrvatske u trećem je tromjesečju 2002. obilježio nešto niži suficit na tekućem računu platne bilance u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Rast uvoza, odnosno nastavak porasta osobne i investicijske potrošnje, rezultirao je daljnjim porastom inozemnog duga.

Račun tekućih transakcija

U trećem tromjesečju 2002. zabilježen je suficit na tekućem računu platne bilance u iznosu od 1 mlrd. USD, što odgovara godišnjem smanjenju od 13,5%. Niži suficit uglavnom je rezultat pogoršanog salda robne razmjene, a manjim dijelom nešto nižih neto prihoda od turizma nego što je bilo očekivano. Kumulativni podaci o saldu tekućeg računa pokazuju da je u prva tri tromjesečja 2002. deficit na tekućem računu ostvario godišnji porast od 135,2% (sa 250 mil. USD u 2001. na 589 mil. u 2002. godini). Uz niži suficit ostvaren u trećem tromjesečju 2002. takvo je kretanje posljedica i većeg deficita na tekućem računu u prvom tromjesečju 2002. u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Valja imati na umu, o čemu je već pisano u Biltenu Hrvatske narodne banke broj 72, da je godišnji porast deficita na tekućem računu zabilježen u prvom tromjesečju 2002. prouzročila i vanjskotrgovinska liberalizacija (zbog primjene niza sporazuma o slobodnoj trgovini i nižih carinskih stopa koje su se počele primjenjivati s 1. siječnjem 2002., dio narudžba za uvoz dobara prebačen je iz četvrtog tromjesečja 2001. u prvo tromjesečje 2002.).

Prema podacima iz platne bilance tijekom trećeg tromjesečja 2002. ostvaren je robni izvoz od 1,3 mlrd. USD, što odgovara porastu od 8% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine (doprinosi pojedinih sektora i odsjeka analizirani su u odjeljku Robna razmjena). Robni je uvoz, poduprt ekspanzijom kredita poslovnih banaka, rastao mnogo brže. U trećem tromjesečju 2002. vrijednost robnog uvoza tako je

Slika 69.

SALDO NA TEKUĆEM RAČUNU BILANCE MEĐUNARODNIH TRANSAKCIJA

Izvor: HNB

dosegnula 2,7 mlrd. USD, tj. godišnji je porast iznosio oko 500 mil. USD ili 22,7%.

Saldo na računu usluga u razdoblju od srpnja do rujna 2002. bilježi godišnji rast od 130 mil. USD ili 6,3%. Porast je rezultat povećanja prihoda od turizma te, u manjoj mjeri, od pruženih ostalih usluga. Priljev od turističkih putovanja, unatoč iznimno nepovoljnom vremenu tijekom kolovoza i rujna, u trećem je tromjesečju 2002. dosegnuo 2,3 mlrd. USD, što je za oko 180 mil. USD ili 8,5% više nego u istom razdoblju prethodne godine. Što se tiče ostalih usluga, najviše su porasli neto prihodi od pruženih usluga u građevinarstvu. Oni su u trećem tromjesečju 2002. zabilježili godišnji rast od 31 mil. USD ili 69,6%. Porast priljeva na osnovi pruženih usluga u građevinarstvu posljedica je povećanja prihoda koje su domaće tvrtke ostvarile u Hrvatskoj gradeći za strane naručitelje (porast prihoda od 23 mil. USD), odnosno povećanja prihoda domaćih tvrtki od građevinskih radova obavljenih u inozemstvu (porast prihoda od 17 mil. USD).

U trećem tromjesečju 2002. i tekući transferi bilježe blagi rast, i to poglavito zbog povećanja prihoda (godišnji rast prihoda na osnovi radničkih doznaka iz inozemstva u spomenutom razdoblju iznosi 32 mil. USD). Pozitivna kretanja, odnosno smanjenje neto odljeva, u trećem tromjesečju 2002. bilježi i račun dohodaka. Najveća smanjenja bilježe odljevi na osnovi kamata na inozemna izdanja državnih obveznica (smanjenje od približno 39 mil. USD u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine) i odljevi na osnovi vlasničkih ulaganja (godišnje smanjenje odljeva na osnovi reinvestirane dobiti i isplaćenih dividenda izravnim inozemnim ulagačima iznosi oko 38 mil. USD).

Robna razmjena

Privremeni podaci DZS-a o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom pokazuju da je u četvrtom tromjesečju 2002. vrijednost robnog izvoza iznosila 1,3 mlrd. USD, dok je robni uvoz dosegnuo 3 mlrd. USD. Godišnji porast robnog uvoza zabilježen u četvrtom tromjesečju 2002. rezultat je

nastavka snažnog rasta osobne i investicijske potrošnje, a porastu vrijednosti robnog uvoza pridonijeli su i bazno razdoblje upotrijebljeno za usporedbu (zbog očekivanja da će se liberalizirati trgovinski režim, robni je uvoz u četvrtom tromjesečju 2001. bio niži od sezonski uobičajenoga) te deprecijacija američkog dolara prema euru (tijekom posljednjeg tromjesečja 2002. američki je dolar deprecirao 11,6% prema euru u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine).

Prema istom izvoru vrijednost ukupnoga robnog izvoza u 2002. godini iznosila je 4,9 mlrd. USD, dok je ukupan robni uvoz dosegnuo 10,7 mlrd. USD. Stopa rasta uvoza bila je veća u 2002. godini od stope rasta izvoza, te je tako smanjena pokrivenost uvoza izvozom (pokazatelj dinamike robne razmjene) s prosječnih 51%, koliko je iznosila u 2001. godini, na 45,7% u 2002.

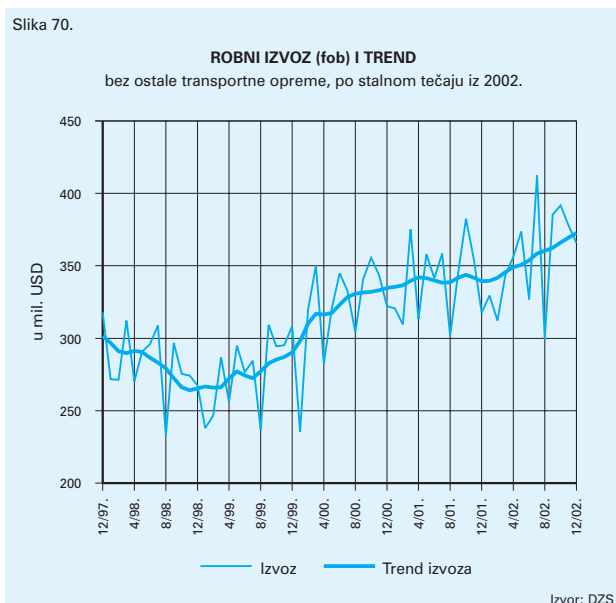
Desezonirani podaci o robnom izvozu koji isključuje ostalu transportnu opremu¹⁷, izraženi u američkim dolarima po stalnom tečaju¹⁸, pokazuju da je tijekom cijele 2002. izvoz ostvario godišnji rast od 4,7%. Iz trenda se vidi da je rast izvoza bio kudikamo izraženiji u drugoj polovici 2002., kada je godišnji rast desezoniranih vrijednosti iznosio 7,5%.

Najveće doprinose ukupnom rastu izvoza u 2002. daju porast izvoza električnih strojeva, aparata i uređaja (prema podacima DZS-a ostvaren je godišnji porast od 29,7%), industrijskih strojeva za opću uporabu (37,8%), ostalih proizvoda od metala (18,8%), specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane (29,2%), pokućstva i dijelova (16,3%) te izvoz odjeće (3,8%). Iz istog je izvora vidljivo da je vrijednost izvoza brodova u 2002. niža za oko 110 mil. USD u usporedbi sa 2001. Ipak, podaci o neto vrijednosti izvezenih brodova po stalnom tečaju govore da je tijekom cijele 2002. i taj odsjek ostvario godišnji rast od 5,2%. Na smanjenje ukupnoga robnog izvoza u 2002. godini djeluju pad izvoza nafte i naftnih derivata (prema podacima DZS-a ostvareno je godišnje smanjenje od 6,2%), organskih kemijskih proizvoda (39%) i obuće (11,1%).

Desezonirani podaci o robnom uvozu koji isključuju strojeve i transportne uređaje, izraženi u američkim dolarima po stalnom tečaju, govore da je u 2002. uvoz ostvario godišnji rast od 11,5%. Prema podacima DZS-a snažnijim se godišnjim rastom uvoza u 2002. izdvajaju intermedijarni proizvodi osim energije i kapitalni proizvodi.

Promatrajući po sektorima i odsjecima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije, povećanju ukupnoga robnog uvoza najviše je pridonio odsjek cestovnih vozila. Vrijednost uvoza cestovnih vozila po stalnom tečaju u 2002. godini bilježi godišnji rast od 13%, koji je još naglašeniji ako se uzme u obzir snažan učinak baznog razdoblja (uvoz osobnih vozila bio je iznimno povećan u prvoj polovici 2001. zbog ukidanja carinskih povlastica).

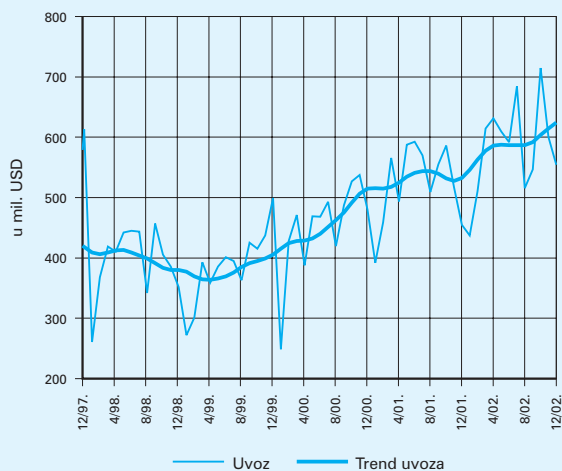
Izraženiji godišnji rast uvoza u 2002. godini bilježe i speci-

17 Izvoz ostale transportne opreme uključuje izvoz brodova. Postoje dva problema u praćenju izvoza brodova: prvo, izvoz je neravnomjerno raspoređen tijekom godine i drugo, značajan dio izvoza odnosi se na robu za doradu čija je vrijednost jednaka zbroju prethodno uvezenog broda i vrijednosti usluga inozemnog brodogradilišta.

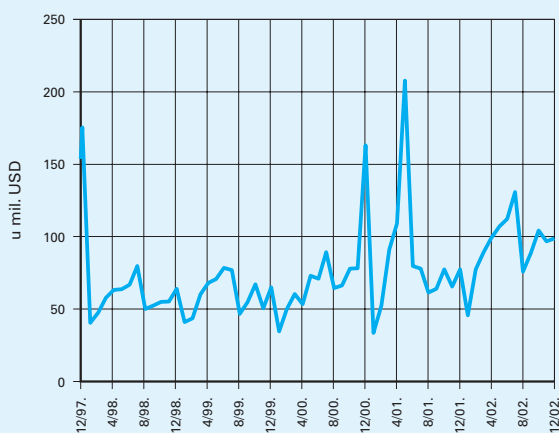
18 Iskazivanjem podataka po stalnom tečaju isključuje se utjecaj međuvalutnih odnosa dolara i eura na ostvarene vrijednosti u robnoj razmjeni.

Slika 71.

ROBNI UVOZ (fob) I TREND
 bez strojeva i transportnih uređaja, po stalnom tečaju iz 2002.

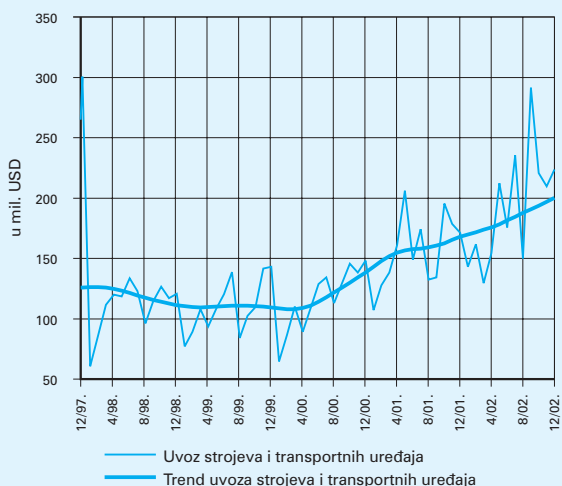
Izvor: DZS

Slika 72.

UVOZ CESTOVNIH VOZILA (cif)
 po stalnom tečaju iz 2002.

Izvor: DZS

Slika 73.

UVOZ STROJEVA I TRANSPORTNIH UREĐAJA (cif) I TREND
 bez ostale transportne opreme i cestovnih vozila,
 po stalnom tečaju iz 2002.

Izvor: DZS

jalni strojevi za pojedine industrijske grane (prema podacima DZS-a ostvaren je godišnji rast od 49,3%), električni strojevi, aparati i uređaji (33%) te industrijski strojevi za opću uporabu (31,7%). Trend uvoza strojeva i transportnih uređaja koji isključuju brodove i cestovna vozila gotovo neprekidno raste od drugog tromjesečja 2000. godine, što je rezultat daljnjeg restrukturiranja poduzeća, a u novije vrijeme i iznimno visokih javnih investicija u kapitalne infrastrukturne projekte. Prema desezoniranim podacima uvoz strojeva i transportnih uređaja koji isključuju brodove i cestovna vozila po stalnom tečaju ostvario je tako u 2002. godišnji rast od 23,2%.

Intenzivan godišnji rast uvoza u 2002. ostvaren je i kod uvoza nafte i naftnih derivata, pri čemu je godišnji rast neto uvoza nafte i naftnih derivata bio posebno izražen u drugom polugodištu 2002. Vrlo je vjerojatno da je Ina, promatrajući razvoj događaja na Bliskom istoku, u posljednjem tromjesečju 2002. povećala ili upotpunila svoje zalihe sirove nafte kako bi se zaštitila od kratkoročnih poremećaja u opskrbi ili neočekivano visokih cijena sirove nafte na svjetskim tržištima. Ina trenutno raspolaže zalihama koje omogućuju urednu opskrbu za tri mjeseca.

Razdioba ukupnoga robnog izvoza po ekonomskim grupacijama zemalja upućuje na to da se udio izvoza RH u razvijene zemlje u ukupnom robnom izvozu u 2002. neznatno smanjio. Najveći pad vrijednosti izvoza u 2002. ostvaren je u razmjeni s Njemačkom (prema podacima DZS-a riječ je o godišnjem smanjenju od 78 mil. USD ili 11,3%), što je djelomično rezultat vrlo niskoga gospodarskog rasta koji je ta

Tablica 4. Izvoz i uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

Izvoz	1998.	1999.	2000.	2001.	2002. ^a
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Razvijene zemlje	52,4	56,9	60,1	61,7	58,1
EU-15	47,7	49,0	54,5	54,1	52,7
Austrija	5,5	6,4	6,6	5,7	7,5
Italija	17,7	18,0	22,3	23,7	22,7
Njemačka	16,9	15,7	14,3	14,8	12,5
Efta	1,8	3,5	1,0	1,1	0,8
Ostale razvijene zemlje	3,0	4,4	4,6	6,5	4,6
Zemlje u razvoju	47,6	43,1	39,9	38,3	41,9
Cefta	13,2	13,5	13,8	12,1	12,4
Slovenija	9,5	10,6	10,8	9,1	8,7
Bosna i Hercegovina	14,4	12,7	11,2	12,0	14,4
Jugoslavija	0,4	0,6	2,4	3,2	3,5
Uvoz	1998.	1999.	2000.	2001.	2002. ^a
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Razvijene zemlje	69,3	66,7	64,7	66,0	64,5
EU-15	59,3	56,6	55,4	57,1	55,8
Austrija	7,3	7,1	6,7	6,9	6,6
Italija	17,9	15,9	16,6	18,1	17,3
Njemačka	19,1	18,5	16,5	17,3	16,3
Efta	2,8	2,6	2,4	2,1	2,0
Ostale razvijene zemlje	7,2	7,5	7,0	6,8	6,8
Zemlje u razvoju	30,7	33,3	35,3	34,0	35,5
Cefta	15,2	13,8	14,8	14,8	16,0
Slovenija	8,7	7,9	7,9	7,8	7,7
Bosna i Hercegovina	1,8	1,5	1,0	1,4	1,6
Jugoslavija	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5

^a Privremeni podaci. Izvor: DZS

Okvir 4. Gotovinska konverzija i valutna supstitucija u Hrvatskoj

Prije godinu dana poseban smo prostor posvetili utjecaju koji je najavljena gotovinska konverzija nacionalnih valuta zemalja članica EMU-a u euro imala na razinu strane gotovine u optjecaju i na monetarne agregate u Hrvatskoj krajem 2001. godine. Tom je prilikom zaključeno kako je konverzija uzrokovala neto priljev strane gotovine u poslovne banke u iznosu od oko 2,1 mlrd. EUR. Uzme li se u obzir isključivo priljev valuta zemalja članica EMU-a, ta je brojka zbog djelomične supstitucije dolarom bila nešto veća te je iznosila gotovo 2,3 mlrd. EUR, od čega se oko 95% odnosilo na njemačke marke. Iz toga se može zaključiti kako je njemačka marka očito bila glavna paralelna valuta u Hrvatskoj.

Glavnina priljeva valuta zemalja članica EMU-a završila je na deviznim računima građana pa je tako u 2001. godini rast depozita građana izraženih u eurima iznosio više od 3,1 mlrd. EUR, odnosno 59,5%. Prema istraživanjima Europske središnje banke¹⁹ porast depozita izraženih u eurima u Hrvatskoj je tijekom 2001. nadmašio njihov porast u bilo kojoj drugoj zemlji izvan europodručja. Priljev gotovine valuta zemalja članica EMU-a u poslovne banke nije, međutim, bio završen do kraja 2001. godine, što se moglo naslutiti prema redovima koji su se pred poslovnica banaka stvorili u posljednjim danima te godine, iako su zbog nastalih gužva banke otvorile svoje poslovnice tijekom neradnih dana i produžile svoje radno vrijeme.

Početak 2002. godine donio je stagnaciju deviznih depozita građana, koja je, međutim, skrivala značajne bruto tokove gotovine. Tako je tijekom siječnja i veljače zabilježen neto priljev njemačkih maraka u iznosu od gotovo 800 mil. EUR. S tim priljevom, ostvarenim početkom 2002. godine, ukupnu količinu njemačkih maraka u optjecaju uoči konverzije procjenjujemo na nešto više od 3 mlrd. EUR. S druge strane, od samog početka godine zabilježen je odljev eurske gotovine, koji je u tom istom razdoblju bio tek neznatno veći od priljeva njemačkih maraka. S ožujkom je, odnosno sa završetkom razdoblja u kojem je bilo moguće položiti valute zemalja članica EMU-a na devizne račune bez plaćanja posebnih provizija, prestao i njihov priljev. No upravo se u tom razdoblju odigrala kriza u Riječkoj banci koja je dovela do povlačenja depozita građana iz te, ali i iz drugih poslovnih banaka. Zbog obnavljanja razine strane gotovine u optje-

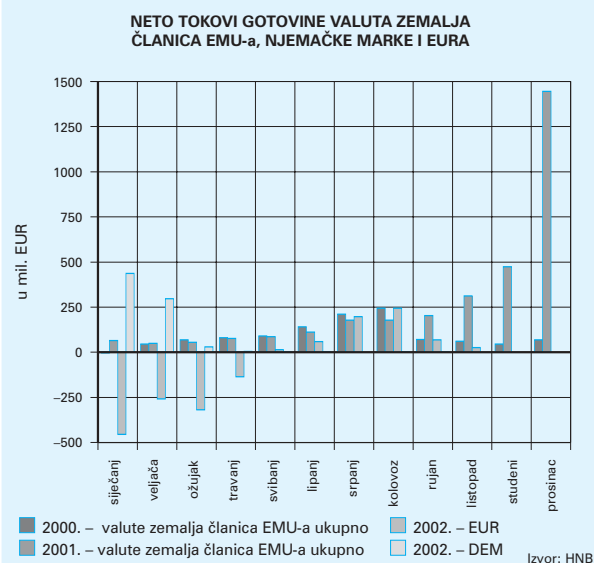
caju te zbog povlačenja depozita, ukupan neto odljev eurske gotovine iz poslovnih banaka tijekom prvog tromjesečja bio je viši od milijarde eura. Iako se utjecaj problema u Riječkoj banci prelio i na početak drugoga tromjesečja, njegovo brzo rješavanje vratilo je povjerenje u sustav pa je u drugome tromjesečju zabilježen samo lagani neto odljev eurske gotovine u iznosu od oko 60 mil. EUR. U trećemu su tromjesečju banke ponovo zabilježile neto priljev eurske gotovine viši od 500 mil. EUR.

Značajni odljevi eurske gotovine početkom 2002. godine upućuju na to da su građani eurima nadomjestili barem nešto od gotovine u njemačkim markama koju su prije držali u svojim domovima. Na djelomičnu zamjenu njemačke marke eurom i u drugim zemljama upućuju podaci Europske središnje banke prema kojima su tijekom prvog polugodišta, odnosno tijekom razdoblja u kojemu je zabilježen odljev eurske gotovine iz hrvatskih poslovnih banaka, ukupne pošiljke eurske gotovine u treće zemlje iznosile 23 mlrd. EUR. Taj je iznos bio manji od procijenjenog iznosa od 32 – 45 mlrd. EUR koji je u formi njemačkih maraka sredinom 90-ih kolao izvan Njemačke. Uzmemo li srednju procjenu od 38,5 mlrd. EUR kao iznos njemačkih maraka koji se uoči gotovinske konverzije nalazio u trećim zemljama, tada je u Hrvatskoj cirkuliralo nešto manje od 8% tog iznosa. Budući da su odljevi eura iz hrvatskih poslovnih banaka u prvom polugodištu 2002. činili manje od 5% ukupnih pošiljaka eura izvan europodručja, možemo zaključiti kako je u Hrvatskoj natprosječno visok dio priljeva valuta zemalja članica EMU-a zadržan u poslovnim bankama u obliku depozita, što govori o rastu povjerenja u bankovni sustav i/ili smanjenju uloge neslužbenoga transakcijskog sredstva, koju u Hrvatskoj ima strana gotovina.

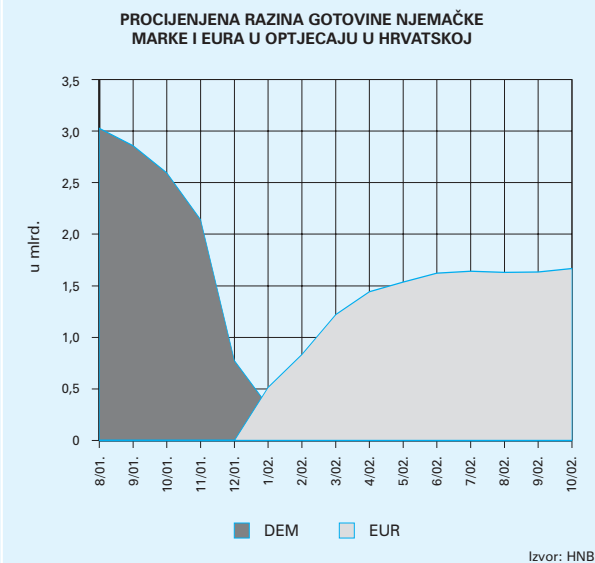
Ipak, želimo li ocijeniti ukupnu količinu eurske gotovine u optjecaju nakon konverzije, potrebno je uzeti u obzir i neregistrirane priljeve od turizma ili transfera iseljenika, koji su i do sada bili glavni izvor gotovine njemačkih maraka u Hrvatskoj. Zbog tih su priljeva, kao i repatrijacije štednje, poslovne banke u Hrvatskoj gotovo konstantno u proteklom desetljeću, osim tijekom nekoliko mjeseci obilježenih kriznim situacijama, bilježile neto priljeve strane gotovine. Ipak, oscilacije neto priljeva bile su znatne, između pola milijarde američkih dolara krize 1999. godine i gotovo dvije i pol milijarde 1996., do gotovo tri milijarde dolara pod utjecajem konverzije u 2001. godini. Priljev valuta zemalja članica EMU-a činio je najkolebljiviju komponentu ukupnih priljeva, koja je zapravo i uzrokovala njihove fluktuacije. Na temelju pretpostavke da su "normalni" neto priljevi eurske gotovine u poslovne banke iznosili 1,2 mlrd. EUR (to otprilike odgo-

19 Europska središnja banka, *Review of the international role of the euro*, prosinac 2002.

Slika 74.

Slika 75.

vara priljevu zabilježenom 2000. godine) te da su priljevi podložni uobičajenoj sezonalnosti, ocjenjujemo kako je krajem listopada 2002. godine u Hrvatskoj cirkuliralo nešto manje od 1,7 mlrd. EUR, što je 55% ocijenjene razine gotovine u njemačkim markama u optjecaju uoči konverzije. Najniža razina dosegnuta je krajem prosinca 2001., kada je u optjecaju bilo njemačkih maraka u vrijednosti manjoj od 800 mil. EUR, dok se porast količine eurske gotovine dogodio između ožujka i lipnja 2002. pod utjecajem zbivanja u Riječkoj banci. S obzirom na značajne priljeve eurske gotovine u poslovne banke koji su uslijedili nakon lipnja, čini se kako je razina eura u optjecaju od tada stabilizirana.

Porast razine eurske gotovine u optjecaju iz prvog polugodišta 2002. godine ima nekoliko implikacija. Prvo, konverzija je gotovo prepolovila razinu gotovine valuta zemalja članica EMU-a u Hrvatskoj. Time je smanjen i udio Hrvatske u ukupnom iznosu eura koji se nalazi izvan granica europodručja. Drugo, promotreni bruto tijekovi gotovine upućuju na to kako je strana gotovina u optjecaju još uvijek za trećinu veća od kunske gotovine. Treće, fluktuacije razine eurske gotovine u optjecaju mogu objasniti kolebanje depozita stanovništva, odnosno njihovu stagnaciju i smanjenje početkom 2002. godine. Četvrto, priljevi strane gotovine koji tijekom samo jednog tromje-

sečja dosežu gotovo desetinu BDP-a, praćeni odljevima u iznosu od dvadesetine BDP-a, imaju značajne platnobilančne implikacije.

Promjena količine strane gotovine u optjecaju općenito se treba uključiti u financijski račun platne bilance, i to u dio koji prikazuje promjene financijske imovine. Odgovarajuća stavka financijskog računa naziva se "gotovina i depoziti ostalih sektora". Zbog problema s ocjenjivanjem strane gotovine u optjecaju platna bilanca od 1999. godine nije prikazivala ovu stavku. Tako je promjena količine strane gotovine u optjecaju zapravo bila dio neto grešaka i propusta. Međutim, iznimno je, zbog velikog učinka gotovinske konverzije nacionalnih valuta u euro, u četvrtom tromjesečju 2001. bilo iskazano smanjenje gotovine i depozita ostalih sektora u iznosu od 1,9 mlrd. USD. Taj je iznos odstupanje neto priljeva strane gotovine kod banaka od dugoročnog trenda. Kako se učinak gotovinske konverzije nacionalnih valuta u euro nastavio u prvoj polovici 2002. godine, na isti način procijenjeno je povećanje gotovine i depozita ostalih sektora u prvom i drugom tromjesečju 2002. godine. Uključivanjem tako procijenjene promjene razine strane gotovine u optjecaju u stavku "gotovina i depoziti" računa kapitalnih i financijskih transakcija platne bilance može se protumačiti gotovo četiri petine ukupnih grešaka i propusta, koje su u prvoj polovici 2002. godine iznosile – 849 mil. USD.

zemlja ostvarila u usporedbi s ostalim zemljama EU u 2002. godini. Što se tiče izvoza u zemlje u razvoju, posebno je izražen rast robnog izvoza u susjednu Bosnu i Hercegovinu (u 2002. ostvaren je godišnji porast od 144 mil. USD ili 25,6%), Mađarsku (26 mil. USD ili 45,5%) i Jugoslaviju (23 mil. USD ili 15,5%). Prema takvim kretanjima Italija i dalje ostaje naš najveći izvozni partner, dok dosadašnje drugo mjesto Njemačke preuzima Bosna i Hercegovina.

Kao i u 2001. godini najveći uvozni partneri RH u 2002. ostaju Italija i Njemačka s udjelom od 33,6% u ukupnome hrvatskom uvozu. Izuzevši Veliku Britaniju, Finsku i Grčku, u 2002. godini zabilježen je godišnji porast robnog uvoza RH iz svih zemalja članica Europske unije te iz svih zemalja Cefte.

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Vrijednost neto inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku u prva tri tromjesečja 2002. iznosi 607 mil. USD, što odgovara godišnjem smanjenju od 188 mil. USD ili 23,7%. Za cijelu 2002. može se očekivati i naglašenije godišnje smanjenje zbog iznimno visokih prihoda u četvrtom tromjesečju 2001. (privatizacija udjela u HT-u). Podaci o strukturi izravnih ulaganja prema ekonomskim grupacijama zemalja pokazuju da u prvih devet mjeseci 2002. godine 95,6% inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku dolazi iz zemalja Europske unije. Najviše je novca uloženo u novčarsko posredovanje, odnosno privatizaciju Dubrovačke, Splitske i Riječke banke (66,1%). Po udjelu u izravnim ulaganjima (podaci obuhvaćaju samo ulaganja u dionice) slijede ulaganja u hotele i motele (10,9%), u tvrtke koje se bave savjetovanjem u vezi s poslovanjem i upravljanjem (4,1%), u trgovinu na veliko (2,8%) te u proizvodnju piva (2,4%). S udjelima manjim od dva posto slijede izravna ulaganja u proizvodnju farmaceutskih pripravaka, vađenje sirove nafte i zemnog plina, ulaganja u restorane, proizvodnju cijevi od čelika i proizvodnju madraca.

Neto portfeljna ulaganja u razdoblju od siječnja do rujna 2002. također bilježe godišnje smanjenje, što je velikim dijelom prouzrokovano dospijanjem eurolarskih obveznica iz-

danih 1997. godine u prvom tromjesečju 2002. Najizraženije godišnje promjene na računu kapitalnih i financijskih transakcija u prva tri tromjesečja 2002. bilježe ostala ulaganja. Ona su sa 114 mil. USD u prvih devet mjeseci 2001. porasla na oko 2,4 mlrd. USD u istom razdoblju 2002. Razlika se uglavnom odnosi na usklađivanje portfelja poslovnih banaka, a manjim je dijelom posljedica povećanja obveza po neto korištenim trgovinskim kreditima i kreditima poduzeća, koje je potaknuto snažnijim gospodarskim rastom u 2002. godini. Inozemni depoziti hrvatskih banaka tako su u prvoj polovici 2002. smanjeni za 1,3 mlrd. USD, što je odraz smanjenja deviznih depozita stanovništva u pasivi banaka zbog posteurskog efekta i vijesti o gubicima u poslovanju Riječke banke. U trećem tromjesečju 2002. inozemni depoziti poslovnih banaka rastu mnogo sporije nego u istom razdoblju prethodne godine. Depoziti stranih pravnih i fizičkih osoba (nerezidenata) u hrvatskim poslovnim bankama porasli su, međutim, u prvih devet mjeseci 2002. za gotovo 0,7 mlrd. USD. Najveći dio spomenutih depozita čine depoziti inozemnih banaka matica kod njihovih podružnica čija povećana ulaganja treba povezati s prosječnim kamatnim stopama na depozite koje se ostvaruju u Hrvatskoj, a više su od onih u zemljama EMU-a.

Neto pogreške i propusti u prvih devet mjeseci 2002. iznose 2 mlrd. USD, no valja naglasiti da ne obuhvaćaju procjene o promjenama količine strane gotovine u optjecaju sektora stanovništva. Naime, procjene Hrvatske narodne banke (vidi okvir Gotovinska konverzija i valutna supstitucija u Hrvatskoj) govore da je pod utjecajem posteurskog efekta te, u manjoj mjeri, vijesti o gubicima u Riječkoj banci u prvih devet mjeseci 2002. došlo do rasta razine eurske gotovine u optjecaju za gotovo 0,8 mlrd. USD. Najveće je povećanje strane gotovine zabilježeno u prvom (prema procjeni oko 400 mil. USD) i drugom tromjesečju 2002. (oko 360 mil. USD). Korigiranjem stavke valuta i depoziti sektora stanovništva za procijenjeni iznos vrijednost neto pogrešaka i propusta u prva tri tromjesečja 2002. snizila bi se na oko 1,2 mlrd. USD.

Inozemni dug

Koncem 2002. inozemni dug Republike Hrvatske dosegao je visokih 15,2 mlrd. USD. Promatrajući po sektoru dužnika, najveći dio ukupnog duga čini inozemni dug države (41,6%). Veličinom udjela slijede ga inozemni dug banaka (26,1%), inozemni dug poduzeća (25,6%) te inozemni dug na osnovi izravnih ulaganja (6,6%).

U usporedbi sa stanjem inozemnog duga zabilježenim krajem 2001. godine inozemni je dug Republike Hrvatske krajem 2002. povećan za 3,9 mlrd. USD ili 34,4%. Podaci koji se odnose na promet inozemnog duga u 2002., pokazuju da je na otplatu dospjelih glavnica ukupno utrošeno 2,6 mlrd. USD, dok je iznos novokorištenih kredita u istom razdoblju iznosio 5,1 mlrd. USD. S te osnove inozemni je dug povećan za 2,5 mlrd. USD. Kako je većina inozemnog duga naše zemlje nominirana u eurima, zbog deprecijacije američkog dolara prema euru, zabilježene tijekom drugog, trećeg i četvrtog tromjesečja 2002. u odnosu prema istim razdobljima prethodne godine, ukupan je inozemni dug dodatno uvećan za 1,4 mlrd. USD.

Od sektora dužnika najveći doprinos porastu ukupnoga inozemnog duga daju banke (godišnji porast od 1,7 mlrd. USD ili 72,7%). One su tijekom 2002. otplatile 0,5 mlrd. USD dospjelih glavnica i u istom se razdoblju dodatno zadužile za 2 mlrd. USD. Dug banaka svojim doprinosom u povećanju ukupnoga inozemnog duga slijede inozemni dug države (povećan za 1,2 mlrd. USD ili 23,4%), dug poduzeća (0,8 mlrd. USD ili 24,6%) te dug na osnovi izravnih ulaganja (0,4 mlrd. USD ili 58,3%). Središnja je banka tijekom 2002. otplatila 130 mil. USD glavnica i time svoje obveze na osnovi inozemnog duga krajem 2002. svela na nultu razinu.

Tijekom 2003. na naplatu dospijeva iznos glavnica od 1,6 mlrd. USD, koji je niži u usporedbi s prethodnom godinom, no valja imati na umu da u 2003. godini na naplatu ne dospijeva ni jedno izdanje inozemnih obveznica Republike Hrvatske. Glavnice koje dospijevaju na naplatu u iduće tri godine, većeg su iznosa od onog koji dospijeva na naplatu u 2003. godini, što je pretežno posljedica dospijuća glavnica euromarkinog izdanja, dvaju izdanja eurskih i dvaju izdanja samurajskih obveznica Republike Hrvatske u razdoblju od 2004. do 2006.

Omjer ukupnoga inozemnog duga i bruto domaćeg proiz-

Tablica 5. Inozemni dug prema sektoru dužnika, na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

Sektor	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Struktura					Indeksi			
						1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	1999./98.	2000./99.	2001./00.	2002./01.
1. Monetarni sektor	234	197	159	122	0	2,4	2,0	1,4	1,1	0,0	84,0	80,7	77,0	0,0
2. Država	3.395	3.973	4.795	5.141	6.346	35,4	40,2	43,6	45,3	41,6	117,0	120,7	107,2	123,4
u čemu: Londonski klub	1.405	1.381	1.255	1.106	957	14,7	14,0	11,4	9,8	6,3	98,3	90,9	88,1	86,5
3. Banke	2.499	2.187	2.088	2.305	3.980	26,1	22,2	19,0	20,3	26,1	87,5	95,4	110,4	172,7
u čemu: Valuta i depoziti	615	538	433	634	1.976	6,4	5,4	3,9	5,6	13,0	87,5	80,5	146,4	311,9
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.215	3.208	3.336	3.135	3.907	33,5	32,5	30,3	27,6	25,6	99,8	104,0	94,0	124,6
5. Izravna ulaganja	244	307	624	637	1.009	2,5	3,1	5,7	5,6	6,6	126,1	203,4	102,0	158,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	9.586	9.872	11.002	11.341	15.242	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	103,0	111,4	103,1	134,4

Izvor: HNB

Tablica 6. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika, u milijunima USD

Sektor	Stanje duga 31.12.2001.	Promet				Međuvalutne promjene	Stanje duga 31.12.2002.
		Korištenja	Otplate		Meduvalutne promjene		
			Glavnice	Kamate			
1. Središnja banka (HNB)	122,2	0,0	129,6	3,3	7,4	0,0	
2. Država	5.141,1	1.289,8	653,9	253,9	569,3	6.346,3	
3. Banke	2.304,9	1.956,4	548,6	81,4	267,3	3.980,0	
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.135,3	1.411,4	1.100,6	153,4	460,6	3.906,7	
5. Izravna ulaganja	637,1	458,9	216,6	24,2	129,3	1.008,7	
Ukupno (1+2+3+4+5)	11.340,5	5.116,5	2.649,2	516,2	1.433,9	15.241,7	

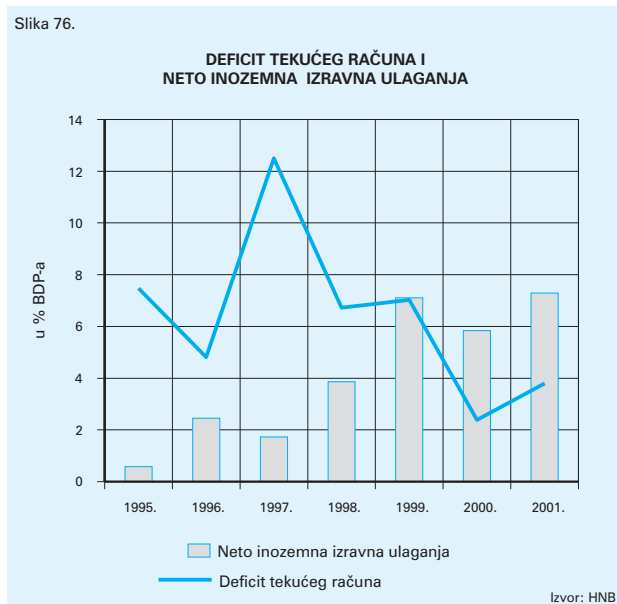
Izvor: HNB

Tablica 7. Inozemni dug i procjena budućih otplata glavnice prema sektoru dužnika, u milijunima USD

Sektor	Stanje duga 31.12.2002.	Neevidentirane otplate glavnice	Procjena budućih otplata glavnice								
			2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	Ostalo
1. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Država	6.346	3	366	844	864	867	625	506	811	229	1.231
3. Banke	3.980	69	319	377	520	228	104	105	91	20	2.147
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.907	455	748	741	412	431	435	195	146	89	257
5. Izravna ulaganja	1.009	118	137	104	107	268	174	37	11	14	38
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.242	645	1.569	2.065	1.903	1.794	1.337	843	1.059	352	3.674
Dodatak:											
Procjena plaćanja kamata		65	614	583	475	363	274	202	168	115	161

Izvor: HNB

Slika 76.

voda, koji pokazuje u kojoj je mjeri tekuća ekonomska aktivnost opterećena inozemnim dugom, govori da se udjel inozemnog duga zabilježen krajem 2002. popeo na visokih 68,1% ocijenjenog bruto domaćeg proizvoda za cijelu 2002. godinu, što odgovara porastu od 10 postotnih bodova u odnosu prema udjelu u bruto domaćem proizvodu zabilježenom krajem 2001. godine. Spomenutim omjerom Hrvatska se našla na razmeđu koje dijeli srednje od visoko zaduženih zemalja.

Udjel inozemnog duga države u ocijenjenom bruto domaćem proizvodu za 2002. godinu, usprkos snažnom jačanju javnih investicija u kapitalne infrastrukturne projekte, zabilježio je kudikamo blaži porast (sa 26,3% krajem 2001. na 28,3% krajem 2002.). Ipak, potencijalni inozemni javni dug znatno je veći kada mu se pribroji inozemni dug za koji jamči središnja država. Vrijednost jamstava koje je izdala središnja država, a koje isključuju sektor državu, krajem 2002. iznosi približno 1,1 mlrd. USD.

Međunarodna likvidnost

Značajni priljevi na osnovi neto inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju od 1999. do 2001. godine premašivali su iznos deficita na tekućem računu platne bilance i time omogućavali nesmetano financiranje manjka na tekućem računu i porast međunarodnih pričuva. Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke dostigle su tako krajem 2002. godine 5,9 mlrd. USD, što je dostatno za šestomjesečno pokriće uvoza dobara i ocijenjene vrijednosti usluga u 2002. godini. Takav pokazatelj Hrvatsku izdvaja kao zemlju s iznimno jakom međunarodnom likvidnošću (prema siječanjskom izvješću kuće *Schroder Salomon Smith Barney* međunarodna likvidnost Hrvatske, mjerena pokrivenošću uvoza dobara i usluga te udjelom dospjeloga kratkoročnoga i dugoročnoga inozemnog duga u međunarodnim pričuvama, jedna je od najjačih u usporedbi s najnaprednijim tranzicijskim zemljama).

Osim porasta međunarodnih pričuva, na činjenicu da Hrvatska trenutačno nema poteškoća s otplatom, odnosno s refinanciranjem svoga ukupnoga inozemnog duga, upućuje i odlu-

ka da se sredstva odobrena novim aranžmanom s Međunarodnim monetarnim fondom ne koriste, kao i cijena plasiranog izdanja inozemnih državnih obveznica u prvom tromjesečju 2003., koja je bila iznimno povoljna. No visok porast inozemnog duga Republike Hrvatske zabilježen u 2002., koji je praćen pogoršanjem vanjskotrgovinskog salda i očekivanim značajnim godišnjim porastom deficita tekućeg računa platne bilance te progresivnim smanjivanjem priljeva na osnovi neto inozemnih izravnih ulaganja upozoravaju na oprez, jer bi se inozemni dug u budućnosti mogao teže servisirati.

Dugoročno gledajući, stabiliziranje i postupno smanjivanje inozemnog duga najviše će ovisiti o brzini i opsegu daljnjeg restrukturiranja poduzeća i podizanju njihove konkurentnosti, rastu izvoza te privlačenju inozemnih izravnih ulaganja u nove (tzv. *greenfield*) projekte. Nove odluke Hrvatske narodne banke o ograničavanju rasta kredita poslovnih banaka također treba promatrati kao nastojanje da se izravnim mjerama obuzda daljnji porast inozemnog duga banaka, koji je zabilježio izrazito snažan rast u 2002. i kojim se uglavnom financirao uvoz dobara. Daljnje smanjivanje proračunskog manjka u 2003. godini te ograničenja i jasniji kriteriji za dodjelu državnih jamstava trebali bi pridonijeti stabiliziranju inozemnog duga države i potencijalnoga inozemnoga javnog duga. Stabiliziranju inozemnog duga pridonijelo bi i veće nastojanje države da povlačenje novih kredita i plasiranje obveznica u većoj mjeri ograniči na domaće tržište kapitala.

Državne financije

Obilježja proračuna u četvrtom tromjesečju 2002. i očekivanja za 2003.

Procjenjujemo da manjak proračuna konsolidirane središnje države za 2002. na obračunskoj razini iznosi 9,6 mlrd. kuna (5,5% BDP-a). To je za 19,5% više u usporedbi s 2001. godinom, no tek neznatno prelazi planiranu proračunsku veličinu. Takav je razvoj manjka posljedica, prije svega, snažne investicijske aktivnosti Hrvatskih cesta (HC) i Hrvatskih autocesta (HAC) u četvrtom tromjesečju 2002. godine i neto akumulacije nepodmirenih dospjelih obveza države. Manjak proračuna opće države²⁰ ne bi trebao značajnije nadilaziti spomenuti manjak proračuna konsolidirane središnje države.

Ostvareni su prihodi proračuna konsolidirane središnje države u 2002. godini bili u očekivanim granicama. Prihodi od doprinosa za socijalno osiguranje, carina i poreza na dobit nadmašili su u 2002. očekivanja. Istodobno su zabilježeni radikalni podbačaji na pozicijama prihoda od trošarina na duhanske prerađevine i prihoda od tijela državne uprave.

Slika rashoda proračuna konsolidirane središnje države u 2002. godini svjedoči o postignutom zaokretu u državnoj potrošnji. To se očitovalo u snažnom porastu kapitalnih rashoda, dok se u isto vrijeme znatno manje trošilo na transfere stanovništvu, subvencije i masu plaća.

²⁰ Prema metodologiji kojom se koristi Ministarstvo financija proračun opće države računa se proširivanjem proračuna konsolidirane središnje države proračunima Državne agencije za sanaciju banaka (DAB), Hrvatskog fonda za privatizaciju (HFP) i lokalne uprave i samouprave.

Tablica 8. Salda proračuna konsolidirane središnje države, u milijunima kuna i postocima

	2001.					2002.					2002./2001.
	1. tr.	2. tr.	3.tr.	4.tr.	1. – 4. tr.	1. tr.	2. tr.	3.tr.	4.tr.	1. – 4. tr.	1. – 4. tr.
Prihodi i potpore	14.409	16.845	16.865	22.727	70.846	14.611	18.059	18.684	19.575	70.929	0,1%
Rashodi i neto posudbe	17.752	17.657	17.797	21.071	74.277	17.225	18.312	18.318	21.083	74.938	0,9%
Manjak na gotovinskoj osnovi	-3.344	-812	-932	1.656	-3.431	-2.614	-253	366	-1.508	-4.009	16,8%
Kapitalni prihodi	56	96	210	5.050	5.412	62	765	523	1.193	2.543	-53,0%
Manjak na gotovinskoj osnovi bez kapitalnih prihoda	-3.400	-908	-1.142	-3.394	-8.843	-2.676	-1.018	-157	-2.701	-6.552	-25,9%
Neto promjena nepodmirenih dospjelih obveza	457	142	-392	1.263	1.470	285	-525	26	120	-94	-
Manjak na obračunskoj osnovi	-2.943	-766	-1.534	-2.131	-7.373	-2.391	-1.543	-131	-2.581	-6.646	-9,9%
Otplate klasificirane među subvencije	240	80	225	73	618	32	64	28	51	175	-71,7%
Manjak na obračunskoj osnovi definiran prema Pismu namjere	-3.183	-846	-1.759	-2.204	-7.992	-2.423	-1.607	-159	-2.632	-6.821	-14,6%
Saldo državnih agencija HAC i HC	0	0	0	0	0	-262	-160	-352	-1.958	-2.732	-
Manjak na obračunskoj osnovi definiran prema Pismu namjere s prilagodbom za HAC i HC	-3.183	-846	-1.759	-2.204	-7.992	-2.685	-1.767	-511	-4.590	-9.553	19,5%

Izvor: MF

Kumulativni ukupni dug konsolidirane središnje države porastao je na kraju 2002. godine na 41,2% BDP-a (72,6 mlrd. kuna). Državna su jamstva na kraju prosinca 2002. iznosila ukupno 24,4 mlrd. kuna ili 13,9% BDP-a. Nadalje, uz zaduživanje na domaćem i inozemnom tržištu proračunski se manjak tijekom 2002. godine financirao neto nepodmirenim dospjelim obvezama u visini od 0,1 mlrd. kuna (0,06% BDP-a) i prihodima od privatizacije u vrijednosti od 2,3 mlrd. kuna (1,31% BDP-a).

U 2003. godini očekuje se smanjenje manjka proračuna opće države na 5,0% BDP-a, zaduživanje na inozemnom tržištu u vrijednosti od 0,7 mlrd. EUR (2,8% BDP-a), prihodi od privatizacije od 2,5 mlrd. kuna (1,3% BDP-a), emitiranje mirovinskih obveznica u vrijednosti od 0,4 mlrd. EUR (1,6% BDP-a) i emisija obveznica za financiranje aktivnosti HAC-a.

Ostvarenje proračuna konsolidirane središnje države

Manjak proračuna konsolidirane središnje države

Procijenjeni ukupni manjak proračuna konsolidirane središnje države na obračunskoj osnovi u 2002. od 9,6 mlrd. kuna prikazan je u Tablici 8.

U četvrtom tromjesečju 2002. procijenjeni manjak HAC-a i HC-a iznosi gotovo 2,0 mlrd. kuna. Procijenjeni manjak bazira se na podacima o prihodima i rashodima HAC-a i HC-a preuzetim iz rebalansa proračuna i pretpostavci iz Pisma namjere da se kapitalni rashodi HAC-a umanjuju za 0,6 mlrd. kuna. Konačni manjak proračuna konsolidirane središnje države bit će moguće izračunati krajem prvog tromjesečja 2003. godine, kada se očekuje objava podataka za navedene dvije agencije. Središnji je proračun tijekom 2002., prema procjeni Ministarstva financija, ukupno neto akumulirao nepodmirenih dospjelih obveza u vrijednosti od 0,1 mlrd. kuna. Popuštanje financijske discipline glede državnog proračuna u dijelu koji se odnosi na otplate nepodmirenih dospjelih obveza podudara se s istekom *stand-by* aranžmana u ožujku 2002. – u razdoblju od drugog do četvrtog tromjesečja 2002. državni je proračun formirao novih 0,4 mlrd. kuna nepodmirenih dospjelih obveza. Ukratko, ukupni manjak proračuna konsolidirane središnje države na obračunskoj osnovi (bez kapitalnih prihoda) zajedno s proračunima HAC-a i HC-a na go-

dišnjoj je razini dosegnoo vrijednost od oko 5,5% BDP-a (9,6 mlrd. kuna) kao što smo spomenuli.

Prihodi proračuna konsolidirane središnje države

Za konzistentnu analizu ostvarenja ukupnih prihoda i potpora konsolidirane središnje države u 2002. godini još nedostaju podaci o prihodima od trošarina na naftne derivate za četvrto tromjesečje. Ti se prihodi usmjeravaju u agencije za izgradnju i održavanje cesta i autocesta. Porezni prihodi bez spomenutih trošarina (koji ne uključuju prihode od posebnog poreza na automobile) realno su u 2002. porasli za 3,6% u usporedbi sa 2001. godinom, odnosno realno su veći za 1,8 mlrd. kuna. Obilježja tog porasta na jednoj su strani snažan gospodarski rast u Hrvatskoj tijekom 2001. i 2002. i dobro ostvarenje prihoda od doprinosa za socijalno osiguranje, a na drugoj strani podbačaji u segmentu vlastitih prihoda ministarstva i prihoda od trošarina na duhanske prerađevine.

Prihodi od doprinosa za socijalno osiguranje iznosili su u 2002. godini 22,3 mlrd. kuna, te su veći za 0,5 mlrd. kuna u usporedbi s 2001. Takav, pomalo neočekivan rast rezultat je uvođenja dopunskoga zdravstvenog osiguranja i manjeg odljeva sredstava u drugi mirovinski stup nego što je bilo predviđeno početkom 2002. godine. Snažan gospodarski rast u Hrvatskoj tijekom 2001. i 2002. utjecao je na prihode od poreza na dobit, kao i na visoki uvoz, što se odrazilo na porast prihoda od carina. Prihodi od poreza na dobit realno su tijekom 2002. porasli za 0,6 mlrd. kuna (31,3%) u odnosu prema prethodnoj godini. Istodobno su prihodi od carina realno porasli za 0,5% u usporedbi s 2001. unatoč neprekidnom smanjivanju carinskih stopa nakon ulaska Hrvatske u WTO. Prihodi od poreza na dodanu vrijednost ostvarili su se prema očekivanjima (24,1 mlrd. kuna) i zabilježili realan rast od 4,0%. Prihodi od poreza na dohodak realno su smanjeni za 3,4% u 2002. zbog utjecaja nekoliko čimbenika. Prvo, u 2002. godini osjetio se cjelogodišnji učinak reforme plaća u državnoj upravi, koja je provedena sredinom prethodne godine. Drugo, fiskalnom se decentralizacijom dio prihoda na dohodak kanalizirao lokalnoj upravi i samoupravi. Treće, pozitivno je na prihode od poreza na dohodak utjecao nominalni porast prosječne bruto plaće od 5,7% u 2002. godini, kao i povećanje broja osiguranika HZZO-a za 1,7% kod pravnih osoba i u obrtu

(bez segmenta poljoprivrednika). To drugim riječima znači da se povećao broj osoba koje plaćaju doprinose, a time i porez na dohodak, što je ujedno pokazatelj porasta zaposlenosti tijekom 2002. godine.

Najveći podbačaji što se tiče prihoda državnog proračuna odnose se na neporezne prihode, točnije na prihode tijela državne uprave i prihode od trošarina, poglavito trošarina na duhanske proizvode. Prihodi tijela državne uprave prvi su put u 2002. godini sadržavali i vlastite prihode ministarstava, koji su se trebali evidentirati kroz Državnu riznicu i povećati prihode na toj poziciji sa 0,1 mlrd. kuna u 2001. na 1,0 mlrd. kuna u 2002. godini. Međutim, u 2002. ukupni prihodi tijela državne uprave iznosili su samo 0,5 mlrd. kuna. Prihodi državnog proračuna od trošarina u 2002. godini iznosili su 6,7 mlrd. kuna, a prema očekivanjima Ministarstva financija trebali su iznositi ukupno 7,5 mlrd. kuna. Najveći je podbačaj zabilježen na poziciji prihoda od trošarina na duhanske prerađevine, na kojoj je uplaćeno za 0,5 mlrd. kuna manje od predviđenog iznosa. Razloge treba tražiti u neučinkovitosti administrativnih mjera za suzbijanje ilegalne trgovine duhanskim proizvodima, koje su uvedene početkom 2002. godine. Iznimka su prihodi od trošarina na bezalkoholna pića i luksuzne proizvode, koji su ostvarili planirane veličine. Ipak, neočekivano visoki prihodi od poreza na dobit, rast carinskih prihoda unatoč smanjenju carinskih stopa i dobro ostvarenje prihoda od doprinosa na socijalno osiguranje uspjeli su neutralizirati velike podbačaje na pozicijama prihoda tijela državne uprave i trošarina na duhanske prerađevine.

Potrebno je naglasiti da su od početka 2003. godine na snazi izmjene poreza na dohodak. Tako je neoporeziva osnovica povećana sa 1.250 na 1.500 kuna, uvedena je četvrta porezna stopa i promijenjen je raspored poreznih stopa (do 3.000 kuna 15%, do 6.750 kuna 25%, do 21.000 kuna 35%, iznad 21.000 kuna 45%). Navedene izmjene poreza na dohodak povećat će poreznu progresivnost. Procijenjeno smanjenje priljeva zbog promjena poreza na dohodak iznosi 0,9 mlrd. kuna. S druge je strane povećan porez na premiju obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti (5 postotnih bodova) i uvedeno je plaćanje poreza na kasko-osiguranja (15%). Nadalje, proširena je osnovica osiguranika koji plaćaju doprinose za socijalno osiguranje, dok bi se stopa doprinosa trebala smanjiti sa 37,67% na 37,20%. Procjenjuje se da će te mjere povećati prihode za približno 1,1 mlrd. kuna.

Rashodi proračuna konsolidirane središnje države

Rashodi proračuna konsolidirane središnje države s prilagodбом za (procijenjeno) poslovanje HAC-a i HC-a, neto otplaćenim dospjelim obvezama i s otplatama glavnice duga javnih poduzeća koje imaju karakteristike subvencije, iznosili su 80,8 mlrd. kuna i bili su realno za 3,5% veći u odnosu prema istom razdoblju prošle godine. Pri tome naglašavamo da podaci o izvršenju proračuna agencija za izgradnju i održavanje cesta i autocesta za četvrto tromjesečje trenutno nisu dostupni, pa stoga ukupni rashodi uključuju rashode HAC-a i HC-a za četvrto tromjesečje dane u rebalansu njihovih proračuna, osim kapitalnih rashoda HAC-a, koji su smanjeni za 0,6 mlrd. kuna u skladu s Pismom namjere.

Tablica 9. Kretanje na pozicijama rashoda konsolidirane središnje države, u postocima ukupnih rashoda, gotovinska osnova

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
1. Masa plaća	23,0	23,7	24,2	23,7	21,9
2. Ostale kupovine dobara i usluga	23,5	20,0	22,3	19,7	18,4
3. Plaćanje kamata	3,2	3,2	3,7	4,3	4,2
4. Subvencije	5,1	4,9	5,1	4,9	3,4
5. Transferi	31,7	34,3	35,1	40,4	38,6
6. Kapitalni rashodi	11,8	11,8	8,0	5,9	11,6
Ukupno u % ukupnih rashoda	98,2	97,9	98,4	98,9	98,1

Izvor: MF

Glavno je obilježje kretanja na pozicijama rashoda u 2002. godini zaokret državne potrošnje prema kapitalnim rashodima. Točnije, došlo je do snažnog porasta udjela kapitalnih rashoda u ukupnim rashodima, sa 5,9% u 2001. godini na 11,6% u 2002. Takav je rast posljedica ulaganja u infrastrukturu. Kapitalni rashodi nastaviti će snažno rasti i u 2003. godini u kojoj se očekuje puštanje u promet pojedinih dionica autoceste Zagreb – Split. Proračunom za 2003. godinu predviđa se nominalni porast kapitalnih rashoda od 14,8%, odnosno za 1,4 mlrd. kuna.

U 2002. godini manje se trošilo na transfere stanovništvu, subvencije i masu plaća. Trend ograničavanja subvencija u 2002. godini je ubrzan. Nakon prilagodbe za otplate glavnice duga javnih poduzeća (koje imaju karakteristike subvencije) nominalno smanjenje subvencija u 2002. iznosilo je 31,8% u usporedbi s prethodnom godinom. Od 2,9 mlrd. kuna isplaćenih subvencija iz proračuna konsolidirane središnje države u 2002. godini gotovo polovica je isplaćena preko Fonda za razvoj i zapošljavanje, i to uglavnom nefinancijskim javnim poduzećima (1,0 mlrd. kuna). Preostalih 0,4 mlrd. kuna isplaćeno je ostalim poduzećima. Vlada je u drugoj polovici 2002. donijela odluku o dodatnom subvencioniranju brodogradilišta preuzimanjem otplate njihovih kredita. Ta odluka nije utjecala na proračun u 2002. godini. Njezine učinke možemo očekivati u 2003. u iznosu od oko 0,5 mlrd. kuna. Vrlo je vjerojatno da će se u idućem razdoblju izravne subvencije brodogradilištima povećati za 10%, što bi značilo još 0,2 mlrd. kuna subvencija u proračunu za 2003. godinu. Najava da će se dodatno sanirati neka brodogradilišta, vjerojatno će isto tako poprimiti oblik dodatnih subvencija. Sažeto rečeno, nakon niza godina u kojima su se subvencije neprekidno smanjivale, u 2003. godini može se očekivati njihov značajniji porast, i to na približno 4,9 mlrd. kuna, ponajviše zbog subvencioniranja brodogradilišta i poljoprivrede.

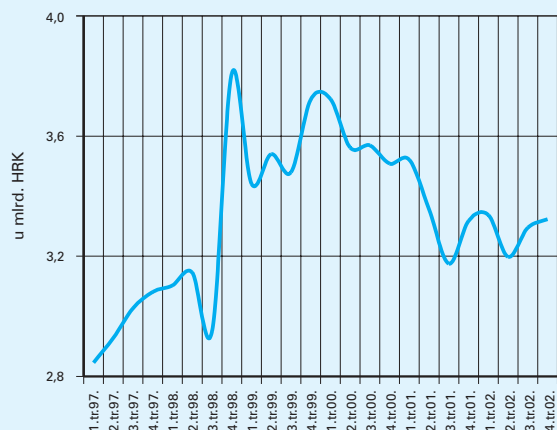
Udjel izdataka za plaćanje kamata u ukupnim rashodima tijekom protekle dvije godine stagnirao je na razini od oko 4,2%. U 2002. to je prije svega bilo posljedica značajne deprecijacije američkog dolara prema kuni, što je smanjilo kunsku protuvrijednost otplate kamata u toj godini. Izdaci za plaćanje kamata tijekom 2002. iznosili su 3,2 mlrd. kuna i bili su za 0,6 mlrd. (15,8%) manji u usporedbi s planiranima.

Plaće

Na poziciji neto mase plaća u proračunu konsolidirane središnje države (prilagođenoj za poslovanje HAC-a i HC-a) u 2002. nastavljen je trend realnog smanjenja, iako u blažem

Slika 77.

**REALNA MASA PLAĆA U PRORAČUNU KONSOLIDIRANE
SREDIŠNJE DRŽAVE I PRORAČUNIMA HAC-a i HC-a
1995. = 100**

Izvori: MF i HNB

obliku nego što je to bilo tijekom 2001. godine. Općenito se može reći da je nakon 2000. zaustavljen rast plaća u državnom sektoru koji je, primjerice, od 1997. do 1999. prosječno realno iznosio 9,0%. Reforma osnovice i koeficijenta plaća državnih službenika započeta sredinom 2001. rezultirala je prosječnim realnim smanjenjem mase plaća u razdoblju od 2000. do 2002. godine za 2,4%. Daljnje smanjenje mase plaća u 2003., nakon najavljene racionalizacije broja zaposlenih u MORH-u, ne treba očekivati zbog isplata otpremnina i općenito zbog promjene strukture plaća unutar tog ministarstva. Prva bi faza racionalizacije trebala biti obavljena do kraja prvog tromjesečja 2003. godine. U proračunu konsolidirane središnje države za 2003. predviđeno je nominalno povećanje ukupne neto mase plaća za 2,0%.

Financiranje

Kumulativni ukupni dug središnje države i izdana državna jamstva nastavili su s rastom u 2002. godini. Ukupni je dug središnje države krajem 2002. u usporedbi s 2001. porastao za 0,5 postotnih bodova, tj. iznosio je 41,2% BDP-a (72,6 mlrd. kuna). Takav razvoj treba prije svega pripisati ulaganjima države u infrastrukturne projekte (primjerice autocestu

Zagreb – Split). Međutim, unatoč visokim zaduženjima HAC-a i HC-a uglavnom u inozemstvu, središnja se država tijekom 2002. vidljivo više neto zaduživala na domaćem nego na inozemnom tržištu. Tako je porastu ukupnoga kumulativnog duga znatno više pridonio rast unutarnjega nego inozemnog duga. Takav se trend očekuje i u 2003. ukoliko se ostvare namjere Vlade prema kojima će se HAC pojačano zaduživati na domaćem financijskom tržištu, bilo putem obveznica bilo kreditima banaka. Treba naglasiti da je tijekom 2002. apsolutni iznos povećanja ukupnog duga smanjen u odnosu prema apsolutnom iznosu povećanja duga tijekom 2001. godine. Točnije, realni je porast ukupnog duga tijekom 2002. bio za 5,5% manji u usporedbi s rastom ukupnog duga tijekom 2001. godine. Drugim riječima, iako je ukupni kumulativni dug središnje države u porastu, brzina njegovog rasta izrazito se usporava.

Osim ukupnog duga središnje države izdana jamstva čine sastavni dio potencijalnog duga države. Izdana jamstva središnje države povećana su sa 12,6% BDP-a u 2001. na 13,9% BDP-a u 2002. godini. Navedeni rast od 1,3 postotna boda BDP-a može se najvećim dijelom pripisati izdanim jamstvima brodogradnji. Prema tome, ukupni dug središnje države zajedno s izdanim jamstvima krajem 2002. godine iznosi 55,1% BDP-a. Neprekidan rast stvarnog i potencijalnog duga Vlada nastoji zaustaviti konkretnim mjerama: proračunom za 2003. godinu, koji sadrži daljnje smanjenje manjka konsolidiranoga središnjeg proračuna, te novim zakonom o izvršenju proračuna, kojim se regulira i strogo ograničava izdavanje jamstava.

Inozemno financiranje u 2003. obuhvaća emisiju euroobveznica u vrijednosti od 0,5 mlrd. EUR, koja je izvršena u drugoj polovici veljače i emisiju samurajskih obveznica u vrijednosti od oko 0,2 mlrd. EUR krajem drugog tromjesečja. Na domaćem tržištu Vlada je preko Zagrebačke burze krajem siječnja 2003. plasirala mirovinske obveznice u vrijednosti od 0,2 mlrd. EUR.

Unutarnji dug središnje države prema bankama

U 2002. godini unutarnji je dug središnje države neto porastao za 3,8 mlrd. kuna. To je nominalno za 6,9% više od porasta unutarnjeg duga tijekom 2001. godine (3,6 mlrd. kuna). Za razliku od prethodnih godina, kada su generatori rasta unutarnjeg duga bili obveznice i trezorski zapisi, u 2002. za-

Tablica 10. Unutarnji dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje			Promjena	
	XII. 2001.	IX. 2002.	XII. 2002.	I. – XII. 2001.	I. – XII. 2002.
1. Unutarnji dug središnje države	24.907,3	27.153,2	28.737,1	3.583,2	3.829,8
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	21.467,9	23.551,9	24.725,4	2.958,2	3.257,4
Trezorski zapisi	4.892,3	5.544,1	5.632,7	2.327,7	740,4
Instrumenti tržišta novca	7,4	0,1	0,1	-6,8	-7,3
Obveznice	15.415,8	16.096,8	16.021,7	1.333,3	605,8
Krediti Hrvatske narodne banke	-	-	0,5	0,0	0,5
Krediti banaka	1.152,4	1.910,8	3.070,4	-696,0	1.918,0
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.439,4	3.601,3	4.011,8	625,0	572,4
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-
Obveznice	1.636,1	1.629,8	1.652,2	-50,7	16,0
Krediti banaka	1.803,3	1.971,6	2.359,6	675,7	556,3

Izvor: Bilten HNB-a, Tablica 13

bilježen je snažan rast kredita banaka. Tako je neto zaduženje središnje države putem kredita banaka poraslo za 2,5 mlrd. kuna u usporedbi s prethodnom godinom, kada je izvršena neto otplata kredita bankama u visini od 20,8 mil. kuna. Pojačano zaduživanje na osnovi kredita djelomice se može objasniti korištenjem sindiciranog kredita od strane HAC-a. Za 2003. godinu predviđa se pojačano zaduživanje HAC-a na domaćem tržištu kapitala vjerojatno u obliku obveznica, što je najavljeno novim Pismom namjere.

Nepodmirene dospjele obveze (*arrears*)

Prije 2000. godine jedan je od popularnih oblika financiranja manjka središnjeg proračuna bilo neplaćanje računa na vrijeme, odnosno nagomilavanje nepodmirenih dospjelih obveza (engl. *arrears*). Procijenjeno stanje nepodmirenih dospjelih obveza krajem 1999. iznosilo je 9,5 mlrd. kuna. Potpisivanjem *stand-by* aranžmana Vlada se obvezala na neto otplatu nepodmirenih dospjelih obveza. Tako je krajem 2001. godine njihova razina iznosila tek 0,5 mlrd. kuna, što je, između ostaloga, razlog porasta državnog zaduženja. Iako je tijekom prvog tromjesečja 2002. Vlada dodatno neto otplatila nepodmirene dospjele obveze u iznosu od 0,3 mlrd. kuna, istekom *stand-by* aranžmana krajem ožujka 2002. prestala je i disciplina glede njihovih neto otplata. Iz podataka Ministarstva financija vidljivo je da tijekom posljednja tri tromjesečja 2002. godine država nije podmirivala na vrijeme svoje financijske obveze, te su nepodmirene dospjele obveze dosegnule vrijednost od 0,4 mlrd. kuna.

Inozemni dug središnje države

Kumulativni inozemni dug konsolidirane središnje države povećao se za 2,4 mlrd. kuna i krajem 2002. godine iznosio je

43,9 mlrd. kuna. To je povećanje od 5,9% u usporedbi s razinom inozemnog duga krajem prosinca 2001. Dok je porast unutarnjeg duga usporen u 2002. godini, inozemni dug bilježi smanjenje porasta od 12,5%, dijelom zbog isplate duga na osnovi emitiranih obveznica. Drugim riječima, neto porast inozemnog duga smanjen je sa 2,8 mlrd. u 2001. na 2,4 mlrd. kuna u 2002. godini. Treba spomenuti da je eurodolarska obveznica s kuponom od 7% u vrijednosti od 0,3 mlrd. USD isplaćena tijekom 2002. Tako Hrvatskoj ostaje obveza da isplati preostalih deset emitiranih obveznica, uključimo li i sljedeću emisiju euroobveznica u visini od 0,5 mlrd. EUR.

U 2003. godini Vlada se neće suočiti s većim otplatama inozemnog duga, što joj pruža slobodan prostor unutar proračuna za kreiranje politike. Nasuprot tome, u razdoblju od 2004. do 2006. središnja će se država suočiti s rastućim otplatama glavnice i to bi moglo ograničavati razvoj. Tada će, naime, otplate glavnice porasti s približno 0,3 mlrd. USD na razinu od 0,6 mlrd. USD u 2004. i 0,8 mlrd. USD u 2005. i 2006. Otplate glavnice u razdoblju od 2004. do 2006. proizlaze iz obveza na osnovi izdanih obveznica i dugoročnih trgovačkih kredita, a iznos otplate potencijalno je i veći uzme li se u obzir mogućnost korištenja dugoročnih kredita, čije otplate istječu tijekom 2003. godine (Tablica 12.).

Privatizacija

Prihodi od privatizacije iznosili su u 2002. godini 2,3 mlrd. kuna, dok su ostali kapitalni prihodi, od prodaje vojnih i društvenih stanova, iznosili 0,2 mlrd. kuna. U prvom su polugodištu 2002. ostvareni prihodi od privatizacije u iznosu od 0,7 mlrd. kuna (Dubrovačka, Splitska i Riječka banka). U drugom su polugodištu ostvareni privatizacijski prihodi od prodaje hotela Croatia Cavtat i Anita Vrsar, preostalog državnog udjela u Privrednoj banci Zagreb i od isplate drugog dijela iznosa

Tablica 11. Inozemni dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje			Promjena	
	XII. 2001.	IX. 2002.	XII. 2002.	I. – XII. 2001.	I. – XII. 2002.
1. Inozemni dug središnje države	41.440,7	42.779,1	43.873,9	2.781,8	2.433,1
1.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	38.676,7	39.787,8	40.114,6	2.098,9	1.437,9
Obveznice	30.077,9	30.402,1	30.115,3	4.846,8	37,4
Krediti	8.598,8	9.385,8	9.999,3	-2.747,9	1.400,5
1.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.764,0	2.991,3	3.759,3	682,9	995,2
Obveznice	697,9	288,9	1.019,3	311,4	321,4
Krediti	2.066,1	2.702,3	2.739,9	371,5	673,8

Izvor: Bilten HNB-a, Tablica I3

Tablica 12. Otplata glavnice inozemnog duga opće države, u milijunima USD

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
1. Središnja država	292,5	625,9	762,4	770,7	539,2	426,2
u čemu: Obveznice	161,2	517,7	657,8	663,3	404,6	282,1
Dugoročni trgovački krediti	0,4	107,8	104,7	107,4	134,6	144,0
Dugoročni krediti	131,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Republički fondovi	1,5	2,2	1,2	1,3	1,4	1,4
u čemu: Dugoročni krediti	1,5	2,2	1,2	1,3	1,4	1,4
3. Lokalni organi uprave i fondovi	10,7	10,8	10,6	10,2	3,5	3,2
u čemu: Dugoročni trgovački krediti	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	10,4	10,6	10,6	10,2	3,5	3,2
UKUPNO	304,7	638,9	774,2	782,3	544,0	430,7

Izvor: HNB

za Riječku banku nakon što je izvršena provjera poslovanja, u ukupnom iznosu od 1,6 mlrd. kuna. U 2003. godini planiraju se prihodi od privatizacije u visini od 2,5 mlrd. kuna. Privatizacijski planovi obuhvaćaju prodaju 25% + jedne dionice Ine, 7% dionica HT-a (program ESOP) i prodaju 30% Croatia

osiguranja uvrštavanjem njihovih dionica na Zagrebačku burzu. Ukoliko prihodi od privatizacije premaše razinu od planiranih 2,5 mlrd. kuna, Vlada će višak sredstava upotrijebiti za smanjivanje postojećeg duga na što se obvezala.

Okvir 5. Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici

Nakon što je u svibnju prošle godine uspješno završen prethodni *stand-by* aranžman, hrvatske su vlasti podnijele zahtjev za još jedan aranžman iste vrste, koji je u veljači ove godine i sklopljen kao mjera opreza u predizbornoj godini. Aranžmanom se potvrđuje odlučnost hrvatskih vlasti da se nastavi proces reforma sadržanih u programu Memoranduma o ekonomskoj i financijskoj politici (MEFP) za 2003., koji su pripremili Hrvatska vlada i Hrvatska narodna banka. Cilj gospodarskog programa obuhvaća održavanje makroekonomske stabilnosti i jačanje temelja za visoki gospodarski rast, a program se u tome oslanja na fiskalnu prilagodbu i strukturnu reformu. Fiskalna će se konsolidacija temeljiti na smanjenju proračunskog manjka i udjela državnih rashoda u BDP-u te na stabilizaciji udjela javnog duga u BDP-u nakon njegova višegodišnjega kontinuiranog rasta. Zbog potpore programu Republici Hrvatskoj stavljeno je, odobrenim aranžmanom MMF-a, na raspolaganje 105,88 mil. SPV (29% njezine članske kvote) u razdoblju od 14 mjeseci koje završava u ožujku 2004.

U skladu s uobičajenom praksom MMF-a provođenje programa bit će praćeno s pomoću kvantitativnih kriterija za ocjenu uspješnosti izvršenja programa i indikativnih ciljeva u fiskalnom, monetarnom i eksternom sektoru. U vezi s tim Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici sadrži prijedloge kvantitativnih i strukturnih kriterija za ocjenu uspješnosti izvršenja programa, kojima je potrebno udovoljiti do kraja ožujka, odnosno do kraja lipnja 2003. i indikativne ciljeve za drugu polovicu 2003. godine.

Kvantitativni kriteriji za ocjenu uspješnosti izvršenja programa uključuju tromjesečne limite:

- za kumulativne manjke proračuna konsolidirane središnje i opće države
- za kumulativne promjene stanja nepodmirenih dospjelih obveza proračuna središnje države
- za kumulativni iznos nepriviligiranoga inozemnog duga koji je ugovorila ili za koji jamči država, HNB i HBOR s izvornim rokom dospelosti dužim od jedne godine, uključujući podgranice za dug koji dospijeva u razdoblju od pet godina
- za neto promjene stanja kratkoročnoga inozemnog duga koji je ugovorila ili za koji jamči opća država, HNB i HBOR
- za kumulativne promjene (donje granice) neto raspoloživih međunarodnih pričuva HNB-a
- za kumulativne promjene neto domaće aktive HNB-a.

Strukturne kontrolne točke obuhvaćaju:

- odobravanje novog zakona o proračunu
- donošenje (do kraja lipnja 2003.) i provođenje (do kraja rujna 2003.) odluke kojom se opcije uključuju u izračunavanje neto otvorene devizne pozicije banaka
- donošenje odluke o primljenim ponudama za privatizaciju Ine do kraja ožujka 2003. i
- pripremu programa privatizacije za HPB do kraja ožujka 2003.

Strukturni kriterij za ocjenu uspješnosti izvršenja programa sadržan je u pripremi kriterija za izdavanje jamstava (do kraja ožujka 2003.).

Isto su tako dogovorene periodične konzultacije s MMF-om (u skladu s njegovim politikama u vezi s takvim tipovima konzultacija) o napretku u provedbi gospodarskog programa kao i konzultacije o

možućim izmjenama i dopunama mjera koje će možda biti potrebne kako bi se program uspješno dovršio.

S obzirom na vrlo povoljno stanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske i jednostavan pristup međunarodnim tržištima kapitala, hrvatske su vlasti istaknule da ne namjeravaju povlačiti sredstva na temelju sklopljenog aranžmana. Također, kako bi još više naglasile da se program sklapa samo kao mjera opreza, hrvatske su vlasti otplatile sve obaveze prema MMF-u i prije roka (krajem prosinca 2002.) te su zatražile najniži mogući iznos po novom aranžmanu. Aranžman s MMF-om sklopljen je, uz ostalo, radi jačanja kreditnog rejtinga Republike Hrvatske na međunarodnom tržištu kapitala, što rezultira većim povjerenjem kod stranih ulagača zbog veće vjerodostojnosti u provođenju zacrtanih mjera i privrženosti ciljevima obuhvaćenih gospodarskim programom, ali i jeftinijim vanjskim zaduživanjem zbog porasta povjerenja financijskih tržišta. Tako je Vlada nakon sklapanja aranžmana s MMF-om, već u prvom tromjesečju odlučila zadužiti se na inozemnom tržištu kapitala za potrebe proračunskih neusklađenosti. Tijekom veljače realizirana je prva emisija euroobveznica u ovoj godini u vrijednosti od 538 mil. EUR uz kuponsku kamatnu stopu od 4,625% odnosno uz prinos do dospelosti od 4,683%.

Kao što je navedeno, u cilju ostvarenja gospodarskog programa Vlada se obvezala napraviti napredak na uspostavljanju temelja za dugoročnu fiskalnu održivost oslanjajući se pritom na smanjenje proračunskog manjka i udjela državnih rashoda u BDP-u te na stabilizaciju udjela javnog duga u BDP-u. Na temelju smanjenja manjka proračuna opće države s očekivanih 6,2% BDP-a u 2002. na 5,0% BDP-a u 2003., te uz konzervativno procijenjene prihode od privatizacije i prestanak daljnjeg rasta državnih jamstava, očekuje se ostvarenje stabilizacije udjela duga u BDP-u na razini od 57,5% BDP-a procijenjenog za kraj 2002. Proračunom je predviđeno smanjenje udjela prihoda u BDP-u u iznosu od 0,5% BDP-a poglavito zbog povećanja standardne neoporezive osnovice za dohodak, smanjenja stope doprinosa za socijalno osiguranje, oslobodenja od poreza na promet nekretnina za one koji prvi put kupuju stambeni objekt te sniženja uvoznih carina. S druge strane očekuje se povećanje prihoda u iznosu od 0,6% BDP-a zbog smanjenja neoporezive osnovice za dohodak za stanovnike područja od posebne državne skrbi (otoka, ratom pogođenih područja) na razinu povećane standardne osnovice, zbog proširenja osnovice doprinosa za socijalno osiguranje na naknade za rad za sve vrste rada osim redovnog zaposlenja svih skupina izuzevši studente i autorske honorare kao i zbog uvođenja dodatnog poreza na osiguranje automobila. Međutim, uzevši u obzir učinak troška uvođenja drugog stupa mirovinskog osiguranja u 2002., predviđa se ukupno neto smanjenje prihoda u BDP-u za 0,4 postotna boda. Tako će ostvarenje ciljeva vezanih uz fiskalnu konsolidaciju odnosno smanjenje deficita biti moguće ostvariti znatno većim smanjenjem udjela rashoda u BDP-u. Zbog toga se program osobito oslanja na pooštrenu politiku plaća u sektoru države što će biti postignuto općim zamrzavanjem plaća i provedbom prihvaćenih zakonskih akata koji reguliraju reformu sektora obrane (odnosi se na smanjenje broja zaposlenih za 12.000 u prvih devet mjeseci 2003.). Nominalno smanjenje nekih vrsta bonusa i naknada za zaposlene u središnjoj državi pridonijet će zadržavanju ukupne mase plaća na postojećoj razini.

U skladu s programom planirano neto zaduživanje, koje će se uglavnom nastojati ostvariti na domaćem tržištu kapitala, pomoći će u zaustavljanju aprecijacijskih pritisaka na tečaj i dobro se poklapa s investicijskim potrebama novih privatnih mirovinskih fondova i razvoju

nim potrebama domaćeg tržišta kapitala. S druge strane, financiranje deficita manje će se oslanjati na prihode od privatizacije.

Poštivanje fiskalnog programa pratit će se pomoću kvantitativnih kriterija (limita) za ocjenu uspješnosti izvršenja programa, koji se odnose na manjke proračuna središnje i opće države i promjenu stanja nepodmirenih dospjelih obveza proračuna središnje države kao i na neto promjene stanja kratkoročnoga inozemnog javnog duga te ugovaranje i davanje jamstava opće države, HNB-a i HBOR-a za nepriviligirani inozemni dug s rokom dospijea dužim od jedne godine. Neto zaduživanje opće države kod domaćih banaka pratit će se na temelju indikativnih ciljeva, kako bi se osiguralo dovoljno prostora za kreditiranje nedržavnog sektora.

Planirana fiskalna prilagodba i smanjeno oslanjanje na eksterne izvore financiranja olakšat će provođenje monetarne politike. Što se tiče područja monetarne i tečajne politike, naglasak je stavljen na daljnje očuvanje stabilnosti cijena i ulogu diskrecijskog prava u provođenju deviznih intervencija odnosno stabilnost tečaja radi postizanja tog cilja. Međutim, iako je stabilnost tečaja dobro poslužila gospodarstvu, središnja bi banka trebala dopustiti veću fleksibilnost tečaja kako bi odvrtila pokušaje stvaranja deviznih pozicija koje nisu zaštićene od rizika i jednosmjernih predviđanja tečaja. Također se Memorandumom monetarne vlasti obvezuju i nadalje (nakon donošenja odluka kojima se usporava kreditna ekspanzija banaka) pazorno pratiti bankovni sustav i uskladiti kreditnu ekspanziju bankarskog sektora sa zdravim odobravanjem kredita odnosno očuvanjem kvalitete kreditnog portfelja.

Provedba monetarnog programa HNB-a pratit će se pomoću kvantitativnih kriterija (limita) za ocjenu uspješnosti programa, koji se odnose na neto raspoložive međunarodne pričuve i neto domaću aktivu HNB-a. Da bi se osigurao prostor predviđen za kreditnu ekspanziju nedržavnom sektoru, određeni su indikativni limiti za neto kredite, koje devet velikih javnih poduzeća može dobiti od domaćih banaka.

Strukturnim reformama na koje se oslanja gospodarski program i

koje će biti potrebno provesti, želi se povećati konkurentnost, zaposlenost i rast u srednjem roku. Reforme se posebno odnose na fiskalno područje, financijski sektor, privatizaciju i tržište rada. Reforma fiskalnog sektora uključit će donošenje novog zakona o proračunu (strukturna kontrolna točka) kojim će se propisati obveza podnošenja ažuriranoga trogodišnjega proračunskog okvira uz svaki godišnji proračun te obveza navođenja svih proračunskih podataka opće države na konsolidiranoj osnovi i redovitog objavljivanja tih podataka. Uz to Memorandum navodi, kao jedan od strukturnih kriterija za ocjenu uspješnosti izvršenja programa, obvezu Vlade da pripremi kriterij za izdavanje jamstava, kojim bi se ograničilo izdavanje jamstava poduzećima iz privatnog sektora u kojima država nema vlasnički udjel. Vlada se također obvezala fiskalnom reformom ojačati sektore za upravljanje dugom. U sklopu reforme financijskog sektora očekuje se prihvaćanje novoga deviznog zakona u skladu sa standardima EU te će se ovlastiti HNB da uvede privremena ograničenja za kratkoročne priljeve kapitala. Radi provedbe novog zakona o bankama HNB je sastavio podzakonske akte (o klasifikaciji plasmana, metodologiji nadzora itd.) i već je donio noveliranu odluku kojom se regulira izračunavanje neto otvorene pozicije banaka za bonitetne svrhe (Odluka o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku kao strukturna kontrolna točka). Kako je Vlada odlučna da proda gotovo sva javna poduzeća i zadržati manjinski udjel samo u nekima od njih, Memorandumom se obvezala ubrzati privatizaciju lne (odluka o primanju ponuda za privatizaciju kao strukturna točka), dovršiti pripreme radnje za eventualnu privatizaciju elektrana HEP-a, privatizirati HPB (priprema programa privatizacije kao strukturna točka), prodati 30% Croatia osiguranja na Zagrebačkoj burzi i 7% HT zaposlenicima društva te prodati većinu trgovačkih društva u portfelju HFP-a i vlasništvu DAB-a i HZMO-a.

Da bi unaprijedila funkcioniranje tržišta i podržala rast zaposlenosti, Vlada priprema nove zakone o trgovačkim društvima, tržišnom natjecanju, radu i stečaju.

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, poslovne banke, ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Poslovne banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala dozvolu za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U poslovne banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka sa sjedištem u bivšoj SFRJ. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Ostale financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. osiguravateljska društva,

mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća organe državne uprave, uključujući Hrvatsku upravu za ceste, Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka i Hrvatsku garancijsku agenciju, te sljedeće republičke fondove: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, kao i javno poduzeće Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak. Ostali domaći sektori su organi lokalne uprave i lokalni fondovi, javna i privatna poduzeća te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne organizacije koje pružaju usluge stanovništvu. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se na sljedeće podsektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne uprave i lokalne fondove, poduzeća, koja obuhvaćaju javna i privatna poduzeća, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne organizacije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1993.	prosinac	2.248,9	3.134,4	3.759,2	10.061,1	12.005,7	20.287,9	-	-	-	-	-	-
1994.	prosinac	4.714,2	6.642,6	6.996,7	17.679,9	16.540,1	27.661,5	11,73	2,20	3,83	2,26	11,84	3,45
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	listopad	16.075,1	20.064,9	20.420,6	90.102,4	54.147,3	72.959,7	17,96	-1,08	-0,67	1,99	0,43	1,99
	studen	16.482,3	20.975,8	21.380,1	95.005,8	55.524,1	74.101,9	2,53	4,54	4,70	5,44	2,54	1,57
	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	siječanj	17.631,9	22.398,4	22.596,0	108.647,4	61.267,9	77.306,8	-0,96	-5,51	-5,60	2,43	6,72	3,12
	veljača	18.954,0	22.164,9	22.511,3	107.183,8	59.950,6	77.343,1	7,50	-1,04	-0,38	-1,35	-2,15	0,05
	ožujak	19.747,8	24.375,1	24.776,6	106.245,0	63.530,6	79.862,5	4,19	9,97	10,06	-0,88	5,97	3,26
	travanj	20.757,4	26.418,4	27.012,0	106.333,0	66.599,9	82.131,3	5,11	8,38	9,02	0,08	4,83	2,84
	svibanj	20.991,0	26.715,5	27.255,7	106.444,8	68.443,7	83.986,9	1,13	1,12	0,90	0,11	2,77	2,26
	lipanj	22.036,3	28.254,4	28.792,8	106.593,3	69.213,8	85.013,2	4,98	5,76	5,64	0,14	1,13	1,22
	srpanj	21.309,5	28.947,0	29.480,3	109.733,8	71.437,7	87.472,7	-3,30	2,45	2,39	2,95	3,21	2,89
	kolovoz	21.706,3	29.502,1	30.155,7	113.036,5	72.714,9	89.091,9	1,86	1,92	2,29	3,01	1,79	1,85
	rujan	20.871,2	28.913,6	30.043,0	113.275,2	73.340,9	91.165,6	-3,85	-1,99	-0,37	0,21	0,86	2,33
	listopad	20.319,8	29.090,4	29.899,1	114.826,3	76.709,3	94.581,1	-2,64	0,61	-0,48	1,37	4,59	3,75
	studen	20.798,0	29.092,3	29.850,9	114.260,6	77.210,7	95.408,8	2,35	0,01	-0,16	-0,49	0,65	0,88
	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	siječanj ^b	21.678,2	29.412,1	30.260,9	116.614,9	86.344,4	100.155,5	-5,86	-4,72	-5,07	0,41	3,62	2,76

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna. ^b Preliminarni podaci.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine izvršena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa (M1) definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod poslovnih banaka. Novčana masa (M1a) obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod poslovnih banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod poslovnih banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu (M1), štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 milijuna kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 milijuna kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII. ^b	III.	VI.	IX.	XII.	I. ^c
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva (neto)	16.913,0	12.713,5	16.655,5	29.017,2	48.661,3	42.714,4	37.379,6	39.934,3	32.817,4	30.270,5
2. Plasmani	56.194,9	66.923,1	65.938,6	72.051,4	87.637,6	94.540,0	97.400,5	102.915,8	112.518,9	116.346,0
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	7.331,4	7.131,1	10.062,8	11.167,6	12.673,1	14.677,5	12.387,3	11.750,2	15.055,2	16.190,5
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	48.616,6	59.597,7	55.676,4	60.653,4	74.513,0	79.231,4	84.245,7	90.078,4	96.329,0	98.893,1
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	0,4	45,4	68,7	170,2	168,6	184,7	215,0	219,5	215,7
2.4. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	246,8	193,9	154,0	161,7	281,4	462,5	582,8	872,2	915,3	1.046,6
Ukupno (1+2)	73.107,8	79.636,5	82.594,1	101.068,7	136.298,9	137.254,3	134.780,1	142.850,1	145.336,3	146.616,6
PASIVA										
1. Novčana masa	13.731,4	13.531,4	13.858,9	18.030,3	23.703,5	24.375,1	28.254,4	28.913,6	30.869,8	29.412,1
2. Štedni i oročeni depoziti	5.598,9	5.683,8	5.397,5	7.651,1	10.213,1	10.626,7	10.945,0	11.831,6	13.001,1	13.995,3
3. Devizni depoziti	31.278,1	37.970,9	36.966,0	46.901,6	71.836,9	70.938,8	67.159,9	72.254,2	72.054,6	73.015,0
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	133,6	154,1	436,8	478,2	317,8	304,4	234,1	275,8	216,3	192,5
5. Ograničeni i blokirani depoziti	5.953,4	4.315,2	3.814,7	2.864,5	1.926,2	1.861,3	1.993,8	1.896,8	1.729,5	1.645,5
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	4.573,8	3.419,1	2.742,7	1.695,1	770,2	538,6	474,0	363,3	319,3	258,2
6. Ostalo (neto)	16.412,5	17.981,1	22.120,0	25.143,1	28.301,4	29.148,1	26.192,9	27.678,2	27.465,1	28.356,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	73.107,8	79.636,5	82.594,1	101.068,7	136.298,9	137.254,3	134.780,1	142.850,1	145.336,3	146.616,6

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni javnim poduzećima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni javnim poduzećima uključeni su u stavku aktive "2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku aktive "2.1. Potraživanja od središnje države (neto)".

^b U međunarodne pričuve HNB-a sa stanjem na dan 31. prosinca 2001. uključen je učinak prve revalorizacije vrijednosnica u iznosu od 165,5 milijuna kuna. U međunarodne pričuve uključene su i obračunate kamate na depozite, a čiji je učinak iznosio 63,8 milijuna kuna. Analogno, na osnovi pripisa obračunatih kamata obveze HNB-a prema inozemstvu povećane su za 6,4 milijuna kuna, a obveze na osnovi izdvajanja devizne obvezne pričuve za 8,6 milijuna kuna.

^c Preliminarni podaci.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) razlika je između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance poslovnih banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod poslovnih banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod

poslovnih banaka (pozicija Depozitni novac iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, Tablica D1).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 4.296,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se bilančne stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Ostalo (neto) povećaju za 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj poslovnih banaka	Poslovne banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1993.	prosinac	43	16	12	7	4	2	2	0	0	0	0
1994.	prosinac	50	13	21	6	6	2	2	33	22	9	2
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	listopad	45	3	15	8	5	11	3	23	4	14	5
	studeni	45	3	15	7	6	11	3	22	3	14	5
	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	siječanj	45	3	14	7	7	9	5	19	3	12	4
	veljača	45	4	13	7	7	9	5	18	2	12	4
	ožujak	46	5	12	8	7	11	3	17	2	11	4
	travanj	48	5	14	8	7	11	3	15	2	11	2
	svibanj	50	8	14	7	7	11	3	12	2	8	2
	lipanj	49	7	14	8	6	11	3	12	2	8	2
	srpanj	47	7	13	8	6	10	3	11	3	6	2
	kolovoz	47	7	13	7	7	10	3	11	3	6	2
	rujan	47	7	12	6	9	10	3	11	3	6	2
	listopad	47	7	12	6	9	10	3	11	3	6	2
	studeni	46	6	12	6	9	8	5	11	3	6	2
	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	siječanj	46	4	13	7	8	9	5	10	3	5	2

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj poslovnih banaka i štedionica koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci poslovnih banaka.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale

Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice. U skladu sa Zakonom o bankama, štedionice su dužne do 31. prosinca 2001. uskladiti svoje poslovanje s odredbama ovog zakona ili će biti proveden postupak njihove likvidacije.

U tablici se također iskazuje i klasifikacija poslovnih banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I. ^c
AKTIVA										
1. Inozemna aktiva	16.005,6	17.592,5	23.135,7	28.747,4	39.308,9	41.501,9	41.227,8	42.817,5	42.058,8	41.851,6
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Specijalna prava vučenja	927,0	1.444,4	1.449,2	1.204,2	905,8	884,4	705,5	687,4	17,4	17,4
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	0,7	1,0	1,6	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6
1.4. Efektivna i depoziti po viđenju u inozemnim bankama	510,6	342,0	1.109,6	7,4	6,1	229,0	6,9	6,4	6,4	6,1
1.5. Oročeni depoziti u inozemnim bankama	12.169,5	11.696,6	17.702,4	20.986,9	25.565,9	27.595,0	26.692,4	26.812,4	28.183,2	28.013,6
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	2.396,5	4.107,2	2.871,6	6.545,7	12.829,3	12.791,7	13.821,3	15.309,6	13.850,0	13.812,9
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	1,4	1,4	1,3	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	–	–	24,1	0,0	–	–	2,4	–	0,5	0,5
2.1. Potraživanja u kunama	–	–	24,1	0,0	–	–	2,4	–	0,5	0,5
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	24,4	1,0	276,8	289,5	229,2	128,2	122,6	110,5	110,6	110,5
4. Potraživanja od banaka	33,5	1.053,8	1.138,7	329,9	18,5	578,7	17,0	17,3	17,9	17,9
4.1. Krediti poslovnim bankama	31,0	1.044,4	1.125,3	313,6	–	562,0	–	–	–	–
Lombardni krediti	30,0	252,3	176,7	–	–	4,0	–	–	–	–
Kratkoročni kredit za likvidnost	–	–	929,0	–	–	558,0	–	–	–	–
Ostali krediti	1,0	333,0	19,7	14,0	–	–	–	–	–	–
Reotkup blagajničkih zapisa	–	459,2	–	299,6	–	–	–	–	–	–
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	2,5	9,3	13,4	15,2	16,6	16,7	17,0	17,0	17,6	17,6
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	0,0	0,0	0,0	1,1	1,9	–	–	0,3	0,3	0,3
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	16.063,5	18.647,3	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.208,8	41.369,8	42.945,3	42.187,7	41.980,5
PASIVA										
1. Primarni novac	10.346,1	9.954,2	10.310,0	11.717,3	17.803,2	19.747,8	22.036,3	20.871,2	23.027,9	21.678,2
1.1. Gotov novac izvan banaka	5.307,5	5.718,8	5.958,9	6.636,7	8.507,4	9.145,9	9.904,2	9.679,8	9.680,9	9.468,1
1.2. Blagajna banaka	216,9	251,4	382,1	532,3	538,8	891,3	972,4	895,9	1.214,8	1.278,0
1.3. Depoziti banaka	4.821,6	3.980,2	3.960,4	4.540,7	8.741,5	9.706,6	11.156,1	10.277,2	12.109,4	10.914,0
Računi za namirenje banaka	866,6	467,5	247,9	459,5	2.450,1	2.635,8	3.747,3	2.483,3	3.923,4	2.626,0
Izdvojena obvezna pričuva	3.955,0	3.512,7	3.712,5	4.081,2	6.291,4	7.070,7	7.408,8	7.793,9	8.186,0	8.288,0
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	–	2,4	8,5	7,5	15,5	4,0	3,6	18,3	19,1	15,0
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	0,1	1,3	–	0,0	0,1	–	–	–	3,5	3,2
2. Ograničeni i blokirani depoziti	101,1	1.787,6	5.016,8	5.805,5	6.030,5	6.951,0	6.468,8	6.848,7	7.091,2	7.196,6
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	–	1.668,4	4.636,2	5.490,5	5.705,1	6.840,9	6.428,2	6.825,4	7.042,3	7.149,6
2.2. Ograničeni depoziti	101,1	119,1	380,6	315,0	325,4	110,1	40,7	23,3	49,0	47,0
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	1.471,4	1.465,4	1.671,2	1.630,8	1.597,5	1.995,7	1.317,0	1.711,9	195,7	825,2
3.1. Krediti MMF-a	1.468,4	1.461,3	1.501,7	1.290,3	1.025,5	1.010,3	826,1	813,5	2,8	2,8
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	3,0	4,1	6,8	9,5	12,2	13,5	12,4	12,6	12,6	13,0
3.3. Obveze prema inozemnim bankama ^a	–	–	162,7	331,0	559,8	971,9	478,6	885,9	180,2	809,4
4. Depoziti središnje države	1.032,7	434,8	397,2	1.157,4	1.752,1	1.086,0	778,5	1.412,6	768,1	800,8
4.1. Depozitni novac	805,7	390,2	394,2	1.008,5	1.752,1	1.086,0	778,5	1.312,8	608,3	631,2
Depozitni novac Republike Hrvatske	625,7	291,0	388,0	980,8	1.564,8	1.033,7	698,5	1.290,8	569,5	612,9
Depozitni novac republičkih fondova	180,1	99,3	6,2	27,7	187,3	52,3	80,0	22,0	38,7	18,3
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	147,6	–	0,0	–	–	–	–	–	–	–
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	79,4	44,6	2,9	148,8	–	–	–	99,8	159,9	169,7
5. Blagajnički zapisi HNB-a	722,0	2.242,9	2.887,2	4.207,3	6.372,3	6.052,0	6.342,4	7.236,1	6.212,4	6.288,8
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	722,0	830,7	1.252,5	2.394,6	3.458,9	4.026,3	4.531,8	5.540,4	4.986,2	5.103,9
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	–	1.412,2	1.634,7	1.812,7	2.913,4	2.025,7	1.810,5	1.695,7	1.226,3	1.185,0
6. Kapitalski računi	2.361,8	2.898,2	4.535,5	5.216,6	6.425,2	6.802,4	4.852,2	5.298,6	5.353,5	5.656,7
7. Ostalo (neto)	28,5	–135,8	–242,4	–368,1	–424,2	–426,1	–425,3	–433,8	–461,1	–466,0
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	16.063,5	18.647,3	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.208,8	41.369,8	42.945,3	42.187,7	41.980,5

^a Od listopada 2001. godine Obveze prema inozemnim bankama obuhvaćaju i obveze po osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata;^b Od prosinca 2002. račun SDA kod HNB za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora "središnja država" u sektor "ostale financijske organizacije".^c Preliminarni podaci.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti. U rujnu 1999. izvršena je revizija podataka reklasificiranjem štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke. U skladu s tim revidirana je cijela serija podataka.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, specijalna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka, oročene depozite kod inozemnih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Kanski krediti državnim proračunu bili su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na temelju posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i inozemnim bankama. Devizni krediti državnim proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj po osnovi sukcesije članstva u toj instituciji. Prema novom Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji se primjenjuje od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući i banke u stečaju.

Potraživanja od poslovnih banaka su krediti poslovnim bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka. Krediti poslovnim bankama klasificirani su prema vrstama financijskih instrumenata. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti poslovnim bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti jesu: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani u ranijim godinama (inicijalni krediti, predsanacijski krediti) i dospjeli a nenaplaćeni krediti. Dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namirenje (do polovice 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju

ju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenih od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajni banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namirenje banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su novčana sredstva na računima za namirenje stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuću obračunatu kamatu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Banke i štedionice na određene devizne depozite izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na račune HNB-a. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnog monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i inozemnim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i troškova.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajna banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
AKTIVA										
1. Pričuve banaka kod središnje banke	5.045,6	5.908,1	8.987,9	10.588,9	15.002,7	17.532,5	18.618,3	17.989,1	20.373,5	19.379,5
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	5.045,6	4.239,7	4.352,6	5.098,4	9.306,2	10.701,6	12.199,1	11.173,2	13.340,0	12.238,6
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	–	1.668,4	4.635,3	5.490,5	5.696,5	6.830,8	6.419,2	6.815,9	7.033,5	7.140,9
2. Inozemna aktiva	16.185,8	12.763,1	12.400,1	19.710,4	32.807,6	26.352,3	22.324,4	24.741,0	25.977,8	25.439,1
3. Potraživanja od središnje države	15.238,8	14.864,2	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.654,3	20.270,8	20.451,1	21.917,7	22.743,1
3.1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	6.714,4	5.802,3	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.948,8	2.920,3	2.442,9	2.473,5	2.014,4
3.2. Velike obveznice	2.291,9	2.103,1	1.321,8	1.475,7	1.659,4	1.650,9	1.672,3	1.699,7	1.699,1	1.705,5
3.3. Ostala potraživanja	6.232,5	6.958,8	9.522,8	13.095,3	14.980,4	17.054,7	15.678,1	16.308,6	17.745,2	19.023,2
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	48.592,2	59.596,7	55.399,7	60.363,9	74.283,8	79.103,2	84.123,1	89.967,9	96.218,4	98.782,6
4.1. Potraživanja od lokalne države	308,8	654,0	905,6	1.174,9	1.280,0	1.194,2	1.200,8	1.167,4	1.422,4	1.421,2
4.2. Potraživanja od poduzeća	35.487,2	41.225,5	35.244,3	35.890,7	42.882,0	45.346,0	46.936,3	49.435,7	51.723,4	52.781,7
4.3. Potraživanja od stanovništva	12.796,2	17.717,2	19.249,8	23.298,3	30.121,9	32.563,0	35.986,0	39.364,8	43.072,6	44.579,7
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	0,4	45,4	68,7	170,2	168,6	184,7	215,0	219,5	215,7
6. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	246,8	193,9	154,0	161,7	281,4	462,5	582,8	872,2	915,3	1.046,6
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	85.309,3	93.326,4	93.251,5	109.949,1	142.605,6	145.273,4	146.104,2	154.236,3	165.622,2	167.606,7
PASIVA										
1. Depozitni novac	8.423,8	7.808,9	7.891,5	11.386,0	15.180,6	15.225,2	18.346,6	19.215,4	21.166,2	19.925,8
2. Štedni i oročeni depoziti	5.598,9	5.683,8	5.397,5	7.651,1	10.213,1	10.626,7	10.945,0	11.831,6	13.001,1	13.995,3
3. Devizni depoziti	31.278,1	37.970,9	36.966,0	46.901,6	71.836,9	70.938,8	67.159,9	72.254,2	72.054,6	73.015,0
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	133,6	154,1	436,8	478,2	317,8	304,4	234,1	275,8	216,3	192,5
5. Inozemna pasiva	13.807,1	16.176,8	17.209,1	17.809,7	21.857,8	23.144,1	24.855,7	25.912,2	35.023,5	36.194,9
6. Depoziti središnje države	6.874,7	7.298,3	5.828,6	6.730,5	5.634,7	5.890,8	7.107,5	7.288,4	6.094,9	5.752,3
7. Krediti primljeni od središnje banke	33,7	1.049,2	1.138,7	328,8	16,6	578,7	17,0	17,0	17,6	17,6
8. Ograničeni i blokirani depoziti	5.852,3	4.196,0	3.434,2	2.549,6	1.600,8	1.751,3	1.953,1	1.873,5	1.680,5	1.598,5
u tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	4.573,8	3.419,1	2.742,7	1.695,1	770,2	538,6	474,0	363,3	319,3	258,2
9. Kapitalni računi	17.027,0	19.785,6	21.975,4	24.953,1	25.455,1	25.694,4	25.005,9	25.967,0	26.323,2	26.574,4
10. Ostalo (neto)	-3.719,9	-6.797,2	-7.026,4	-8.839,4	-9.507,8	-8.880,9	-9.520,5	-10.398,9	-9.955,6	-9.659,6
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	85.309,3	93.326,4	93.251,5	109.949,1	142.605,6	145.273,4	146.104,2	154.236,3	165.622,2	167.606,7

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni javnim poduzećima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni javnim poduzećima uključeni su u stavku aktive "4.2. Potraživanja od poduzeća". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku pasive "6. Depoziti središnje države".

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka

U konsolidiranu bilancu poslovnih banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama poslovnih banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između poslovnih banaka. U rujnu 1999. godine izvršena je revizija podataka uključivanjem podataka štedionica. U skladu s tim revidirane su cjelokupne serije podataka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajni i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajni, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti. Glavni oblici potraživanja od središnje države iskazani su posebno: obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske i obveznice izdane na temelju Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće obli-

ke kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te ostalim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti upisani od strane inozemnih investitora nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih ob-

veza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani dužnički i hibridni instrumenti upisani od strane inozemnih investitora.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) poslovnih banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze poslovnih banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, ostalih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve i rezervacije za identificirane i neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 5.701,4 mil. kuna. Pritom su najveći udio u aktivi imale sljedeće stavke: potraživanja od poduzeća 4.378,7 mil. kuna i potraživanja od stanovništva 701,4 mil. kuna. U pasivi najveće se smanjenje odnosilo na sljedeće stavke: devizni depoziti 3.443,7 mil. kuna; inozemna pasiva 1.024,6 mil. kuna i kapitalski računi 854,6 mil. kuna. Od srpnja 1999. godine cjelokupni se iznos posebnih pričuva za identificirane gubitke iskazuje u stavci Kapitalski računi. Podaci za lipanj 1999. godine bit će uspoređivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Kapitalski računi povećaju za 3.513,5 mil. kuna. Ostale stavke korigirane su za male iznose.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (s iznimkom Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
1. Devizna inozemna aktiva	16.167,9	12.743,4	12.352,8	19.619,2	32.763,6	26.321,8	22.264,8	24.604,1	25.924,4	25.374,9
1.1. Potraživanja od inozemnih banaka	15.425,6	11.980,5	11.598,5	19.154,9	31.660,3	25.055,2	21.156,0	23.200,8	21.333,5	20.983,3
Efektivni strani novac	850,4	586,9	886,7	1.002,8	7.324,7	1.760,3	1.085,0	825,5	1.019,8	773,7
Tekući računi	6.938,5	6.228,6	1.498,5	995,0	1.231,9	1.080,2	1.091,8	713,0	757,7	810,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	7.010,9	4.637,1	8.509,4	16.286,7	21.765,2	20.236,6	16.745,1	18.850,2	17.569,8	17.163,3
Vrijednosni papiri	88,6	51,1	–	454,9	1.008,5	1.646,0	1.899,3	2.443,8	1.690,2	1.942,0
Kreditni	408,7	343,4	569,8	370,9	290,3	292,3	295,4	351,3	278,7	276,1
Dionice inozemnih banaka	128,4	133,5	134,1	44,6	39,7	39,8	39,4	17,0	17,2	17,5
1.2. Potraživanja od stranaca	742,4	762,9	754,3	464,3	1.103,3	1.266,6	1.108,8	1.403,3	4.590,8	4.391,6
Potraživanja od stranih država	–	–	399,9	137,8	596,2	683,5	641,5	719,4	3.855,5	3.680,3
Potraživanja od stranih osoba	580,4	583,9	350,4	322,4	505,5	581,5	465,7	682,3	733,7	709,7
Vrijednosni papiri	17,7	3,7	4,5	–	72,1	109,0	11,1	41,5	191,3	193,1
Kreditni	562,7	580,2	345,9	322,4	433,4	472,5	454,6	640,8	542,4	516,6
Dionice stranih osoba	162,0	179,0	4,0	4,1	1,6	1,6	1,5	1,5	1,6	1,6
2. Kunska inozemna aktiva	17,9	19,7	47,3	91,2	44,1	30,5	59,7	136,9	53,4	64,2
2.1. Potraživanja od inozemnih banaka	3,6	3,1	16,6	66,1	29,2	19,9	25,0	102,6	19,6	18,9
2.2. Potraživanja od stranaca	14,3	16,6	30,6	25,1	14,8	10,6	34,6	34,2	33,8	45,3
U tome: Kreditni	14,3	16,6	29,6	23,3	13,9	9,8	33,8	33,4	33,0	44,5
Ukupno (1+2)	16.185,8	12.763,1	12.400,1	19.710,4	32.807,6	26.352,3	22.324,4	24.741,0	25.977,8	25.439,1

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju potraživanja poslovnih banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivnu i kunsku inozemnu aktivnu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od inozemnih ba-

naka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna aktiva tih banaka iznosila je 402,3 mil. kuna. Do lipnja 1999. godine u stavku Tekući računi uključen je i dio depozita s osnove devizne štednje stanovništva.

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	6.714,4	5.802,3	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.948,8	2.920,3	2.442,9	2.473,5	2.014,4
2. Velike obveznice	2.291,9	2.103,1	1.321,8	1.475,7	1.659,4	1.650,9	1.672,3	1.699,7	1.699,1	1.705,5
3. Ostala potraživanja	6.232,5	6.958,8	9.522,8	13.095,3	14.980,4	17.054,7	15.678,1	16.308,6	17.745,2	19.023,2
3.1. Kunska potraživanja	4.261,8	5.066,1	8.564,0	11.412,0	12.699,2	14.209,0	12.722,7	13.171,4	14.271,8	15.237,9
3.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	4.191,8	4.614,1	7.831,3	9.812,6	11.150,7	12.664,4	11.512,9	11.556,8	12.270,8	13.234,2
Vrijednosni papiri	4.171,7	4.426,9	6.897,3	8.587,8	10.323,7	10.674,4	9.915,1	10.136,8	9.816,5	10.647,2
Krediti	20,1	187,2	934,0	1.224,9	826,9	1.990,0	1.597,8	1.420,1	2.454,3	2.586,9
3.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	70,0	452,0	732,7	1.599,4	1.548,5	1.544,6	1.209,8	1.614,6	2.001,0	2.003,7
Vrijednosni papiri	–	–	–	627,3	560,1	583,5	560,0	546,8	560,7	561,9
Krediti	70,0	452,0	732,7	972,1	988,4	961,0	649,8	1.067,8	1.440,3	1.441,8
3.2. Devizna potraživanja	1.970,7	1.892,7	958,8	1.683,3	2.281,2	2.845,7	2.955,5	3.137,1	3.473,3	3.785,3
3.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	1.966,7	1.879,5	921,4	1.492,7	1.390,9	1.935,7	2.047,7	2.258,2	2.359,1	2.630,6
Obveznice	1.172,5	1.182,2	518,1	869,2	1.065,5	1.555,2	1.445,2	1.688,8	1.733,4	1.921,4
Krediti	794,2	697,3	403,3	623,5	325,5	380,5	602,4	569,3	625,7	709,2
3.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	4,0	13,2	37,4	190,6	890,3	910,0	907,8	878,9	1.114,2	1.154,7
Vrijednosni papiri	2,8	0,2	27,6	35,0	75,4	69,6	38,3	31,6	195,0	244,1
Krediti	1,3	13,0	9,8	155,5	814,8	840,4	869,5	847,3	919,2	910,6
Ukupno (1+2+3)	15.238,8	14.864,2	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.654,3	20.270,8	20.451,1	21.917,7	22.743,1

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od središnje države.

Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana su obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Velike obveznice su obveznice izdane na temelju Zakona o izdava-

nju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Ostala potraživanja su sva ostala kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti i dionice.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od središnje države iznosila su 17,8 mil. kuna.

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
1. Kunska potraživanja	40.149,5	50.509,7	48.336,4	53.739,5	66.626,8	70.267,6	75.541,2	80.640,3	85.418,7	87.951,2
1.1. Instrumenti tržišta novca	81,5	101,8	365,7	231,9	544,7	619,7	778,8	1.190,8	1.394,7	1.437,8
1.2. Obveznice	1,7	0,7	0,0	1,0	7,7	124,5	163,1	118,6	72,4	67,4
1.3. Krediti	35.971,2	45.956,0	44.505,1	49.566,8	72.180,6	65.820,6	70.852,8	75.767,3	80.887,6	83.402,7
1.4. Dionice	4.095,2	4.451,3	3.465,5	3.939,8	3.893,8	3.702,8	3.746,5	3.563,6	3.064,0	3.043,3
2. Devizna potraživanja	8.442,7	9.087,0	7.063,3	6.624,3	7.657,0	8.835,5	8.581,9	9.327,6	10.799,8	10.831,4
2.1. Vrijednosni papiri	0,6	0,6	74,9	112,4	126,6	201,6	380,4	276,1	243,2	247,5
2.2. Krediti	8.442,1	9.086,3	6.988,5	6.512,0	7.530,5	8.633,9	8.201,5	9.051,5	10.556,6	10.583,9
Ukupno (1+2)	48.592,2	59.596,7	55.399,7	60.363,9	74.283,8	79.103,2	84.123,1	89.967,9	96.218,4	98.782,6

^a Devizni krediti jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca, krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Do listopada 1994. godine odobravanje deviznih kredita bilo je dopušteno samo ako se poslovna banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime a za račun krajnjega korisnika kredita. U svibnju 1999.

godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od ostalih domaćih sektora iznosila su 5.088,0 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se u sklopu kunskih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 2.904,3 mil. kuna, a stavka Dionice umanjuje za iznos od 520,3 mil. kuna te ako se u sklopu deviznih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 1.129,4 mil. kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII. [*]	I.
KUNSKI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	74,6	633,2	1.666,6	2.196,9	1.815,4	2.951,0	2.247,6	2.487,8	3.894,6	4.028,8
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	4,6	181,9	934,0	1.224,9	826,9	1.990,0	1.597,8	1.420,1	2.454,3	2.586,9
1.2. Krediti republičkim fondovima	70,0	451,3	732,7	972,1	988,4	961,0	649,8	1.067,8	1.440,3	1.441,8
2. Krediti lokalnoj državi	293,2	623,5	785,7	996,8	1.069,1	965,3	969,5	935,0	1.202,9	1.200,6
3. Krediti poduzećima	22.925,8	27.660,0	24.533,4	25.328,0	31.049,4	32.361,7	33.973,5	35.549,7	36.708,1	37.719,9
4. Krediti stanovništvu	12.752,2	17.672,5	19.186,1	23.242,1	30.062,1	32.493,6	35.909,8	39.282,6	42.976,6	44.482,3
U tome: Stambeni krediti	....	....	7.469,5	8.257,8	9.450,0	9.793,8	10.245,9	11.321,0	12.363,4	12.803,5
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	–	0,4	31,3	33,5	34,7	34,6	19,3	18,6	17,6	17,7
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	166,6	114,2	138,6	105,5	240,9	320,5	472,5	802,3	521,3	593,8
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	36.212,4	46.703,7	46.341,6	51.902,8	64.271,6	69.126,8	73.592,3	79.076,1	85.321,1	88.043,0
DEVIZNI KREDITI										
1. Krediti središnjoj državi	679,9	637,4	413,1	779,1	1.140,3	1.221,0	1.471,9	1.416,6	1.544,9	1.619,9
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	678,6	624,5	403,3	623,5	325,5	380,5	602,4	569,3	625,7	709,2
1.2. Krediti republičkim fondovima	1,3	13,0	9,8	155,5	814,8	840,4	869,5	847,3	919,2	910,6
2. Krediti lokalnoj državi	13,1	30,5	118,7	171,6	179,1	179,1	165,5	163,9	152,3	144,5
3. Krediti poduzećima	8.382,3	9.009,8	6.806,1	6.284,0	7.291,7	8.385,4	7.959,7	8.805,4	10.308,3	10.341,9
4. Krediti stanovništvu	46,8	46,0	63,7	56,3	59,7	69,4	76,2	82,2	96,0	97,5
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	–	–	1,7	–	–	–	–	–	1,2	–
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	–	–	–	–	–	–	43,9	11,0	28,3	80,5
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	9.122,0	9.723,8	7.403,2	7.291,0	8.670,7	9.854,9	9.717,4	10.479,1	12.131,0	12.284,3
UKUPNO (A+B)	45.334,4	56.427,5	53.744,9	59.193,9	72.942,3	78.981,7	83.309,6	89.555,2	97.452,1	100.327,3

^a Devizni krediti javnim poduzećima jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kuskim i deviznim kreditima poslovnih banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski lizing, izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. krediti tih banaka iznosili su 4.463,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će uspoređivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se ukupni kuskni krediti povećaju za iznos od 2.972,6 mil. kuna, a ukupni devizni krediti za iznos od 840,9 mil. kuna.

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Lokalna država	484,2	514,3	314,7	573,6	907,0	1.014,8	1.515,2	1.754,3	1.910,4	1.886,1
2. Poduzeća	5.692,8	4.794,2	4.695,6	7.087,1	8.981,6	8.587,7	10.421,0	10.783,6	12.344,5	11.184,8
3. Stanovništvo	2.235,7	2.492,2	2.686,5	3.499,7	4.872,0	4.979,6	5.828,0	6.024,5	6.307,4	6.368,3
4. Ostale bankarske institucije	–	–	6,9	11,6	17,0	25,7	22,8	16,7	42,1	28,1
5. Ostale financijske institucije	203,8	190,0	190,0	221,7	407,1	622,0	567,5	642,7	568,1	463,9
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-192,6	-181,8	-2,2	-7,6	-4,2	-4,7	-8,0	-6,3	-6,4	-5,4
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	8.423,8	7.808,9	7.891,5	11.386,0	15.180,6	15.225,2	18.346,6	19.215,4	21.166,2	19.925,8

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod poslovnih banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija umanjena za novčana sredstva u plat-

nom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kuskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depozitni novac kod tih banaka iznosio je 259,3 mil. kuna.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Štedni depoziti	1.115,7	1.117,5	1.371,4	1.676,1	2.006,8	1.916,8	2.064,9	2.164,1	2.236,2	2.198,2
1.1. Lokalna država	–	–	91,7	137,6	118,3	13,3	10,8	15,5	14,8	14,0
1.2. Poduzeća	–	–	92,1	142,4	88,0	105,2	71,4	192,6	213,3	150,3
1.3. Stanovništvo	1.115,7	1.117,5	1.167,3	1.348,3	1.712,2	1.780,9	1.908,9	1.948,3	1.996,3	2.016,4
1.4. Ostale bankarske institucije	–	–	2,6	0,6	20,8	0,0	66,4	0,0	0,0	0,0
1.5. Ostale financijske institucije	–	–	17,8	47,2	67,5	17,3	7,4	7,7	11,8	17,5
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	4.483,2	4.566,3	4.026,2	5.975,0	8.206,3	8.709,9	8.880,0	9.667,5	10.764,9	11.797,1
2.1. Lokalna država	102,6	185,3	176,1	230,7	340,7	409,9	462,2	575,1	482,8	563,7
2.2. Poduzeća	1.785,0	1.569,2	1.417,0	2.871,4	3.618,3	3.853,4	3.616,3	4.037,2	4.633,6	5.182,9
2.3. Stanovništvo	1.962,1	1.998,7	1.531,7	1.789,8	2.554,1	2.803,2	3.221,7	3.488,2	3.793,8	4.076,0
2.4. Ostale bankarske institucije	–	–	33,5	20,8	24,7	14,5	27,0	35,3	58,4	70,5
2.5. Ostale financijske institucije	633,6	813,1	867,8	1.062,2	1.668,5	1.628,9	1.552,9	1.531,7	1.796,3	1.903,9
Ukupno (1+2)	5.598,9	5.683,8	5.397,5	7.651,1	10.213,1	10.626,7	10.945,0	11.831,6	13.001,1	13.995,3

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko

banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. štedni i oročeni depoziti kod tih banaka iznosili su 323,7 mil. kuna. U srpnju 1999. godine određeni su depoziti sektora lokalna država, poduzeća, ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije preklasificirani iz štednih u oročene depozite.

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.*	I.
1. Štedni depoziti	10.750,3	12.140,3	12.228,1	14.566,3	23.748,8	21.658,3	20.419,4	21.947,7	21.074,4	21.153,5
1.1. Lokalna država	111,7	19,5	29,5	16,8	13,2	16,2	17,0	13,5	12,2	12,3
1.2. Poduzeća	1.969,4	2.091,9	1.842,6	2.408,0	2.884,2	2.819,3	3.042,6	3.989,6	3.346,7	3.293,3
1.3. Stanovništvo	8.616,2	9.976,4	10.256,6	12.041,5	20.688,3	18.721,1	17.204,4	17.823,5	17.537,3	17.711,7
1.4. Ostale bankarske institucije	–	–	6,4	10,3	23,9	18,3	17,4	20,1	34,7	9,6
1.5. Ostale financijske institucije	52,9	52,5	93,0	89,8	139,2	83,4	138,0	100,8	143,5	126,6
2. Oročeni depoziti	20.527,8	25.830,6	24.737,9	32.335,3	48.088,1	49.280,6	46.740,4	50.306,6	50.980,3	51.861,5
2.1. Lokalna država	–	–	15,5	8,2	1,7	9,7	9,5	12,5	9,5	9,7
2.2. Poduzeća	1.457,2	1.579,4	1.442,3	2.753,1	4.619,1	5.040,9	4.723,1	6.302,3	6.009,6	5.949,6
2.3. Stanovništvo	18.849,8	23.994,7	22.957,7	29.097,2	42.705,4	43.324,6	41.232,1	43.109,5	44.159,2	45.112,3
2.4. Ostale bankarske institucije	–	–	2,5	4,2	11,5	9,4	22,4	21,7	41,5	33,8
2.5. Ostale financijske institucije	220,8	256,5	320,0	472,7	750,3	896,0	753,3	860,6	760,5	756,1
Ukupno (1+2)	31.278,1	37.970,9	36.966,0	46.901,6	71.836,9	70.938,8	67.159,9	72.254,2	72.054,6	73.015,0

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a oročeni devizni de-

poziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. devizni depoziti kod tih banaka iznosili su 3.443,7 mil. kuna.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	7,0	4,5	1,4	–	–	–	–	4,9	5,1	5,1
2. Obveznice (neto)	19,1	24,1	348,1	353,5	104,4	103,4	96,2	96,3	92,8	63,1
3. Primitveni krediti	107,5	125,6	51,2	124,7	213,4	201,0	137,9	174,6	118,4	124,3
3.1. Lokalna država	0,0	0,0	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Poduzeća	29,9	22,5	13,7	15,2	158,1	45,8	44,0	44,4	46,3	59,6
3.3. Ostale bankarske institucije	–	54,2	15,7	1,3	4,6	4,8	2,5	1,2	10,0	4,0
3.4. Ostale financijske institucije	77,6	48,9	21,8	108,2	50,7	150,4	91,4	129,0	62,0	60,7
Ukupno (1+2+3)	133,6	154,1	436,8	478,2	317,8	304,4	234,1	275,8	216,3	192,5

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primitveni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i izdanih ostalih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i

hibridnih instrumenata, osim onih upisanih od strane inozemnih investitora.

Primitveni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. obveznice i instrumenti tržišta novca tih banaka iznosili su 9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine izdani dužnički i hibridni instrumenti reklasificirani su iz stavke Oročeni depoziti u stavku Obveznice (neto) u iznosu od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Devizna inozemna pasiva	13.540,1	15.878,2	17.066,0	17.669,8	21.692,7	22.109,0	24.091,5	25.709,5	34.198,5	35.239,6
1.1. Obveze prema stranim bankama	8.979,3	10.557,0	11.525,4	11.957,6	16.407,4	16.644,2	18.794,9	20.302,3	28.662,3	29.644,3
Tekući računi	300,9	242,3	157,1	176,3	147,1	113,2	314,3	93,7	130,9	98,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	2.365,5	411,5	1.267,0	345,9	1.208,3	1.677,4	4.118,7	5.948,2	9.002,9	8.714,9
Kredit	6.313,0	9.903,2	10.101,2	11.435,4	15.052,1	14.853,6	14.361,8	14.260,4	19.528,5	20.831,3
1.2. Obveze prema strancima	4.560,8	5.321,2	5.540,7	5.712,2	5.285,2	5.464,8	5.296,6	5.407,2	5.536,2	5.595,2
Štedni i oročeni depoziti	2.056,8	2.892,6	2.545,9	2.868,1	3.777,8	3.977,1	3.887,9	4.018,0	4.160,2	4.246,2
Depoziti po viđenju	608,4	620,5	754,0	745,5	873,7	925,9	883,8	890,5	875,6	939,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.448,4	2.272,1	1.791,9	2.122,6	2.904,1	3.051,2	3.004,2	3.127,5	3.284,6	3.306,6
Kredit	2.504,0	2.428,6	2.994,8	2.844,1	1.507,4	1.487,7	1.408,6	1.389,2	1.376,0	1.349,1
2. Kunska inozemna pasiva	266,9	298,6	143,1	140,0	165,1	1.035,1	764,2	202,7	825,0	955,3
2.1. Obveze prema stranim bankama	187,1	156,3	65,0	37,0	46,9	949,4	675,5	134,3	690,9	814,4
Depozitni novac	52,3	70,5	52,6	14,4	38,2	50,7	316,7	40,5	53,6	125,4
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	128,4	85,8	11,7	22,0	4,2	880,4	7,4	83,3	635,8	646,5
Kredit	6,4	–	0,7	0,7	4,5	18,3	351,4	10,5	1,5	42,5
2.2. Obveze prema strancima	79,9	142,3	78,1	103,0	118,2	85,7	88,6	68,4	134,1	141,0
Depozitni novac	42,0	41,0	42,1	50,8	60,1	53,2	55,6	62,0	56,2	55,9
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	33,1	96,1	35,9	52,2	58,1	32,5	33,1	6,4	77,9	85,1
Kredit	4,8	5,2	0,1	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2)	13.807,1	16.176,8	17.209,1	17.809,7	21.857,8	23.144,1	24.855,7	25.912,2	35.023,5	36.194,9

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze poslovnih banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, uz iznimku ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su

prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). U stavci Devizna inozemna pasiva, stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente upisane od strane inozemnih investitora.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna pasiva tih banaka iznosila je 1.024,6 mil. kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^a	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
1. Kunski depoziti	2.386,3	3.033,3	3.269,6	3.073,3	3.335,1	3.685,8	3.628,0	4.213,3	4.036,8	3.952,8
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	82,1	130,1	330,9	430,0	295,9	583,0	540,3	527,3	634,3	553,1
Depozitni novac	31,7	4,5	74,7	116,7	33,9	249,3	240,3	263,7	476,4	367,5
Štedni depoziti	–	–	15,9	26,1	41,6	33,3	0,4	3,3	3,3	24,9
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	21,7	100,4	202,3	259,5	217,6	297,6	296,8	259,3	153,6	159,6
Krediti	28,7	25,2	38,1	27,7	2,8	2,9	2,8	1,0	1,1	1,1
1.2. Depoziti republičkih fondova	2.304,2	2.903,2	2.938,8	2.643,3	3.039,2	3.102,8	3.087,7	3.686,1	3.402,5	3.399,7
Depozitni novac	85,7	83,0	40,6	116,9	214,6	156,2	301,8	884,1	553,2	499,4
Štedni depoziti	–	–	4,5	15,2	10,8	7,6	0,0	0,0	0,0	0,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	19,4	33,9	57,2	32,6	195,2	232,2	204,1	169,7	144,3	179,8
Krediti	2.199,1	2.786,4	2.836,5	2.478,6	2.618,6	2.706,7	2.581,8	2.632,2	2.705,0	2.720,4
2. Devizni depoziti	4.488,4	4.265,0	2.559,0	3.657,1	2.299,6	2.205,0	3.479,5	3.075,1	2.058,1	1.799,5
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	4.483,7	4.249,5	2.497,6	3.622,6	2.275,0	2.146,8	3.406,8	2.967,3	1.938,9	1.701,1
Štedni depoziti	160,1	83,2	59,1	1.256,1	329,8	311,8	1.811,7	881,2	263,0	461,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	0,1	0,1	10,5	27,0	55,8	52,6	50,9	633,8	293,1	4,6
Refinancirani krediti	4.323,5	4.166,2	2.428,0	2.339,4	1.889,5	1.782,4	1.544,2	1.452,3	1.382,8	1.234,8
2.2. Depoziti republičkih fondova	4,7	15,5	61,4	34,6	24,5	58,2	72,7	107,8	119,2	98,4
Štedni depoziti	4,7	8,0	55,2	25,0	22,9	56,9	71,3	104,3	114,1	93,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	–	7,5	6,1	9,5	1,6	1,4	1,5	3,5	5,0	5,3
Ukupno (1+2)	6.874,7	7.298,3	5.828,6	6.730,5	5.634,7	5.890,8	7.107,5	7.288,4	6.094,9	5.752,3

^a Refinancirani krediti su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunске i devizne obveze poslovnih banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod poslovnih banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunски i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunски depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, kunске oročene depozite i kunске depozite s

otkaznim rokom te kunске kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju devizne depozite po viđenju, štedne depozite, te oročene devizne depozite i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depoziti središnje države kod tih banaka iznosili su 193,5 mil. kuna.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII. ^a	I.
1. Ograničeni depoziti	1.199,4	700,6	691,4	854,4	830,6	1.212,7	1.479,1	1.510,2	1.361,2	1.340,4
1.1. Kunски depoziti	260,9	202,5	81,8	131,6	100,3	393,7	791,5	772,0	789,6	704,5
1.2. Devizni depoziti	938,5	498,0	609,7	722,8	730,3	819,0	687,6	738,2	571,6	635,9
2. Blokirani devizni depoziti	4.652,9	3.495,5	2.742,7	1.695,1	770,2	538,6	474,0	363,3	319,3	258,2
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	69,9	74,0	–	–	–	–	–	–	–	–
2.2. Depoziti poduzeća	9,1	2,4	–	–	–	–	–	–	–	–
2.3. Blokirani devizni depoziti stanovništva	4.573,8	3.419,1	2.742,7	1.695,1	770,2	538,6	474,0	363,3	319,3	258,2
Ukupno (1+2)	5.852,3	4.196,0	3.434,2	2.549,6	1.600,8	1.751,3	1.953,1	1.873,5	1.680,5	1.598,5

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, ostalih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod poslovnih banaka.

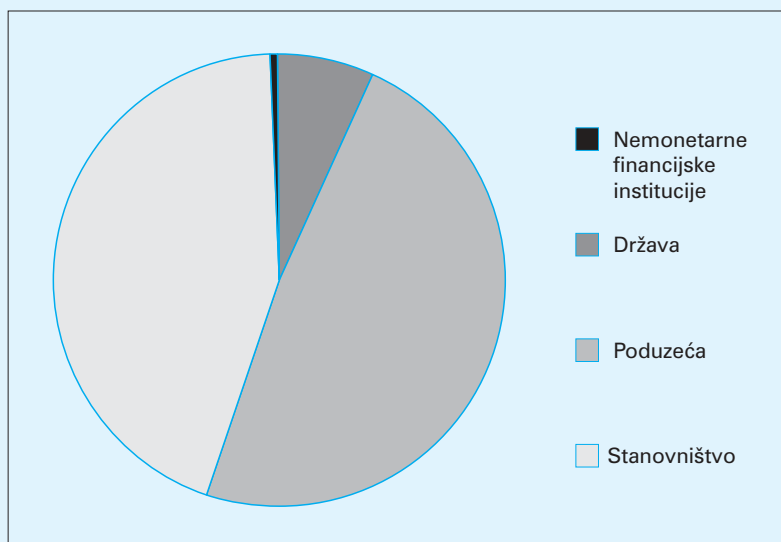
Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunске i devizne) depozite i blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. ograničeni i blokirani depoziti kod tih banaka iznosili su 39,9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine revidirani su podaci o blokiranim depozitima Republike Hrvatske i poduzeća.

Slika D1.

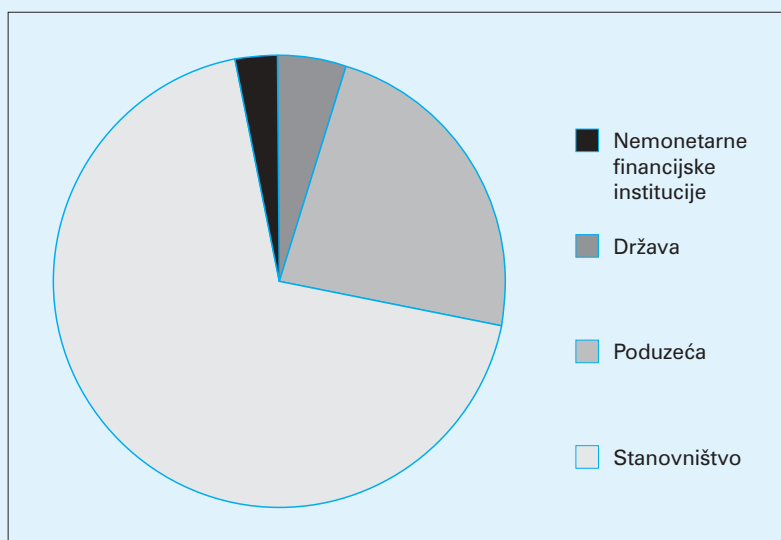
**DISTRIBUCIJA KREDITA POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

siječanj 2003. godine

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

siječanj 2003. godine

Napomena:

Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.

Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	XII.	I.
AKTIVA									
1. Pričuve kod središnje banke	2,4	8,6	7,6	15,5	4,0	3,6	18,3	19,1	15,0
2. Potraživanja od središnje države	49,7	81,4	497,6	1.208,8	1.310,3	1.359,4	1.569,3	1.983,9	2.055,5
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	–	5,3	1,1	11,6	25,0	46,7	72,3	93,3	99,7
U tome: Potraživanja od stanovništva	–	–	0,6	11,6	25,0	46,7	72,3	91,3	97,7
4. Potraživanja od banaka	54,2	57,0	7,6	18,1	15,1	13,3	7,3	37,2	29,3
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	106,3	152,3	513,8	1.254,0	1.354,5	1.423,1	1.667,3	2.133,6	2.199,5
PASIVA									
1. Oročeni depoziti	8,7	87,6	437,8	1.137,5	1.253,8	1.350,7	1.573,6	2.012,9	2.087,1
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	0,4	–	10,0	10,0	10,0	10,0	–	–	–
3. Kapitalski računi	108,3	117,4	112,5	124,0	120,3	91,5	117,1	141,1	148,3
4. Ostalo (neto)	–11,0	–52,7	–46,5	–17,5	–29,7	–29,1	–23,4	–20,4	–35,9
Ukupno (1+2+3+4)	106,3	152,3	513,8	1.254,0	1.354,5	1.423,1	1.667,3	2.133,6	2.199,5

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama hrvatskih stambenih štedionica. Sva potraživanja i obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su kunska novčana sredstva banaka u blagajni i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju u prvom redu kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapital-ske pričuve i rezervacije za identificirane i neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Aktivne kamatne stope						
			Na lombardne kredite ^a	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^a	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na korištena sredstva OP za održavanje dnevne likvidnosti ^a	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^a	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1992.	prosinac	1.889,39	2.840,09	–	6.881,51	–	4.191,93	6.881,51	4.191,93
1993.	prosinac	34,49	46,78	–	289,60	–	101,22	289,60	166,17
1994.	prosinac	8,50	18,00	–	17,00	14,00	–	19,00	22,00
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	–	–	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	–	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	13,00	19,00	–	14,00	–	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	12,00	18,00	–	13,00	–	18,00	18,00
2001.	listopad	5,90	10,50	–	–	11,50	–	18,00	18,00
	studenj	5,90	10,00 ^b	–	–	11,00	–	15,00 ^c	18,00
	prosinac	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
2002.	siječanj	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
	veljača	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
	ožujak	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
	travanj	5,90	9,50 ^c	–	–	10,50	–	15,00	18,00
	svibanj	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	18,00
	lipanj	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	18,00
	srpanj	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	kolovoz	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	rujan	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	listopad	4,50 ^d	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	studenj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
2003.	siječanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 22. studenog 2001.; ^c Od 24. travnja 2002.; ^d Od 23. listopada 2002.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamatu po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. jest vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana toga mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u koloni 4 do studenoga 1994. godine iskazivane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na temelju portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u koloni 6 se do rujna 1994. godine odnose na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa

HNB-a založenih za tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje unutar jednoga dana.

Podaci iskazani u koloni 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine, na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, a od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Kamatne stope iskazane u koloni 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve, koja su banke do rujna 1994. godine mogle koristiti (u propisanom postotku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuve iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u koloni 9. Od listopada 1994. godine na svako se korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve primjenjuje kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (iskazane u koloni 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiroračunima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu (iskazana u koloni 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna je stopa na korištena sredstava primarne emisije iznosila 21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se jednaka kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline iskazana u koloni 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijea ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospijea					
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dan	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dan	Od 182 dana	Od 364 dana	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1992.	prosinac	367,60	556,66	1.057,67	1.889,39	-	-	-	-	-	-	-	
1993.	prosinac	0,00	-	67,84	63,08	97,38	-	-	-	-	-	-	
1994.	prosinac	5,15	-	9,00	12,00	14,00	-	-	-	-	-	-	
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	-	-	-	-	-	-	
1996.	prosinac	5,50	-	-	8,00	9,50	-	-	-	-	-	-	
1997.	prosinac	4,50	-	-	8,00	9,00	10,00	-	-	-	-	-	
1998.	prosinac	5,90	-	-	9,50	10,50	11,00	-	4,60	3,12	3,08	-	
1999.	prosinac	5,90	-	-	10,50	11,55	12,50	-	4,83	3,56	-	-	
2000.	prosinac	4,50	-	-	6,65	7,00	7,70	-	5,51	4,83	-	-	
2001.	listopad	2,00	-	-	4,99	5,92	6,16	-	3,05	3,09	-	-	
	studen	2,00	-	-	4,53	4,97	5,51	-	2,96	3,19	-	-	
	prosinac	2,00	-	-	3,36	4,26	4,85	-	2,62	3,06	-	-	
2002.	siječanj	2,00	-	-	3,72	4,16	4,78	-	2,86	3,04	-	-	
	veljača	2,00	-	-	3,41	4,05	4,37	-	2,53	3,10	-	-	
	ožujak	2,00	-	-	-	-	-	-	2,78	3,18	2,15	2,82	
	travanj	1,75 ^b	-	-	3,03	3,79	4,35	-	2,50	3,09	-	3,29	
	svibanj	1,75	-	-	2,71	3,42	4,05	-	2,80	3,26	3,33	3,82	
	lipanj	1,75	-	-	2,24	2,76	3,39	1,92	2,67	3,06	3,41	-	
	srpanj	1,75	-	-	1,90	-	-	2,29	2,97	-	-	-	-
	kolovoz	1,75	-	-	1,97	-	-	2,36	3,05	-	-	-	-
	rujan	1,75	-	-	2,00	-	-	2,50	3,01	-	-	-	-
	listopad	1,75	-	-	2,03	-	-	2,52	2,85	-	-	-	-
	studen	1,75	-	-	2,08	-	-	2,70	2,85	-	-	-	-
	prosinac	1,75	-	-	2,08	-	-	2,30	2,68	-	-	-	-
	2003.	siječanj	1,50 ^c	-	-	2,08	-	-	2,27	2,30	-	-	-

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 24. travnja 2001.; ^c Od 29. siječnja 2002.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po vidjenju i na oročene depozite pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (kolona 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamatu na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ta se sredstva obračunava i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagaj-

ničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenoga 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke oblikuje se na aukcijama blagajničkih zapisa. U skladu s tim, od studenoga 1993. godine u kolonama 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijea od 30 dana (kolona 6), odnosno 90 dana (kolona 7). Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijea od 91 dan (kolona 7), odnosno 182 dana (kolona 8).

Od travnja 1998. godine u kolonama od 9 do 13 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne rezerve	Obračunana obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna imobilizirana sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1993.	prosinac	25,32	894,9	894,9	–	19,8	804,0	–	2,0	–
1994.	prosinac	26,20	1.826,0	1.826,0	–	188,3	1.779,2	–	5,6	–
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,9	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	5,0	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,1	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,3	....
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,6	....
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,1	....
2001.	listopad	22,00	22.024,4	8.137,3	13.887,1	–	5.779,4	6.481,8	1,9	1,46
	studeni	21,70	22.587,0	8.665,9	13.921,1	–	6.233,7	6.521,7	2,0	1,38
	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	2,0	1,32
2002.	siječanj	18,92	21.420,4	9.003,6	12.416,8	–	6.518,2	5.956,3	2,0	1,23
	veljača	18,95	22.828,1	9.431,5	13.396,7	–	6.810,9	6.418,9	1,9	1,35
	ožujak	18,97	23.623,4	9.676,3	13.947,2	–	7.029,1	6.757,3	1,9	1,26
	travanj	18,98	23.438,4	9.720,5	13.717,9	–	7.113,7	6.754,5	1,9	1,29
	svibanj	19,00	23.383,4	10.024,5	13.359,0	–	7.304,8	6.622,4	1,7	1,28
	lipanj	19,00	23.483,2	10.225,7	13.257,5	–	7.393,2	6.590,9	1,7	1,40
	srpanj	19,00	23.659,6	10.415,5	13.244,1	–	7.473,7	6.588,8	1,7	1,20
	kolovoz	19,00	23.967,9	10.599,9	13.368,0	–	7.578,3	6.607,1	1,7	1,25
	rujan	19,00	24.482,1	10.822,7	13.659,4	–	7.742,9	6.748,3	1,7	1,22
	listopad	19,00	24.997,1	11.056,5	13.940,5	–	7.908,7	6.909,4	1,7	1,21
	studeni	19,00	25.547,1	11.274,2	14.272,9	–	8.043,6	7.077,8	1,7	1,22
	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,7	1,05
2003.	siječanj	19,00	26.507,2	11.693,9	14.813,3	–	8.265,0	7.182,9	1,7	0,95

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U koloni 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (kolona 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunana obvezna pričuva (kolona 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim računima za namirenje i u blagajni odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U koloni 5 iskazuje se iznos obračunane obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine kolona 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U koloni 6 iskazuje se iznos obračunane obvezne pričuve u stranoj

valuti tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na računima likvidnih potraživanja. Do studenog 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijanja do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U koloni 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu (do srpnja 1995. godine) te obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite.

U koloni 8 iskazuje se dio ukupno obračunane obvezne pričuve u kunama, koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunane obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Trenutačno taj postotak iznosi 40%.

U koloni 9 iskazuje se dio ukupno obračunane obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke trenutačno iznosi 40%.

U koloni 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Riznički zapisi u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1993.	prosinac	-18,5	....	-0,52	188,0	1,9	-	-
1994.	prosinac	119,5	....	1,72	393,7	210,2	-	-
1995.	prosinac	49,4	....	0,63	199,4	218,7	-	-
1996.	prosinac	267,9	....	2,63	98,5	780,9	-	183,8
1997.	prosinac	396,3	....	2,92	32,7	728,9	-	260,7
1998.	prosinac	221,9	....	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	....	1,30	1.183,6	1.348,7	1.507,6	410,4
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.496,0	1.692,7	2.095,8
2001.	listopad	343,4	11.101,4	1,47	3,3	2.052,8	3.509,7	3.093,0
	studen	647,5	12.887,3	2,73	2,5	2.023,8	3.143,0	3.187,2
	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.457,2
2002.	siječanj	586,2	21.298,0	2,29	1,0	3.252,8	3.084,0	3.810,7
	veljača	272,0	20.847,6	1,04	51,9	3.087,7	3.025,9	3.910,9
	ožujak	910,1	16.712,7	3,44	241,8	3.275,8	2.296,0	3.944,7
	travanj	2.120,0	13.985,8	7,83	134,0	2.816,8	1.982,9	4.019,3
	svibanj	2.146,2	12.679,5	7,32	0,4	3.179,1	1.878,6	3.882,2
	lipanj	2.010,0	11.774,5	6,58	0,4	3.910,6	1.846,1	4.018,2
	srpanj	1.106,9	11.952,8	3,50	8,4	4.726,2	1.757,5	4.235,6
	kolovoz	916,2	12.727,4	2,83	0,6	4.766,4	1.704,2	4.091,8
	rujan	611,1	14.981,0	1,85	0,6	5.509,6	1.722,7	4.251,7
	listopad	558,4	13.230,0	1,66	0,6	5.417,9	1.596,0	4.311,3
	studen	732,7	11.602,3	2,14	19,4	5.221,3	1.257,8	4.435,8
prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.966,0	1.273,9	4.356,6	
2003.	siječanj	890,4	9.601,7	2,50	0,6	5.118,3	1.184,0	4.418,2

oblika imobiliziranih sredstava koja uključuju obračunatu obveznu priču i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U koloni 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na imobilizirana sredstva u stranoj valuti. Na sredstva izdvojenog deviznog dijela obvezne pričuve banaka Hrvatska narodna banka plaća naknadu u visini prosječno ostvarene kamate na plasirana sredstva obvezne pričuve na inozemnom tržištu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti poslovnih banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Kolona 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računima za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računima za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke.

U koloni 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U koloni 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnoga prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (kolona 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji

čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U koloni 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne pričuve (do listopada 1994. godine), kredit za održavanje dnevne likvidnosti (do studenoga 1994. godine), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiroračunu banke (do listopada 1994. godine), izvanredni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke), lombardni kredit (od prosinca 1994. godine), interventni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994. godine), kratkoročni kredit za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U koloni 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U koloni 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U koloni 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih rizničkih zapisa u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca ^b			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekononočne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek ^c	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek ^c	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1992.	prosinac	2.182,26	2.182,26	2.332,92	2.384,89	....	....	....	....	1.166,29	....	....	
1993.	prosinac	34,49	86,90	59,00	59,00	....	....	....	....	78,97	....	....	
1994.	prosinac	8,50	17,76	15,39	15,43	....	....	....	....	13,82	....	....	
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	listopad	3,99	4,87	8,53	8,52	5,64	18,94	18,96	16,14	12,06	10,78	13,48	
	studenj	3,75	2,46	9,56	9,54	5,35	18,88	18,90	16,28	12,64	11,45	13,30	
	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	siječanj	1,62	1,79	15,28	15,30	9,69	18,98	19,04	10,97	13,69	10,57	14,41	
	veljača	2,08	2,16	14,28	14,37	9,36	17,68	17,74	11,33	11,20	8,69	12,70	
	ožujak	2,86	2,41	13,47	13,56	8,86	16,86	17,00	11,08	11,89	7,24	12,38	
	travanj	2,84	2,46	13,42	13,64	8,78	16,72	16,83	11,68	10,68	7,08	12,39	
	svibanj	2,91	1,51	13,44	13,54	8,82	16,63	16,73	10,67	10,85	6,60	12,43	
	lipanj	1,35	0,87	12,78	12,94	8,42	16,55	16,66	11,16	9,23	6,35	12,15	
	srpanj	1,07	0,90	11,89	12,02	8,16	15,00	16,54	5,58	9,55	6,84	11,20	
	kolovoz	0,99	0,95	12,35	12,55	7,85	16,45	16,58	9,34	8,12	7,34	11,02	
	rujan	1,15	1,55	11,81	12,18	7,69	16,27	16,34	10,61	6,99	6,21	11,29	
	listopad	1,29	1,58	12,54	12,71	8,02	16,30	16,38	10,76	8,36	6,75	11,37	
	studenj	2,10	2,39	11,91	12,02	7,97	14,91	15,38	5,98	9,19	7,56	11,07	
	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	siječanj	1,37	1,71	11,26	11,56	7,49	15,20	15,27	9,72	7,74	7,43	7,87	
Relativna važnost ^a		-	-	56,76	52,24	24,64	27,60	27,24	0,36	4,52	1,28	3,24	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici); ^b Izvršena je revizija podataka od ožujka 1996. godine nadalje; ^c Izvršena je revizija podataka za razdoblje od veljače do prosinca 2002. godine.

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u kolonama 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, između ostaloga, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u kolonama 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankovnom tržištu novca, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na tržištu novca izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekononočnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U

razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekononočnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U kolonama od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica razvrstani po ročnosti i po sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijanjem na zahjev.

Podaci o kamatnim stopama poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadnu kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, uz iznimku kamatnih stopa na okvirne kredite po žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na temelju stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite			Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite		
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1992.	prosinac	20,41	9,90	....	....	21,41	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	21,84	19,00	....	....	23,14	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	11,99	12,38	....	....	11,65	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	....	....	17,18	19,06	12,27
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	....	....	19,50	21,46	10,77
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	....	....	13,61	14,95	9,71
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	....	....	6,95	8,37	5,71
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	....	....	6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	....	....	7,70	7,49	8,05
2001.	listopad	9,37	9,24	9,61	7,56	9,45	7,71	10,97	....	....	5,93	5,65	6,27
	studen	9,68	9,36	9,24	11,65	9,87	7,89	11,00	....	....	5,61	5,58	5,84
	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	....	....	5,94	5,70	7,27
2002.	siječanj	9,55	9,79	9,36	12,22	9,44	7,54	10,95	8,80	11,57	8,26	8,53	7,61
	veljača	9,28	9,76	9,37	11,21	9,12	7,29	10,21	8,54	10,61	7,76	7,58	8,36
	ožujak	9,21	9,08	8,57	11,32	9,24	7,03	10,10	8,22	10,36	6,20	6,44	5,86
	travanj	8,19	9,08	8,42	11,69	8,01	6,56	9,81	7,95	10,16	6,38	6,62	6,05
	svibanj	8,63	8,75	8,04	11,57	8,60	7,01	9,67	7,73	10,13	7,48	7,74	6,41
	lipanj	8,21	8,25	7,57	11,66	8,20	7,14	8,83	7,55	9,06	6,71	6,65	6,89
	srpanj	8,12	8,70	7,98	11,44	7,99	6,57	9,48	7,35	10,16	6,48	6,69	6,24
	kolovoz	7,99	8,70	7,95	11,52	7,83	6,61	9,40	7,37	10,14	6,55	6,48	6,61
	rujan	8,54	9,16	8,41	10,97	8,39	6,57	9,59	7,40	10,35	5,79	7,02	5,19
	listopad	8,04	8,67	7,89	11,39	7,91	6,42	9,51	7,38	10,27	6,18	7,00	5,51
	studen	8,29	8,57	7,94	11,30	8,22	6,52	9,36	7,37	10,10	6,46	6,60	6,28
	prosinac	8,25*	9,34*	8,72	11,37*	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	siječanj	8,09	8,35	7,74	10,39	8,01	6,73	9,01	7,24	9,76	6,19	6,70	5,59
	Relativna važnost ^a	36,09	8,59	6,62	1,97	27,50	12,04	15,46	4,60	10,86	7,15	3,91	3,24

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica. Osnova za iz-

računavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadnu kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U kolonama od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica razvrstani po ročnosti i po sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijecom na zah- tjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima, prikazane u kolona- ma 12, 13 i 14, odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stran- im valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljed- njem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuh- vaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule									
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oročene depozite						
					Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite			
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1992.	prosinac	434,47	184,69	1.867,18	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	27,42	18,16	52,16	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	5,03	3,55	9,65	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62	
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88	
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06	
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56	
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18	
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63	
2001.	listopad	3,06	1,43	6,24	6,19	6,46	6,09	7,57	8,02	7,11	
	studen	2,99	1,42	5,93	5,90	6,18	5,81	6,92	8,00	6,27	
	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70	
2002.	siječanj	2,48	1,34	5,79	5,74	6,31	5,45	7,53	7,74	6,85	
	veljača	2,32	1,25	5,47	5,41	5,93	5,01	7,20	7,59	5,73	
	ožujak	2,02	1,16	5,06	5,00	5,55	4,59	7,24	7,47	5,70	
	travanj	1,94	1,18	4,58	4,56	5,62	3,80	5,15	7,12	3,06	
	svibanj	1,97	1,16	4,60	4,52	5,54	3,85	7,23	7,45	3,39	
	lipanj	1,91	1,16	4,51	4,45	5,48	3,36	6,51	7,37	2,66	
	srpanj	1,75	1,01	4,25	4,23	5,45	2,96	4,54	7,57	1,97	
	kolovoz	1,77	1,00	4,04	3,97	5,45	3,07	6,20	7,57	3,72	
	rujan	1,71	0,98	4,18	4,10	5,24	3,17	6,46	7,33	1,82	
	listopad	1,67	0,95	3,75	3,68	5,22	2,61	6,09	7,21	2,26	
	studen	1,58	0,94	3,52	3,44	4,36	2,80	5,56	7,11	2,37	
prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23		
2003.	siječanj	1,61	0,92*	3,45*	3,34	4,21	2,77	6,62	7,27	1,53	
Relativna važnost ^a		41,49	33,48	4,68	4,51	1,78	2,73	0,17	0,15	0,02	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule poslovnih banaka i štedionica dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica.

U koloni 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U koloni 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih ka-

matnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u koloni 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (kolona 3) sve su komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G4a: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
							Stanovništva		Trgovačkih društava		
							EUR	USD	EUR	USD	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1992.	prosinac	6,04	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	5,91	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	6,95	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53	....
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39	....
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40	....
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74	....
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30	....
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29	....
2001.	rujan	4,98	5,37	3,84	2,83	0,76	0,75	0,86	0,84	0,56	....
	listopad	4,58	4,84	3,07	2,75	0,73	0,73	0,81	0,83	0,51	....
	studen	4,40	4,61	3,50	2,59	0,70	0,73	0,81	0,71	0,33	....
	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40	....
2002.	siječanj	2,99	3,77	1,58	2,72	0,67	0,67	0,70	0,74	0,38	....
	veljača	3,32	4,22	3,80	2,62	0,67	0,67	0,70	0,65	0,63	....
	ožujak	2,89	4,58	6,04	2,62	0,60	0,60	0,64	0,61	0,40	....
	travanj	3,76	3,87	5,22	2,60	0,59	0,61	0,61	0,56	0,38	....
	svibanj	2,78	4,15	3,58	2,57	0,61	0,60	0,58	0,83	0,49	....
	lipanj	3,39	4,54	3,20	2,58	0,59	0,58	0,56	0,77	0,43	....
	srpanj	3,59	4,11	3,66	2,59	0,58	0,57	0,52	0,79	0,38	....
	kolovoz	3,44	3,66	4,90	2,59	0,57	0,56	0,48	0,60	0,87	....
	rujan	3,39	4,03	3,53	2,56	0,53	0,54	0,43	0,69	0,41	....
	listopad	3,62	3,57	4,54	2,54	0,53	0,53	0,42	0,65	0,44	....
	studen	3,58	3,97	4,87	2,54	0,51	0,52	0,42	0,56	0,42	....
	prosinac	2,92 ^a	3,45 ^a	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38	....
2003.	siječanj	3,61 ^b	3,47	4,45	2,54	0,50	0,52	0,42	0,50	0,35	....
Relativna važnost ^a		1,73	1,17	0,13	56,78	35,33	25,38	4,75	3,94	1,26	....

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici); ^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 64,72 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava (javni i ostali) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite poslovnih banaka i štedionica dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica.

U koloni 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u kolonama 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (kolona 3), od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite, prikazana u koloni 6, odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene depozite s valutnom klauzulom, pri čemu su sve komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (kolona 7) su stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih

Tablica G4b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Na dugoročne depozite					
			Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
EUR	USD	EUR		USD	EUR	USD	EUR		USD			
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1992.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1993.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1994.	prosinac	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....	....
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	listopad	3,61	3,45	3,46	3,36	3,88	2,85	4,64	4,64	4,80	5,92	2,41
	studenj	3,40	3,21	3,24	3,17	3,59	2,25	4,56	4,59	4,36	4,81	3,02
	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	siječanj	3,75	3,41	3,63	3,18	3,35	1,24	4,82	5,08	4,52	3,73	0,32
	veljača	3,39	3,22	3,35	2,88	3,33	1,92	4,73	4,95	4,38	3,51	2,75
	ožujak	3,31	3,17	3,42	2,82	3,27	1,98	4,57	4,75	4,17	3,65	-
	travanj	3,31	3,17	3,33	2,76	3,36	1,91	4,51	4,72	4,20	3,50	6,46
	svibanj	3,24	3,13	3,31	2,77	3,31	1,94	4,36	4,66	4,17	2,54	-
	lipanj	3,17	3,07	3,34	2,74	3,24	1,75	4,56	4,73	4,21	3,51	0,76
	srpanj	3,28	3,14	3,36	2,69	3,41	1,89	4,52	4,68	4,25	3,69	2,90
	kolovoz	3,33	3,14	3,40	2,63	3,27	1,84	4,66	4,84	4,03	3,62	0,00
	rujan	3,28	3,16	3,35	2,59	3,29	1,89	4,47	4,64	3,87	4,18	-
	listopad	3,19	3,07	3,30	2,29	3,21	1,84	4,34	4,57	3,86	3,50	3,68
2003.	studenj	3,12	3,00	3,25	2,19	3,20	1,49	4,46	4,61	3,80	3,53	-
	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
	siječanj	3,09	2,91	3,29	2,20	2,76	1,44	4,42	4,63	3,85	3,28	4,60
Relativna važnost ^a		21,44	18,95	12,11	1,77	3,13	1,93	2,50	2,01	0,26	0,22	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

stopa na ukupne devizne oročene depozite (kolona 12) su iznosi pripadnih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (kolona 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (kolona 18).

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G5: Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja

U milijunima EUR, tekući tečaj

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002. ^a	2002.				2003.	
							III.	VI.	IX.	XII. ^b	I. ^a	II. ^a
A. Kupnja inozemnih sredstava plaćanja												
1. Pravne osobe	2.506,4	3.186,0	2.924,9	3.316,4	5.012,4	7.112,1	706,0	573,9	551,2	774,6	724,8	677,3
2. Fizičke osobe	2.093,4	2.273,5	2.170,0	2.549,2	3.339,9	3.351,8	241,0	275,5	251,3	252,1	194,8	225,8
2.1. Domaće fizičke osobe	1.695,5	1.854,5	1.794,7	2.021,1	2.684,5	2.385,2	226,6	223,2	204,2	238,7		
2.2. Strane fizičke osobe	397,9	419,1	375,3	528,0	655,4	474,4	14,4	52,4	47,2	13,5		
3. Banke	1.002,3	1.138,2	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	471,7	405,8	446,7	552,7	571,2	334,4
4. Hrvatska narodna banka	57,1	582,2	934,8	168,2	481,7	294,4	73,9	–	–	–	74,6	90,5
Ukupno (1+2+3+4)	5.659,1	7.179,9	7.234,0	8.475,2	12.820,1	16.754,2	1.492,7	1.255,2	1.249,3	1.579,4	1.565,3	1.328,0
B. Prodaja inozemnih sredstava plaćanja												
1. Pravne osobe	4.513,7	4.656,0	4.487,0	5.414,8	8.534,2	11.227,4	785,6	860,3	1.044,2	1.141,8	981,2	965,3
2. Fizičke osobe	925,9	1.011,8	893,1	963,6	1.253,5	1.344,9	93,3	78,0	107,1	121,5	121,5	98,8
2.1. Domaće fizičke osobe	925,2	1.011,5	892,7	962,8	1.252,3	1.097,1	93,2	77,7	106,5	121,3		
2.2. Strane fizičke osobe	0,7	0,3	0,4	0,6	1,2	3,2	0,1	0,3	0,6	0,2		
3. Banke	1.002,3	1.138,2	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	471,7	405,8	446,7	552,7	571,2	334,4
4. Hrvatska narodna banka	257,8	217,0	48,3	284,2	915,7	745,3	237,9	173,1	–	0,1		
Ukupno (1+2+3+4)	6.699,7	7.022,9	6.632,8	9.104,1	14.689,5	19.313,7	1.588,5	1.517,2	1.598,0	1.816,1	1.673,9	1.398,5
C. Neto kupnja poslovnih banaka (A-B)												
1. Pravne osobe	-2.007,4	-1.470,1	-1.562,1	-2.098,4	-3.521,9	-4.115,1	-79,5	-286,4	-493,0	-367,2	-256,5	-288,0
2. Fizičke osobe	1.167,5	1.261,7	1.276,8	1.585,4	2.086,3	2.006,8	147,8	197,5	144,2	130,7	73,3	126,9
2.1. Domaće fizičke osobe	770,3	843,0	901,9	1.058,2	1.432,2	1.288,3	133,5	145,5	97,7	117,4		
2.2. Strane fizičke osobe	397,3	418,7	374,9	527,3	654,2	471,0	14,3	52,0	46,6	13,3		
3. Hrvatska narodna banka	-200,7	365,2	886,5	-116,0	-434,0	-450,9	-164,0	-173,1	–	-0,1	74,6	90,5
Ukupno (1+2+3)	-1.040,6	156,8	601,2	-628,9	-1.869,6	-2.559,3	-95,7	-262,0	-348,7	-236,7	-108,6	-70,5
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke												
Kupnja inozemnih sredstava plaćanja	78,5	254,5	1.044,9	405,8	536,8	197,5	–	–	–	137,5		89,7
Prodaja inozemnih sredstava plaćanja	8,4	279,5	100,4	86,9	2,6	3,3	–	1,3	–	–	89,6	

^a Preliminarni podaci; ^b Revidirani podaci.

Tablica G5: Trgovanje poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja obuhvaćaju transakcije kupnje i prodaje inozemnih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, banke, Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća poslovnih banaka o trgo-

ni inozemnim sredstvima plaćanja, koja se redovito dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci. Iznosi su iskazani u eurima, prethodnom konverzijom iz originalnih valuta prema prosječnom tečaju HNB-a za izvještajno razdoblje. Ostale se transakcije HNB-a odnose na prodaje i kupnje inozemnih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.452,8	-1.397,8	-438,9	-741,2	-629,6	-805,7	1.185,1	-491,0	-885,4	-727,7	1.024,6
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-2.158,8	-2.030,2	-1.322,1	-1.706,9	-852,2	-1.059,9	947,0	-741,9	-1.126,6	-998,6	736,7
1.1. Prihodi	8.939,6	8.365,1	8.994,5	10.036,0	1.787,6	2.179,6	3.928,7	2.140,1	1.767,8	2.532,4	4.302,4
1.2. Rashodi	-11.098,4	-10.395,3	-10.316,6	-11.742,9	-2.639,7	-3.239,5	-2.981,7	-2.882,0	-2.894,4	-3.531,0	-3.565,6
2. Robe i usluge (3+4)	-1.994,8	-1.673,4	-935,9	-1.174,9	-711,0	-797,4	1.050,5	-717,1	-898,4	-819,7	772,5
2.1. Prihodi	8.544,7	8.117,8	8.663,1	9.633,3	1.689,8	2.085,9	3.794,9	2.062,7	1.664,0	2.422,4	4.190,8
2.2. Rashodi	-10.539,5	-9.791,1	-9.598,9	-10.808,2	-2.400,8	-2.883,3	-2.744,3	-2.779,8	-2.562,4	-3.242,1	-3.418,3
3. Robe	-4.071,5	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-826,4	-1.251,3	-1.003,8	-1.019,9	-1.011,6	-1.381,4	-1.410,9
3.1. Prihodi	4.580,6	4.394,7	4.567,2	4.758,7	1.111,4	1.164,1	1.221,2	1.262,0	1.051,2	1.250,2	1.319,4
3.2. Rashodi	-8.652,0	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-1.937,8	-2.415,4	-2.224,9	-2.281,8	-2.062,8	-2.631,6	-2.730,4
4. Usluge	2.076,7	1.625,2	2.267,9	2.926,4	115,4	453,9	2.054,3	302,8	113,2	561,7	2.183,4
4.1. Prihodi	3.964,1	3.723,0	4.095,9	4.874,6	578,4	921,8	2.573,7	800,8	612,8	1.172,2	2.871,3
4.2. Rashodi	-1.887,4	-2.097,8	-1.828,0	-1.948,2	-462,9	-467,9	-519,4	-498,0	-499,6	-610,5	-687,9
5. Dohodak	-164,0	-356,8	-386,2	-532,0	-141,2	-262,5	-103,5	-24,8	-228,2	-178,9	-35,8
5.1. Prihodi	394,9	247,3	331,4	402,7	97,8	93,8	133,8	77,4	103,8	110,0	111,6
5.2. Rashodi	-558,9	-604,2	-717,6	-934,7	-239,0	-356,2	-237,3	-102,2	-331,9	-288,9	-147,3
6. Tekući transferi	706,0	632,5	883,2	965,7	222,6	254,1	238,1	250,9	241,2	270,9	287,9
6.1. Prihodi	919,1	967,4	1.101,0	1.174,5	269,4	297,9	289,7	317,6	302,3	334,9	332,7
6.2. Rashodi	-213,1	-335,0	-217,8	-208,8	-46,8	-43,8	-51,6	-66,7	-61,1	-64,1	-44,8
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	1.469,0	2.372,7	1.203,2	1.208,7	322,2	761,3	-205,6	330,8	1.199,3	1.262,6	108,6
B1. Kapitalne transakcije	19,1	24,9	20,9	133,0	3,4	119,3	4,4	5,9	5,6	7,8	7,5
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	1.601,5	2.726,3	1.764,5	2.388,7	458,8	1.028,7	204,1	697,1	1.423,3	1.511,6	260,4
1. Izravna ulaganja	834,9	1.413,3	1.077,2	1.423,8	181,2	282,6	331,2	628,7	230,0	306,6	70,2
1.1. U inozemstvo	-97,5	-44,8	0,2	-154,6	37,4	15,6	-156,3	-51,3	-8,4	-31,3	-37,1
1.2. U Hrvatsku	932,4	1.458,1	1.077,0	1.578,4	143,8	267,0	487,5	680,0	238,4	337,9	107,3
2. Portfeljna ulaganja	14,9	570,2	722,2	723,1	575,9	27,3	179,4	-59,6	21,3	246,5	-42,4
2.1. Sredstva	-0,1	-0,3	-0,2	-6,3	0,0	3,2	36,0	-45,4	-19,7	9,7	0,2
2.2. Obveze	15,1	570,5	722,3	729,4	576,0	24,1	143,4	-14,2	40,9	236,8	-42,7
3. Ostala ulaganja	751,7	742,7	-34,9	241,9	-298,3	718,8	-306,5	127,9	1.172,0	958,5	232,7
3.1. Sredstva	348,8	-117,7	-847,5	307,8	84,5	248,3	-518,6	493,7	1.016,5	373,5	-153,8
3.2. Obveze	402,9	860,5	812,6	-65,9	-382,8	470,5	212,1	-365,7	155,5	585,0	386,4
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-151,5	-378,5	-582,1	-1.313,1	-140,0	-386,8	-414,1	-372,2	-229,5	-256,9	-159,2
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-16,2	-974,9	-764,4	-467,5	307,4	44,5	-979,5	160,2	-313,9	-534,9	-1.133,2

^a Preliminarni podaci.

Tablice H1 – H5: Platna bilanca

Platna bilanca sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Skupine izvora podataka za sastavljanje su: izvješća Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Zavoda za platni promet, poslovnih banaka, poduzeća i Hrvatske narodne banke, te statistička istraživanja Instituta za turizam i Hrvatske narodne banke.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u američkim dolarima (USD) i domicilnoj valuti (HRK). Pri sastavljanju platne bilance u obje izvještajne valute koriste se identične skupine izvora podataka, te identična načela obuhvata transakcija i procedure sastavljanja pojedinih stavki. Ovisno o raspoloživim izvorima podataka, preračunavanje vrijednosti transakcija iz originalnih valuta u izvještajne valute obavlja se:

- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na dan transakcije,
- primjenom mjesečnih i tromjesečnih srednjih prosječnih tečajeva Hrvatske narodne banke,
- pri procjeni transakcija koje čine razliku stanja vrednovanih prema tečaju na kraju razdoblja, promjene stanja u originalnim valutama pretvaraju se u dolarske i kunske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta u odnosu prema američkom dolaru.

Platnobilančne stavke Izvoz i Uvoz robe iskazuju se prema fob paritetu. Osnovni izvor podataka za te pozicije su Priopćenja Državnog zavoda za statistiku o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Podaci Državnog zavoda za statistiku modificiraju se prema prihvaćenoj metodologiji za sastavljanje platne bilance: uvoz robe, u statistici međunarodne robne razmjene iskazan prema cif paritetu, prilagođava se fob paritetu (prilagodba za klasifikaciju), a obje se stavke (izvoz i uvoz robe) prilagođuju za obuhvat kako bi odgovarale definiciji robe kao platnobilančne kategorije, a nisu sadržane u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Kod izvoza robe, počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, obuhvat je uvećan za procjenu potrošnje inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama, dobivenu na temelju Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam. Kod uvoza robe, razlika između cif i fob pariteta procjenjuje se na temelju statističkog istraživanja HNB-a na uzorcima najvećih i velikih uvoznika, a tako dobivena vrijednost uvoza (fob) dopunjava se podacima o popravcima brodova i njihovoj opskrbi u lukama iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom te procjenom individualnih kupovina hrvatskih građana u inozemstvu, dobivenom na temelju statističkog istraživanja HNB-a (od prvog tromjesečja 1999. godine koriste se procjene na temelju Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam). U razdoblju od 1993. do 1996. godine uvoz robe iz statistike međuna-

Tablica H2: Platna bilanca – robe i usluge

U milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
1. Robe	-4.071,5	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-826,4	-1.251,3	-1.003,8	-1.019,9	-1.011,6	-1.381,4	-1.410,9
1.1. Prihodi	4.580,6	4.394,7	4.567,2	4.758,7	1.111,4	1.164,1	1.221,2	1.262,0	1.051,2	1.250,2	1.319,4
1.1.1. Izvoz fob u vanjskotrgovinskoj statistici	4.517,2	4.302,5	4.431,6	4.665,9	1.093,3	1.141,4	1.196,6	1.234,6	1.033,9	1.228,7	1.291,3
1.1.2. Prilagodbe za obuhvat	63,4	92,2	135,6	92,8	18,1	22,7	24,6	27,4	17,2	21,5	28,1
1.2. Rashodi	-8.652,0	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-1.937,8	-2.415,4	-2.224,9	-2.281,8	-2.062,8	-2.631,6	-2.730,4
1.2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-8.275,6	-7.798,6	-7.886,5	-9.147,1	-2.009,3	-2.508,4	-2.279,0	-2.350,4	-2.142,5	-2.748,6	-2.829,2
1.2.2. Prilagodbe za obuhvat	-964,0	-448,4	-444,4	-362,3	-71,2	-85,1	-107,7	-98,3	-72,4	-78,1	-102,1
1.2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	587,6	553,7	559,9	649,4	142,7	178,1	161,8	166,9	152,1	195,2	200,9
2. Usluge	2.076,7	1.625,2	2.267,9	2.926,4	115,4	453,9	2.054,3	302,8	113,2	561,7	2.183,4
2.1. Prijevoz	229,5	83,8	178,6	166,8	45,1	38,9	49,0	33,8	30,4	23,0	49,2
2.1.1. Prihodi	565,7	484,0	557,3	588,6	135,2	154,2	160,7	138,5	118,1	141,3	177,3
2.1.2. Rashodi	-336,2	-400,1	-378,7	-421,8	-90,1	-115,3	-111,7	-104,7	-87,6	-118,3	-128,1
2.2. Putovanja – turizam	2.133,2	1.742,0	2.189,9	2.728,6	80,9	391,8	1.981,0	274,9	95,0	551,7	2.096,0
2.2.1. Prihodi	2.733,4	2.493,4	2.758,0	3.335,0	237,5	533,2	2.151,2	413,1	236,7	756,9	2.350,0
2.2.2. Rashodi	-600,3	-751,4	-568,1	-606,4	-156,6	-141,4	-170,2	-138,2	-141,7	-205,2	-254,0
2.3. Ostale usluge	-286,0	-200,6	-100,6	31,0	-10,6	23,1	24,3	-5,9	-12,3	-13,0	38,2
2.3.1. Prihodi	665,0	745,7	780,6	951,0	205,6	234,3	261,8	249,2	258,0	274,0	344,1
2.3.2. Rashodi	-951,0	-946,3	-881,2	-920,0	-216,2	-211,2	-237,5	-255,1	-270,3	-287,0	-305,9
Ukupno (1+2)	-1.994,8	-1.673,4	-935,9	-1.174,9	-711,0	-797,4	1.050,5	-717,1	-898,4	-819,7	772,5

^a Preliminarni podaci.

rodne robne razmjene dopunjava se i procjenom uvoza u slobodne carinske zone (izrađenom u HNB-u), dok su od 1997. godine podaci o tom uvozu sadržani u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, prihodi i rashodi vezani uz transportne usluge sastavljaju se korištenjem podataka iz novog istraživanja HNB-a o uslugama u međunarodnom prijevozu, uz dvije iznimke: prvo, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza sastavljaju se korištenjem podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, drugo, dio rashoda od transportnih usluga koji se odnosi na prijevoz robe prilikom uvoza u RH temelji se na anketi najvećih hrvatskih uvoznika (a koja se provodi u sklopu prilagodbe podataka o uvozu robe sa cif pariteta na fob paritet).

Prihodi od putovanja – turizam računaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na temelju rezultata Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam, a dopunjuju se podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o zdravstvenim uslugama pruženim nerezidentima.

Rashodi za putovanja – turizam izračunavaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na temelju rezultata Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, a dopunjuju se podacima o deviznim rashodima HZZO-a.

Ostale usluge uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom koji se odnose na investicijske radove u inozemstvu, provizije za zastupanje, usluge osiguranja, usluge otpremništva, poštanske usluge te troškove hrvatskih predstavništava u inozemstvu. Tim se kategorijama dodaje i dio neklasificiranih usluga koji se može objasniti linearnim trendom te procjena izdataka međunarodnih mirovnih i humanitarnih misija na robu i usluge u Republici Hrvatskoj, izrađena na temelju statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Račun dohotka uključuje podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o naknadama zaposlenima, plaćanjima i naplatama po osnovi kamata, podatke iz statističkog istraživanja HNB-a o isplaćenim i naplaćenim dohocima od inozemnih izravnih i portfeljnih ulaganja privatnih sektora, podatke Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet o isplaćenim dohocima od inozemnih portfeljnih ulaganja u službene sektore te procjenu prihoda od faktorskih usluga rezidenata

mirovnim i humanitarnim misijama u Republici Hrvatskoj, izrađena na temelju statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o dohocima od inozemnih izravnih ulaganja ne sadrže podatke o zadržanoj dobiti.

Tekući transferi sektora države uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o isplatama mirovina i ostalih socijalnih potpora, novčane pomoći i darove te podatke iz statistike robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom o izvozu i uvozu robe bez obveze plaćanja protuvrijednosti.

Prihodi od transfera ostalih sektora uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka primljenih iz inozemstva, koji se uvećavaju za procjenu neregistriranih transfera. Ta se procjena bilježila u razdoblju od 1993. do 1998. kao 15% razlike između neobjašnjena deviznog priljeva i odljeva sektora stanovništvo. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, uključeni su podaci o otkupu inozemnih deviznih čekova od domaćih fizičkih osoba.

Devizni priljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac otkupljen na mjenjačkim mjestima od rezidenata i strani efektivni novac položen na devizne račune rezidenata kod domaćih banaka uvećan za prihode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacija, doznaka u turizmu te ostalih prihoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni priljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene prihode od turizma i procijenjenu potrošnju inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam), te za procijenjenu potrošnju pripadnika mirovnih i humanitarnih misija u Republici Hrvatskoj na robu i usluge.

Devizni odljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac kupljen na mjenjačkim mjestima i strani efektivni novac podignut s deviznih računa rezidenata kod domaćih banaka uvećan za rashode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacije, doznaka u turizmu te ostalih rashoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni odljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene rashode turizma i procijenjenu potrošnju domaćih

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

U milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.t. ^a
1. Dohodak	-164,0	-356,8	-386,2	-532,0	-141,2	-262,5	-103,5	-24,8	-228,2	-178,9	-35,8
1.1. Naknade zaposlenima	69,7	60,3	69,6	124,5	28,8	29,6	31,9	34,3	34,6	36,5	39,8
1.1.1. Prihodi	81,0	75,2	82,7	137,3	31,6	32,7	34,7	38,2	38,3	40,3	44,7
1.1.2. Rashodi	-11,4	-14,9	-13,1	-12,8	-2,9	-3,1	-2,8	-3,9	-3,8	-3,9	-4,9
1.2. Dohodak od izravnih ulaganja	-100,6	-66,8	-134,1	-319,1	-9,5	-227,1	-75,4	-7,0	-103,1	-179,2	-35,9
1.2.1. Prihodi	5,3	2,7	5,5	20,2	1,1	9,7	1,9	7,4	0,6	3,4	3,4
1.2.2. Rashodi	-105,9	-69,6	-139,5	-339,2	-10,6	-236,9	-77,3	-14,4	-103,7	-182,6	-39,3
1.3. Dohodak od portfeljna ulaganja	-102,6	-129,2	-178,8	-218,1	-123,7	-23,8	-65,5	-5,1	-139,5	-9,0	-27,3
1.3.1. Prihodi	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Rashodi	-102,8	-129,3	-178,8	-218,1	-123,7	-23,8	-65,5	-5,1	-139,5	-9,0	-27,3
1.4. Dohodak od ostalih ulaganja	-30,5	-221,1	-142,8	-119,4	-36,7	-41,1	5,5	-47,0	-20,1	-27,2	-12,4
1.4.1. Prihodi	308,3	169,3	243,3	245,2	65,1	51,3	97,1	31,7	64,9	66,2	63,5
1.4.2. Rashodi	-338,8	-390,4	-386,1	-364,6	-101,8	-92,4	-91,7	-78,7	-84,9	-93,4	-75,9
2. Tekući transferi	706,0	632,5	883,2	965,7	222,6	254,1	238,1	250,9	241,2	270,9	287,9
2.1. Država	-9,2	-130,3	21,7	56,7	14,9	22,7	12,1	7,0	4,0	6,8	4,5
2.1.1. Prihodi	77,6	76,2	118,0	125,5	27,7	35,2	28,9	33,8	27,6	30,4	14,3
2.1.2. Rashodi	-86,8	-206,5	-96,3	-68,9	-12,8	-12,5	-16,8	-26,8	-23,6	-23,5	-9,9
2.2. Ostali sektori	715,2	762,7	861,5	909,0	207,7	231,5	226,0	243,9	237,2	264,1	283,4
2.2.1. Prihodi	841,5	891,2	983,0	1.049,0	241,7	262,7	260,8	283,8	274,6	304,6	318,3
2.2.2. Rashodi	-126,3	-128,5	-121,5	-139,9	-34,0	-31,3	-34,8	-39,9	-37,4	-40,5	-34,9
Ukupno (1+2)	542,0	275,6	497,0	433,7	81,4	-8,3	134,6	226,1	13,0	92,0	252,1

^a Preliminarni podaci.

putnika u inozemstvu ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam). Rashodi od transfera ostalih sektora temelje se na podacima o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka u inozemstvu (iz statistike platnog prometa s inozemstvom).

Kapitalni račun sastoji se od podataka o prihodima i rashodima s osnove iseljeničkih transfera (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom).

Inozemna izravna i portfeljna ulaganja uključuju podatke o tim ulaganjima iz statističkog istraživanja HNB-a te podatke iz registara vrijednosnih papira službenih sektora (središnje banke i središnje države) kod Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o inozemnim izravnim ulaganjima privatnih sektora (banke i ostali sektori) ne sadrže dužnička izravna ulaganja, kao ni zadržanu dobit ulagača.

Ostala ulaganja klasificirana su prema sljedećim institucionalnim sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu, organe lokalne uprave i samouprave te lokalne fondove. Sektor banke uključuje poslovne banke.

Pozicija Sredstva – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i obuhvaća podatke o plaćenim avansima za uvoz robe od strane hrvatskih uvoznika, a od prvog tromjesečja 1999. godine obuhvaća i podatke o kreditima s dospijecom do 90 dana koje su hrvatski izvoznici odobrili inozemnim kupcima te podatke o odobrenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Pozicija Sredstva – Krediti sadrži podatke o kreditima odobrenim inozemstvu prema institucionalnim sektorima. Podaci se dobivaju iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se temelji na prvobitno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Banke u razdoblju od 1993. do 1998. prikazuje promjenu stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjenu za dio deviznih sredstava koje poslovne banke deponiraju u HNB-u kao dio obvezne pričuve. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, promje-

ne na transakcijskoj osnovi procijenjene su tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta prema američkom dolaru sadržanih u aktivi banaka. Pozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Ostali sektori u razdoblju od 1993. do 1998. obuhvaća dio neto deviznog priljeva sektora stanovništvo koji nije klasificiran na tekući račun, a što iznosi 85% neto neobjašnjena deviznog priljeva preko sektora stanovništvo. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta se pozicija ne procjenjuje.

Pozicija Obveze – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i uključuje podatke o kreditima s dospijecom do 90 dana koje hrvatski uvoznici koriste od inozemnih dobavljača. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta pozicija obuhvaća i podatke o primljenim avansima za izvoz robe koje su hrvatski izvoznici primili od inozemnih kupaca, te podatke o primljenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Podaci o kreditima primljenim iz inozemstva i pripadajućim kašnjenjima prikazuju se prema institucionalnim sektorima, a dobivaju se iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se temelji na prvobitno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Pozicija Obveze – Valuta i depoziti obuhvaća promjene dijelova devizne i kunske inozemne pasive sektora monetarne vlasti (HNB-a) i banke, koji se odnose na tekuće račune, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom, depozite po viđenju te depozitni novac.

Promjene međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke na transakcijskoj osnovi procijenjene su korištenjem računovodstvenih podataka o stanjima deviznih pričuva u pojedinim valutama krajem mjeseca. Procjena transakcija za razdoblje od 1993. do 4. tromjesečja 1998. napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama u odnosu prema američkom dolaru. Počevši od prvog tromjesečja 1999., izvor podataka o promjenama međunarodnih pričuva jest Izvješće o transakcijama deviznim pričuvama, koje sastavlja Direkcija računovodstva Hrvatske narodne banke.

Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja

U milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
SREDSTVA	348,8	-117,7	-847,5	308,4	84,5	248,9	-518,6	493,7	1.016,5	373,5	-153,8
1. Trgovinski krediti	-19,5	-292,1	97,8	56,7	124,3	-62,5	70,9	-76,1	45,0	-20,5	14,5
1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	-19,5	-292,1	97,8	56,7	124,3	-62,5	70,9	-76,1	45,0	-20,5	14,5
1.2.1. Dugoročni krediti	0,0	-20,7	2,4	8,3	4,2	3,2	0,6	0,3	-8,7	1,9	-6,1
1.2.2. Kratkoročni krediti	-19,5	-271,4	95,4	48,4	120,1	-65,7	70,3	-76,3	53,7	-22,4	20,5
2. Krediti	0,0	-23,5	2,7	-12,4	-10,2	6,6	-7,5	-1,4	-4,3	-13,6	-3,4
2.1. Država	0,0	1,1	0,0	-3,2	-4,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	-0,3
2.1.1. Dugoročni krediti	0,0	1,1	0,0	-3,2	-4,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	-0,3
2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Banke	0,0	-24,6	2,7	-9,2	-6,2	6,6	-7,5	-2,2	-4,3	-13,6	-2,0
2.2.1. Dugoročni krediti	0,0	-14,8	2,3	-3,0	1,8	3,8	-8,6	0,1	-0,7	-4,8	-3,0
2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	-9,8	0,4	-6,3	-8,0	2,8	1,2	-2,2	-3,5	-8,8	1,1
2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,1
2.3.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,0
2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
3. Valuta i depoziti	368,3	197,9	-948,1	264,1	-29,7	304,8	-582,1	571,1	975,8	407,6	-164,8
3.1. Država	-22,3	12,3	-26,7	-15,2	-64,3	10,6	53,1	-14,6	3,4	75,1	-44,1
3.2. Banke	406,1	185,6	-921,4	-1.613,7	34,6	294,2	-635,2	-1.307,3	972,4	332,5	-120,7
3.3. Ostali sektori	-15,5	0,0	0,0	1.893,0	0,0	0,0	0,0	1.893,0	0,0	0,0	0,0
OBVEZE	402,9	860,5	812,6	-65,9	-382,8	470,5	212,1	-365,7	155,5	585,2	386,6
1. Trgovinski krediti	-466,9	310,6	280,1	65,1	-423,8	322,2	301,1	-134,5	-112,6	393,0	42,8
1.1. Država	0,0	0,9	-3,2	1,1	0,0	1,1	0,0	0,0	0,4	0,0	-0,2
1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	-1,0	-0,5	1,1	0,0	1,1	0,0	0,0	0,4	0,0	-0,2
1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	1,9	-2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	-466,9	309,7	283,3	64,0	-423,8	321,1	301,1	-134,5	-113,0	393,1	43,0
1.2.1. Dugoročni krediti	0,0	-9,4	-9,4	-27,4	-3,8	9,0	-15,9	-16,6	-0,7	1,0	-5,0
1.2.2. Kratkoročni krediti	-466,9	319,1	292,8	91,4	-419,9	312,1	317,0	-117,9	-112,3	392,1	48,0
2. Krediti	1.045,7	514,2	637,4	-331,7	-35,7	100,4	-86,6	-309,8	96,2	-93,7	145,7
2.1. Hrvatska narodna banka	-8,9	-31,4	-28,7	-30,8	0,0	-13,8	-3,1	-13,9	-3,0	-13,7	-3,1
2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-8,9	-31,4	-28,7	-30,8	0,0	-13,8	-3,1	-13,9	-3,0	-13,7	-3,1
2.1.1.1. Korištenja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Otplate	-8,9	-31,4	-28,7	-30,8	0,0	-13,8	-3,1	-13,9	-3,0	-13,7	-3,1
2.1.2. Otplate	-8,9	-31,4	-28,7	-30,8	0,0	-13,8	-3,1	-13,9	-3,0	-13,7	-3,1
2.2. Država	-61,4	185,2	270,4	-344,9	23,0	-7,8	-33,8	-326,3	89,6	22,1	138,6
2.2.1. Dugoročni krediti	-12,2	169,7	-16,4	15,1	23,0	-7,8	-33,8	33,7	89,6	22,1	138,6
2.2.1.1. Korištenja	248,0	235,1	235,1	164,7	50,6	11,8	43,9	58,3	119,1	46,1	177,5
2.2.1.2. Otplate	-260,2	-65,5	-251,5	-149,6	-27,6	-19,7	-77,7	-24,6	-29,5	-24,1	-38,9
2.2.2. Kratkoročni krediti (neto)	-49,2	15,5	286,9	-360,0	0,0	0,0	0,0	-360,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Banke	311,6	-5,7	100,7	117,1	-19,0	123,3	-28,4	41,1	0,4	-50,5	-232,4
2.3.1. Dugoročni krediti	362,3	-7,2	107,4	123,2	-17,1	118,5	-28,4	50,3	0,0	-50,9	-232,6
2.3.1.1. Korištenja	517,0	494,6	651,9	729,9	84,8	187,0	348,1	110,0	70,1	28,8	78,9
2.3.1.2. Otplate	-154,7	-501,8	-544,4	-606,7	-101,9	-68,5	-376,5	-59,7	-70,1	-79,7	-311,5
2.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	-50,7	1,5	-6,8	-6,1	-1,8	4,8	0,1	-9,1	0,4	0,4	0,2
2.4. Ostali sektori	804,3	366,2	295,0	-73,0	-39,7	-1,3	-21,3	-10,7	9,2	-51,6	242,6
2.4.1. Dugoročni krediti	668,0	377,8	344,2	-27,4	9,5	26,2	-10,6	-52,6	-6,2	-66,9	214,0
2.4.1.1. Korištenja	969,7	914,9	829,6	586,0	105,5	174,9	153,9	151,6	123,9	139,7	301,1
2.4.1.2. Otplate	-301,8	-537,1	-485,4	-613,4	-96,0	-148,8	-164,5	-204,1	-130,1	-206,6	-87,1
2.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	136,4	-11,6	-49,2	-45,6	-49,3	-27,5	-10,7	41,8	15,4	15,2	28,7
3. Valuta i depoziti	-175,9	35,6	-104,9	200,7	76,7	48,0	-2,5	78,6	171,9	285,9	198,1
3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Banke	-175,9	35,6	-104,9	200,7	76,7	48,0	-2,5	78,6	171,9	285,9	198,1
4. Ostale obveze (kratkoročne)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima kuna

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-9.239,2	-9.958,2	-3.719,3	-6.193,3	-5.286,8	-6.824,9	9.746,7	-3.828,3	-7.526,5	-5.869,0	7.687,3
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-13.736,0	-14.461,5	-11.042,8	-14.248,8	-7.138,6	-8.983,6	7.779,5	-5.906,1	-9.596,9	-8.038,7	5.534,3
1.1. Prihodi	56.904,8	59.682,0	74.574,1	83.832,6	14.830,0	18.523,8	32.499,7	17.979,0	15.049,3	20.339,3	32.194,7
1.2. Rashodi	-70.640,8	-74.143,5	-85.616,9	-98.081,4	-21.968,7	-27.507,4	-24.720,2	-23.885,1	-24.646,3	-28.378,1	-26.660,4
2. Robe i usluge (3+4)	-12.665,6	-11.928,5	-7.894,9	-10.024,2	-5.967,6	-6.756,2	8.638,1	-5.938,3	-7.659,6	-6.601,6	5.801,2
2.1. Prihodi	54.398,7	57.919,7	71.797,8	80.238,5	14.020,4	17.726,3	31.391,9	17.099,9	14.165,8	19.455,8	31.359,7
2.2. Rashodi	-67.064,3	-69.848,2	-79.692,7	-90.262,7	-19.988,0	-24.482,6	-22.753,8	-23.038,2	-21.825,4	-26.057,4	-25.558,5
3. Robe	-25.946,4	-23.586,6	-26.686,7	-34.327,9	-6.918,8	-10.616,9	-8.346,5	-8.445,7	-8.626,5	-11.065,4	-10.551,5
3.1. Prihodi	29.130,4	31.369,6	37.910,1	39.690,9	9.229,3	9.891,6	10.105,8	10.464,2	8.951,5	10.088,0	9.861,3
3.2. Rashodi	-55.076,9	-54.956,2	-64.596,7	-74.018,8	-16.148,1	-20.508,5	-18.452,3	-18.909,9	-17.578,0	-21.153,4	-20.412,7
4. Usluge	13.280,8	11.658,1	18.791,7	24.303,8	951,1	3.860,7	16.984,6	2.507,4	966,9	4.463,8	16.352,7
4.1. Prihodi	25.268,3	26.550,1	33.887,7	40.547,7	4.791,1	7.834,8	21.286,2	6.635,7	5.214,4	9.367,8	21.498,4
4.2. Rashodi	-11.987,5	-14.892,0	-15.096,0	-16.243,9	-3.839,9	-3.974,1	-4.301,6	-4.128,3	-4.247,4	-4.904,0	-5.145,8
5. Dohodak	-1.070,4	-2.533,0	-3.147,9	-4.224,6	-1.171,0	-2.227,3	-858,6	32,2	-1.937,4	-1.437,1	-266,9
5.1. Prihodi	2.506,0	1.762,3	2.776,3	3.594,1	809,7	797,5	1.107,8	879,1	883,5	883,5	835,0
5.2. Rashodi	-3.576,5	-4.295,3	-5.924,1	-7.818,7	-1.980,6	-3.024,8	-1.966,4	-846,9	-2.820,9	-2.320,6	-1.101,9
6. Tekući transferi	4.496,8	4.503,2	7.323,5	8.055,5	1.851,8	2.158,7	1.967,2	2.077,8	2.070,4	2.169,7	2.153,0
6.1. Prihodi	5.846,2	6.898,2	9.131,4	9.795,4	2.239,8	2.530,9	2.393,8	2.630,9	2.583,3	2.687,2	2.489,2
6.2. Rashodi	-1.349,4	-2.394,9	-1.807,9	-1.740,0	-388,0	-372,3	-426,7	-553,1	-512,8	-517,4	-336,2
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	9.123,9	16.332,9	9.754,1	7.855,8	2.619,3	6.464,1	-4.084,7	2.857,1	10.133,2	9.894,3	376,6
B1. Kapitalne transakcije	121,9	178,0	172,1	1.140,1	27,9	1.027,1	36,6	48,6	47,9	63,1	55,8
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	10.056,6	19.146,8	14.391,8	17.750,7	3.798,3	8.714,9	-658,5	5.896,1	12.029,5	11.863,2	1.510,7
1. Izravna ulaganja	5.349,3	10.086,4	8.464,8	9.505,8	1.504,4	2.381,4	668,1	4.951,8	2.018,3	2.387,1	379,3
1.1. U inozemstvo	-619,7	-329,0	2,3	-1.279,6	310,7	131,7	-1.296,4	-425,7	-72,4	-250,0	-275,2
1.2. U Hrvatsku	5.969,1	10.415,3	8.462,4	10.785,4	1.193,7	2.249,7	1.964,5	5.377,5	2.090,7	2.637,1	654,4
2. Portfolio ulaganja	107,9	3.970,9	5.781,8	6.053,6	4.776,5	207,8	1.187,3	-118,0	36,5	1.998,5	-319,5
2.1. Sredstva	-0,9	-2,1	-1,4	2,4	-0,3	2,7	-0,1	0,1	-311,9	81,3	1,8
2.2. Obveze	108,8	3.973,1	5.783,2	6.051,2	4.776,8	205,1	1.187,4	-118,1	348,4	1.917,1	-321,3
3. Ostala ulaganja	4.599,3	5.089,5	145,2	2.191,4	-2.482,7	6.125,7	-2.514,0	1.062,4	9.974,6	7.477,7	1.451,0
3.1. Sredstva	2.139,9	-1.149,9	-6.977,2	2.644,4	702,8	2.124,2	-4.275,6	4.093,0	8.651,2	2.868,2	-1.645,4
3.2. Obveze	2.459,4	6.239,4	7.122,4	-453,0	-3.185,5	4.001,4	1.761,6	-3.030,6	1.323,5	4.609,5	3.096,4
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-1.054,5	-2.992,0	-4.809,8	-11.035,1	-1.206,8	-3.277,9	-3.462,7	-3.087,7	-1.944,2	-2.032,0	-1.189,9
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	115,3	-6.374,6	-6.034,8	-1.662,5	2.667,5	360,8	-5.662,0	971,2	-2.606,7	-4.025,4	-8.063,9

^a Preliminarni podaci.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka^a

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve poslovnih banaka ^b
		Ukupno	Specijalna prava vučenja	Pričuvena pozicija u MMF-u	Zlato	Ukupno	Devize	Obveznice i zadužnice	
1991.	prosinac	–	–	–	–	–	–	–	200,9
1992.	prosinac	166,8	–	–	–	166,8	166,8	–	484,0
1993.	prosinac	616,2	3,7	–	–	612,5	612,5	–	689,4
1994.	prosinac	1.405,0	4,5	–	–	1.400,5	1.400,5	–	878,7
1995.	prosinac	1.895,2	139,8	–	–	1.755,4	1.651,0	104,3	1.330,3
1996.	prosinac	2.314,0	125,6	–	–	2.188,4	2.016,6	171,8	1.919,5
1997.	prosinac	2.539,1	147,1	0,1	–	2.391,9	2.011,7	380,2	2.291,3
1998.	prosinac	2.815,7	231,2	0,2	–	2.584,4	1.927,0	657,4	1.885,2
1999.	prosinac	3.025,0	189,5	0,2	–	2.835,3	2.459,8	375,5	1.350,2
2000.	prosinac	3.524,8	147,7	0,2	–	3.376,9	2.574,3	802,6	2.152,9
2001.	listopad	4.504,8	110,7	0,2	–	4.393,9	3.059,7	1.334,3	2.333,6
	studen	4.614,9	108,9	0,2	–	4.505,7	3.105,9	1.399,9	2.620,8
	prosinac	4.704,2	108,4	0,2	–	4.595,6	3.060,3	1.535,3	3.577,4
2002.	siječanj	4.734,4	107,4	0,2	–	4.626,8	3.319,5	1.307,3	3.179,3
	veljača	4.750,0	106,4	0,2	–	4.643,3	3.273,2	1.370,2	3.138,5
	ožujak	4.885,5	104,1	0,2	–	4.781,1	3.275,3	1.505,8	2.667,6
	travanj	5.018,8	92,1	0,2	–	4.926,5	3.292,0	1.634,5	2.423,1
	svibanj	5.230,8	92,8	0,2	–	5.137,8	3.365,6	1.772,2	2.509,7
	lipanj	5.601,8	95,9	0,2	–	5.505,7	3.627,8	1.878,0	2.573,3
	srpanj	5.648,4	95,5	0,2	–	5.552,7	3.638,7	1.914,0	2.618,3
	kolovoz	5.758,3	95,3	0,2	–	5.662,8	3.779,1	1.883,7	2.674,6
	rujan	5.705,2	91,6	0,2	–	5.613,4	3.573,5	2.039,9	2.705,4
	listopad	5.715,9	77,3	0,2	–	5.638,4	3.628,7	2.009,7	2.677,9
	studen	5.852,9	76,5	0,2	–	5.776,1	3.914,2	1.861,9	2.665,3
prosinac	5.885,8	2,4	0,2	–	5.883,2	3.945,0	1.938,2	2.688,7	
2003.	siječanj	5.948,9	2,5	0,2	–	5.946,2	3.982,8	1.963,4	2.653,5
	veljača ^c	6.429,5	1,4	0,2	–	6.427,9	4.275,8	2.152,1	2.443,1

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a; ^b Izvršena je revizija podataka od svibnja 1999. godine nadalje; ^c Preliminarni podaci.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od specijalnih prava vučenja, pričuvene pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve poslovnih banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih poslovnih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.				2003.
	XII.	XII.	XII. ^b	III.	VI.	IX.	XII.	I.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)								
A. Službene međunarodne pričuve	2.847,4	3.432,3	4.704,2	4.885,5	5.601,8	5.705,2	5.885,8	5.948,9
(1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	2.616,3	2.567,4	3.420,3	3.661,5	4.284,3	4.326,3	4.423,1	4.498,4
(a) Dužnički vrijednosni papiri	375,5	802,6	1.535,3	1.505,8	1.878,0	2.039,9	1.938,2	1.963,4
od toga: izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu								
(b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.240,8	1.764,8	1.885,0	2.155,7	2.406,3	2.286,3	2.484,9	2.535,0
(i) ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	712,3	545,7	406,9	382,6	361,2	321,3	338,6	335,5
(ii) banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava od toga: locirane u inozemstvu								
(iii) banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava od toga: locirane u zemlji o kojoj se izvještava	1.528,6	1.219,1	1.478,1	1.773,0	2.045,1	1.965,0	2.146,3	2.199,5
(2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
(3) Specijalna prava vučenja (SPV)	189,5	147,7	108,4	104,1	95,9	91,6	2,4	2,5
(4) Zlato								
(5) Ostale devizne pričuve	41,4	717,0	1.175,3	1.119,7	1.221,4	1.287,2	1.460,1	1.447,8
– obrnuti repo poslovi	41,4	717,0	1.175,3	1.119,7	1.221,4	1.287,2	1.460,1	1.447,8
B. Ostale devizne pričuve	177,6	92,5						
– oročeni depoziti	177,6	92,5						
C. Ukupno (A+B)	3.025,0	3.524,8	4.704,2	4.885,5	5.601,8	5.705,2	5.885,8	5.948,9
II. Obvezatni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)								
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-932,6	-1.210,8	-1.191,4	-802,9	-876,3	-854,0	-771,6	-792,8
(a) Hrvatska narodna banka	-258,7	-265,0	-391,1	-280,1	-292,4	-270,9	-174,4	-171,5
Do 1 mjesec								
Glavnica	-90,2	-107,6	-172,9	-141,5	-147,6	-149,1	-142,6	-69,4
Kamate	-5,0	-4,3	-2,8	-2,3	-2,8	-2,3	-2,3	-2,0
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica	-123,6	-116,5	-179,6	-106,7	-95,2	-90,6	-27,6	-99,5
Kamate	-2,7	-2,8	-1,9	-1,7	-1,7	-1,6	-0,1	-0,5
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica	-29,9	-29,0	-30,4	-24,6	-42,0	-24,4	-1,7	-0,1
Kamate	-7,3	-4,7	-3,4	-3,2	-3,2	-2,8	-0,1	0,0
(b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-673,9	-945,8	-800,3	-522,9	-583,9	-583,1	-597,3	-621,3
Do 1 mjesec								
Glavnica	-63,5	-89,3	-89,7	-3,1	-95,6	-3,6	-102,1	-2,6
Kamate	-58,3	-69,0	-49,0	-1,3	-57,7	-3,0	-44,6	-40,4
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica	-6,0	-93,8	-310,1	-19,4	-8,6	-25,4	-9,0	-9,6
Kamate	-42,9	-77,1	-110,9	-14,0	-6,0	-18,6	-154,3	-121,2
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica	-384,6	-497,1	-150,6	-237,6	-187,3	-267,2	-183,5	-304,9
Kamate	-118,7	-119,6	-90,0	-247,5	-228,6	-265,3	-103,8	-142,6
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu								
(a) Kratke pozicije (-)								
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
(b) Duge pozicije (+)								
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
3. Ostalo	-21,3	-40,7	-66,3	-113,2	-60,4	-113,4	-22,4	-112,2
– odljevi s osnove repo poslova (-)								
Do 1 mjesec								
Glavnica	-21,3	-40,6	-66,3	-113,2	-60,3	-113,3	-22,4	-112,1
Kamate	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica								
Kamate								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica								
Kamate								
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-954,0	-1.251,5	-1.257,7	-916,1	-936,6	-967,4	-794,1	-905,0
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)								
1. Potencijalne devizne obveze	-869,9	-969,3	-960,3	-1.059,2	-1.110,9	-1.174,0	-1.698,7	-1.304,6
(a) Izdane garancije s dospeljećem od 1 godine	-263,6	-296,0	-278,6	-255,1	-238,7	-265,8	-714,4	-289,5
– Hrvatska narodna banka								
– Središnja država (bez republičkih fondova)	-263,6	-296,0	-278,6	-255,1	-238,7	-265,8	-714,4	-289,5
Do 1 mjesec	-37,3	-48,4	-43,6	-10,8	-40,7	-9,7	-54,5	-5,8
Preko 1 do 3 mjeseca	-57,6	-11,4	-21,8	-86,6	-29,4	-45,3	-36,7	-40,8

Preko 3 mjeseca do 1 godine	-168,7	-236,2	-213,2	-157,8	-168,7	-210,9	-623,2	-243,0
(b) Ostale potencijalne obveze	-606,2	-673,2	-681,7	-804,1	-872,2	-908,2	-984,3	-1.015,0
– Hrvatska narodna banka	-606,2	-673,2	-681,7	-804,1	-872,2	-908,2	-984,3	-1.015,0
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca	-606,2	-673,2	-681,7	-804,1	-872,2	-908,2	-984,3	-1.015,0
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
– Središnja država (bez republičkih fondova)								
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje								
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	80,0	80,0	150,7	150,1				
– BIS (+)	80,0	80,0						
– MMF (+)			150,7	150,2				
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti								
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	-789,9	-889,3	-809,7	-909,0	-1.110,9	-1.174,0	-1.698,7	-1.304,6
IV. Bilješke								
(a) kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom u tome: središnja država (bez republičkih fondova)								
(b) devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama								
(c) založena imovina	177,0							
(d) repo poslovi s vrijednosnim papirima								
– posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-20,1	-40,0	-61,7	-78,7	-20,0	-68,9	20,8	104,4
– posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.								
– primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.								
– primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	37,4	685,6	1.089,3	1.060,7	1.201,9	1.207,4	1.385,5	1.377,3
(e) financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)								
(f) valutna struktura službenih međunarodnih pričuva ^a								
– SPV i valute koje čine SPV	2.983,7	3.524,8	4.704,2	4.885,4	5.601,8	5.705,2	5.885,8	5.948,7
– valute koje ne čine SPV	41,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– po pojedinim valutama:								
USD	1.186,1	922,5	1.533,2	1.702,5	1.779,8	1.760,0	1.667,2	1.797,1
EUR	1.405,1	2.453,9	3.062,0	3.078,6	3.725,8	3.853,3	4.215,9	4.149,1
Ostale	433,8	148,4	109,0	104,4	96,1	91,8	2,7	2,5

^a Do siječnja 2001.: valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva; ^b Prema preporuci MMF-a od 31. prosinca 2001. u Službene međunarodne pričuve (I.A) uključuju se i oročeni depoziti s dospjećem duljim od tri mjeseca. Do sada su ti depoziti bili uključeni u Ostale devizne pričuve (I.B).

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a "Data Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity – Operational Guidelines, Oct. 1999".

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A) prikazuju one oblike imovine koje HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospelja, devizne oročene depozite s preostalim rokom dospelja do godine dana, pričuvenu poziciju u MMF-u, specijalna prava vučenja, zlato i obrnute repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospelja iz danih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova

između HNB-a i domaćih poslovnih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuvene temelji se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice na deviznu obveznu pričuvenu, koju čine devizni depoziti stanovništva kod banaka s preostalim rokom dospelja do 3 mjeseca). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. (a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje devizne oročene depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B, koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obrnutih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku. Valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva odnosila se do prosinca 2000. godine na valutnu strukturu ukupne devizne imovine HNB-a (dio I). Od siječnja 2001. godine valutna se struktura odnosi na službene međunarodne pričuve (dio I).

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,340174	0,024304	0,050419	0,020916	0,190597	0,375277	0,264299	0,171018
1993.		4,133563	0,305485	0,621058	0,224018	2,433869	5,369428	3,577417	2,155526
1994.		7,087400	0,524804	1,079560	0,371475	4,381763	9,166192	5,995300	3,692018
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1999.		7,579622	0,550834	1,155501	0,391455	4,738375	11,504100	7,112441	3,875409
2000.		7,634973	0,554855	1,163944	0,394313	4,901679	12,529639	8,276819	3,903700
2001.		7,468966	0,542791	1,138637	0,385740	4,946376	12,010492	8,339074	3,818822
2002.		7,406773				5,050089	11,788895	7,863712	
2001.	studeni	7,408086	0,538366	1,129355	0,382596	5,051386	11,982645	8,332980	3,787694
	prosinac	7,391192	0,537139	1,126780	0,381723	5,016176	11,922554	8,285753	3,779057
2002.	siječanj	7,477062				5,071054	12,130633	8,451613	
	veljača	7,500267				5,077714	12,263697	8,626259	
	ožujak	7,403144				5,043763	12,027717	8,454575	
	travanj	7,392964				5,043037	12,043841	8,358554	
	svibanj	7,378303				5,065595	11,779217	8,071944	
	lipanj	7,344009				4,993381	11,405167	7,697451	
	srpanj	7,350401				5,026632	11,500657	7,405215	
	kolovoz	7,377005				5,045000	11,605190	7,541780	
	rujan	7,346884				5,014697	11,644205	7,483577	
	listopad	7,426918				5,070771	11,795687	7,570804	
	studeni	7,467559				5,090816	11,740230	7,464486	
	prosinac	7,423370				5,059394	11,566062	7,297541	
2003.	siječanj	7,500084				5,135489	11,424463	7,081599	
	veljača	7,583557				5,168355	11,367500	7,032163	

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,964508	0,070357	0,145244	0,054153	0,546218	1,206464	0,798188	0,495000
1993.		7,262200	0,540504	1,120052	0,381300	4,471653	9,714800	6,561900	3,801812
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2001.	studeni	7,432042	0,540108	1,133007	0,383833	5,082781	11,939023	8,361883	3,799943
	prosinac	7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.	siječanj	7,568480				5,146875	12,391094	8,741603	
	veljača	7,437848				5,037827	12,179217	8,600657	
	ožujak	7,402535				5,052580	12,107516	8,494991	
	travanj	7,395818				5,054205	11,969280	8,185742	
	svibanj	7,377827				5,039844	11,587603	7,928032	
	lipanj	7,320722				4,972641	11,273055	7,359729	
	srpanj	7,394853				5,071916	11,762133	7,522740	
	kolovoz	7,376568				5,022857	11,620302	7,488902	
	rujan	7,341343				5,003642	11,677021	7,504951	
	listopad	7,498423				5,126075	11,872107	7,627325	
	studeni	7,431178				5,035697	11,613030	7,482809	
	prosinac	7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.	siječanj	7,555767				5,139628	11,544335	7,035165	
	veljača	7,620482				5,210230	11,185208	7,052737	

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeksi 1995. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks cijena na malo
1997.	prosinac	107,96	104,89	103,27
1998.	prosinac	111,87	108,03	102,41
1999.	prosinac	122,56	116,27	109,49
2000.	prosinac	125,97	113,53	107,66
2001.	listopad	123,80	112,11	104,80
	studeni	123,41	111,98	104,61
	prosinac	122,99	111,96	104,32
2002.	siječanj	124,74	113,95	105,45
	veljača	125,80	114,35	106,57
	ožujak	123,91	114,53	105,08
	travanj	123,36	113,53	104,60
	svibanj	121,86	111,93	103,25
	lipanj	119,64	109,37	101,24
	srpanj	118,32	107,66	100,56
	kolovoz	119,29	108,79	101,71
	rujan	118,68	108,15	100,95
	listopad	120,00	108,69	101,71
	studeni	119,93	109,08	101,89
	prosinac	118,58	108,13 ^a	100,64 ^a
2003.	siječanj	118,31	108,54 ^a	100,46 ^a
	veljača	118,95		

^a Preliminarni podaci

Napomena: od 1.1.2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku.

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Ponderi su određeni na temelju prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od srpnja 1996. do siječnja 2000. godine. Baza razdoblje za izračunavanje indeksa je 1995. godina. Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je

deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Koriste se indeksi cijena pri proizvođačima i indeksi cijena na malo, odnosno ukupni harmonizirani indeks cijena na malo za države članice Ekonomske i monetarne unije. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

U milijunima USD

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.					
	XII.	XII.*	XII.*	XII.*	XII.*	III.*	VI.*	IX.*	X.*	XI.*	XII.
1. Izravna ulaganja	0,0	270,8	348,6	626,6	635,0	702,8	858,1	891,0	910,2	960,2	1.008,7
2. Država	2.905,7	3.412,3	3.975,3	4.828,4	5.132,6	5.267,4	5.912,1	5.896,2	5.971,4	6.027,0	6.346,3
2.1 Portfeljna ulaganja	1.954,5	2.048,3	2.522,9	3.141,2	3.677,1	3.712,1	4.230,0	4.089,4	4.097,7	4.122,5	4.357,1
Obveznice	1.954,5	2.048,3	2.522,9	3.141,2	3.677,1	3.712,1	4.230,0	4.089,4	4.097,7	4.122,5	4.357,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2 Ostala ulaganja	951,2	1.364,0	1.452,4	1.687,2	1.455,5	1.555,3	1.682,1	1.806,8	1.873,7	1.904,5	1.989,2
2.2.1 Trgovački krediti	18,1	2,7	3,3	0,1	1,1	1,5	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3
Dugoročni	18,1	1,8	0,6	0,1	1,1	1,5	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3
Kratkoročni	0,0	0,8	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2 Krediti	933,1	1.361,3	1.449,1	1.687,1	1.454,4	1.553,8	1.680,6	1.805,5	1.872,4	1.903,2	1.988,0
Dugoročni	833,1	1.311,3	1.373,8	1.327,1	1.454,4	1.553,8	1.680,6	1.805,5	1.872,4	1.903,2	1.988,0
Kratkoročni	100,0	50,0	75,3	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	231,8	233,3	196,6	158,7	122,1	118,4	111,7	107,8	93,4	93,7	0,0
U tome: Krediti MMF-a	231,8	233,3	196,6	158,7	122,1	118,4	111,7	107,8	93,4	93,7	0,0
4. Banke	2.215,6	2.491,7	2.184,8	2.086,5	2.299,4	2.435,5	3.013,9	3.079,4	3.177,4	3.394,3	3.980,0
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2 Ostala ulaganja	2.215,6	2.491,7	2.184,8	2.086,5	2.299,4	2.435,5	3.013,9	3.079,4	3.177,4	3.394,3	3.980,0
4.2.1 Valuta i depoziti	789,9	614,6	537,7	432,8	633,5	798,6	1.186,7	1.366,0	1.450,3	1.649,6	1.975,7
4.2.2 Krediti	1.425,7	1.877,1	1.647,1	1.653,7	1.665,9	1.636,9	1.827,2	1.713,4	1.727,1	1.744,7	2.004,3
Dugoročni	1.382,0	1.856,3	1.627,0	1.640,0	1.657,7	1.629,0	1.818,3	1.705,0	1.718,7	1.736,4	1.995,0
Kratkoročni	43,7	20,8	20,1	13,7	8,2	7,9	8,9	8,5	8,4	8,3	9,3
5. Ostali sektori	2.098,5	3.275,1	3.272,6	3.354,6	3.127,5	3.103,6	3.505,5	3.680,5	3.694,3	3.784,5	3.906,7
5.1 Portfeljna ulaganja	0,0	8,7	48,5	38,4	54,8	31,9	165,1	162,4	158,3	159,9	167,7
Obveznice	0,0	0,0	31,1	28,9	27,3	27,0	160,1	157,5	158,3	159,9	167,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	8,7	17,4	9,5	27,4	4,9	4,9	4,9	0,0	0,0	0,0
5.2 Ostala ulaganja	2.098,5	3.266,5	3.224,1	3.316,3	3.072,8	3.071,7	3.340,4	3.518,1	3.536,0	3.624,6	3.739,0
5.2.1 Trgovački krediti	608,4	456,3	383,9	334,0	293,7	287,3	330,6	318,2	313,6	311,9	311,6
Dugoročni	442,8	353,9	298,5	269,5	239,9	237,9	269,9	262,2	257,3	258,0	262,1
Kratkoročni	165,6	102,4	85,4	64,4	53,8	49,4	60,7	56,0	56,2	53,9	49,6
5.2.2 Krediti	1.490,1	2.810,2	2.840,2	2.982,3	2.779,1	2.784,4	3.009,9	3.199,9	3.222,4	3.312,7	3.427,4
Dugoročni	1.260,9	2.523,4	2.611,6	2.838,0	2.691,6	2.677,8	2.880,7	3.024,2	3.081,5	3.162,7	3.258,3
Kratkoročni	229,2	286,7	228,6	144,3	87,5	106,6	129,1	175,7	140,9	150,1	169,1
Ukupno (1+2+3+4+5)	7.451,6	9.683,3	9.977,9	11.054,8	11.316,6	11.627,7	13.401,3	13.655,1	13.846,6	14.259,7	15.241,7

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug prema novoj metodologiji koja se primjenjuje od ožujka 2000. godine obuhvaća sve obveze rezidenata na temelju: depozita primljenih od stranih osoba (do sada nisu obuhvaćani), kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim rokom dužim od 150 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana), s tim da su financijski krediti, iznimno, uključeni neovisno o roku dospijanja, te dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (prema nominalnoj vrijednosti).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10 posto). Država prikazuje inozemne dugove široko definirane države, koja uključuje središnju državu, republičke fondove (uključuju-

jući HBOR) i lokalne organe uprave i fondove. Središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Banke prikazuju dugove banaka i štedionica. Ostali domaći sektori prikazuju dugove nefinancijskih poduzeća, ostalih financijskih institucija i stanovništva.

Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju na portfeljna i ostala ulaganja. Portfeljna ulaganja odnose se na dugoročne i kratkoročne dužničke vrijednosne papire. Ostala ulaganja uključuju valutu i depozite te kredite. Krediti se dijele na trgovačke kredite, tj. na komercijalne kredite koje kreditor odobrava za kupnju njegove robe, i sve ostale kredite.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Stanje duga uključuje tzv. neevidentirane otplate glavnice (koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome) i buduća dospijanja glavnice.

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

U milijunima USD

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.					
	XII.	XII.*	XII.*	XII.*	XII.*	III.*	VI.*	IX.*	X.*	XI.*	XII.
1. Portfeljna ulaganja	1.954,8	2.057,0	2.571,4	3.179,6	3.731,8	3.744,0	4.395,1	4.251,8	4.256,0	4.282,4	4.524,8
Obveznice	1.954,8	2.048,3	2.554,0	3.170,1	3.704,4	3.739,1	4.390,2	4.246,9	4.256,0	4.282,4	4.524,8
U tome: Londonski klub	1.428,4	1.404,7	1.380,9	1.255,4	1.106,0	1.031,4	1.031,4	956,7	956,7	956,7	956,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	8,7	17,4	9,5	27,4	4,9	4,9	4,9	0,0	0,0	0,0
2. Ostala ulaganja	5.496,8	7.626,3	7.406,5	7.875,2	7.584,8	7.883,7	9.006,2	9.403,2	9.590,6	9.977,3	10.716,9
2.1. Valuta i depoziti	789,9	614,6	537,7	432,8	633,5	798,6	1.186,7	1.366,0	1.450,3	1.649,6	1.975,7
2.2. Dugoročni krediti	4.168,4	6.540,9	6.442,8	6.781,7	6.769,0	6.880,9	7.567,6	7.736,4	7.873,3	8.051,6	8.446,5
2.2.1. Javni kreditori	1.867,0	2.305,7	2.157,6	2.269,1	2.230,4	2.328,5	2.454,2	2.435,7	2.445,8	2.504,9	2.539,2
a) Međunarodne financijske organizacije	851,0	1.066,7	1.032,8	1.128,6	1.166,1	1.301,4	1.328,3	1.326,5	1.343,8	1.386,7	1.345,1
– MMF	231,8	233,3	196,6	158,7	122,1	118,4	111,7	107,8	93,4	93,7	0,0
– IBRD	294,5	345,2	396,3	417,7	468,8	571,8	596,8	595,7	596,3	600,0	600,6
– IFC	0,0	30,8	28,6	71,9	85,6	90,0	90,5	89,0	89,1	112,2	111,5
– EBRD	171,2	250,8	219,1	296,8	318,7	346,8	316,6	329,3	328,0	342,1	374,3
– EUROFIMA	42,9	72,1	78,5	85,6	82,7	91,1	103,6	102,1	102,8	103,3	109,4
– EIB	108,3	133,2	98,2	74,0	52,2	46,9	53,6	47,2	72,9	73,7	84,8
– CEF	2,3	1,1	15,4	24,0	36,0	36,5	55,5	55,3	61,3	61,8	64,5
b) Vlade i vladine agencije	1.016,0	1.239,0	1.124,9	1.140,5	1.064,3	1.027,0	1.125,9	1.109,2	1.102,0	1.118,3	1.194,2
– Pariški klub	852,5	884,7	771,9	687,5	622,4	598,5	640,5	613,1	614,5	617,8	631,2
– Ostalo	163,5	354,3	353,0	453,0	441,9	428,6	485,5	496,1	487,5	500,5	563,0
2.2.2. Privatni kreditori	2.301,4	4.235,2	4.285,1	4.512,6	4.538,6	4.552,4	5.113,4	5.300,8	5.427,6	5.546,6	5.907,2
a) Banke	1.833,3	3.302,0	3.366,8	3.397,6	3.477,9	3.443,1	3.897,4	4.067,9	4.183,7	4.284,2	4.605,3
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	167,0	198,4	441,2	634,6	733,9	746,0	796,0	779,2	784,2	794,2	681,7
b) Ostali sektori	468,1	933,2	918,3	1.115,0	1.060,6	1.109,3	1.216,0	1.232,8	1.243,9	1.262,4	1.302,0
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	17,6	28,3	17,8	13,8	9,8	8,4	9,0	8,1	7,8	7,9	8,1
2.3. Kratkoročni krediti	538,5	470,8	426,1	660,8	182,3	204,2	251,9	300,8	266,9	276,2	294,8
2.3.1. Javni kreditori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.2. Privatni kreditori	538,5	470,8	426,1	660,8	182,3	204,2	251,9	300,8	266,9	276,2	294,8
a) Banke	370,1	289,1	246,5	486,5	62,5	74,6	82,7	123,6	104,3	107,0	117,1
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
b) Ostali sektori	168,4	181,7	179,5	174,3	119,9	129,6	169,3	177,2	162,6	169,2	177,7
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2)	7.451,6	9.683,3	9.977,9	11.054,8	11.316,6	11.627,7	13.401,3	13.655,1	13.846,6	14.259,7	15.241,7

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po inozemnim sektorima, odnosno prema inozemnim vjerovnicima. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H11.

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

U milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2002.	Neevidenti- rane otplate glavnice	Projekcija otplate glavnice												
			1.tr. 2003.	2.tr. 2003.	3.tr. 2003.	4.tr. 2003.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	1.008,7	118,4	24,7	38,8	18,8	54,5	136,9	103,9	107,3	267,8	174,1	36,8	11,5	14,1	38,0
2. Država	6.346,3	3,3	130,8	63,7	131,3	39,8	365,5	843,8	863,6	867,5	624,8	506,4	811,4	229,0	1.231,1
2.1. Portfeljna ulaganja	4.357,1	0,0	80,6	0,0	80,6	0,0	161,2	568,8	682,0	683,0	412,9	308,1	619,6	98,8	822,8
Obveznice	4.357,1	0,0	80,6	0,0	80,6	0,0	161,2	568,8	682,0	683,0	412,9	308,1	619,6	98,8	822,8
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	1.989,2	3,3	50,2	63,7	50,7	39,8	204,3	275,0	181,6	184,5	212,0	198,3	191,9	130,2	408,3
2.2.1. Trgovački krediti	1,3	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	1,3	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	1.988,0	3,3	49,9	63,7	50,4	39,7	203,7	274,4	181,6	184,5	212,0	198,3	191,9	130,2	408,3
Dugoročni	1.988,0	3,3	49,9	63,7	50,4	39,7	203,7	274,4	181,6	184,5	212,0	198,3	191,9	130,2	408,3
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	3.980,0	68,6	120,8	39,7	132,8	25,3	318,6	377,0	520,4	228,1	103,9	105,0	90,6	20,0	2.147,4
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	3.980,0	68,6	120,8	39,7	132,8	25,3	318,6	377,0	520,4	228,1	103,9	105,0	90,6	20,0	2.147,4
4.2.1. Valuta i depoziti	1.975,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.975,7
4.2.2. Krediti	2.004,3	68,6	120,8	39,7	132,8	25,3	318,6	377,0	520,4	228,1	103,9	105,0	90,6	20,0	171,7
Dugoročni	1.995,0	60,1	120,7	39,0	132,8	25,3	317,8	377,0	520,4	228,1	103,9	105,0	90,6	20,0	171,7
Kratkoročni	9,3	8,4	0,2	0,7	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Ostali sektori	3.906,7	455,1	174,1	220,0	150,8	203,1	747,9	740,5	411,8	430,9	434,6	194,7	145,5	88,8	257,2
5.1. Portfeljna ulaganja	167,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	32,3	0,0	0,0	135,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	167,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	32,3	0,0	0,0	135,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	3.739,0	455,1	174,1	220,0	150,8	203,1	747,9	708,2	411,8	430,9	299,2	194,7	145,5	88,8	257,2
5.2.1. Trgovački krediti	311,6	99,9	37,0	36,7	24,7	30,9	129,2	45,5	22,0	9,1	3,1	1,2	0,8	0,4	0,3
Dugoročni	262,1	74,3	22,1	30,3	22,2	30,6	105,2	45,5	22,0	9,1	3,1	1,2	0,8	0,4	0,3
Kratkoročni	49,6	25,6	14,9	6,4	2,4	0,2	23,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2.2. Krediti	3.427,4	355,2	137,1	183,3	126,1	172,2	618,8	662,7	389,8	421,8	296,1	193,4	144,7	88,4	256,9
Dugoročni	3.258,3	281,3	98,1	148,1	121,2	156,0	523,5	662,7	389,8	421,8	296,1	193,4	144,7	88,4	256,9
Kratkoročni	169,1	73,8	39,0	35,2	4,9	16,2	95,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.241,7	645,3	450,4	362,2	433,7	322,6	1.568,9	2.065,2	1.903,1	1.794,2	1.337,5	842,9	1.059,0	351,9	3.673,7
Dodatak: Procjena plaćanja kamata		65,5	255,5	113,0	134,8	110,4	613,8	582,5	475,2	362,6	274,3	202,3	168,3	114,5	160,7
Napomena:															
Inozemni dug koji garantira središnja država	1.997,3														
U tome: banke i ostali sektori	1.069,2														

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

Tablica prikazuje stanje duga i procijenjena buduća plaćanja glavnice i kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite ne-rezidenata, kao ni zatezne kamate. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na temelju kamatne stope u trenutku zaključenja ugovora i ne

odražavaju varijacije kamatnih stopa koje postoje kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

U napomeni je navedeno stanje javnozajamčenog duga ukupno i stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru banke i ostalim sektorima. Razlika prikazuje stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru država (npr. HBOR-u, Hrvatskim cestama i sl. uključenim u široku definiciju sektora država).

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

u milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-5.169,8	-6.310,5	-6.837,5	-5.794,1	-7.548,6	-7.630,0	-6.967,2	-5.794,1	-7.503,4	-8.113,0	-8.704,2
2. Sredstva	6.162,8	5.900,9	7.210,9	9.983,3	6.918,4	6.919,6	8.282,9	9.983,3	9.149,3	9.847,6	9.907,6
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.002,4	881,7	875,1	969,1	687,4	763,4	807,8	969,1	937,8	1.039,2	869,2
2.2. Portfeljna ulaganja	29,7	26,0	14,3	22,4	7,7	5,8	18,5	22,4	45,4	47,8	24,2
2.2.1. Vlasnička ulaganja	29,7	26,0	14,3	22,4	7,7	5,8	18,5	22,4	45,4	47,8	24,2
2.2.2. Dužnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	2.314,9	1.968,2	2.799,3	4.287,6	2.709,2	2.351,9	3.040,2	4.287,6	3.280,7	3.158,9	3.309,0
2.4.1. Trgovački krediti	200,1	194,4	186,3	181,8	177,5	172,8	176,0	181,8	183,5	179,3	188,6
2.4.2. Krediti	165,3	164,9	154,7	107,3	104,9	97,1	107,5	107,3	111,6	130,6	134,1
2.4.3. Valuta i depoziti	1.949,4	1.608,9	2.458,2	3.998,5	2.426,8	2.082,0	2.756,7	3.998,5	2.985,6	2.849,0	2.986,4
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	2.815,8	3.025,0	3.522,2	4.704,2	3.514,1	3.798,6	4.416,3	4.704,2	4.885,4	5.601,7	5.705,2
3. Obveze	11.332,6	12.211,4	14.048,4	15.777,4	14.467,0	14.549,6	15.250,1	15.777,4	16.652,7	17.960,5	18.611,8
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	1.902,6	2.517,7	3.560,3	5.048,7	3.739,1	3.868,2	4.028,0	5.048,7	5.712,0	5.434,9	5.878,1
3.2. Portfeljna ulaganja	2.145,3	2.699,6	3.288,4	3.898,5	3.750,1	3.719,1	4.012,0	3.898,5	3.959,6	4.565,5	4.486,7
3.2.1. Vlasnička ulaganja	87,3	128,3	108,8	160,7	146,9	140,3	139,4	160,7	215,6	170,4	234,8
3.2.2. Dužnička ulaganja	2.058,0	2.571,4	3.179,6	3.737,9	3.603,3	3.578,8	3.872,6	3.737,9	3.744,0	4.395,1	4.251,8
Obveznice	2.049,3	2.554,0	3.170,1	3.710,4	3.589,3	3.543,2	3.836,3	3.710,4	3.739,1	4.390,2	4.246,9
Instrumenti tržišta novca	8,7	17,4	9,5	27,4	14,0	35,6	36,3	27,4	4,9	4,9	4,9
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	7.284,7	6.994,1	7.199,6	6.830,2	6.977,7	6.962,4	7.210,1	6.830,2	6.981,1	7.960,2	8.247,0
3.4.1. Trgovački krediti	443,8	377,2	342,3	294,4	321,4	325,4	331,6	294,4	288,7	318,1	315,5
3.4.2. Krediti	6.226,3	6.079,2	6.424,6	5.902,3	6.146,9	6.079,6	6.323,5	5.902,3	5.893,8	6.455,4	6.565,5
3.4.3. Valuta i depoziti	614,6	537,7	432,8	633,5	509,5	557,4	554,9	633,5	798,6	1.186,7	1.366,0
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća poslovnih banaka, poduzeća, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u američke dolare obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnog srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor države obuhvaća središnju državu, organe lokalne uprave i lokalne fondove. Sektor banke uključuje poslovne banke.

Polozicija Portfeljna dužnička ulaganja – Sredstva i obveze obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje se izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o

tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Polozicija Ostala ulaganja – Trgovinski krediti – Sredstva i obveze obuhvaća potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora prema inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Krediti – Sredstva i obveze obuhvaća podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Sredstva pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja poslovne banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora države od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i poslovnih banaka.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Obveze pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu po osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Polozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadrži podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Izravna ulaganja, neto	-900,2	-1.636,0	-2.685,2	-4.079,6	-3.051,7	-3.104,8	-3.220,2	-4.079,6	-4.774,2	-4.395,8	-5.008,9
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.002,4	881,7	875,1	969,1	687,4	763,4	807,8	969,1	937,8	1.039,2	869,2
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	960,2	839,7	824,1	928,8	645,0	720,8	763,6	928,8	896,8	997,4	827,1
1.1.1. Sredstva	960,2	839,7	824,1	928,8	645,0	720,8	763,6	928,8	896,8	997,4	827,1
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	42,2	42,0	51,0	40,3	42,3	42,6	44,2	40,3	41,0	41,8	42,1
1.1.1. Sredstva	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1.2.2. Obveze	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	1.902,6	2.517,7	3.560,3	5.048,7	3.739,1	3.868,2	4.028,0	5.048,7	5.712,0	5.434,9	5.878,1
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	1.659,1	2.205,5	2.904,1	4.089,8	3.005,6	3.091,0	3.065,3	4.089,8	4.750,4	4.236,4	4.620,1
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	1.659,1	2.205,5	2.904,1	4.089,8	3.005,6	3.091,0	3.065,3	4.089,8	4.750,4	4.236,4	4.620,1
2.2. Ostala ulaganja	243,5	312,1	656,2	958,9	733,5	777,3	962,7	958,9	961,5	1.198,5	1.258,0
2.2.1. Sredstva	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2.2.2. Obveze	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja

u milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Portfeljna ulaganja, neto	-2.115,6	-2.673,7	-3.274,1	-3.876,1	-3.742,4	-3.713,3	-3.993,5	-3.876,1	-3.914,1	-4.517,7	-4.462,5
1. Sredstva	29,7	26,0	14,3	22,4	7,7	5,8	18,5	22,4	45,4	47,8	24,2
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	29,7	26,0	14,3	22,4	7,7	5,8	18,5	22,4	45,4	47,8	24,2
1.1.1. Banke	2,3	0,7	7,2	7,1	5,7	4,2	5,9	7,1	6,5	8,1	6,5
1.1.2. Ostali sektori	27,4	25,3	7,1	15,3	2,0	1,6	12,7	15,3	36,3	37,0	15,7
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.145,3	2.699,6	3.288,4	3.898,5	3.750,1	3.719,1	4.012,0	3.898,5	3.959,6	4.565,5	4.486,7
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	87,3	128,3	108,8	160,7	146,9	140,3	139,4	160,7	215,6	170,4	234,8
2.1.1. Banke	36,5	61,5	36,5	40,5	40,7	42,0	41,9	40,5	70,8	49,6	108,6
2.1.2. Ostali sektori	50,8	66,8	72,3	120,2	106,2	98,3	97,5	120,2	144,8	120,8	126,2
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.058,0	2.571,4	3.179,6	3.737,9	3.603,3	3.578,8	3.872,6	3.737,9	3.744,0	4.395,1	4.251,8
2.2.1. Obveznice	2.049,3	2.554,0	3.170,1	3.710,4	3.589,3	3.543,2	3.836,3	3.710,4	3.739,1	4.390,2	4.246,9
Država	2.049,3	2.522,9	3.141,2	3.683,1	3.562,0	3.516,9	3.807,9	3.683,1	3.712,1	4.230,0	4.089,4
Ostali sektori	0,0	31,1	28,9	27,3	27,3	26,2	28,4	27,3	27,0	160,1	157,5
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	8,7	17,4	9,5	27,4	14,0	35,6	36,3	27,4	4,9	4,9	4,9
Ostali sektori	8,7	17,4	9,5	27,4	14,0	35,6	36,3	27,4	4,9	4,9	4,9

^a Preliminarni podaci.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulagnja

u milijunima USD

	1998.	1999.	2000.	2001.	2001.				2002.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	-4.969,8	-5.025,9	-4.400,4	-2.542,6	-4.268,5	-4.610,5	-4.169,9	-2.542,6	-3.700,5	-4.801,3	-4.938,0
1. Sredstva	2.314,9	1.968,2	2.799,3	4.287,6	2.709,2	2.351,9	3.040,2	4.287,6	3.280,7	3.158,9	3.309,0
1.1. Trgovinski krediti	200,1	194,4	186,3	181,8	177,5	172,8	176,0	181,8	183,5	179,3	188,6
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	200,1	194,4	186,3	181,8	177,4	172,8	176,0	181,8	183,5	179,2	188,5
Dugoročni krediti	181,3	182,4	154,4	158,9	163,0	159,0	160,0	158,9	165,5	166,6	176,6
Kratkoročni krediti	18,9	12,0	31,9	22,9	14,5	13,8	16,0	22,9	18,0	12,7	11,9
1.2. Krediti	165,3	164,9	154,7	107,3	104,9	97,1	107,5	107,3	111,6	130,6	134,1
1.2.1. Država	5,8	3,7	3,5	5,4	6,1	6,1	6,2	5,4	5,3	5,6	5,8
Dugoročni krediti	5,8	3,7	3,5	5,4	6,1	6,1	6,2	5,4	5,3	5,6	5,8
1.2.2. Banke	93,4	94,8	121,7	73,0	69,8	61,8	72,2	73,0	76,7	95,2	97,5
Dugoročni krediti	55,0	60,0	83,6	41,4	36,5	31,9	42,4	41,4	42,5	60,2	62,7
Kratkoročni krediti	38,4	34,8	38,1	31,6	33,3	30,0	29,8	31,6	34,2	35,1	34,8
1.2.3. Ostali sektori	66,1	66,4	29,6	28,9	29,0	29,2	29,0	28,9	29,5	29,8	30,7
Dugoročni krediti	66,1	66,4	29,6	28,9	29,0	29,2	29,0	28,9	29,5	29,8	30,6
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
1.3. Valuta i depoziti	1.949,4	1.608,9	2.458,2	3.998,5	2.426,8	2.082,0	2.756,7	3.998,5	2.985,6	2.849,0	2.986,4
1.3.2. Država	64,2	46,0	69,0	83,5	131,6	118,8	71,0	83,5	79,3	11,4	55,4
1.3.3. Banke	1.885,2	1.562,9	2.389,2	3.915,0	2.295,2	1.963,2	2.685,7	3.915,0	2.906,3	2.837,6	2.931,0
1.3.4. Ostali sektori	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	7.284,7	6.994,1	7.199,6	6.830,2	6.977,7	6.962,4	7.210,1	6.830,2	6.981,1	7.960,2	8.247,0
2.1. Trgovinski krediti	443,8	377,2	342,3	294,4	321,4	325,4	331,6	294,4	288,7	318,1	315,5
2.1.1. Država	2,7	3,4	0,1	1,1	0,1	1,2	1,1	1,1	1,5	1,6	1,3
Dugoročni krediti	1,8	0,7	0,1	1,1	0,1	1,2	1,1	1,1	1,5	1,6	1,3
Kratkoročni krediti	0,8	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	441,1	373,8	342,2	293,3	321,3	324,2	330,5	293,3	287,2	316,5	314,2
Dugoročni krediti	323,4	274,3	277,3	238,6	256,9	257,3	258,8	238,6	239,0	257,5	258,6
Kratkoročni krediti	117,7	99,5	64,9	54,7	64,4	66,9	71,7	54,7	48,2	59,0	55,5
2.2. Krediti	6.226,3	6.079,2	6.424,6	5.902,3	6.146,9	6.079,6	6.323,5	5.902,3	5.893,8	6.455,4	6.565,5
2.2.1. Hrvatska narodna banka	233,9	196,6	158,7	122,1	151,7	136,4	138,4	122,1	118,4	111,7	107,8
Kredit i zajmovi MMF-a	233,9	196,6	158,7	122,1	151,7	136,4	138,4	122,1	118,4	111,7	107,8
2.2.2. Država	1.343,3	1.446,8	1.654,5	1.327,6	1.642,6	1.609,2	1.622,1	1.327,6	1.398,8	1.535,8	1.663,6
Dugoročni krediti	1.293,3	1.371,5	1.294,5	1.327,6	1.282,6	1.249,2	1.262,1	1.327,6	1.398,8	1.535,8	1.663,6
Kratkoročni krediti	50,0	75,3	360,0	0,0	360,0	360,0	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	1.884,0	1.649,8	1.655,1	1.671,1	1.553,6	1.618,5	1.711,8	1.671,1	1.635,2	1.803,7	1.566,6
Dugoročni krediti	1.835,7	1.618,6	1.640,9	1.662,4	1.541,6	1.602,0	1.694,2	1.662,4	1.627,5	1.792,9	1.557,1
Kratkoročni krediti	48,3	31,2	14,2	8,7	12,0	16,5	17,6	8,7	7,7	10,8	9,5
2.2.4. Ostali sektori	2.765,1	2.786,0	2.956,3	2.781,5	2.799,0	2.715,4	2.851,2	2.781,5	2.741,4	3.004,2	3.227,4
Dugoročni krediti	2.373,1	2.535,7	2.810,4	2.696,4	2.710,4	2.656,3	2.798,8	2.696,4	2.636,5	2.877,0	3.078,1
Kratkoročni krediti	392,0	250,3	145,9	85,1	88,6	59,1	52,4	85,1	104,9	127,2	149,3
2.3. Valuta i depoziti	614,6	537,7	432,8	633,5	509,5	557,4	554,9	633,5	798,6	1.186,7	1.366,0
2.3.1. Banke	614,6	537,7	432,8	633,5	509,5	557,4	554,9	633,5	798,6	1.186,7	1.366,0
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države

U milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002. ^a	2002.				2003. I.
							III.	IV.	IX.	XII. ^a	
PRIHODI I POTPORE											
1. Državni proračun	33.846,1	43.808,6	46.355,5	44.635,7	52.747,4	66.930,6	4.908,2	4.892,6	5.842,4	6.243,1	4.933,0
2. Republički fondovi	19.499,1	21.302,1	21.185,5	22.099,3	18.098,2	3.998,3	75,3	283,6	196,2	1.028,9	399,4
2.1. Hrv. zav. za mirovinsko os.	11.022,2	10.713,4	10.799,8	11.254,2	5.806,8	128,8	3,1	7,9	9,4	27,0	5,8
2.2. Hrv. zav. za zdravstveno os.	5.824,2	8.269,0	8.686,4	8.967,4	10.314,5	451,5	18,6	39,2	48,8	78,9	43,0
2.3. Hrv. zav. za zapošljavanje	638,3	718,2	760,6	822,4	910,9	25,4	2,3	3,7	3,0	3,2	2,5
2.4. Sredstva doplatka za djecu	976,7	542,8	9,1	7,1	5,1	-	-	-	-	-	-
2.5. Hrvatske vode	1.037,7	1.058,6	929,6	1.048,2	1.060,9	1.094,0	51,4	60,7	102,5	138,3	113,9
2.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	-	-	1.797,8	-	99,3	32,5	463,2	-
2.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	-	-	500,9	-	72,9	-	318,3	-
2.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128,3
2.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91,1
2.10. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8,5
2.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,3
A. Ukupno (1+2)	53.345,3	65.110,7	67.541,0	66.735,0	70.845,6	70.929,0	4.983,5	5.176,2	6.038,6	7.272,0	5.332,4
RASHODI I NETO POSUDBE (umanjeni za otplate)											
3. Državni proračun	29.409,4	34.125,4	35.979,1	36.730,8	44.844,5	67.882,2	6.526,1	5.145,3	6.012,5	6.740,7	5.419,7
4. Republički fondovi	25.522,5	30.103,1	34.363,9	37.701,4	30.044,6	7.057,3	229,0	453,4	339,8	1.285,8	602,2
4.1. Hrv. zav. za mirovinsko os.	13.795,1	16.170,4	18.998,5	20.180,8	12.125,3	1.557,8	121,7	136,6	130,1	161,8	129,4
4.2. Hrv. zav. za zdravstveno os.	8.742,8	10.776,0	11.919,6	13.918,1	13.192,7	1.281,5	19,6	13,3	31,9	110,8	22,5
4.3. Hrv. zav. za zapošljavanje	714,1	571,2	824,9	995,5	983,4	236,7	24,2	24,2	18,0	16,0	13,2
4.4. Sredstva doplatka za djecu	1.003,7	1.032,1	1.136,2	1.250,6	2.467,0	-	-	-	-	-	-
4.5. Hrvatske vode	1.266,8	1.553,3	1.484,8	1.356,4	1.276,1	1.416,6	63,5	99,5	103,5	300,9	225,1
4.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	-	-	2.288,0	-	149,7	56,1	518,0	-
4.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	-	-	276,6	-	30,1	0,1	178,3	-
4.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84,3
4.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	122,0
4.10. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6
4.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,0
B. Ukupno (3+4)	54.931,9	64.228,6	70.343,0	74.432,3	74.889,1	74.939,5	6.755,2	5.598,7	6.352,3	8.026,5	6.021,9
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-1.586,7	882,1	-2.802,1	-7.697,3	-4.043,5	-4.010,5	-1.771,6	-422,5	-313,7	-754,5	-689,5
5. Državni proračun (1-3)	4.436,7	9.683,1	10.376,4	7.904,8	7.902,9	-951,6	-1.617,9	-252,7	-170,1	-497,6	-486,7
6. Republički fondovi (2-4)	-6.023,4	-8.801,1	-13.178,4	-15.602,1	-11.946,4	-3.059,0	-153,7	-169,7	-143,6	-256,9	-202,7

^a Preliminarni podaci.

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna

U milijunima kuna

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002. ^c	2002.				2003.
							III.	VI.	IX.	XII. ^c	I.
1. Ukupni prihodi	33.846,1	43.808,6	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.870,2	5.163,1	5.136,2	6.097,9	6.422,7	5.221,1
1.1. Tekući prihodi	33.385,0	42.019,4	40.044,6	41.535,0	48.906,3	69.651,1	5.145,1	5.121,5	6.079,7	6.397,7	5.204,8
1.1.1. Porezni prihodi	31.338,2	39.899,7	38.317,6	39.939,0	47.274,0	67.965,5	5.063,5	5.015,2	5.982,9	6.246,5	5.070,6
1.1.2. Neporezni prihodi	2.046,8	2.119,7	1.727,0	1.595,9	1.632,3	1.685,6	81,6	106,3	96,9	151,2	134,2
1.2. Kapitalni prihodi	461,1	1.789,2	6.310,9	3.100,7	4.597,3	219,1	17,9	14,7	18,2	25,0	16,2
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	33.846,1	43.808,6	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.870,2	5.163,1	5.136,2	6.097,9	6.422,7	5.221,1
3. Ukupni rashodi	34.395,2	41.390,4	47.379,6	49.567,5	56.723,3	72.186,1	6.907,0	5.495,7	6.223,7	7.321,0	5.833,2
3.1. Tekući rashodi	29.579,7	34.883,0	38.476,1	44.237,4	52.819,2	68.805,5	6.654,5	5.333,3	5.991,5	6.376,5	5.739,1
3.2. Kapitalni rashodi	4.815,5	6.507,3	8.903,5	5.330,1	3.904,1	3.380,6	252,5	162,4	232,2	944,5	94,2
4. Neto posudbe umanjene za otplate	611,1	1.161,5	1.499,2	1.176,1	1.089,5	1.556,0	31,4	-264,9	252,8	250,1	37,3
B. Ukupno rashodi i neto posudbe (3+4)	35.006,3	42.551,9	48.878,8	50.743,5	57.812,8	73.742,1	6.938,4	5.230,8	6.476,5	7.571,1	5.870,5
5. Višak na tekućim računima bez potpora (1.1. – 3.1.)	3.805,3	7.136,4	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	845,5	-1.509,4	-211,8	88,3	21,2	-534,2
6. Višak na tekućim računima s tekućim potporama (5+2.1.)	3.805,3	7.136,4	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	845,5	-1.509,4	-211,8	88,3	21,2	-534,2
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala ^a	1.516,4	976,1	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	1.167,0	80,2	51,5	60,3	355,9	39,6
8. Stvaranje bruto kapitala ^b	1.516,4	976,1	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	1.167,0	80,2	51,5	60,3	355,9	39,6
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-1.160,2	1.256,7	-2.523,3	-6.107,9	-4.309,1	-3.871,9	-1.775,6	-94,6	-378,6	-1.148,5	-649,4
9. Strano financiranje	2.985,9	-9,1	4.615,1	6.921,5	2.299,6	2.274,3	981,8	1.419,4	-698,5	-262,5	-573,1
10. Domaće financiranje	-1.825,7	-1.247,6	-2.091,8	-813,6	2.009,6	1.597,7	793,5	-1.324,8	1.077,1	1.411,0	1.222,5
10.1. Od središnje i lokalne države	0,0	190,0	-87,0	-92,0	-11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Od monetarnih vlasti	-354,8	112,4	2,0	-12,5	-389,1	241,7	62,5	257,4	-553,6	922,5	-177,1
10.3. Od depozitnih banaka	-1.357,3	-1.638,6	-1.859,4	-288,8	2.559,1	1.365,2	596,8	-1.584,2	1.678,5	554,3	1.356,6
10.4. Ostalo domaće financiranje	-113,6	88,7	-147,4	-420,3	-149,4	-9,3	134,2	2,0	-47,9	-65,8	43,1
D. Ukupno financiranje (9+10)	1.160,2	-1.256,7	2.523,3	6.107,9	4.309,1	3.871,9	1.775,3	94,6	378,6	1.148,5	649,4

^a Neto kupnja fiksne kapitalne imovine; ^b Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica; ^c Preliminarni podaci. Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.					
	XII.*	XII.*	XII.*	XII.*	III.*	VI.*	IX.*	X.*	XI.*	XII.
1. Unutarnji dug središnje države	15.047,8	16.754,6	21.324,2	24.907,3	26.265,1	26.759,2	27.153,2	28.197,3	28.139,2	28.746,7
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	14.582,9	16.012,1	18.509,7	21.467,9	22.820,2	23.614,7	23.551,9	24.256,5	24.130,3	24.735,0
Trezorski zapisi	565,8	776,7	2.564,6	4.892,3	5.672,2	5.778,8	5.544,1	5.778,2	5.724,8	5.632,7
Instrumenti tržišta novca	96,8	153,3	14,2	7,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Obveznice	13.035,8	13.720,7	14.082,5	15.415,8	14.777,4	15.633,1	16.096,8	16.379,7	16.118,9	16.021,7
Krediti Hrvatske narodne banke	–	24,1	0,0	–	–	2,4	–	2,0	2,3	0,5
Krediti banaka	884,4	1.337,3	1.848,4	1.152,4	2.370,5	2.200,2	1.910,8	2.096,5	2.284,2	3.080,0
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	465,0	742,5	2.814,4	3.439,4	3.444,9	3.144,5	3.601,3	3.940,8	4.008,9	4.011,8
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	–	–	1.686,8	1.636,1	1.643,4	1.625,2	1.629,8	1.664,7	1.649,7	1.652,2
Krediti banaka	465,0	742,5	1.127,6	1.803,3	1.801,5	1.519,3	1.971,6	2.276,1	2.359,2	2.359,6
2. Inozemni dug središnje države	21.155,8	29.981,4	38.927,2	42.413,4	44.269,6	43.065,2	43.833,0	45.120,5	44.699,9	44.951,3
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	20.031,0	28.617,0	36.845,7	39.656,8	41.500,7	40.684,7	40.843,8	42.060,1	41.660,2	41.192,0
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	12.425,8	18.903,3	25.231,2	30.029,0	30.830,5	30.848,5	30.402,1	30.961,2	30.560,1	30.115,3
Krediti	7.605,2	9.713,7	11.614,5	9.627,8	10.670,2	9.836,3	10.441,8	11.098,9	11.100,1	11.076,8
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.124,7	1.364,3	2.081,5	2.756,7	2.768,9	2.380,4	2.989,2	3.060,4	3.039,7	3.759,3
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	371,0	390,6	386,5	696,6	703,6	283,3	288,9	293,7	288,1	1.019,3
Krediti	753,8	973,7	1.695,0	2.060,0	2.065,3	2.097,1	2.700,3	2.766,7	2.751,6	2.739,9
3. Ukupno (1+2)	36.203,6	46.735,9	60.251,4	67.320,8	70.534,7	69.824,4	70.986,2	73.317,8	72.839,1	73.698,1
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske										
– domaća	....	....	4.104,5	7.418,0	7.862,7	7.644,7	9.045,8	9.349,7	9.642,6	9.687,6
– inozemna	9.825,2	11.492,9	12.913,9	12.378,8	12.357,1	11.440,6	12.465,3	13.256,0	13.291,1	14.272,1

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s Ministarstvom financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne banke i Konsolidi-

rana bilanca poslovnih banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi cijena na malo, troškova života i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi			Godišnji kumulativni indeksi		
		Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača
1992.	prosinac	122,4	125,3	129,1	1.053,4	1.026,3	1.120,9	745,4	694,7	846,6
1993.	prosinac	99,5	100,6	98,5	1.249,7	1.225,1	1.175,6	1.616,6	1.591,3	1.610,4
1994.	prosinac	100,2	100,9	100,2	97,0	102,5	94,5	197,5	207,2	177,7
1995.	prosinac	100,2	100,7	100,5	103,7	104,6	101,6	102,0	104,0	100,8
1996.	prosinac	100,0	100,4	100,3	103,4	103,7	101,5	103,5	104,3	101,4
1997.	prosinac	100,7	101,2	99,9	103,8	104,9	101,6	103,6	104,1	102,3
1998.	prosinac	100,2	100,7	100,0	105,4	105,3	97,9	105,7	106,4	98,8
1999.	prosinac	100,3	101,0	100,3	104,4	103,6	105,9	104,2	103,5	102,6
2000.	prosinac	100,0	100,5	100,2	107,4	106,8	111,2	106,2	105,3	109,7
2001.	listopad	99,9	99,5	100,2	103,2	102,5	102,1	105,3	105,2	104,8
	studen	99,8	100,1	99,5	102,8	102,4	98,0	105,1	104,9	104,2
	prosinac	99,8	100,6	99,0	102,6	102,5	96,9	104,9	104,8	103,6
2002.	siječanj	100,8	101,1	99,9	103,3	103,2	97,4	103,3	103,2	97,4
	veljača	100,1	100,0	100,6	102,8	102,9	97,2	103,0	103,0	97,3
	ožujak	100,4	100,1	98,9	103,2	102,9	97,7	103,2	103,0	97,4
	travanj	100,4	100,5	100,9	102,2	102,0	98,6	102,9	102,8	97,7
	svibanj	100,2	100,7	100,2	101,8	101,5	98,8	102,6	102,5	97,9
	lipanj	100,1	99,2	100,3	102,2	101,0	99,0	119,7	102,2	98,1
	srpanj	99,6	99,1	100,5	102,3	101,3	100,2	102,6	102,1	98,4
	kolovoz	99,9	99,8	99,9	101,2	101,1	100,7	102,4	102,0	98,7
	rujan	100,5	100,3	100,4	101,5	101,1	100,4	102,2	101,9	98,9
	listopad	100,5	100,3	101,0	102,1	101,8	100,6	102,2	101,9	99,2
	studen	99,7	100,3	99,4	102,0	102,0	101,5	102,3	101,9	99,4
	prosinac	100,1	100,4	99,9	102,3	101,8	102,3	102,2	101,9	99,6
	2003.	siječanj	100,4	100,4	100,5	101,6	100,8	102,9	101,6	100,8
veljača		100,2	100,2	100,4	101,7	101,0	102,7	101,6	100,9	102,8

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi		
		Ukupno	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge
1994.	prosinac	100,1	99,9	101,2	96,3	94,8	109,1
1995.	prosinac	100,1	100,0	100,5	103,1	102,6	107,1
1996.	prosinac	100,0	100,0	100,0	102,8	101,9	109,5
1997.	prosinac	100,2	100,2	100,5	102,5	102,3	104,5
1998.	prosinac	100,1	100,0	100,2	105,7	105,3	107,8
1999.	prosinac	100,1	100,2	100,0	104,2	104,2	104,1
2000.	prosinac	100,1	100,1	100,2	104,6	104,8	103,5
2001.	listopad	100,0	100,0	100,2	102,1	101,7	104,9
	studen	100,0	99,9	100,2	102,0	101,5	104,8
	prosinac	99,8	99,7	100,8	101,7	101,1	105,6
2002.	siječanj	100,2	100,0	101,1	101,9	101,0	106,6
	veljača	100,1	100,2	100,1	101,8	101,0	106,7
	ožujak	100,3	100,3	100,1	101,8	101,2	105,8
	travanj	100,1	100,1	100,0	101,4	100,8	105,2
	svibanj	100,0	100,0	100,1	101,0	100,5	104,1
	lipanj	100,1	100,1	100,0	101,0	100,4	104,1
	srpanj	99,7	99,7	100,0	100,4	100,0	103,3
	kolovoz	100,0	100,0	99,9	100,3	99,9	102,9
	rujan	100,3	100,3	100,1	100,6	100,3	102,7
	listopad	100,5	100,5	100,5	101,1	100,8	103,0
	studen	99,9	100,2	98,4	101,0	101,0	101,2
	prosinac	100,0	100,0	100,0	101,2	101,4	100,2
	2003.	siječanj	99,7	99,6	100,1	100,6	100,7
veljača		99,9	99,9	99,9	100,3	100,5	98,9

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

U tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1992.	prosinac	74,4	120,2	681,7	409,4
1993.	prosinac	1.073,2	105,2	1.442,1	1.605,3
1994.	prosinac	1.646,0	119,0	153,4	233,2
1995.	prosinac	1.883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	listopad	3.538,0	103,1	105,0	107,0
	studen	3.707,0	104,8	105,8	106,9
	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	siječanj	3.597,0	100,4	101,4	101,4
	veljača	3.500,0	97,3	103,1	102,3
	ožujak	3.622,0	103,5	102,5	102,3
	travanj	3.696,0	102,0	105,2	103,1
	svibanj	3.800,0	102,8	104,9	103,4
	lipanj	3.722,0	97,9	106,2	103,9
	srpanj	3.757,0	101,0	105,8	104,2
	kolovoz	3.738,0	99,5	104,8	104,3
	rujan	3.673,0	98,3	107,1	104,6
	listopad	3.766,0	102,5	106,4	104,8
	studen	3.916,0	104,0	105,7	104,8
	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo

Temeljni indeks cijena na malo izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice robe i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i

cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 88 proizvoda i usluga, čiji je udio u košarici za izračunavanje indeksa cijena na malo u 2001. godini iznosio 22,06% (od toga 2,28 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 19,78 postotnih bodova na administrativno regulirane cijene). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Popis banaka i štedionica

1. ožujka 2003.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banka Brod d.d., Slavonski Brod¹
2. Banka Kovanica d.d., Varaždin¹
3. Banka Sonic d.d., Zagreb¹
4. Brodsko-posavska banka d. d., Slavonski Brod
5. Cassa di Risparmio di Trieste – Banca d.d., Zagreb
6. Centar banka d.d., Zagreb
7. Convest banka d.d., Zagreb
8. Credo banka d.d., Split
9. Croatia banka d.d., Zagreb
10. Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb
11. Dubrovačka banka d.d., Dubrovnik
12. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb
13. Gospodarsko kreditna banka d.d., Zagreb
14. Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
15. HVB Bank Croatia d.d., Zagreb
16. HYPO Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
17. Imex banka d.d., Split
18. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
19. Jadranska banka d.d., Šibenik
20. Karlovačka banka d.d., Karlovac
21. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
22. Križevačka banka d.d. Križevci¹
23. Kvarner banka d.d., Rijeka
24. Međimurska banka d.d., Čakovec
25. Nava banka d.d., Zagreb
26. Nova banka d.d., Zagreb
27. Partner banka d.d., Zagreb
28. Podravska banka d.d., Koprivnica
29. Požeška banka d.d., Požega
30. Primorska banka d.d. Rijeka
31. Primus banka d.d., Zagreb
32. Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč
33. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
34. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
35. Riadria banka d.d., Rijeka
36. Riječka banka d.d., Rijeka
37. Samoborska banka d.d., Samobor
38. Slatinska banka d.d., Slatina
39. Slavonska banka d.d., Osijek
40. Splitska banka d.d., Split
41. Splitsko-dalmatinska banka d.d., Split¹
42. Štedbanka d.d., Zagreb
43. Varaždinska banka d.d., Varaždin
44. Volksbank d.d., Zagreb
45. Zagorska banka d.d., Krapina¹
46. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. Međimurska štedionica d.d., Čakovec²

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. PBZ Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije koje imaju odobrenje za rad i veliko ovlaštenje

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für Kärnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
5. San Paolo IMI S.p.A., Zagreb

Banke i štedionice u stečajju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Adria štedionica d.o.o., Zagreb	12.10.2000.
2. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.06.2000.
3. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.05.2002.
4. Cibalae banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
5. Glumina banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
6. Gold štedionica d.o.o., Split	05.10.2001.
7. Gradska banka d.d., Osijek	03.05.1999.
8. Građanska štedionica d.o.o., Karlovac	03.11.1998.
9. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.04.2000.
10. Ilirija banka d.d., Zagreb	06.04.1999.
11. Invest štedionica d.o.o., Zagreb	30.06.1999.
12. Kaptol banka d.d., Zagreb	25.11.2002.
13. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
14. Neretvansko gospodarska banka d.d., Ploče	10.05.1999.
15. Promdei banka d.d., Zagreb	22.12.1999.
16. Razvojna banka Dalmacija, d.o.o., Split	24.09.2001.
17. Slavonska štedionica d.d., Zagreb	04.12.2002.
18. Štedionica Dugi pogled d.o.o., Zagreb	19.01.2001.
19. Štedionica Groš banak d.o.o., Zagreb	23.04.2001.
20. Štedionica Mediteran d.o.o., Split	05.12.2001.
21. Štedionica za razvoj i obnovu d.o.o, Zagreb	02.07.2001.

¹ Banka je, temeljem članka 190. Zakona o bankama, dužna uskladiti visinu svog temeljnog kapitala sa Zakonom o bankama, propisanom dinamikom do 31. prosinca 2006. godine.

² Odobrenje za rad uključuje i prikupljanje devizne štednje građana i mjenjačko poslovanje.

22. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	08.09.2000.	4. Štedionica SA-GA d.d., Zagreb	31.12.2001.
23. Vukovarska banka d.d., Vukovar	25.02.1998.	5. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb	28.12.2001.
24. Županjska banka d.d., Županja	03.05.1999.	6. Trgovačka štedionica d.o.o., Zagreb	01.01.2002.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije
1. Gospodarska štedionica d.d., Vrbovec	06.04.2002.
2. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.05.2000.
3. Štedionica Dora d.d., Zagreb	01.01.2002.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	07.03.2001.
2. Marvil štedionica d.d., Zagreb	08.06.2001.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. ožujka 2003.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. sc. Mate Babić dr. sc. Alen Belullo prof. dr. sc. Božidar Jelčić dr. sc. Branimir Lokin Čedo Maletić Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka mr. sc. Damir Novotny prof. dr. sc. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan dr. sc. Sandra Švaljek dr. sc. Boris Vujčić dr. sc. Branko Vukmir

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	dr. sc. Boris Vujčić
Viceguverner	Čedo Maletić
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	Irena Kovačec
Sektor za odnose s inozemstvom	Jadranka Granić
Sektor nadzora i kontrole	Marija Mijatović-Jakšić
Sektor plana, analize i računovodstva	
Sektor platnog prometa	Neven Barbaroša
Sektor organizacije i informatike	Petar Ćurković
Sektor pravnih, ekonomskih, tehničkih i općih poslova i upravljanja ljudskim resursima	

Kratice i znakovi

b.b.	– bazni bodovi
BDP	– bruto domaći proizvod
blag.	– blagajničke
BND	– bruto nacionalni dohodak
BZ	– blagajnički zapisi
DAB	– Državna agencija za sanaciju banaka
dr.	– drugih
DZS	– Državni zavod za statistiku
EBRD	– Europska banka za obnovu i razvoj
EMU	– Europska monetarna unija
eviden.	– evidencije
ESB	– Europska središnja banka
EU	– Europska unija
FDI	– inozemna izravna ulaganja
fik.	– fiksni
fin.	– financijskog
FINA	– Financijska agencija
HAC	– Hrvatske auto ceste
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HC	– Hrvatske ceste
HEP	– Hrvatska elektroprivreda
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
Hrv.	– Hrvatski
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
ind.	– industrijski
kl.	– klauzula
međ.	– međunarodne
MEFP	– Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mirov.	– mirovinskog
mj.	– mjesec
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
NN	– Narodne novine
NRP	– Neto raspoložive pričuve
OP	– obvezna pričuva

os.	– osiguranje
PIF	– privatizacijsko-investicijski fond
potr.	– potrošnja
PPI	– Producer Price Index
pr.	– proizvodi
RH	– Republika Hrvatska
RPI	– Retail Price Index
SDA	– Središnja depozitarna agencija
SPV	– specijalna prava vučenja
tis.	– tisuća
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutna
WTO	– Svjetska trgovinska organizacija
zav.	– zavod

Kratice za valute

HRK	– hrvatska kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
EUR	– euro
JPY	– japanski jen

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspoložbe se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
∅	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
( )	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

